

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๖
ตุลาคม — ธันวาคม ๒๕๒๗

กรุณาส่ง

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ตึกบัญชาการชั้น ๒

ทำเนียบรัฐบาล

กทม. ๑๐๓๐๐

ปิดดวงตราไปรษณียากร

๕๐ สตางค์

(แนวก๊อบ)

(แนวก๊อบ)

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิง
สารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

คณะบรรณาธิการ

นายสตีลย เล็งโฮง	นางคันดา เลขะกุล
นายวิจิตร อาวะกุล	นางศิริวิทย์ เหมะจันทร์
นายชาคริต จุลกะเสวี	นางกรรณิการ์ อัครเดช
นายสุวิทย์ ยอดมณี	นายอรุณ รักธรรม
นายเอ็นใจ เลหาวนิช	นางสาวอนงค์ ณ บางช้าง
นายประพัฒน์ ตรีนรงค์	นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ
นายแพทย์เทพนัม เมืองแมน	นายจรินทร์ ปัญญาศิริ
นายภัคดี รัตนผล	นายพลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา
นายยศ สันตสมบัติ	นางสาวสุมาลี จุฑศิริ
นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์	นายวรวิทย์ อังประทีป
นายทอง ทอง จันทรางศุ	

ฝ่ายศิลป์

นางสาวชมภูกา หงษ์สุวรรณ
นายศิริชัย สมศิริธรรม

ฝ่ายเผยแพร่

ฝ่ายส่งเสริมและประสานงาน
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

เจ้าของ

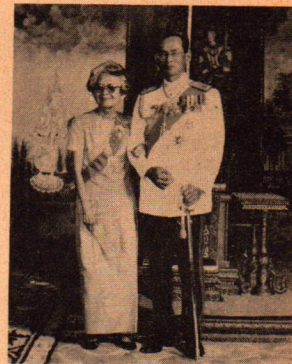
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานวารสารไทย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ตึกบัญชาการ ชั้น ๒ ทำเนียบรัฐบาล
โทร. ๒๕๑๖๗๐๖, ๒๕๑๖๘๕๕

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงคุณค่าและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของ
ผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของ
บรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

พิมพ์ที่ บริษัททุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด
๘๕-๙๕ ถนนมหานคร เขตบางรัก กทม. ๑๐๕๐๐
โทร. ๒๓๔๐๙๔๓-๔๔
นายชลชาย จิวัชรานุกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๗

ปกหน้า : พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระศรี-
นครินทราบรมราชชนนี ณ พระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง

วารสารไทย

THAI JOURNAL

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๖ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๒๗
หมายเลขสากลประจำวารสารISSN0125-579

จากชาววารสารไทย

เมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ผม (สฤติย์) ได้ไปประชุมศาสนาสัมพันธ์ที่แอฟริกา วันหนึ่งผู้แทนเกาหลีใต้ให้หนังสือผมหลายเล่ม เกี่ยวแก่ประเทศเกาหลีทั้งนั้น เล่มหนึ่งในจำนวนนั้นเขียนไว้ที่หน้าปกว่า “ความเยี่ยมยอดของแรงงานเกาหลี” ผมรีบเปิดอ่านดู ทันทีที่เปิดหน้าแรกผมก็ตะลึงงันเพราะเขาเยี่ยมจริง ๆ คือ เกาหลีได้รับรางวัลเหรียญทองมากเป็นอันดับหนึ่ง ในการแข่งขันช่างฝีมือทั่วโลกถึง 5 ครั้งติดต่อกัน เก่งกว่า โซเวียต อเมริกา และเยอรมัน ซึ่งเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่นับว่าเยี่ยมอยู่แล้ว และแม้แต่ญี่ปุ่นซึ่งชาวโลกยกย่องให้ก็สู้เกาหลีไม่ได้ เพราะญี่ปุ่นเคยได้ที่ 1 แต่แค่ 3 ครั้งติดต่อกัน ผมเปิดต่อไปเห็นรูปประธานาธิบดีชุนดูฮวานกำลังต้อนรับการเดินทางกลับของคณะแรงงานผู้ชนะการประกวดที่สนามบิน เป็นภาพพจน์ที่น่าภาคภูมิใจที่จะประมาณ

ที่นี่ เราหันมาดูแรงงานไทยของเราบ้าง ต้องยอมรับละครับว่า คนไทยของเรามีความขยันขันแข็ง และมีฝีมือไม่น้อยไปกว่าชาติใด ๆ ในโลก แม้หากจะแพ้ชาวเกาหลีหรือญี่ปุ่นอยู่บ้างก็คงไม่มากนัก ปีหนึ่ง ๆ แรงงานไทยนำเงินตราเข้าประเทศได้นับพันล้านบาท กล่าวโดยทั่วไปแรงงานไทยจัดอยู่ในระดับดี ทำคุณประโยชน์ให้แก่ชาติไม่น้อย แต่ชีวิตของพวกพี่น้องผู้ใช้แรงงานนี้ น่าสงสาร ดำรงชีพอยู่ด้วยแรงกาย สวัสดิภาพน้อย และบางครั้งก็ถูกโกง แม้รัฐบาลจะพยายามโอบอุ้มด้วยประการต่าง ๆ เช่น จัดตั้งศาลแรงงานให้คนงานฟ้องร้องคดีแรงงานโดยไม่เสียค่าธรรมเนียม จัดตั้งกองทุนเงินค่าทดแทน ตลอดจนออกกฎหมายแรงงานมาคุ้มครอง แต่ก็ยังไม่เพียงพออยู่นั่นเอง เฉพาะคราวนี้ขอกล่าวถึงสัก เรื่อง คือ

คนงานถูกโกง หมายถึงผู้ที่จะไปทำงานต่างประเทศถูกหลอกหุ้มนะครับ ที่ถูกโกงค่าแรงซึ่งมีอยู่ทั่วไปนั้นจะไม่พูดถึง พวกที่จะไปนอกถูกโกงนี้ มีมากเหลือเกินครับเวลานี้ วันหนึ่งผมเดินไปถามที่กรมแรงงาน ก็ได้ความว่าตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมาถึงกลางปี 2527 นี้ มีผู้ไปร้องเรียนที่กรมแรงงานเป็นจำนวนกว่า 6,500 ราย กรมแรงงานเรียกเงินให้ได้บางส่วน เป็นจำนวนกว่า 2,000 ราย เป็นเงินราว 30 ล้านบาท ท่านลองคิดดูเถิดครับว่า พวกที่ไม่มาร้องเรียนที่กรมแรงงาน รวมกับพวกที่ติดตามเอง จนหมดทรัพย์สินที่จะขายเป็นค่าธรรมเนียมติดตาม จึงหมดแรงปล่อยให้ที่ดินที่จำนำไว้ตกเป็นของนายทุนไปนั้น จะมากมายสักเพียงใด และพวกที่ได้ไปก็ใช่ว่าจะเสียเงินน้อย ๆ นะครับ เขาเสียมากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ตั้งไหน ๆ คนละ 20,000 - 40,000 บาท พวกนี้ล้วนแต่เป็นพี่น้องเกษตรกรผู้ยากไร้ทั้งนั้น ผมคิดว่า เป็นภาวะที่เราจะนิ่งอยู่ไม่ได้ ต้องแก้ไข แก้อย่างไรละ มีอยู่ทางเดียวครับ คือ ทางการจัดส่งคนงานไปนอกเสียเองเหมือนเกาหลีนั้น ถ้ากรมแรงงานกำลังไม่พอก็ให้ขยายงานเป็นกระทรวงหรือสำนักงานนี้ไว้กับอำเภอ ซึ่งทำได้ไม่ยากเลย เพื่อพี่น้องผู้ยากไร้ตาตา ๆ จะได้ไม่ถูกหลอก และเพื่อสร้างสรรค์แรงงานไทยให้เกรียงไกรอย่างเกาหลีเขาบ้าง.

สารบัญ

๔
ทรงเป็นยิ่งกว่ากษัตริย์

๑๑
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

๑๖
สุขสันต์วันปีใหม่

๑๙

พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จิตรกร ๕ แผ่นดิน)

๒๔

วันแห่งประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา

๒๘

หมู่บ้านชาวต่างประเทศที่อยุธยา

๓๔

คุยเรื่อง “ประชาธิปไตย” กับ ดร.อุกฤษฯ

๔๒

การสร้างชาติของชาวญี่ปุ่น

๔๗

ภาษาไทยของเรา

๔๘

“ลีลาครกกระเดื่อง”

(บทกลอนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นักเขียนรางวัลซีไรต์ ประจำปี ๒๕๒๓ จากเรื่องเพียงความเคลื่อนไหว)

ช่างสิบหมู่ เรื่อง “ช่างหล่อ” ๔๙

งานพัฒนาดีเด่นของ -

ครูเต้า ณ ลำปาง ๕๒

แนวทางการเมือง ๕๘

คำนิยมกับการพัฒนาประเทศ ๖๑

“กา” ๖๔

(เรื่องสั้นจากชุด “ซอยเดียวกัน” ของวาณิช จรุงกิจอนันต์ ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมของอาเซียน ประจำปี ๒๕๒๗)

สวนผสมสมุนไพรม ๗๐

ศาสนา: “กองห้า” ๗๔

การศึกษา: “ให้แต่ความรู้พอหรือ” ๗๖

กฎหมายสำหรับประชาชน: “อนุญาต-ตุลาการ - ศาลชาวบ้าน” ๗๙

“ปัญหากฎหมายครอบครัว” ๘๐

เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น: “ผลิตภัณฑ์ของไทยไปดังในต่างประเทศ” ๘๓

กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติในรอบ ๓ เดือน ๘๗

ข่าวรอบ ๓ เดือนที่น่าสนใจ ๙๐

คุยกับวารสารไทย ๙๒

อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ๙๖

ทรงเป็นยิ่งกว่า กษัตริย์

ดร.สุวิทย์ ยอดมณี

“ในขณะที่ผู้นำของหลายประเทศต้องสูญเสียตำแหน่ง
ไป พระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินีนาถของ
ไทยก็ทรงแสดงให้เห็นวิธีการปกครองประเทศของพระองค์
อีกแบบหนึ่ง ซึ่งไม่เหมือนใคร

อะไรคือสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่
ที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของผู้นำในโลก
ปัจจุบัน

ประมุขของแต่ละประเทศมักจะเป็น
บุรุษหรือสตรีที่มีการศึกษาดี ทำงานหนัก
เพื่อที่จะใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการบันดล
ชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

แต่ประมุขของประเทศเหล่านั้น ต้อง
เผชิญกับบรรยากาศของการแข่งขันทางการ
เมือง การแย่งชิงตำแหน่ง การมุ่งร้ายหมาย
ทำลายและความอิจฉาริษยาต่าง ๆ นอกจาก

นั้นยังต้องคลุกคลีกับบริวารบางคนที่มีจิตใจ
คับแคบ มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตน ร่วมในการ
ใช้อำนาจของผู้นำด้วย แต่มีได้มีอุดมคติอย่าง
เดียวกัน พวกผู้นำทั้งหลายนี้มักจะถูกโจมตี
วิพากษ์วิจารณ์และถูกหนังสือพิมพ์กระแจะ
กระแหน่เอาบ่อย ๆ พวกเขาจะต้องระวังอยู่
เสมอว่าความผิดพลาดแม้แต่เพียงเล็กน้อย
อันอาจเกิดจากการพลั้งปากพูดอะไรไปบาง
สิ่งบางอย่างหรือการดำเนินนโยบายพลาด
ไปทั้ง ๆ ที่มีเจตนาดีอย่างไรก็ตาม ก็อาจจะ
เป็นสาเหตุที่ทำให้ถูกโจมตีว่าโกงกินหรือไร้

สมรรถภาพขาดความสามารถได้ แล้วผลที่ได้
รับก็อาจจะเป็นการลี้ภัยออกนอกประเทศ
ถูกจำคุกหรือไม่ก็ถูกประหารชีวิต

ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ผู้นำบาง
คนใช้วิธีการปกครองที่รุนแรงและไร้ความ
ปราณีเพื่อที่จะรักษาสถานอำนาจของตนเอา
ไว้และก็ไม่เป็นการประหลาดเลยเช่นกันที่แม้
แต่ในประเทศประชาธิปไตยเอง ผู้นำทั้งหลาย
ต่างก็ใช้อุบายทางสื่อมวลชนและใช้เงินของ
รัฐในการจูงใจผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
เพื่อให้ตนได้รับการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง

บางที ผู้นำเหล่านั้นอาจจะไม่ทราบ
วิธีการปกครองแบบอื่นก็ได้

การปกครองที่ไม่เหมือนใคร

มีอีกวิธีการหนึ่งที่ประมุขของประเทศ
จะนำมาใช้ได้ คือ การทำตัวเป็นตัวอย่างแก่
ประชาชน การหลีกเลี่ยงปัญหาทางการเมือง
และการชิงดีชิงเด่นแข่งขันกัน โดยการที่
ผู้นำได้ถอยตนจากการเป็นประมุขมาเป็นผู้
ที่คอยช่วยเหลือประชาชนของเขาเอง ใน
ประวัติศาสตร์นั้นมีผู้นำน้อยนักที่จะ
มีความกล้าหาญที่จะใช้วิธีการนี้ ในช่วง
อายุขัยของพวกเรา ก็มีพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระ
นางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถแห่ง
ประเทศไทย

แม้ว่าเราจะได้เคยเขียนเกี่ยวกับพระ-
ราชวงศ์ผู้ทรงเสียสละทั้งสองพระองค์นี้ครั้ง
หนึ่งแล้ว ชื่อว่า “ดินแดนของผู้รักเสรีภาพ
อีกแห่งหนึ่ง” (The Other Land of the
Free) ในสารคดีเกี่ยวกับต่างประเทศ เมื่อ
เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ๑๙๙๓ ก็ตาม แต่
เรารู้สึกว่าเราไม่จำเป็นจะต้องออกตัวเลยใน
การที่เราจะเขียนถึงพระองค์ท่านอีกครั้ง
หนึ่ง

เกือบ ๔๐ ปีมาแล้วที่พระบาทสม-
เด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระ
นางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถได้ทรง
เป็นตัวอย่างที่ดีเด่นแก่ชาวโลกในการปกครอง
ประเทศของพระองค์

พระองค์ได้ทรงแสดงให้เห็นว่าประเทศ
ชาติจะสามารถเฟื่องฟูขึ้นได้และประชาชน
จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ถ้าหากว่าประ-
มุขของประเทศมีความเมตตา มีความอดทน
และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้และ
การแบ่งปัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-
อดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนิน
ในแต่ละปีเป็นระยะทางหลายพันไมล์ เพื่อ
ที่ทรงได้ถามความทุกข์สุขและความต้องการ
ของประชาชนแล้วทรงหาวิธีการที่จะแก้ไข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินชมไร่ผักของชาวเขาในภาคเหนือ ซึ่งปลูกแทนฝิ่น

ปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ พระราชกรณีย-
กิจของพระองค์ท่าน ทำให้พระองค์เสด็จ
พระราชดำเนินไปทุกหนทุกแห่ง ไม่มีจังหวัด
ใดที่จะเล็กเกินไปหรือหมู่บ้านใดจะอยู่ห่าง
ไกลหรือทุรกันดารเกินกว่าที่พระองค์จะเสด็จ
ไปได้เลย

เราโชคดีที่มีโอกาสได้ตามเสด็จไป
สังเกตการณ์การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม
เยียนประชาชนของทั้งสองพระองค์อย่างใกล้ชิด
อยู่หลายวันในโอกาสที่มาเยือนประเทศ
ไทยพร้อมกับบรรณาธิการบริหารเฮอริเบอร์ก
ดับบลิว อาร์มสตรอง

ในบทความสั้น ๆ นี้ เราไม่อาจจะ
อธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ต่าง ๆ ของวัน
เหล่านั้นได้ แต่ก็เห็นเหตุการณ์อยู่สองประการ
ที่สามารถแสดงให้เห็นลักษณะความเป็นผู้นำ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ
นางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทำให้
พระองค์แตกต่างไปจากผู้นำประเทศอื่น ๆ

การสร้างชาติ

ที่หมู่บ้านหนึ่งบนยอดเขาสูงของจังหวัด
เชียงใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงสำรวจพื้นที่ที่จะ
ก่อสร้างโครงการชลประทานแห่งใหม่

การเสด็จพระราชดำเนินครั้งนี้มิได้มี
พิธีการแต่อย่างใด พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวผู้ทรงศึกษาทางด้านวิศวกรรม มีความ
สนพระทัยเป็นการส่วนพระองค์ที่จะทรง
พิจารณาทุกแง่มุมของการพัฒนาชนบท
ในประเทศไทย

ประเทศไทยกำลังเจริญก้าวหน้าไป
อย่างดี แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงแสดงให้เห็นว่าการพัฒนานั้นจะต้อง
ระมัดระวังมิให้ภูมิประเทศในชนบทต้องถูก
ทำลายไปด้วย

ป่าสงวนทางภาคเหนือของไทยหลาย
แห่งถูกตัดฟันลงไป ด้วยความละโมภของผู้
ลักลอบตัดไม้เถื่อน และความรู้เท่าไม่ถึง
การณ์ของชาวเขาซึ่งตัดไม้แล้วเผาป่าเพื่อจะ
เอาที่ทางไปปลูกฝิ่น การกระทำอย่างนี้
คำนึงถึงกาลภายหน้าทำลายเสียหายให้
แก่แหล่งต้นน้ำลำธารของประเทศไทยเป็น
อย่างมาก ทว่าทั้งประเทศจะได้รับผลกระทบ
อย่างร้ายแรงหากการกระทำอันไม่คิดหน้าคิด
หลังนี้ยังดำเนินต่อไป

ชาวเขานิยมปลูกฝิ่นเป็นรายได้หลัก
โดยเฉพาะในระยะปีหลัง ๆ นี้ เพราะพวกเขา
ไม่มีความรู้เพียงพอว่าการกระทำเช่นนั้นจะ

พระองค์ท่านแทบจะไม่เคยปรากฏพระองค์โดยปราศจากแผนที่ในพระหัตถ์เวลาที่เสด็จเยี่ยมตามชนบท

ทำความเสียหายให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม

การที่จะชักจูงให้ชาวเขาพวกนี้เลิกการปลูกฝิ่นแล้วหันมาปลูกข้าว ผลไม้ ผัก และพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถมากทีเดียว อาจจะใช้วิธีการบังคับให้ทำตามก็ได้ แต่นั่นมิใช่วิธีการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ พระองค์ทรงทราบว่า การที่จะช่วยเหลือพลกนิกรของพระองค์นั้นจะต้องให้เขามีความไว้วางใจ และความไว้วางใจนั้นไม่สามารถทำได้ด้วยการบังคับข่มขู่ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ที่จะพัฒนาแห่งใหม่ด้วยพระองค์เอง

สภาพพื้นที่ที่สร้างอ่างเก็บน้ำใหม่นี้สามารถที่จะไปถึงได้โดยทางเล็ก ๆ ที่ผ่านเข้าไปในป่าโปร่งเท่านั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินเร็ว นำหมู่เจ้าหน้าที่ไป แม้ว่า จะเป็นการเสด็จส่วนพระองค์ แต่ทุกคนก็ถวายความเคารพอย่างสูง พระองค์ทรงสนองตอบด้วยการเคารพแผ่นดินของพระองค์เอง ทุกตารางฟุต พระองค์ทรงเตือนช่างภาพซึ่ง

ชิงกันถ่ายภาพเพื่อให้ได้ภาพที่ดีที่สุดอย่างนุ่มนวล มิให้เหยียบย่ำลงไปบนพุ่มไม้ต่าง ๆ สองข้างทาง พระองค์รับสั่งเตือนว่าเราจะต้องดูแลธรรมชาติให้ดี แล้วธรรมชาติจึงจะให้ประโยชน์แก่เราได้

หลังจากที่เดินผ่านทางแคบ ๆ นี้ไปหลายนาทีก เราถึงสถานที่ที่กำหนดจะสร้างเขื่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงซักถามถึงปัญหาต่าง ๆ โดยละเอียด ในขณะที่ทรงพิจารณาสถานที่นั้นอย่างรอบคอบ โดยมีแผนที่แผ่นใหญ่ประกอบ พระองค์ท่านแทบจะไม่เคยปรากฏพระองค์โดยปราศจากแผนที่ในพระหัตถ์เวลาที่เสด็จ

เยี่ยมตามชนบทต่าง ๆ

มีประมุขของประเทศเพียงไม่กี่คนที่จะรู้จักประเทศของเขาสอง เช่นเดียวกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงรู้จักประเทศไทย ตลอดระยะเวลาที่พระองค์ทรงครองราชย์ พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนทุกส่วนของประเทศ การเสด็จแต่ละครั้งจะทรงศึกษาแผนที่อย่างละเอียดเป็นเวลาหลายชั่วโมง ทรงมีพระราชวินิจฉัยสถานที่ที่จะสร้างเขื่อนแม้จะมีขนาดเล็กเพียงใดก็ตามก็มีความสำคัญมากทั้งนั้น เขื่อนนั้นจะต้องให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุดและต้องไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม

ในบริเวณนั้นด้วย

ปัญหาทุกด้าน

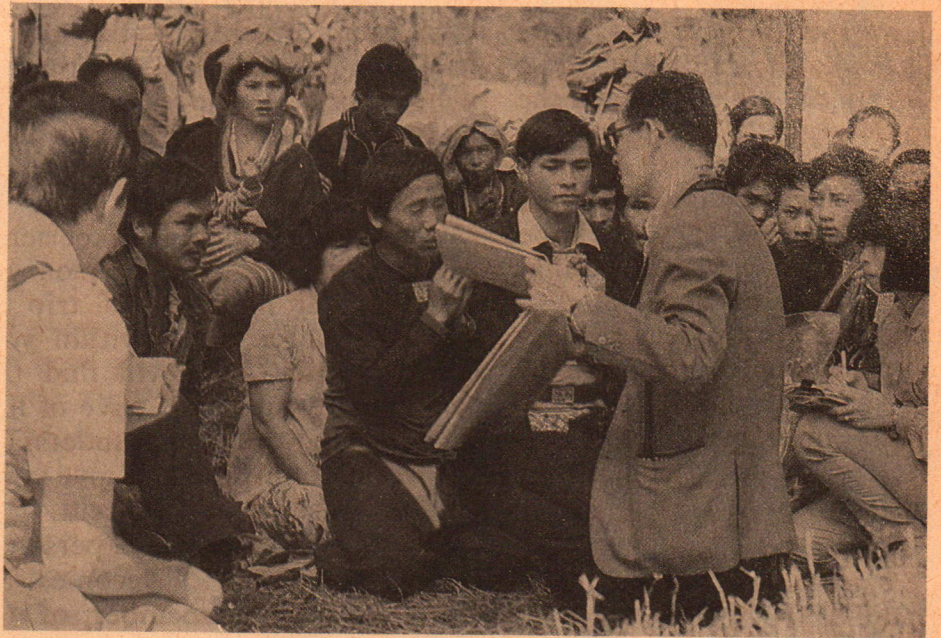
หลังจากที่ทรงปรึกษาหารือเกี่ยวกับโครงสร้างเชื่อมกับข้าราชการต่าง ๆ แล้ว ก็ได้ทรงรับฟังความคิดเห็นของหัวหน้าท้องถิ่น ทรงซักถามเขาเหล่านั้นว่ามีความเห็นเกี่ยวกับโครงการอย่างไร พระองค์ทรงรับฟังความคิดเห็นเหล่านั้นด้วยความอดทน ทรงบันทึกปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากความไม่แน่ใจหรือความลังเลใจของชาวบ้านอย่างละเอียด ผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นเป็นเพียงชาวชาวมุสลิม แต่ด้วยพระจริยวัตรที่ทรงเป็นกันเองของพระองค์ทำให้เขาเหล่านั้นหายประหม่า และกราบทูลเรื่องราวได้ตามสบาย

สิ่งเหล่านี้มีใช่เป็นการประชาสัมพันธ์ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์อย่างแท้จริงที่จะทรงทราบถึงความรู้สึกของพวกเรา พระองค์มีพระราชดำรัสกับพวกเราเบา ๆ เติมไปด้วยความจริงใจ เสมือนเป็นพี่ชายของเขาเหล่านั้นมากกว่าที่จะเป็นผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่

ในขณะที่พระองค์ทรงเอาพระทัยใส่เชื่อมั่นของหัวหน้ากลุ่มชาวเขาได้ พวกเขาก็เริ่มกราบทูลความคิดของเขาเกี่ยวกับโครงการชลประทานนี้

ชาวเขากราบทูลถามว่าเชื่อมและอ่างเก็บน้ำใหม่นี้จะทำให้น้ำท่วมที่ดินของพวกเขาไหม ใครจะชลใช้ค่าเสียหายให้พวกเขาและพวกเขาจะอยู่กันได้อย่างไร ก่อนที่เราน่าใหม่จะให้ผลผลิต ใครจะเป็นผู้นำผลผลิตของพวกเขาไปส่งตลาดและใครจะเป็นผู้รับซื้อ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจดคำถามของพวกเขาด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดทล้น ทรงให้กำลังใจให้เขากราบทูลถามปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น หลังจากได้ทรงพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ของพวกเขาแล้ว ก็ทรงถามเจ้าหน้าที่ว่าเขามีข้อเสนอที่จะสร้างเชื่อมและอ่างเก็บน้ำแทนสถานที่ที่เสนอโครงการเอาไว้ไหม ก็ได้รับคำตอบว่ามี แต่ในแง่ของวิศวกรรมนั้นสู้สถานที่เก่าไม่ได้ เพราะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสกับผู้นำชาวเขา เกี่ยวกับการวางแผนสร้างอ่างเก็บน้ำสำหรับหมู่บ้านและการพัฒนาพื้นที่ที่เป็นป่า ทางภาคเหนือของประเทศ

อ่างเก็บน้ำจะเก็บน้ำได้น้อยกว่า อย่างไรก็ตาม พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงตัดสินพระราชหฤทัยที่จะทรงพิจารณาสถานที่ที่จะเลือกใหม่นี้

หลังจากที่ทรงพิจารณาสถานที่ทั้งสองแห่งแล้ว ก็ได้ทรงแนะนำข้าราชการท้องถิ่นว่าให้ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตอนแรกควรจะทำเชื่อมและอ่างเก็บน้ำเล็ก ๆ ก่อน แล้วแสดงให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการชลประทานและจากพืชที่ทดแทนเมื่อชาวเขาเชื่อถือแล้วพวกเขาก็จะขอให้สร้างเชื่อมใหญ่ขึ้นและอ่างเก็บน้ำที่จะสามารถเก็บน้ำได้มากขึ้นเอง การทำเช่นนี้จะต้องใช้เวลาและความอดทน แต่ในระยะยาวแล้วจะชนะใจพวกเขาวงเขาให้ดำเนินชีวิตที่มั่นคงกว่าตลอดไปได้

ผู้ที่ทำงานในโครงการตามพระราชดำริต่างก็มีความเชื่อมั่นในพระราชวินิจฉัยของพระองค์ในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้

หลังจากที่ได้กราบทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อไปอีกเล็กน้อย พวกเขาก็ตกลงใจที่จะเลิกการปลูกฝิ่นแล้วปลูกพืชทดแทนโดยใช้พืชชลประทานจากเชื่อมเพื่อสร้างใหม่

ทรงช่วยเหลือทุกคน

คราวนี้ลองตามพวกเราซึ่งมีโอกาสได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถไปเยือนประชาชนที่พะเยาบ้าง

ประเทศอื่น ๆ จะมีโอกาสเป็นเช่นนี้บ้างไหม คงไม่มีที่ไหนอีกแล้วในโลกนี้ ที่ความรักระหว่างผู้ปกครองประเทศกับผู้อยู่ภายใต้การปกครองปรากฏให้เห็นได้อย่างเด่นชัดเช่นนี้

ภายใต้ร่มเงาของเพิงที่สร้างขึ้นชั่วคราว ประชาชนสองสามพันคนนั่งอยู่เงียบ ๆ บนพื้นดิน พวกเขามารอคอยอยู่ตั้งแต่เช้ามืดแล้ว

ทหารรักษาพระองค์คอยประสานงานและถวายความอารักขา พวกเขามีความกระตือรือร้น และมีความสามารถในขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือและให้ความเป็นกันเองกับประชาชน พวกเขาดูเหมือนจะปฏิบัติกันอย่างสบายอกสบายใจ ผิดกับทหารรักษาการส่วนมากที่มักจะเต็มไปด้วยความหวาดระแวง พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้มีได้เดินอยู่ท่ามกลางประชาชนของพระองค์ด้วยความหวาดกลัวแต่ประการใด

ประมาณบ่ายโมง เฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งสี่เหลี่ยมและฟ้าก็ร่อนเหนือยอดไม้ลงสู่ที่ที่ทำเครื่องหมายไว้ ขณะที่ผู้คนจางลงและใบพัดหยุดสนิท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถก็เสด็จลงจากเฮลิคอปเตอร์ทรงได้รับการต้อนรับอย่างเป็นทางการจากข้าราชการในท้องถิ่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จมาถึงพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ซึ่งทรงดำเนินตามรอยพระบาทของพระบรมชนกนาถและพระบรมราชชนนีในการปฏิบัติพระราชภารกิจด้วยความเสียสละและไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากใด ๆ

ทั้งสามพระองค์ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับข้าราชการที่มารอรับเสด็จ แล้วก็เสด็จเข้าไปอยู่ท่ามกลางพลกนิกรของพระองค์โดยเร็ว ไม่ช้าสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถก็ประทับอยู่บนเสื่อและทรงซักถามทุกข์สุขของครอบครัวชาวนาด้วยความห่วงใย ราชเลขานุการในพระองค์และนางสนองพระโอษฐ์นั่งคุกเข่าอยู่ใกล้ ๆ คอยจดบันทึกการสนทนาอย่างรวดเร็ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงปฏิบัติพระองค์เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการเอาพระทัยใส่ต่อความต้องการของประชาชนผู้ยากไร้ในชนบท และพระราชวงศ์ทุกพระองค์

ก็ได้ทรงอุทิศพระองค์ช่วยเหลือปวงชนในทุกหนแห่งและทุกโอกาสที่จะทรงทำได้

ข้าราชการที่ล่วงหน้าไปก่อน ได้ทำการไต่ถามเรื่องราวทุกข์ร้อนของประชาชนมาหลายชั่วโมงแล้ว พวกที่เดือดร้อนมากก็จะได้รับการจัดให้นั่งในที่ที่จะมีโอกาสได้กราบบังคมทูลเรื่องราวต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หรือสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ด้วยตัวเองได้ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะจดความต้องการของแต่ละครอบครัวแล้วติดไว้ที่อกเสื้อ

เพื่อที่จะไม่ให้เจ้าตัวกระดากอาย เรื่องบางเรื่องจึงถูกเขียนเป็นภาษาอังกฤษซึ่งพระราชวงศ์ทุกพระองค์ทรงเข้าพระทัยเป็นอย่างดีในขณะที่ประชาชนในถิ่นนั้นไม่เข้าใจ

หญิงหม้ายผู้หนึ่งถูกนำตัวเข้ามาเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เธอแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่เก่าขาด มีท่าทางเศร้าซึมเป็นอย่างมาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับเธอขณะที่ทอดพระเนตรรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเธอที่กลัดอยู่บนอกเสื้อ หญิงหม้ายและลูก ๆ ของเธอต้องอด ๆ ยาก ๆ มาเรื่อยนับแต่สามีของเธอเสียชีวิตไป ลูกคนโตก็พิการ ตัวเธอเองไม่มีความชำนาญอะไรจึงหารายได้ได้เพียงวันละ ๒๐ บาท เธอต้องการยารักษาโรคให้พวกลูก ๆ เสื้อผ้าสำหรับตัวเองและบ้าน

ที่พออยู่ได้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ จะทรงช่วยเหลืออะไรเธอได้บ้าง

ใกล้ ๆ กันนั้นอีกครอบครัวหนึ่งก็กำลังกราบบังคมทูลความเดือดร้อนของเขาต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พวกเขาไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่อหม้ายมีลูกติด ๖ คน และบางคนก็กำลังเจ็บป่วย พ่อรู้สึกกังวลและสิ้นหวัง แต่ขณะที่เขาเล่าเรื่องราวของเขาถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ นั้น ดวงตาของเขาส่องประกายแห่งความหวัง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตั้งพระทัยฟังเรื่องราวแล้วก็ทรงซักถามปัญหาในแต่ละเรื่อง ทรงถามความเห็นว่ามีผู้ใดในครอบครัวที่อยากจะเรียนวิชาชีพบ้างไหม การแก้ไขปัญหาย่างถาวรย่อมดีกว่าการให้การช่วยเหลือแต่เพียงระยะสั้นเท่านั้น

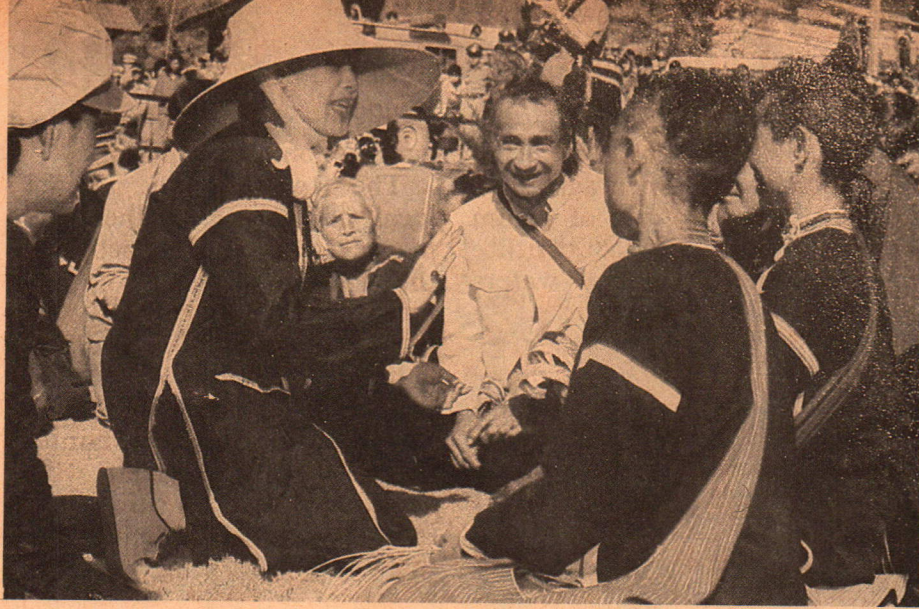
ประชาชนในชนบทของไทยมักจะมีความสามารถมาก แต่บ่อยครั้งที่ผลผลิตทางศิลปกรรมพื้นบ้านพวกนี้ปรากฏออกมาโดยที่ไม่ระมัดระวังในเรื่องฝีมือมากพอ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจึงได้ทรงตั้งมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเอาไว้ ศูนย์ศิลปาชีพได้ถูกจัดตั้งขึ้นหลายแห่งด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อที่จะให้ประชาชนผู้ยากจนมีโอกาสได้ฝึกฝนการทำศิลปหัตถกรรมที่มีคุณภาพ มีการสอนการสานตะกร้า การทอผ้า การแกะสลักไม้ และศิลปหัตถกรรมพื้นเมืองอื่น ๆ ไปพร้อม ๆ กับการสอนอาชีพใหม่ ๆ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้าและการซ่อมแซมเครื่องยนต์ในทางเกษตรกรรม เป็นต้น

โรงงานศิลปาชีพแห่งหนึ่งตั้งอยู่ในบริเวณพระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ ซึ่งมองลงมาเห็นเมืองเชียงใหม่ได้ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ พระราชธิดาองค์เล็กทรงควบคุมดูแลโรงงานนี้ (สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำเนินตามรอยพระบาทของทั้ง ๒ พระองค์ในการปฏิบัติภารกิจด้วยความเสียสละ และไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากใด ๆ

(บน)

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับประชาชนชาวเขาถึงโครงการช่วยเหลือตนเอง และโครงการศิลปาชีพพิเศษ

(ล่าง) สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ในบริเวณบ้านต้อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ทรงซักถามมารดาของเด็กพิการที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จฯ และทรงชวนให้มาเรียนศิลปาชีพพิเศษ

เสด็จนำพวกเราไปชมโรงงานด้วยพระองค์เอง แม้ว่าจะทรงพระประชวรอยู่และแพทย์ทูลขอให้พักผ่อนก็ตาม)

ณ ที่ศูนย์ศิลปาชีพเหล่านี้ คนไทยที่ยากจนและช่วยตัวเองไม่ได้จะมีโอกาสได้เรียนวิชาชีพที่จะเลี้ยงตัวเองได้

เมื่อหญิงหม้ายและชายหม้ายที่พะเยาได้รับข้อเสนอให้ไปฝึกอาชีพในศูนย์ศิลปาชีพ เขาทั้งสองก็รับทันทีด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จต่อไปเพื่อมีรับสั่งกับแม่ที่ยังอายุน้อยกับลูกชายหน้าตาแจ่มใส แต่พิการไม่มีแขนและขาโดยกำเนิด น้ำพระเนตรคลอชื้นมาด้วยความสะเทือนใจขณะที่ประทับลงหน้าเด็กน้อยผู้อัมพาต แม่ของเด็กต้องการความช่วยเหลือมากกว่าความสงสาร นางจึงได้รับตัวเข้าอยู่ในโครงการศิลปาชีพพิเศษด้วยเช่นเดียวกัน ที่ศูนย์ใกล้ ๆ เมืองซึ่งลูกชายของนางจะได้รับการฝึกพิเศษให้พอช่วยตัวเองได้

ในเวลาเดียวกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้มีพระราชปฏิสันถารกับพี่น้องสองคน ซึ่งเป็นหญิงอายุ ๑๐๘ และ ๑๐๑ ปี หญิงชราทั้งสองได้รอคอยมาชั่วชีวิตของเธอเพื่อที่จะได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงทักทายหญิงทั้งสองอย่างนุ่มนวลและนอบน้อม ทรงได้ถามถึงสุขภาพของทั้งสองคน ซึ่งทั้งสองก็

ได้กราบบังคมทูลว่าพวกเธออ่อนเพลียและคนหนึ่งมีอาการไอด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้แพทย์หลวงทำการตรวจร่างกายให้ทันทีที่ปรากฏว่าคนหนึ่งมีปัญหาเล็กน้อยเกี่ยวกับทรวงอก แพทย์หลวงก็เขียนใบสั่งยาและวิตามินซึ่งพระราชทานให้โดยไม่คิดมูลค่า ทหารที่ตามเสด็จนำไปส่งยานั้นไปรับยาจากโตะยา ซึ่งมีแพทย์อาสาสมัครและนางสนองพระโอษฐ์ ซึ่งตามเสด็จไปทำหน้าที่พยาบาลทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปที่ใด ๆ ก็ตาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับหญิงชราทั้งสองอีกพักหนึ่งจึงได้เสด็จต่อไป

ด้วยพระจริยวัตรไม่เร่งร้อนทั้งสามพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกิจท่ามกลางประชาชนที่เฝ้ารออยู่ด้วยความอดทนไปเรื่อย ๆ

ทรงรับฟังความต้องการอันแท้จริงของเขาเหล่านั้นแล้วทรงให้การช่วยเหลือที่จะเป็นหลักต่อไปได้

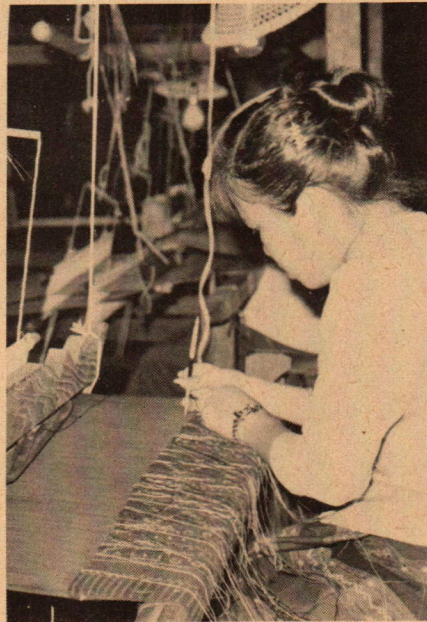
ชาวชนบทรู้สึกมีความสุขมาก พวกเขา รู้ซึ่งถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงห่วงใยพวกเขาอย่างแท้จริง ของธรรมดา ๆ ที่ชาวบ้านนำมาถวาย ซึ่งอาจจะเป็นผลไม้เล็ก ๆ น้อย ๆ ผักหรือแม้แต่เพียงดอกไม้สดดอกหนึ่ง ก็จะทำให้ทรงรับไว้ด้วยความเต็มพระทัย

การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนประชาชนแต่ละครั้งนั้นจะเป็นผลดีทางจิตใจแก่ทุกคน ไม่มีใครที่จะถูกละเลยหรือกีดกันไม่ให้มีโอกาสเข้าเฝ้า

ปายมากแล้ว การเสด็จพระราชดำเนินช้ากว่าหมายกำหนดการมาก เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังคนหนึ่งกล่าวว่า “เป็นเช่นนั้นเป็นประจำ เพราะพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ

โครงการศิลปาชีพช่วยให้คนไทยที่ยากจน และช่วยตนเองไม่ได้ ได้มีโอกาสเรียนวิชาชีพที่จะเลี้ยงตนเองได้

พระนางเจ้าฯ ไม่โปรดที่จะให้ผู้ใดเกิดความรู้สึกว่าถูกละเลย”

เฮลิคอปเตอร์ออกเมื่อพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปนานแล้ว ช้ากว่ากำหนดมากทีเดียว พรุ่งนี้ก็จะเป็นอย่างนี้อีก แล้ววันต่อไป ก็จะเป็นเช่นนี้นับเป็นภารกิจที่น่าเหน็ดเหนื่อยจริง ๆ เพราะประเทศไทยก็มีอาณาเขตที่กว้างขวางและสิ่งที่ต้องการให้ความช่วยเหลือก็มีมากมายเหลือเกิน

พระราชบัลลังก์ที่มั่นคง

ด้วยเหตุนี้สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยจึงดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย พระมหากษัตริย์ทรงปกครองด้วยพระมหากรุณาธิคุณและทรงได้รับความ

ร่วมมือด้วยพระเมตตาธรรม พระองค์ทรงรักประชาชนของพระองค์อย่างแท้จริง และประชาชนก็ถวายความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของเรา

ตลอดเวลาเกือบ ๔๐ ปีที่ครองราชย์มา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงแสดงให้เห็นว่ามีวิธีการปกครองอีกวิธีการหนึ่ง ซึ่งในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ประสบความเดือดร้อนและสงครามกลางเมืองจนผู้นำของประเทศต้องออกจากตำแหน่งไป ลี้ภัยออกนอกประเทศหรือบางคนก็ต้องเสียชีวิตเลยก็มี การที่ประเทศไทยยังคงยืนหยัดอยู่ด้วยความสุขสงบเช่นนี้ก็ด้วยพระบารมีของทั้งสองพระองค์นั่นเอง

ประเทศไทยมิได้เป็นประเทศที่พร้อมมูลทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ประเทศไทยก็เป็นประเทศที่ดีกว่าประเทศอื่นอีกมากมายในฐานะที่มีพระราชวงศ์ที่ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นผู้คอยช่วยเหลือประชาชน

พระราชจริยวัตรอันงดงามนี้เป็นตัวอย่างแก่ข้าราชการบริพารที่คอยรับใช้เบื้องพระยุคลบาทให้เป็นผู้ที่รู้จักการเสียสละและการมอบกายถวายชีวิตเพื่อหน้าที่ นางสนองพระโอษฐ์ผู้ใหญ่คนหนึ่งกล่าวว่า “เรารู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเป็นอย่างยิ่งที่มีโอกาสได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาท”

สักวันหนึ่งประชากรชาวโลกคงจะอยู่ภายใต้การปกครองของผู้นำที่ไม่เห็นแก่ตัว แต่จะต้องเป็นเวลาหลังจากที่ประเทศต่าง ๆ แม้แต่เมืองไทยเองผ่านพ้นจากภาวะที่ตกอยู่ใต้เงาแห่งการทดลอง ทางปรมาณูเสียก่อน

ในไม่ช้าทุกชีวิตก็จะต้องหาหนทางที่จะป้องกันไม่ให้มนุษย์โลกทำลายล้างกันเอง เมื่อนั้นแหละจะเป็นเวลาที่มหัศจรรย์ที่ประชากรทั่วโลกไม่ว่าใหญ่หรือเล็กจะอยู่กันอย่างกลมเกลียว อย่างสันติและอุดมสมบูรณ์

วันที่ผู้นำของมวลมนุษยชาติจะไม่ต้องอยู่ในความกลัว ไม่ต้องอยู่ด้วยการชิงอำนาจไว้ด้วยกำลังและความรุนแรงใด ๆ พวกเขาจะประจักษ์ว่าความยิ่งใหญ่สามารถได้มาด้วยการให้กำลังใจประชาชนและการสร้างชาติขึ้นจะทำได้ด้วยความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และความอดทน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงรับพระราชภารกิจของพระองค์ด้วยความเต็มพระทัย และได้ทรงเป็นตัวอย่างอันดี โดยทรงเลือกวิธีการนี้ในการปกครองประเทศของพระองค์

จากเรื่อง “More Than A Monarch” โดย John Halford และ Leon Sexton ในวารสาร The Plain Truth ประจำเดือน ก.ค./ส.ค. ๒๕๒๗ วารสารนี้จัดพิมพ์ ๖ ล้านฉบับเผยแพร่ทั่วโลก

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

เนื่องในมหามงคลดิถีที่ ๒๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้เจริญพระชนมายุครบ ๗ รอบพระพรรษา ข้าพระพุทธเจ้า ในฐานะประชาชนชาวไทย ขอพระราชทานพระราชวโรกาสนี้น้อมเกล้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล ขอให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน เสด็จสถิตสถาพร แม่พระเมตตาบารมีไพศาลคุ้มเกล้าฯ ชาวไทย ทรงเป็นมิ่งขวัญของอาณาประชาราษฎร์ตลอดกาลอันยืนยาว

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเป็นขัตติยนารีศรีประเทศ สมดังพระราชทินนามซึ่งมีความหมายไพเราะ จารึกไว้ในพระสุพรรณบัฏ เพราะพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญตลอดมา นับแต่ทรงพระเจริญวัยทราบจนปัจจุบันสมัย ล้วนเป็นประโยชน์สุขต่อ

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และแก่ราษฎรไทยทั่วหน้า โดยเฉพาะชาวชนบทชายแดนผู้อยู่ห่างไกลจากความเจริญขาดแคลนปัจจัยที่จะช่วยให้ชีวิตอยู่ดีมีสุขยั่งยืน เช่น ขาดการศึกษา การอนามัย ทั้งยังทรงอาทรไปถึงเหล่าทวยหาญชายแดน ได้แก่ ข้าราชการ ตำรวจ ทหาร อาสาสมัครชายแดน ผู้ที่ต้องใช้ชีวิตตรากตรำอยู่ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อป้องกันอิริยาศรของบ้านเมือง จึงทรงพระราชวิธีเย อุดมทะ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนพระราชทานสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวันที่เขาขาดแคลน มีเสื้อผ้า หนูกยา พืชพรรณ เครื่องเรียนของเด็กๆ เป็นต้น ทรงค้นหาวิธีจัดทุกข์บำรุงสุข พระราชทานแก่บุคคลเหล่านั้น ทั้งได้พระราชทานคำแนะนำ ตลอดจนพระราโชวาท ให้เขาเป็นพลเมืองดี ทำหน้าที่เป็น

ประโยชน์แก่ตนและแก่ชาติ เสด็จพระราชดำเนินปฏิบัติพระราชภารกิจดังกล่าวสม่ำเสมอตลอดมาโดยมิได้ทรงเหนื่อยหน่าย หรือทอดถอนใจเกรงต่อภยันตรายใด ๆ ในท้องถิ่นชายแดนอันกันดารไกลเพราะทรงพระเมตตาช่วยไยเขาเหล่านั้นด้วยพระราชหฤทัยบริสุทธิ์ ทรงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประเทศชาติและประชาชนของพระองค์ ในฐานะเป็นพระบรมราชชนนีของพระประมุขแห่งชาติและทรงเป็นคนไทยคนหนึ่งที่จะต้องช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติด้วยกัน

กระแสพระราชดำรัสเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ พระราชทานแก่ข้าราชการและตำรวจตระเวนชายแดน มีความตอนหนึ่งว่า

“.....การที่ข้าพเจ้าได้ออกเยี่ยมจังหวัดชายแดน ก็เพราะระลึกอยู่เสมอว่า ข้าราชการและประชาชนในจังหวัดชายแดนนั้น ย่อมได้รับความสะดวกสบายน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในเมืองหลวง ยิ่งในเวลาที่ประเทศใกล้เคียงบังเกิดสถานการณ์ไม่สงบเรียบร้อยด้วยแล้ว ก็จะทำให้ลำบากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะตำรวจตระเวนชายแดน ต้องปฏิบัติหน้าที่ห่างไกลจากความเจริญ ซึ่งไม่เคยชินมาก่อน ย่อมทำให้ได้รับความทุกข์ยาก ตรากตรำมาก การที่ท่านทั้งหลายได้อดทนปฏิบัติหน้าที่ในถิ่นทุรกันดารเช่นนี้ เป็นการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คือความมั่นคงของชาติ และความผาสุกของประชาชน

ด้วยความห่วงใยในความลำบาก ที่ท่านทั้งหลายได้รับดังกล่าวนั้น และใครจะได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริง เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือ ข้าพเจ้าจึงได้ออกเยี่ยมตามที่ต่าง ๆ ขอให้ท่านทั้งหลายได้ทราบด้วยว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงการปฏิบัติหน้าที่อันยากลำบากของท่านอยู่เสมอ และยินดีให้ความช่วยเหลือแก่ท่านทั้งหลาย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติของเรา.....”

ทรงแม่พระเมตตากว้างไกล โดยไม่ทรงคำนึงถึงเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศวัย ของอาณาประชาราษฎร์ เสด็จฯ เยี่ยมชาวชนบทชายแดนไปทุกท้องถิ่น ทั้งทางบก ทางน้ำ หากการ

“ทรงพระราชวิริยะ อุตสาหะ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม เยียนพระราชทานสิ่งของแก่ชาวชนบทชายแดน และเหล่า ทวยหาญชายแดนผู้ต้องใช้ชีวิตตรากตรำอยู่ในถิ่นทุร- กันดาร”

คมนาคมของทางทั้งสองไม่สะดวก ก็เสด็จโดย
เฮลิคอปเตอร์ บางทีก็ต้องทรงพระราชดำเนิน
ระหกระเหิน บุกป่าเขาและชายทะเลกันดาร
ไกล ราษฎรชาวเขารักและภักดีพระองค์ท่าน
ยิ่งจับใจ ถวายพระราชสมัญญาว่า “แม่ฟ้าหลวง”
เพราะเสด็จลงจากฟ้ามาเยี่ยมเขา

กล่าวได้ว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ผู้ประเสริฐพระองค์นี้ เสด็จสมภพ
ในแผ่นดินไทย เพื่อประเทศไทยและราษฎร
ไทยได้ร่มเย็นโดยแท้ แม้วิชาชีพที่ทรงศึกษา
สำเร็จ คือวิชาพยาบาลศาสตร์ ก็เป็นวิชา
สำหรับช่วยเหลือความเจ็บไข้ของเพื่อนมนุษย์
ได้ทรงใช้ชีวิตนี้สืบทอดพระราชเจตนาของ
สมเด็จพระราชสวามี คือสมเด็จพระมหิตลาธิ-
เบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกผู้มี
พระราชปรารภอย่างแรงกล้า ที่จะทรง
ทุนบำรุงงานด้านสาธารณสุขของไทยให้
กว้างขวาง ทรงทุ่มเทพระราชทรัพย์ พระกำลัง
กาย พระกำลังปัญญา ทรงงานด้านนี้อย่าง
หนัก ทั้งที่พระวรกายอ่อนแอเพราะทรง
พระประชวรอยู่แล้ว จึงพาให้พระชนมชีพต้อง
ดับสลาย เป็นการสูญเสียสายใหญ่หลวงที่คนไทย
ทั้งชาติต้องเศร้าเสียตาย สุดจะประมาณได้ใน
ครั้งนี้

แต่แล้วพระราชเจตนาของสมเด็จพระ
พระบรมราชชนกก็ได้สัมฤทธิ์ผล และเจริญ
ก้าวหน้าในปัจจุบัน ด้วยพระปรีชาสามารถ
พระราชวิริยะ อุตสาหะ และพระเมตตาคุณ
ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ที่ทรงมีต่อชนชาวไทยชายแดนผู้อยู่ห่างไกล
ความเจริญ โดยเฉพาะทางสุขภาพและอนามัย
หน่วยแพทย์อาสา และมูลนิธิแพทย์อาสา

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มูลนิธิ
ตำรวจตระเวนชายแดนและครอบครัวได้ร่วม
กันจัดทุกขบำรุงสุขให้แก่ชาวไทยชายแดน
สนองพระราชเจตนาทั้งสองประการโรงเรียน
ประถมศึกษาชายแดน ในท้องถื่นกันดาร
ประมาณ ๒๐๐ โรงเรียน กำเนิดขึ้นด้วยพระราช
ทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระบรมราช-
ชนนี และทุนของผู้มีจิตภักดีและศรัทธาบริจาค
โดยเสด็จพระองค์ท่าน และยังสถานพยาบาล
ผู้ป่วยเจ็บ พิกุล และยากไร้ในพระราชูปถัมภ์
อีกมากแห่ง

ด้วยประการฉะนี้ พระองค์จึงเป็นสม-
เด็จพระบรมราชชนนีศรีประเทศอย่างแท้จริง
เป็นบุญคุณล้นใหญ่หลวงของชาติไทยและ
คนไทยทุกคนในปัจจุบันนี้ ที่ได้มีสมเด็จพระศรี-
นครินทราบรมราชชนนีไว้เทิดทูนบูชา เป็น
ศรีสง่าแก่ประเทศไทย

พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา เรื่อง “แม่เล่าให้ฟัง”
มีความตอนหนึ่งใน “คำปรารภ” ขอพระราช
ทานพระอนุญาตเชิญมาดังนี้

“.....ส่วนที่เป็นภาค ๒ ในเล่มนี้เท่านั้น
จะให้ผู้อ่านเข้าใจในนิสัยใจคอของแม่ โดยทำ
ความรู้จักกับ “เพื่อน อาจารย์ของแม่ และผู้ที่
แม่นับถือ” โดยอ่านคำแปลจากข้อความสั้น ๆ
ที่คัดมาจากผลงานของท่านเหล่านั้น.....”

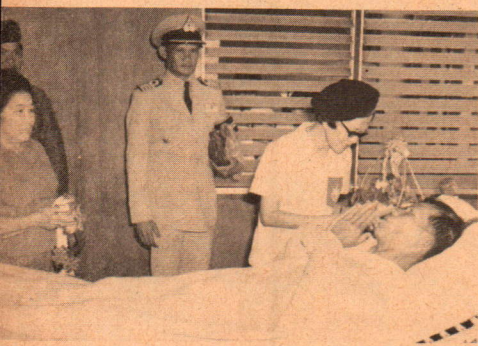
ใน “คำอธิบาย” (ภาค ๒) สมเด็จพระ
เจ้าพี่นางเธอ “แม่เล่าให้ฟัง” รับสั่งไว้ว่า
“.....ในการอ่านหนังสือนี้ แม่มักจะขีดเส้นใต้
ตอนที่ชอบ หรือเห็นน่าสนใจด้วยดินสอแดง..
ผู้เขียนบทประพันธ์เหล่านี้ จึงเหมือนเพื่อน
หรืออาจารย์ของแม่ ขำพเจ้าอยากให้ผู้่านรู้

จักแม่ตามภาษา “Dis-moi qui tu hantes,
je te dirai qui tu es” (บอกสิว่า เธอสนิท
สนมสมาคมกับใคร แล้วจะบอกให้ว่า เธอ
เป็นคนอย่างไร).....”

และใน “คำอธิบาย” ภาค ๒ นี้ สมเด็จพระ
เจ้าพี่นางเธอ “แม่เล่าให้ฟัง” ถึงพระประสงค์ที่ทรงพระนิพนธ์
ภาค ๒ ขึ้นว่า “ในภาคแรกได้เล่าประวัติของ
แม่โดยทั่วไปโดยมิได้กล่าวถึงความคิดจิตใจ
ในภาคนี้ จึงจะพยายามให้เห็นความนึกคิด
และอุดมคติในชีวิตของแม่”

บทความบทนี้ขอพระราชทานเชิญพระ
นิพนธ์แปลบทจริยธรรมข้อหนึ่งของ นายอังดร
โมว์รส์ (Andre Maurois พ.ศ.๒๔๒๔-๒๕๑๐)
บรมราชชนนีโปรดพระทรงขีดเส้นใต้ไว้

พระนิพนธ์แปลมีดังนี้

“ตัวอย่างอันดีของการรวมกันในงานที่ใช้แรง และงานที่ใช้สมอง คืองานของแม่บ้าน เมื่อเธอทำงานนี้ด้วยความรัก สตรีผู้ดูแลบ้านของตนอย่างดีนั้น เป็นทั้งราชินี ทั้งข้าแผ่นดิน เธอวางแผน และเธอมักจะทำตามแผนที่เธอกำหนดด้วยตนเอง สำหรับบุตรและสามีของเธอ เธอเป็นผู้จัดทำให้งานดำเนินไปได้ เธอปลดความกังวล จัดหาอาหาร ดูแลปรนนิบัติ เธอเป็นรัฐมนตรีคลัง ก็เพราะเธองบประมาณใน

ครอบครัวสมดุลงัย เธอเป็นรัฐมนตรีศิลปากร ก็เพราะเธอทำให้บ้านที่อาศัยอยู่มาอยู่เธอเป็น รัฐมนตรีศึกษาในครอบครัว ก็เพราะเธออีก ที่ทำให้บุตรชายได้เรียนในโรงเรียน Polytechnique (โรงเรียนนายร้อยชั้นสูงของฝรั่งเศส) และลูกสาวมีความรู้ทั่วไปอย่างดี...”

ประชาชนไทยทุกคนย่อมแน่ใจว่า แนวคิดจริยธรรมของนายไมรัลส์ข้อนี้ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีอยู่แล้ว ในพระราชจริยวัตร และทรงปฏิบัติครบถ้วน แล้วอย่างสมบูรณ์ทั้งยังกว้างขวางกว่า บรรลุผลสำเร็จงดงามเกินกว่าแนวคิดของนายไมรัลส์ เสียอีก ขอพระราชทานอัญเชิญความในพระนิพนธ์ “แม่เล่าให้ฟัง” มาตอนหนึ่งดังนี้

“.....เพราะแม่เรียนเรื่อง อนามัยและ Dietetics มา แม่จึงเลี้ยงลูกอย่างสะอาดถูก อนามัย และระวังเรื่องอาหารมาก เรามีชีวิตอย่างสนุกสนาน แต่ก็มิระเบียบวินัย ระเบียบวินัยอย่างมีหลัก ไม่ใช่ระเบียบโบราณ...”

ด้วยเหตุฉะนั้น สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงทรงเป็น “ปูชนียะ” ของแม่ไทยทั้งหลาย เพราะต้องทรงรับภาระหนักของบ้านเมือง และพระราชภาระส่วนพระองค์ในหน้าที่ของ “แม่” เป็นเวลาแรมปี ทรงเลี้ยงดูพระราชโอรสธิดาน้อย ๆ ให้ปลอดภัย เจริญพระวัยอย่างขัตติยะสุขุมลยชาติ ผู้ทรงคุ้นเคยและตระหนักในเสรีภาพของประชาชนโดยอย่างยิ่ง พระองค์ทรงเป็น “วีระ” ของแม่ไทยทั้งหลาย เพราะเสด็จฯ ออกสมรภูมิแห่งชาติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแต่เล่าฟังพระองค์ ทรงเผชิญกับทุกข์สุขที่ผ่านเข้ามาในพระชนมชีพราวกับเทพนิยาย ด้วยพระราชหฤทัยเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ ด้วยพระสติปัญญา และพระปรีชาสามารถ ล้ำลึก และด้วยพระขันติธรรมสูงยิ่ง

แล้ววีรกรรมที่ทรงประกอบในสมรภูมิของ “ชีวิต” อย่างเต็มกำลังพระปัญญา พระวรกายและพระราชหฤทัยมาแรมปีนั้น ชนไทยและชาติไทยเป็นฝ่ายได้รับผลพิเศษไพศาล คือได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณผู้ทรงพระคุณธรรมประเสริฐถึง ๒ พระองค์ จากพระหัตถ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

พร้อมด้วยพระราชธิดาอีกหนึ่งพระองค์ ซึ่งกำลังทรงเจริญรอยพระยุคลบาท โดยเสด็จสมเด็จพระแม่เจ้าไปในถิ่นทุรกันดารทุกหนทุกแห่ง แบ่งเบาพระราชภาระกิจที่ทรงบำเพ็ญเพื่อขจัดความเจ็บไข้ได้ทุกข์ของชาวชนบทในชายแดนไทย พระเดชพระคุณในสมเด็จพระบรมราชชนนีต่อชาวไทยเป็นที่ล้นพ้นสุดจะพรรณนาได้ครบถ้วน

พระราชจริยวัตรในส่วนพระองค์สมเด็จพระบรมราชชนนีนั้น ผู้อ่านพระนิพนธ์ “แม่เล่าให้ฟัง” จะสังเกตได้เอง จากเนื้อหาที่องค์ผู้ทรงพระนิพนธ์ตรัสเล่าไว้ ด้วยภาษาที่เรียบง่าย ไม่มีคำยกย่อง เยินยอใด ๆ ทรงปล่อยให้ผู้อ่านค้นหาเอาเอง ประกอบกับพระฉายาลักษณ์ที่ทรงฉายไว้มีคำอธิบายสั้น ๆ ให้ผู้ชมทราบ พระนิพนธ์ “แม่เล่าให้ฟัง” มีตอนหนึ่งว่า“เมื่อลูกทุกคนไปโรงเรียนแล้ว แม่มีเวลามากขึ้น แม่จึงตั้ง Sewing Circle เอาอย่างสตรีอเมริกัน...ม.จ.ลิลพัทฯ โสณกุล

ผู้ทรงแปลคำว่า.....คณะเย็บผ้า.....แม่ได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ฟิสิกส์ คณิต Botany ซึ่งมีมหาวิทยาลัย Columbia แห่งสหรัฐฯ จัดสอนทางไปรษณีย์อีกพักหนึ่งด้วย โดยขอความช่วยเหลือจาก Miss Blount ครูโรงเรียนวังหลัง....นอกนั้นแม่ได้สร้างคอร์ตแบดมินตันในสวน.....แม่บอกว่าเมื่อเด็ก ๆ ชอบเล่นน้ำเล่นไฟ แม่จึงจัดให้ลูก ๆ มีน้ำเล่นโดยก่อบ่อเล็กให้ และอนุญาตให้ก่อกองไฟเล่นด้วย.....”

คำพูดบอกเล่าและภาพถ่ายย่อมมีคุณค่าความดีประกอบกัน ภาพถ่ายจะบอกรายละเอียดเพิ่มเติมจากคำพูด และก่อให้เกิดอารมณ์บางอย่างแก่ผู้ชมภาพ ชนิดที่คำพูดเข้าไม่ถึง สมเด็จพระเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาทรงประจักษ์ชัดนี้ดี จึงทรงพระกรุณาเชิญพระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระบรมราชชนนีในพระราชอิริยาบถต่าง ๆ สอดใส่ประดับไว้ในหนังสือ “แม่เล่าให้ฟัง” เมื่อผู้อ่านได้ชมพระฉายาลักษณ์ โดยเฉพาะที่ทรงฉายร่วมกับพระราชปิโยรสธิดา ประกอบคำตรัสเล่าของสมเด็จพระผู้ทรงพระนิพนธ์แล้ว ย่อม

จะซาบซึ้งในพระราชลักษณะนิสัย และพระราชจริยวัตรอันงดงามของพระองค์ท่าน เกิดอารมณ์รักดี และสำนึกในพระมหากรุณาคุณอย่างจับใจ ประจักษ์ชัดว่า สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงเป็นขัตติยนารีผู้งามพร้อมทั้งพระวรกายและพระราชหฤทัย พระราชมริยาบถงามละมุนละไม ทรง“ขยันขันแข็ง” อย่างยิ่งในการประกอบพระราชภารกิจ ทั้งงานบ้านและงานเมือง ทรงงานแทบทุกชนิด แม้แต่การปลูกพืชผักสวนครัวด้วยพระองค์เอง ไว้ทรงใช้ ณ พระตำหนักที่ประทับในต่างแดน ทรงเก็บดอกไม้ป่ามาอัดแห้งทำภาพงาม ๆ ทรงงานเครื่องปั้นดินเผา ระบายสี ให้เกิดรายได้เป็นการกุศล

ทรงศึกษาภาษาโบราณตะวันออกมีภาษาสันสกฤต เป็นต้น ทรงกระจำแจ้งในพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ จึงทรงยึดธรรมะของพระศาสดาเป็นหลักดำเนินพระชนมชีพได้งดงามเหมาะสม เพื่อพระปณิธานสวามิภักดิ์ และพระราชหฤทัยเบิกบานอยู่เป็นนิจ พระองค์ทรงศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ทั้งปริยัติและปฏิบัติ กล่าวได้ว่าทรงทำเวลาให้เป็นปัจจุบันกาลอยู่ตลอด ไม่ปล่อยให่ว่างโดยเปล่าประโยชน์ ทั้งทรงมีพระราชหฤทัยแผ่เผื่อ ระลึกถึงเยาวชนและประชาชนไทย มีพระราชปรารภจะให้ซาบซึ้งในพระคุณของพุทธศาสนา จึงทรงพิมพ์เรื่องของพระพุทธศาสนาทั้งภาษาไทยและอังกฤษ พระราชทานแจกแก่ผู้ที่สนใจ และโปรดให้จัดรายการวิทยุ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ณ สถานีวิทยุ อ.ส. อีกด้วย

พระองค์ไม่เคยทรงหยุดแสวงหาความรู้ความเข้าใจ ในสิ่งที่คนไทยควรรู้ เพราะทรงทราบคุณค่าของความรู้ในสิ่งต่าง ๆ ว่า ย่อมเป็นประโยชน์แก่ชีวิต มีพระราชนิพนธ์โคลงในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒ บท ซึ่งพระองค์คงจะทรงยึดมั่นเป็นพระอุดมคติ จึงทรงบันทึกไว้ในสมุดพระราชบันทึกส่วนพระองค์ ขอเชิญมาบทหนึ่งดังนี้

ความรู้คู่เปรียบด้วย กำลัง กายแะ
สุจริตคือเกราะบัง ศาสตร์พ้อง

ปัญญาประดิษฐ์
ภูมิสถาปัตย์

อาวุธ
อาจแก่วาง
สนาม

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ผู้ทรงพระนิพนธ์ “แม่เล่าให้ฟัง” ทรงยกภาษิตฝรั่งเศส ซึ่งมีความว่า “บอกซิว่า เธอสนิทสนมสมาคมกับใคร แล้วจะบอกให้ว่า เธอเป็นคนอย่างไร” ดังที่บทความนี้ได้กล่าวมาแล้ว และได้เชิญพระนิพนธ์แปลแนวคิดทางจริยธรรมของนักเขียนฝรั่งเศส ชื่อ อังเดร โมรวส์ ซึ่งสมเด็จพระบรมราชชนนีทรงขีดเส้นแดงไว้ เพราะข้อความต้องพระราชอัธยาศัย บัดนี้ จะขอพระราชทานเชิญพระนิพนธ์แปลข้อคิดของ มงแตสกีเยอ (Montesquieu) นักเขียนและนักวิจารณ์สังคมของฝรั่งเศส (พ.ศ. ๒๒๓๒ - ๒๒๙๔) ซึ่งสมเด็จพระบรมราชชนนีโปรดอ่าน และเป็นข้อที่สพพระราชหฤทัย ณ ที่นี้ขอพระราชทานเชิญมาอีก ๔ - ๕ ข้อ เป็นตัวอย่าง เพื่อผู้อ่านจะได้พิจารณา และควรจะหาอ่านทั้งหมดในพระนิพนธ์ “แม่เล่าให้ฟัง” ภาค ๒ เพราะเนื้อหาหลักซึ่ง ภาษาที่ทรงแปลเป็นไทยสนิทูยั้งนัก

“ว่าด้วยตนเอง” (ของมงแตสกีเยอ)

๑. สำหรับข้าพเจ้า การศึกษาค้นคว้าเป็นยานานวิเศษ ที่จะแก้สิ่งที่น่าแห่งหนายในชีวิต ข้าพเจ้าไม่เคยมีความเสียใจ ที่การอ่านหนังสือเพียงชั่วโมงเดียว ไม่ทำให้หมดสิ้นไปได้

๒. โดยธรรมชาติ ข้าพเจ้ารักความดีและความมีเกียรติของบ้านเกิดเมืองนอนของ

ข้าพเจ้า แต่มิได้สนใจในความรุ่งโรจน์ ข้าพเจ้ามีความปิติอย่างเงียบ ๆ เมื่อมีการวางหลักเกณฑ์บางอย่าง ที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์ร่วมกัน

๓. ข้าพเจ้าชอบบ้านเรือน อันเป็นที่ซึ่งข้าพเจ้าสามารถแก้ไขปัญหาค้นคว้าได้ด้วยสติปัญญาพื้น ๆ ของข้าพเจ้า

๔. ข้าพเจ้าไม่ชอบรับบำนาญจากบ้านเมือง ไม่ขอเกียรติยศหรือเหรียญตราใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่า ได้รับการตอบแทนอย่างสมบูรณ์แล้ว ที่ได้มีโอกาสหายใจซึ่งข้าพเจ้าหวังอยู่แต่ว่า จะไม่มีใครทำให้อากาศเสียไป

๖. จงปรับตัวเราให้เข้ากับชีวิต มิใช่ปรับชีวิตให้เข้ากับเรา”

ขอพระราชทานพระอนุญาต สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ผู้ทรงพระนิพนธ์ เชิญบทแปลอีก ๑ ข้อ จากเรื่อง “ความคิด” (Pensée) ของ ปาสกาล (Blaise Pascal) นักวิทยาศาสตร์และจริยศาสตร์ชาวฝรั่งเศส (พ.ศ. ๒๑๖๖ - ๒๒๐๕) ซึ่งสมเด็จพระบรมราชชนนีโปรดอ่าน

“๑๕. ศาสตร์ทั้งหลายมีสภาพ ๒ อย่างที่เหมือนกัน สภาพตอนต้น คือความไม่

รู้อะไรเลยตามธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์มีเมื่อเกิดมา ส่วนตอนปลาย คือสภาพเมื่อมีจิตใจเจริญแล้ว ภายหลังจากที่ได้ศึกษานาคความรู้ที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ จะพบว่าตนเองมิได้รู้อะไรเลย และอยู่ในสภาพของความไม่รู้เหมือนเมื่อแรกเกิดนั่นเอง แต่เป็นความไม่รู้อย่างปราชญ์ที่รู้จักตนเอง” แนวคิดข้อนี้ตรงกับภาษิตของไทย ซึ่งทุกวันนี้อาจถูกละลืมนำไปบ้างคือ “วิสัยปราชญ์ย่อมไม่โอ้อวด” เป็นภาษิตสั้น ๆ และจำได้ง่าย ความหมายก็ง่ายแต่ชวนคิดตรงที่ว่า ผู้รู้นั้นมักจะนึกว่า ยิ่งเรียนก็ยิ่งไม่รู้อะไรมากขึ้นทุกที

พระนิพนธ์ “แม่เล่าให้ฟัง” ภาค ๒ ช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบพระราชจริยวัตรในส่วนพระองค์ของสมเด็จพระบรมราชชนนี ว่างดงามเพียงใด ทรงเป็นนักศึกษายุติตลอดเวลา ทรงเป็นนักจริยธรรมในด้านปฏิบัติ ข้อเขียนและแนวคิดทางจริยธรรมที่พระองค์ทรงนิยม และทรงบันทึกไว้ ทั้งที่เป็นของนักปราชญ์ไทยและต่างประเทศ มีพระราชนิพนธ์สุภาษิตในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร โดยเฉพาะโลก

นิติคำโคลงและของนักปราชญ์ต่างประเทศ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงแปลไว้แล้ว ล้วนเป็นแนวคิดของปราชญ์ผู้เข้าใจชีวิตอันถ่วงวายเป็นตามธรรมชาติของโลก จึงค้นหาธรรมะอันเป็นแนวทางที่จะปฏิบัติ ให้ชีวิตจิตใจสงบร่มเย็น ไม่โลดเต้นวุ่นวายไปตามความขึ้นลงของชีวิต ล้วนเป็นแนววิถีที่สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงปฏิบัติอยู่แล้วตลอดมา สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงดำรงพระชนมชีพอย่างเรียบง่าย ยิ่งนักในสายตาของประชาชนคนไทย แต่พระราชภารกิจที่ทรงประกอบเพื่อคนไทยและชาติไทยนั้น แล่นหนักและยากยิ่ง ดูราวกับจะเกินพระกำลังกายและพระวัย แต่การก็มีได้เป็นเช่นนั้น เพราะทรงกระทำได้อย่างสม่ำเสมอและสำเร็จผลอย่างงดงามตลอดมา ด้วยพระราชหฤทัยเปี่ยมไปด้วยพระเมตตา และพระขันติวิริยะเป็นที่น่าอัศจรรย์

พระเดชพระคุณสิ้นเกล้าฯ หากที่สุดมิได้ ประชาชาวไทยถ้วนหน้า ล้วนในพระมหากรุณาธิคุณอยู่เสมอมิได้วันวาย เฝ้าแต่น้อมเกล้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลอยู่ทุกทิวาราตรี ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

เสียงกระหึ่มกลางหาวราวฟ้าลั่น
แมงปอสวรรค์ร่อนลงตรงพื้นหล้า
มาแล้วมาแล้วแม่แก้วมา
แม่ฟ้าหลวงจากฟ้ามาดงดอย

หนุ่มสาวเฒ่าชราพาลูกหลาน
วิ่งจากบ้านชายป่ามาร้อยร้อย
ตำรวจทหารชายแดนนับร้อยร้อย
ล้วนรอคอยแม่ฟ้าท่านมาเยือน

แม่ฟ้าหลวงดวงประทีปชาวป่าเขา
และเหล่าทวยหาญไทยในไพรเถื่อน
ไม่มีวันที่พระจะลี้มเลือน
ผองเพื่อนผู้ทุกข์ยากลำบากลำบาก

เขาทุกข์ด้วยป่วยเจ็บเหน็บหนาวเหลือ
ทั้งข้าวเกลือเสื้อผ้าก็ขัดสน
เขาทุกข์ด้วยหน้าที่ยอมพลีตน
เขามัจฉาด้านอรินทร์ป้องกันไทย

หุบห้วยเหวพงในดงดึก
ทะเลลึกเกาะแก่งแหล่งไหนไหน
ที่มีชนไร้สุขด้วยทุกข์ภัย

แม่ฟ้าใหญ่เห็นฟ้าหาเขาพลัน

ทางน้ำทางบกกระหระเหิน
ทรงดำเนินบุกไปไม่ไหวหวั่น
พร้อมเสื้อผ้าอาหารท่านแบ่งปัน
พืชพรรณเครื่องเรือนและหูกยา

หน่วยแพทย์อาสาแม่ฟ้าใหญ่
ออกท้องที่บำบัดไข้ไม่เลือกหน้า
ชาวชนบทยากไร้ไกลพารา
ทรงเมตตาตั้งโรงเรียนเรียนกันไป

มีอีกหรือแหล่งใดได้ฟ้านี้
บรมราชชนนีที่ยิ่งใหญ่
ผู้เจริญยิ่งพระยศและพระวัย

แต่ทุกลมหายใจคือทวยชน
ทรงสละสิ่งสิ้นยอมสิ้นสุข
เสด็จประเทาททุกขไทยไม่เบื้อบน
พระคุณเทียบแผ่นดินพันภูวดล
เหลือล้ำคำจันทรจรัญรณนา

ขอแม่ฟ้าของข้าพระพุทธเจ้า
จำเนียรนารมย์เป็นสง่า
สถิตด้วยพระลูกเจ้าจอมราชา
เกินเวลากว่าร้อยชนาเทอญ

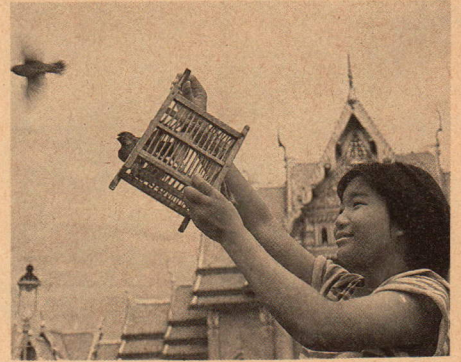
สุขสันต์ วันปีใหม่

เมื่อถึงวันปีใหม่ พุทธศาสนิกชนนิยมทำบุญตักบาตร
ไปวัดเพื่อไหว้พระ และทำทานด้วยการปล่อยนก
ปล่อยปลา

วันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปีเป็นวันที่
เราสมมุติกันว่าเป็นวันสิ้นปีเก่า และในคืนวันที่
๓๑ ธันวาคม นี้แหละ พอพ้นเวลา ๒๔.๐๐
นาฬิกาแล้ว ก็ถือว่าอย่างขึ้นสู่วันปีใหม่ คือ
วันที่ ๑ มกราคม ของปีถัดไป วันที่ ๑
มกราคม นี้เป็นวันขึ้นปีใหม่ตามปฏิทินจูเลียน
ซึ่งถือกันอย่างกว้างขวางมาแล้วหลายพันปี
ไทยเราเพิ่งถือตามเมื่อไม่นานมานี้เอง

จำนงค์ ทองประเสริฐ

เดิมไทยเราถือวันแรม ๑ ค่ำ เดือนอ้าย
เป็นวันขึ้นปีใหม่ นับว่าสอดคล้องต้องกับทาง
พระพุทธศาสนาที่นับถือฤดูหนาวเป็นการเริ่ม
ต้นปี ซึ่งก็ตกราว ๆ เดือนมกราคมเหมือนกัน
ต่อมาได้ถือเอาวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวัน
ขึ้นปีใหม่ตามคติพราหมณ์ซึ่งก็ตกราว ๆ
เดือนเมษายน การกำหนดวันขึ้นปีใหม่ใน
๒ ครั้งนี้ ถือทางจันทรคติเป็นหลัก ต่อมาได้
ถือทางสุริยคติแทน โดยกำหนดเอาวันที่ ๑
เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๒
เป็นต้นมา นับว่าใกล้เคียงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ
เดือน ๕ มาก และครั้งสุดท้ายเราได้เปลี่ยนมา
ถือเอาวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ตาม
แบบสากลนิยม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นต้นมา
ซึ่งก็นับว่าใกล้เคียงวันแรม ๑ ค่ำ เดือนอ้ายมาก

การที่ถือเอาวันแรม ๑ ค่ำ เดือนอ้าย
หรือวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่นั้น
คงจะเป็นเพราะท่านเห็นวาระนี้เป็นฤดู
หนาว ฤดูหนาวเป็นฤดูที่เพิ่งพ้นจากความ
มืดคลุ้มของฝน ได้รับแสงสว่างมากขึ้นคล้าย ๆ
เป็นเวลาเข้าสู่รู้ คนโบราณจึงถือเอาฤดูหนาว
เป็นต้นปี ฤดูร้อนเป็นกลางปีเพราะฤดูร้อน
คล้าย ๆ กับเป็นเวลากลางวันซึ่งมีอากาศร้อน
มาก และฤดูฝนซึ่งมักจะมีดครึ้มคล้าย ๆ กลาง
คืนนั้นเป็นปลายปี

ความจริงคนไทยเรา โดยเฉพาะชาว
ชนบทไม่ค่อยสนใจ **“วันขึ้นปีใหม่”** ตามสุริย
คติคือ วันที่ ๑ มกราคม ที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้น
ตามสากลนิยมเลย จะมีผู้ถือเอาวันที่ ๑
มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่มกเฉพาะชาว
กรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ กับผู้ที่ได้รับการ
ศึกษาอบรมแผนใหม่เท่านั้น ส่วนชาวบ้าน

ทั่ว ๆ ไปโดยเฉพาะตามชนบทนั้นเขาถือเอาวัน “ตรุษ” เป็นวันขึ้นปี และถือเอาวัน “สงกรานต์” เป็นวันขึ้นปีใหม่และรัฐบาลไทย ก็เลยถือเอาทั้งวันขึ้นปีใหม่ตามสากลนิยม และวันสงกรานต์ซึ่งเป็นวันปีใหม่ที่ประชาชน ทั่วไปนิยมเชื่อก็คือเป็นวันหยุดราชการทั้งคู่

ตามปกติในวันขึ้นปีใหม่ ประชาชนชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาก็นิยมไปทำบุญตักบาตรกันเป็นกรณีพิเศษ ถ้าเป็น กรุงเทพฯ ก็มักนิยมไปทำบุญตักบาตรกันที่ท้องสนามหลวง นอกจากการทำบุญตักบาตรแล้ว เราควรได้รับประโยชน์อื่นใดจาก “วันขึ้นปีใหม่” นี้บ้าง

ประเพณีที่เราได้รับมาจากต่างประเทศ เกี่ยวกับวันขึ้นปีใหม่นี้อย่างหนึ่ง คือ การส่งของขวัญไปให้กัน หรืออย่างน้อยก็ส่งบัตร ส.ค.ส. ไปถึงกัน โดยเฉพาะในบรรดาญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงที่เราเคารพนับถือ หรือรักมากเป็นพิเศษ ยิ่งในขณะนี้ประเทศชาติตกอยู่ในภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจเช่นในปัจจุบัน เราควรจะได้ประหยัดกันให้มากสักหน่อย เพียงส่งบัตร ส.ค.ส. ถึงกันก็นับว่าเพียงพอแล้ว อย่างน้อยก็แสดงว่าเรายังระลึกถึงเขา มีความปรารถนาดีต่อเขาอยู่

แต่ถ้าเรามาศึกษาถึงตัวเราเองบ้าง เราควรจะหาอะไรแก่ตนเองเป็นพิเศษบ้าง ตามปกติถ้าเราดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุ เราก็จะได้ฟังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพรให้แก่พลนิกรของพระองค์ซึ่งรวมทั้งเราด้วย สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกก็จะประทานพรให้แก่พวกเราด้วยเช่นกัน การที่เราได้รับพรจากองค์พระประมุขทั้งฝ่ายอาณาจักรและศาสนจักรเช่นนี้ นับว่าเป็นสิริมงคลแก่ตัวเราเป็นอย่างยิ่ง แต่บรรดาพรต่าง ๆ ที่เราได้รับนั้น จะมีประสิทธิผลแค่ไหนเพียงใดนั้นอยู่ที่ตัวเราเป็นสำคัญ ถ้าหากเราได้รับพรแล้ว เราได้ประพฤติตัวปฏิบัติตนตามพรนั้น เราก็จะประสบแต่ความสุขความเจริญ ถ้าหากเราไม่ประพฤติปฏิบัติตาม พรนั้น ๆ

“ปีใหม่ที่จะถึงนี้เราจะทำอะไรดี อาจารย์จ้านงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิตมีข้อคิดเห็นดี ๆ มาฝากท่าน ขอให้สุขสันต์วันปีใหม่ ๒๕๒๘ นี้โดยทั่วกัน”

ก็เรามีประโยชน์อะไรแก่เราไม่

การที่เราเกิดมามีชีวิตอยู่ชมโลกมาครบอีกขวบปีหนึ่งนั้น ก็นับว่าเป็นบุญอยู่มากแล้ว แต่ก็อย่าลืมว่าการที่วันเวลามันลွ่งไป ๆ นั้น มันมิได้ลွ่งไปเฉย ๆ หากมันได้คร่าชีวิตเราไปใกล้ความตายทุกทีด้วย บางคนเมื่อเกิดมาแล้ว ก็มักตั้งอยู่ในความประมาท คิดว่าตนยังหนุ่มยังสาวอยู่ คงจะต้องอยู่ไปอีกนาน จึงมักหมกมุ่นมัวเมาอยู่ในโลกียสุขจนไม่สนใจใยดีต่อการประพฤติปฏิบัติธรรมเสียเลย บางคนก็คิดว่ารอไว้ให้อายุมาก ๆ สักหน่อยแล้วจึงค่อยเข้าวัด เขาหาคิดไม่ว่าคนเรานั้นมิได้ชื่อว่า “เข้าวัดตาย” คือ เกิดก่อนก็ตายก่อนเสมอไป เพราะปรากฏว่าคนเป็นจำนวนมากได้ “ลัดคิวตาย” ก่อนที่จะได้มีโอกาสศึกษาปฏิบัติธรรมก็มี

ความจริงชีวิตของเรา ก็เปรียบเสมือนการค้าอย่างหนึ่งเหมือนกัน พ่อค้าหรือนายธนาคารที่ดีผู้ไม่ตั้งอยู่ในความประมาทนั้น ก่อนที่เขาจะเข้านอนหรือปิดธนาคารนั้น เขาจะต้องชำระบัญชีประจำวันเสมอเพื่อให้ทราบฐานะการเงินของแต่ละวัน ว่าได้กำไรหรือขาดทุน รับหรือจ่ายเท่าใด ถ้าหากว่าเงินต้องขาดบัญชีหรือค่าขายขาดทุนก็จะได้พิจารณาหาสมุฏฐานว่าเนื่องมาจากอะไร ทั้งนี้ก็เพื่อหาวิธีแก้ไขได้ถูกต้องและท่วงทันเวลา และเมื่อจวนจะสิ้นปี เขาก็จะต้องรีบทำงานบัญชีกันอย่างหามรุ่งหามค่ำเป็นพิเศษ ในทำนองเดียวกัน เราก็ควรจะชำระบัญชี “ชีวิต” ของเราทุกวัน ถ้าหากทำได้ โดยไม่ต้องใช้เวลามากนัก เพียงสัก ๕ นาทีก็พอ ก่อนจะเข้านอน ควรจะได้ไหว้พระสวดมนต์ หรือทำจิตให้เป็นสมาธิสำรวจตัวเองว่าในแต่ละวัน ๆ ที่ผ่านมานี้ เราได้ทำหน้าที่ของเราครบถ้วนเรียบร้อยหรือเปล่า เช่น ถ้าเราเป็นพ่อเป็น

แม่ เราได้ทำหน้าที่พ่อและแม่สมบูรณ์ไหม ถ้าเราเป็นลูก เราก็ต้องสำรวจตัวเองว่าเราได้ทำหน้าที่ของลูกสมบูรณ์หรือไม่ ไม่ว่าเราดำรงตำแหน่งหน้าที่อะไรจะสักกี่ตำแหน่งหน้าที่ก็ตามเราก็ควรสำรวจตัวเองในทุกตำแหน่งหน้าที่ว่าเราได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตแค่ไหนเพียงใด ถ้าหากปรากฏว่าจากการสำรวจตัวเองด้วยใจเป็นธรรมนี้ เราได้บกพร่องต่อหน้าที่มาก ก็แสดงว่า “บัญชีชีวิต” ของเราในวันนี้ ร่ายยาวมากกว่ารายรับ แสดงว่าบัญชีชีวิตของเราในวันนี้ “ขาดดุล” ไปแล้วเราจะต้องตั้งประเด็นว่าพรุ่งนี้เราจะต้องทำหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นกว่าวันนี้ ถ้าวันไหนเราได้ทำหน้าที่ของเราครบถ้วนก็แสดงว่า “บัญชีชีวิต” ของเราในวันนั้น “เกินดุล” นั่นคือ เราได้กำไรการทำบัญชีชีวิตนั้น เราจะต้องพยายามให้ “เกินดุล” ไว้เสมอ ชีวิตของเราจึงจะเจริญรุ่งเรืองขึ้น เพราะการที่เราได้กำไรชีวิตทุกวัน ๆ จะเป็นโอกาสให้เราฝึกคุณธรรมความดีงามทวีมากขึ้น ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเพิ่ม “ทุนสำรอง” ให้มีมากขึ้น อันจะทำให้ชีวิตของเรามีเสถียรภาพยิ่งขึ้น เมื่อเราได้พิจารณาตรวจสอบ “บัญชีชีวิต” ของเราแต่ละวันแล้ว พอถึงวันจะครบรอบขวบปี เราควรจะได้พิจารณาตัวเองเป็นการพิเศษ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้เคยพิจารณา “บัญชีชีวิต” ประจำวัน หรือประจำสัปดาห์นั้นก็ควรจะได้ถือโอกาสนี้พิจารณา “บัญชีชีวิต” ในรอบขวบปีดูบ้างว่าปีหนึ่งที่ผ่านมา เราได้ทำหน้าที่ของเราสมบูรณ์หรือบกพร่อง ถ้าหากพิจารณาเห็นว่าในรอบปีที่ผ่านมา เราทำหน้าที่บกพร่องมาก จะได้พิจารณา กลับเนื้อกลับตัวเสียใหม่ แต่หากถ้าในรอบปีที่ผ่านมา เราได้ทำหน้าที่ของเราสมบูรณ์แล้ว ก็จงพยายามรักษาความดีงามนี้สืบไป

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ
ปรมาภิไธยในรศ ได้ทรงนิพนธ์หรือทรง
ที่พวกเราส่วนมากจะได้ไว้ในหนังสือเรื่อง
“กฤษฎาสนอน้อง” ตอนหนึ่งว่า

“พฤษภาศร อิกฤกษ์อันปลดปลง
โททนต์เสน่ดง ลำคณหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรี
สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา”

ทั้งนี้เพราะว่า วัวควายช้างม้าเป็นต้น
นั้น เมื่อตายไปแล้ว เรายังสามารถเอาเขา
หนังหรืองา เป็นต้น ของมันมาขายหรือใช้ให้
เป็นประโยชน์ได้ แต่มนุษย์นั้น ขณะที่ยังมีชีวิต
อยู่อาจจะมีความมากมายแต่พอตายไปแล้วไม่มีอะไร
ในร่างกายที่เป็นสาระเหลืออยู่เลย นอกจาก
ความดีและความชั่วเท่านั้นที่จะหลงเหลืออยู่
ให้คนสรรเสริญหรือสาปแช่ง

เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงควรที่จะพิจารณา
ตัวเอง โดยตั้งตัวเป็นใจที่พร้อม ตัวเราเป็นจำเลย
แล้วก็ตั้งตัวเองเป็นผู้พิพากษาตัดสินตัวเราด้วย
ใจเป็นธรรม ไม่มีอคติลำเอียงเข้าข้างตัว ทั้งนี้
เพราะชีวิตของเราเปรียบเสมือนการงบบัญชี
หรือการทวงประมาณ ถ้าหากมันไม่สมดุล
หรือสมดุล มันก็ต้องเกินดุลหรือขาดดุลอย่างใด
อย่างหนึ่ง ในเรื่องของชีวิต เราจะพอใจเพียง
ให้สมดุลเท่านั้นไม่พอ เราจะต้องทำความดี
ให้มาก คือต้องให้เกินดุลอยู่เสมอ เพื่อจะได้
เก็บไว้เป็น “ทุนสำรอง” สำหรับชีวิตในอนาคต
ภายภาคหน้า

โดยเหตุที่มนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม เรา
ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะฉะนั้น เราจะ
ต้องพยายามช่วยเหลือสังคมให้มาก อย่า
พยายามเอาตัวเราเปรียบสังคม เมื่อเราเกิดมา
ใหม่ เรายังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยพ่อแม่
ครูบาอาจารย์อยู่ ตอนนี้เป็นหนี้พระคุณของ
ท่าน ชื่อว่าเราเป็นหนี้สังคมอยู่ เมื่อเราเติบโต
ใหญ่มีความสามารถ จนสามารถช่วยตัวเอง
ได้แล้ว ต่อไปก็ควรช่วยเหลือสังคมบ้าง เพราะ
เมื่อสังคมดีมีความสุขความเจริญ ก็จะทำให้
เราพลอยมีความสุขความเจริญไปด้วย เมื่อเรา
มีความสามารถพอจะปลื้มหนี้สังคมได้ เราก็
ควรจะพยายามปลดเปลื้องหนี้สินนั้นออกไป

เรื่อย ๆ อันนับว่าเป็นการใช้หนี้เก่า และพร้อม
กันนั้นก็เท่ากับเป็นการสร้างหนี้ใหม่ให้แก่ผู้อื่น
ตอนนั้นเราก็จะได้มีฐานะเป็นเจ้าหนี้บ้าง

คุณธรรมหมวดหนึ่งที่เรากวณนิยมนำมา
พิจารณาเพื่อปรับปรุงตัวเราให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ
ก็คือ การพิจารณาถึงผลงานที่เราได้ทำมาแล้ว
ในรอบปีที่ผ่านมาว่ามีส่วนดีส่วนเสียอย่างไร
บ้าง เราจะต้องพยายามตั้ง “ความเพียร” ๔
ประการไว้สำหรับเป็นแนวประพฤติปฏิบัติต่อไป
โดยเราควรจะต้องประณิธานไว้อย่างแน่วแน่

๑. เราจะเพียรพยายามละความชั่วที่มี
อยู่บ้าง คือ ถ้าหากเราได้เคยทำความชั่ว ความ
ไม่ดีไว้ เราก็จะขอตั้งประณิธานอย่างเด็ดเดี่ยว
ว่า เราจะละความชั่วทั้งหลายเหล่านั้นให้
หมดไป ทั้งนี้เพราะความชั่วมิใช่สิ่งที่ดีไม่ได้
มันมิได้เป็นสิ่งที่เกียรตินิยมที่จะจะได้เลย ข้อ
สำคัญอยู่ที่ว่าเราตั้งใจจะละมันอย่างจริงจัง
หรือไม่เท่านั้น

๒. เราจะเพียรพยายามป้องกันโดยทุก
วิถีทางที่จะไม่ให้ความชั่วที่ยังไม่มี เกิดขึ้นมา
คือ ไม่เปิดโอกาสให้มันเกิด เราจะต้องตั้ง
ประณิธานอย่างแน่วแน่ว่าจะพยายามกีดกัน
ไม่ให้ความชั่วใด ๆ เกิดขึ้นโดยทุกวิถีทาง

๓. เราจะเพียรพยายามที่จะรักษาความ
ดีที่มีอยู่แล้ว ให้มีอยู่อย่างมั่นคงตลอดไป
จนสุดชีวิตสุดความสามารถของเรา

๔. เราจะเพียรพยายามที่จะสร้าง
คุณความดีที่ยังไม่มีให้เกิดขึ้น

เราจะต้องตั้งความเพียร ๔ ประการ
นี้ไว้ให้มั่นคง คือจะละความชั่วที่มีอยู่แล้ว
๑ จะป้องกันไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นมา ๑ จะ
พยายามรักษาความดีไว้จนสุดความสามารถ
๑ และจะพยายามเสริมสร้างความคิดดีให้มี
มากยิ่งขึ้นและตลอดไป ๑

ในคืนวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๗ ซึ่ง
เราถือว่าเป็นวันส่งท้ายปีเก่าและจะรับปีใหม่
ในเวลา ๒๔:๐๐ นาฬิกา หรือ ๒ ยามนี้
ก่อนเวลาสองยามควรที่เราจะได้อ่านน้ำชำระ
ล้างร่างกายให้สะอาดถ้าเป็นพุทธศาสนิกชน
ก็จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย หลังจากกราบ
พระแล้ว ก็ควรจะได้สวดมนต์เสียหน่อยหรือ

ถ้านับถือศาสนาอื่น ๆ ก็ควรปฏิบัติตามพิธี
กรรมในศาสนาของตน ๆ ต่อจากนั้นก็ควรทำ
จิตใจให้เป็นสมาธิ ระลึกทบทวนอดีตที่ผ่านมา
ว่าเราได้ทำความดีความชั่วไว้แค่ไหนเพียงใด
เราทำหน้าที่ต่าง ๆ ของเราได้สมบูรณ์แบบ
หรือไม่ ถ้าเราได้เคยทำความดีมาแล้ว ก็กำหนด
ใจไว้ว่าเราจะพยายามรักษาคุณความดีนั้นไว้
ให้มั่นคงตลอดไป ถ้าหากเรายังมิได้ทำความดี
อย่างจริงจัง ก็จงตั้งใจให้แน่วแน่ปฏิบัติตนว่า
นับตั้งแต่นี้เป็นต้นไป เราจะพยายามทำตัว
ให้เป็นคนดี และจะพยายามทำความดีให้มาก
ที่สุด ถ้าปรากฏว่าเราได้ทำความชั่วไว้มาก
ไม่ได้ปฏิบัติตนตามหน้าที่ให้สมบูรณ์ ก็จงตั้ง
ประณิธานไว้ว่า ต่อแต่นี้ไป เราจะเลิกทำความ
ชั่วโดยประการทั้งปวง และถ้าหากว่าจะมี
เหตุปัจจัยอะไรที่จะชักนำให้เราทำความชั่ว
อยู่บ้างก็จงพยายามหาทางสกัดกั้นความชั่ว
โดยทุกวิถีทางในอันที่จะไม่ให้มันได้มีโอกาส
เกิดขึ้นมา เมื่อได้เวลาสองยามซึ่งจะมีสัญญาณ
บอกการสิ้นสุตปีเก่าและย่างเข้าสู่ปีใหม่
ท่านควรจะได้แผ่เมตตา คือ ความรักไปให้แก่
ผู้ที่เรารัก เช่น บิดามารดา ครูบาอาจารย์
ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ไปยังเพื่อนร่วมชาติ
ร่วมศาสนา เพื่อนร่วมโลก ร่วมเกิดแก่เจ็บตาย
ตลอดจนสรรพสัตว์ทั้งปวงอันจะทำให้จิตใจ
ของเราปลอดโปร่งเป็นสุขอย่างสบาย ๆ นั่นคือ
เป็นการสร้างความสุขสันต์ในวันปีใหม่ไปในตัว

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขออัญมณาคคุณ
พระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายใน
สากลโลกจงประทานพระให้ทุกท่านและ
สรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงมีความสุขความ
เจริญด้วยจตุรพิธพรชัยทั้ง ๔ ประการ คือ
อายุ วรรณะ สุขะ พละ พร้อมทั้งปฏิภาณ
ธรรมาสมบัตินี้จงแคล้วคลาดจากสรรพโรคพา
อุปสรรค อุปัทวันตรายทั้งมวล หากท่าน
ประสงค์จำนงหมายสิ่งหนึ่งประการใดที่ขอบ
ธรรม ขอให้ท่านจงประสบความสำเร็จใน
สิ่งที่ท่านประสงค์จำนงหมายนั้น ทุก
ประการ เทอญ

พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จิตรกร ๕ แผ่นดิน)

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

“วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๔๕๖

ถึง พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จันทร์)

นามสกุลที่เจ้าขอมานั้น ข้าได้ไตร่ตรอง ดูแล้ว เห็นว่าในสกุลของ
เจ้า ตัวเจ้าเอง เป็นคนแรกที่ได้รับราชการในตำแหน่งสูง และเจ้าเป็นผู้ที่ได้ดี
เพราะเป็นช่างเขียน

เพราะฉะนั้นขอให้นามสกุลของเจ้าว่า “จิตรกร” ขอให้สกุลจิตรกร
เจริญรุ่งเรือง และมั่นคงอยู่ในกรุงสยามชั่วกัลปาวสาน

วชิราวุธ พร.”

สำเนาลายพระราชนัดตเลขาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ที่อัญเชิญมานี้ เป็นลายพระราชนัดตเลขาที่พระองค์พระราชทานนามสกุลให้แก่มหาเสวกตรี พระยาอนุศาสน์จิตรกร โดยได้ทรงระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ท่านผู้ได้รับพระมหากรุณาผู้นี้มีคุณลักษณะที่เด่นชัดในทางเป็น“ช่างเขียน” พร้อมกับพระราชทานพรให้สกุลนี้ “เจริญรุ่งเรือง และมั่นคงอยู่ในกรุงสยามชั่วกาลปาวสาน”

ชีวิตของจิตรกรสำคัญของไทยท่านนี้ มีความยั่งยืนถึง ๕ รัชกาล คือตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ จนถึง รัชกาลที่ ๙ ซึ่งถ้าถือหลักกรรมดาของสังขารของมนุษย์เรา ก็นับได้ว่าท่านมีอายุยืนตามคตินิยมที่คนไทยเรา ถือกันว่าเป็นเรื่องดีเรื่องหนึ่ง จึงได้ใช้คำว่า “จิตรกร ๕ แผ่นดิน” เสริมนามบรรดาศักดิ์ของท่านไว้ในหัวข้อเรื่องเป็นเกียรติยศพิเศษ

พระยาอนุศาสน์จิตรกรหรือที่เรียกกันอย่างยกย่องโดยใช้คำว่า เจ้าคุณ แทนบรรดาศักดิ์ชั้น พระยา ว่า เจ้าคุณอนุศาสน์จิตรกร นั้น ท่านเกิดในรัชกาลที่ ๕ เริ่มทำงานในรัชกาลที่ ๕ ต่อเนื่องมาจนถึงรัชกาลที่ ๗ และเมื่อออกจากราชการแล้ว ก็ยังเอาใจใส่ช่วยเหลือทั้งราชการตลอดเวลาและมิได้ทอดทิ้งงานช่าง กล่าวคือยังเขียนภาพต่างๆ ตลอดจนแสดงความคิดเห็นในด้านศิลปอยู่เสมอ ยิ่งกว่านั้นยังประดิษฐ์ศิลปวัตถุของไทยขึ้นอีกหลายอย่าง ล้วนมีคุณค่าและวิจิตรงดงามทั้งสิ้นและในฐานะที่ท่านรับใช้ใกล้ชิดได้เป็องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้าพระองค์นั้น ปรากฏว่าท่านมีผลงานด้านการประพันธ์แบบร้อยกรองไว้มากมายเรื่องและหลายเล่มฝากไว้ในวรรณกรรมอีกด้วย

เจ้าคุณอนุศาสน์จิตรกร ผู้ได้รับพระราชทานนามสกุลว่า “จิตรกร” ซึ่งถือกันว่าท่านเป็นต้นสกุลจิตรกร ได้ทำงานสมกับนามสกุลทุกอย่างทุกประการจนกระทั่งถึงกาลอวสานแห่งชีวิตในรัชกาลที่ ๙ เป็น

“จิตรกร ๕ แผ่นดิน” อย่างแท้จริง ซึ่งทั้งเรื่องของชีวิตและเรื่องงานของท่านเป็นเรื่องที่ควรแก่การศึกษาเป็นแบบฉบับทั้งสองด้าน ขอให้เรามาศึกษาด้านชีวิตของท่านก่อน.....

เจ้าคุณอนุศาสน์จิตรกร มีนามเดิมว่า จันทร เป็นบุตรของนายดำ นางสาตเกิดปีมะแม วันจันทร์ที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๔ ณ บ้านตำบลวัดราชบูรณะหรือตำบลพระราชวังปัจจุบัน อำเภอพระนคร กรุงเทพมหานคร นามสกุลเดิมของท่านมีว่าอะไรไม่ปรากฏหลักฐาน อาจไม่มีก็ได้ เพราะเกิดในสมัยรัชกาลที่ ๕ หรือนามสกุลของไทยเพิ่งมามีในรัชกาลที่ ๖ ตามพระราชบัญญัตินามสกุล ถึง พ.ศ. ๒๔๒๖ ท่านมีอายุ ๑๒ ปี ได้เข้าศึกษา ณ วัดสังเวชวิศยาราม บางลำภู กรุงเทพมหานคร ในสำนักพระอาจารย์เพชรและพระอาจารย์สังข์ ขณะเดียวกันก็ศึกษาวิชาการช่างต่างๆ กับครูพูด ยุวะพุกกะ ควบคู่กันไปด้วยและได้อุปสมบทอยู่ที่วัดสังเวชวิศยาราม อันเป็นสถานศึกษามาตั้งแต่ต้น เมื่อมีอายุครบปีอุปสมบทใน พ.ศ. ๒๔๓๕ และอุปสมบทอยู่เป็นเวลา ๑ ปี จึงลาสิกขา คือ สึกออกมาถวายตัวเป็นมหาดเล็กอยู่ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพศาสตร์ศุภกิจ เพราะเสด็จในกรมพระองค์นี้ “ทรงพระปรีชาญาณในการช่างต่างๆ” และทรงรับราชการการบังคับช่างต่างๆ ทำการในพระบรมมหาราชวังชั้นใน

เจ้าคุณอนุศาสน์จิตรกร เมื่อเข้ารับราชการอยู่กับเสด็จในกรมพระองค์นี้ไม่นาน ก็ได้รับพระเมตตาชุบเลี้ยง ด้วยทรงเห็นว่า เป็นผู้ฝีมือในทางช่างและมีอุตสาหวิริยะ ได้ทรงนำเข้าเฝ้าถวายตัวต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับราชการเป็นช่างเขียนในพระบรมมหาราชวัง เป็นการเริ่มชีวิตในทางราชการเป็นครั้งแรก

แรก

จากนั้นชีวิตทางราชการก็เจริญขึ้นตามลำดับ กล่าวคือ พ.ศ. ๒๔๔๐ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี พระบรมราชชนนี ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถและทรงสำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรป ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น ข้าราชการน้อย รับตำแหน่งพระพี่เลี้ยงในสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ (พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗) พ.ศ. ๒๔๔๘ รับราชการในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖) มีบรรดาศักดิ์เป็น หลวงบุรีนวราษฎ์ และพ.ศ. ๒๔๕๓ ได้รับพระราชทานยศเป็น หลวงเสนายเวร ซึ่งเป็นนายเวรกรมช่างมหาดเล็ก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้รับพระราชทานยศชั้นหัวหมื่นมหาดเล็ก เป็นจางวางกรมช่างมหาดเล็กมีบรรดาศักดิ์เป็น พระยาอนุศาสน์จิตรกร และรับพระราชทานยศเสือป่าเป็นนายหมู่ตรี

อนึ่ง ในปีเดียวกันนี้ คือ พ.ศ. ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานที่ดินตำบลบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร ให้ทำการปลูกสร้างบ้านพร้อมทั้งค่าก่อสร้าง ซึ่งเจ้าคุณถือว่า เป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม

เจ้าคุณอนุศาสน์จิตรกร รับราชการสนองพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยความจงรักภักดีจนได้รับพระมหากรุณาพระราชทานยศเสือป่าเลื่อนขึ้นไปจนถึงชั้นนายกองเอก ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ และรับพระราชทานตำแหน่งเป็นเจ้ากรมช่างมหาดเล็ก พ.ศ. ๒๔๕๙ กับเป็นองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๖๒

ในรัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

เป็น องคมนตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ แต่ใน พ.ศ. ๒๔๖๙ นี้เอง เจ้าคุณก็ต้องออกจากราชการ เพราะทางราชการพิจารณาตัดทอนเงินงบประมาณรายจ่ายเงินแผ่นดินให้เข้าสู่ดุลยภาพ โดยให้ท่านได้รับพระราชทานบำนาญต่อมา จนกระทั่งถึงอนิจกรรมด้วยโรคความดันโลหิตสูง เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ รวมอายุได้ ๗๘ ปี

เราได้ทราบเรื่องชีวิตของเจ้าคุณอนุศาสน์จิตรกร มาพอสมควรแล้ว จากนั้นขอนำท่านไปศึกษางานของท่านต่อไป.....

งานของเจ้าคุณอนุศาสน์จิตรกรที่สำคัญ ๆ ปรากฏว่าเป็นผลงานที่ท่านสร้างขึ้นในรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา เข้าใจว่าในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น ท่านยังคงทำงานด้วยและศึกษาหาความรู้เพื่อความเจริญก้าวหน้าของงานด้วย โดยศึกษาจากเสด็จในกรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ ซึ่งพระเมตตาามาแต่เดิมนั้นเองเป็นส่วนใหญ่ ดังได้กล่าวมาแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ นั้น “ทรงพระปรีชาชำนาญในการช่างต่าง ๆ” ดังนั้นเจ้าคุณจึงเป็นช่างผู้มีฝีมือในทางศิลปแทบทุกประเภทที่เรียกกันว่า **ช่างสิบหมู่** อันเป็นวิชาช่างสำคัญสังกัดอยู่ในพระราชสำนัก แต่ที่ปรากฏเป็นเกียรติยศเป็นอย่างยิ่งของท่านคืองานเขียนภาพหรือช่างเขียนจะเป็นเหตุให้ได้รับพระมหากรุณาพระราชทานนามสกุลว่า **จิตรกร** เป็นต้นตระกูลของผู้ที่จะสืบเชื้อสายต่อไปในภายหน้า

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์เจ้า ฟังพอพระราชหฤทัยในงานด้านนี้ของเจ้าคุณเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงได้มีภาพประกอบเรื่องที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเป็นส่วนใหญ่ทั้งในร้อยแก้วร้อยกรองและบทละคร เช่นเรื่องนารายณ์สิบปาง เรื่องมัทนะพาธาหรือตำนานดอกกุหลาบเป็นต้น บทพระราชนิพนธ์เรื่องละครนั้น นอกจากจะโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าคุณเขียนภาพประกอบแล้ว เมื่อถึงคราวจัดแสดง เจ้าคุณยังเป็นผู้สร้างฉากละคร แต่งหน้าตัวละครและออกแบบเครื่องแต่งกายด้วย นอกจากนี้ ยังได้รับ

จิตรกรรมฝาผนังที่วิหารหลวง พระปฐมเจดีย์ เป็นภาพต้นโพธิ์อยู่เหนือพระพุทธรูปปางสมาธิ

สั่งให้เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังตามวัดวาอารามต่างๆ เป็นเรื่องชาดกในพระพุทธศาสนาที่มีกระแสพระราชดำริให้เขียนขึ้น เช่น จิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ในพระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วิหารหลวงวัดพระปฐมเจดีย์ ภาพเขียนสีน้ำมันแบบผนังห้องพระบนกุฏิสมเด็จพระวัดเทพศิรินทราวาส เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นความอัจฉริยะในการเขียนภาพสีผสมน้ำมันแบบโบราณและการเขียนภาพด้วยสีน้ำมันเป็นเยี่ยม

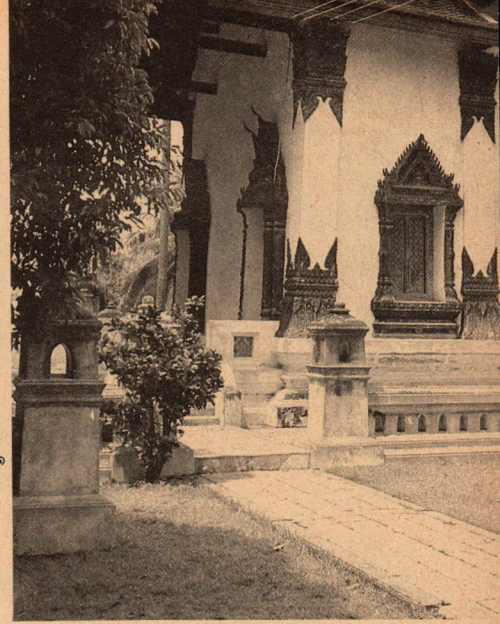
แม้เรื่องราวข้อสรียาภรณ์และสิ่งของพระราชทานที่เป็นเครื่องประดับ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าคุณออกแบบไว้มิใช่น้อย

งานที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งของเจ้าคุณที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพึงพอพระราชหฤทัยมากก็คือ การถ่ายภาพงานดังกล่าวนี้เป็นเหตุให้ท่านได้รับตำแหน่งผู้อำนวยการร้านถ่ายรูปของหลวงคือร้านถ่ายรูปฉายานรสิงห์ เจ้าคุณได้ถ่ายพระบรมฉายาลักษณ์และสถานที่ที่เสด็จประพาสไว้เป็นจำนวนมาก

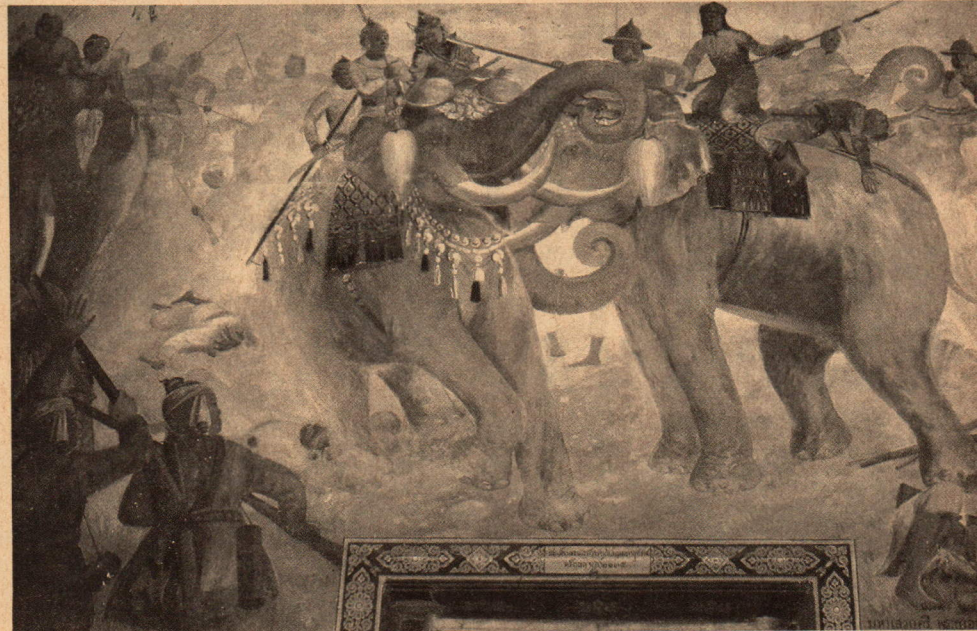
ในรัชกาลที่ ๗ แม้จะรับราชการในตำแหน่งสูงคือองคมนตรี แต่ก็ในช่วงระยะเวลาอันสั้น ก็ต้องออกจากราชการรับพระราชทานบำนาญ ถึงอย่างนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปเขียนภาพพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ลงบนผนังพระวิหาร วัดสุพรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเป็นวัดประจำราชสกุล เจ้าคุณก็เพียรพยายามอย่างเต็มที่ใช้เวลาประมาณถึง ๒ ปี คือตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๗๔ ทั้งในด้านค้นคว้าประวัติศาสตร์และถว้ยคำหาหรือกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ “พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย” โดยตลอด งานจิตรกรรมฝาผนังชิ้นนี้ ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานสมบูรณ์และใกล้เคียงกับประวัติศาสตร์มากที่สุด เป็นภาพที่เริ่มตั้งแต่พระ

(๑) พระอุโบสถ วัดสุพรรณดาราราม

(๒) พระวิหาร ซึ่งภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังพระราชประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

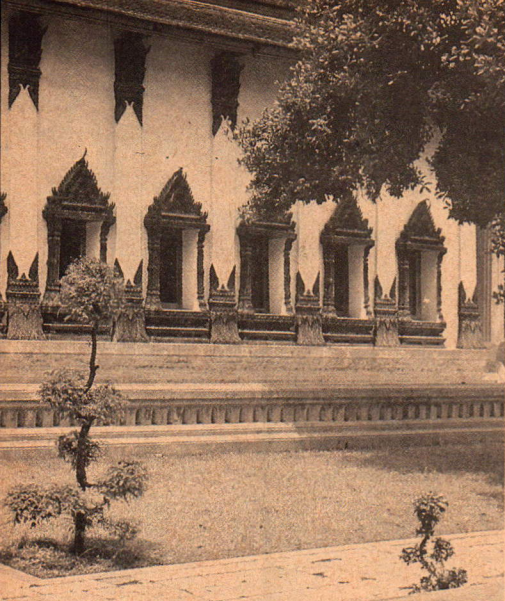

(๓-๖) ภาพสมเด็จพระนเรศวรฯ ทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา พ.ศ. ๒๑๓๕ และได้รับชัยชนะ

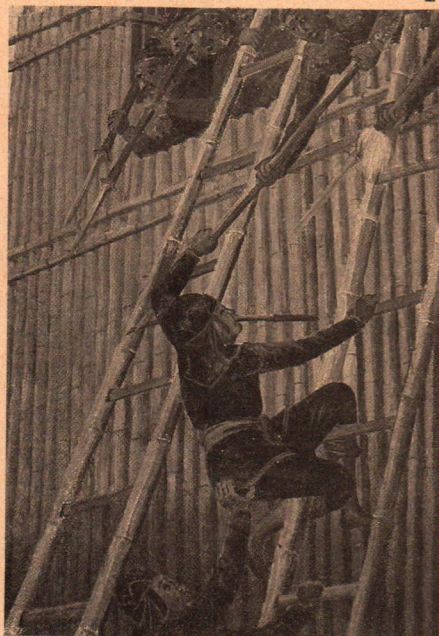
(๗) ทรงดาบพระแสงดาบ ขึ้นปล้นค่ายพม่า พ.ศ. ๒๑๒๔

(๘) เสด็จยกกองทัพหลวงไปตีกรุงกัมพูชา ได้เมืองละแวก จับนักพระสัตถาได้ ทรงทำพิธีปฐมกรรม

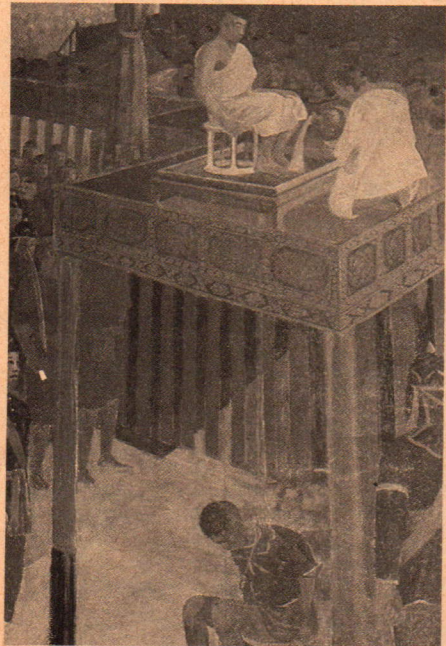

๒

๓

๔

สยามเทวาริราช พุทธอัญเชิญสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราชลงมาอุบัติในโลกมนุษย์
ภาพทรงพระเยาว์ที่ถูกนำไปเป็นจำนำที่
หงสาวดี การกู้เอกราช จนกระทั่งเสด็จ
สวรรคตที่เมืองหาง ภาพจิตรกรรมฝาผนัง
ชุดนี้มีเรื่องพระราชประวัติขององค์วิรมหา
ราชของไทยพระองค์นี้ไว้อย่างสมบูรณ์
ดังกล่าวแล้ว

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่
หัว ทรงพอพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งและได้
รับพระราชทานของบุรีทองคำลงพระ
ปรมาภิไธยเป็นรางวัล

ประวัติการเขียนภาพครั้งนี้มีทั้งประวัติ
และความมหัศจรรย์กล่าวคือ แพที่พระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานให้
เจ้าคุณนำไปจอดไว้ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อ
เป็นสำนักงานนั้นเกิดจมลงขณะที่ยังไม่
เสร็จ ก็โปรดเกล้าฯ พระราชทานเรือ “ปิกนิก”
ให้ไปใช้แทนแพจนกระทั่งวาดภาพเสร็จและ
เจ้าคุณได้เล่าไว้ว่าเวลาที่เขียนถึงพระเนตร
ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นครั้งแรก
นั้น ตนเองเป็นลมตกลงมาจากนั่งร้านถึง
๓ ครั้ง ต้องตั้งพิธีบวงสรวงและขอพระบรม
ราชานุญาตจึงเขียนสำเร็จ

นอกจากเจ้าคุณจะทำงานด้านเขียน
จิตรกรรมฝาผนังที่วัดสุวรณดารารามและ
ที่สถานที่ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ท่านยังเขียน
ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระพุทธรูปประวัติ
ณ อุโบสถวัดสามแก้ว จังหวัดชุมพร โดยใช้
เวลาถึง ๒ ปี คือตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๗๑ ถึง พ.ศ.
๒๔๗๒ ท่านเจ้าคุณพระธรรมวิโรดม (เซ่ง
อูทโม) เจ้าอาวาสวัดราชาธิวาสเป็นผู้เชิญ
ให้ไปเขียน เจ้าคุณรับเขียนให้จนสำเร็จ
โดยมิได้คิดค่าจ้างและแรงงาน แต่ได้อุทิศ
ส่วนกุศลน้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ได้ทรง
ชุบเลี้ยงมาด้วยความสำนึกในพระมหา
กรุณาธิคุณ

ผลงานชิ้นสุดท้ายในด้านศิลปคือ
ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๙-๒๔๘๕ หีบประดับ
มุกด์ลวดลายไทยและพานแว่นฟ้าประดับ

มุกด์ อันเป็นฝีมือครั้งสุดท้ายของเจ้าคุณ
เป็นงานที่ประณีตเป็นอย่างยิ่ง

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า นอกจากเจ้า
คุณอนุศาสน์จิตรกร จะได้ฝากผลงานชิ้น
สำคัญในฐานะเป็นช่างเขียนไว้เป็นมรดก
ของชาติแล้ว ยังมีงานอีกด้านหนึ่งที่ฝากไว้
ในวาระกรรมกรของไทย เป็นการสนองพระ
ราชประสงค์ของสมเด็จพระมหาธีรราช
เจ้าพระองค์นั้นคือ

๑. ภาพยนตร์โคลงชมกระบวณเรือ
ยนต์และเรือพระประเทียบ เสด็จพระราช
ดำเนินประพาสทุ่งทองพรมาศน์ จังหวัด
ลพบุรี แต่ง พ.ศ. ๒๔๖๔ และเป็นเรื่องแรก
งานประพันธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวมีกระแสพระราชดำรัสชมเชย

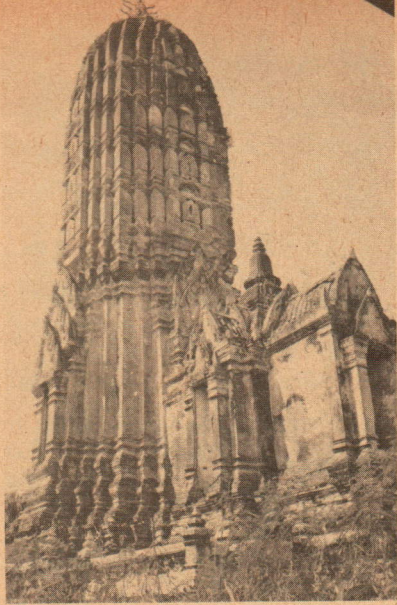
๒. ภาพยนตร์โคลงเสด็จพระราชดำเนิน
หาตเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. ๒๔๖๕

๓. นิยายกลอนเรื่องทำยอุเทนและ
โหมะกเศรฐี แห่งเมืองโกสัมพี แต่ง พ.ศ.
๒๔๖๕ ครั้งหนึ่งและแก้ไขดัดแปลง พ.ศ.
๒๔๖๖ อีกครั้งหนึ่ง

๔. จดหมายเหตุเสด็จประพาสพระ
ราชินีเวศน์มฤคทายวัน พ.ศ. ๒๔๖๗

๕. นิราศนครวัดคำกลอน ดัดแปลง
แก้ไขใหม่ให้ชื่อว่า เรื่องเที่ยววนครวัด นครธม
พ.ศ. ๒๔๖๗

ทั้งหมดที่กล่าวถึงคือผลงานของเจ้า
คุณอนุศาสน์จิตรกรทั้งด้านงานช่างและงาน
อักษรศาสตร์ ผลงานแต่ละอย่างนั้นควรแก่
การศึกษาและควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์
ถึงบุคคลสำคัญของชาติ ผู้ได้ชื่อว่า “จิตรกร
๕ แผ่นดิน” ทั้งสิ้น โดยเฉพาะงานด้านการ
เป็นช่างเขียน คงจะสถิตสถาพรอยู่ชั่วกาล
นานเหมือนดังพระราชประสงค์ของพระบาท
สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ที่ขอให้ “สกุล
จิตรกร เจริญรุ่งเรืองและมั่นคงอยู่ในกรุง
สยามชั่วกัลปาวสาน” ท่านผู้ที่ใส่ใจใคร่ศึกษา
ขอได้โปรดไปศึกษา ณ สถานที่นั้น ๆ ก็
จะเป็นการสร้างเสริมความรู้ได้ยิ่งขึ้น และ
จะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างประมาณค่ามิ
ได้

วันแห่งประวัติ

กรุงศรีอยุธยาเคยเป็นราชธานีของไทยมานานถึง ๔๑๗ ปี ไม่เคยมีราชธานีใดในแหลมทองจะมีอายุยืนนานเท่า มีพระมหากษัตริย์ราชเจ้าทรงปกครองสืบต่อกันมาถึง ๓๓ องค์ แต่ละพระองค์ได้ทรงสร้างสมให้กรุงศรีอยุธยามีความเกรียงไกรใหญ่โตมั่งคั่งสมบูรณ์ เป็นนครที่พ่อค้าวานิชต่างชาติต่างภาษากล่าวขานนามมานานนับศตวรรษ เหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นในแต่ละสมัยของกรุงศรีอยุธยาเป็นเรื่องอันเล่ากันมีรู้จักจบสิ้น เป็นเรื่องวีรกรรมอันกล้าหาญของบรรพบุรุษไทย เป็นเรื่องของความสูญเสียอันโศกเศร้าในเมื่อพระมหานครแห่งนี้ต้องตกเป็นเมืองขึ้นของหงสาวดีอยู่ระยะหนึ่ง ทั้งนี้มีชาวไทยจะรู้เขาไม่ได้ แต่เป็นเพราะความไม่สามัคคีของคนไทยด้วยกันเอง แต่แล้วประวัติศาสตร์ก็ได้บันทึกไว้ว่า กรุงศรีอยุธยานั้นไม่สิ้นคนดี กษัตริย์ผู้ได้สมญานามว่าวิรมหาราชได้กอบกู้เอกราชของกรุงศรีอยุธยาคืนมา แล้วจากนั้นกรุงศรีอยุธยาก็ดำรงความเป็นเอกราชสืบต่อกันมาอีกนับร้อย ๆ ปี ปรากฏจนกระทั่งประวัติศาสตร์หมุนเวียนมาซ้ำรอยเดิม ทักษิณสวัสดิ์พร้อมด้วยไพร่พลช้างม้า กรีธาทัพเข้ากรุงศรีอยุธยาในยามที่คนไทยกำลังขาดความสามัคคี ผลที่สุดนครอันยิ่งใหญ่ก็สูญสิ้นไปในกองเพลิงซึ่งเผาผลาญทำลายทุกสิ่งทุกอย่างจนหมดสิ้น พร้อมกับกวาดต้อนผู้คนชาวเมืองไปเป็นเชลยนับหมื่นแทบจะสูญสิ้นชาติ ดังที่ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ ได้บรรยายในกวีนิพนธ์ของท่านเรื่องอยุธยาไว้ตอนหนึ่งว่า

ศาสตร์กรุงศรีอยุธยา

สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์

ไอ้อยุรยาอิงฟ้า มหาสถาน
มาสมหาทกล้ำหาญ ล่าแล้ง
เสียแรงช้างเขียวชาญ นฤมิต
แสนสัตว์ป่ามาแก้ง ปันเกลี้ยงมไหสวรรย์

พระศรีสรรเพชญ์นั่งกลิ้ง กลางดิน
แรงหมู่หมากากิน ฟากฟ้า
ชลเนตรเจตภูตริน เป็นเลือด
นองหลากไหลได้ล้ำ ล้มม้วยเมืองหาย
ฤากรุงเกลี้ยงทะเกล้า ไกรหาญสะฮา
ไอ้อยุรยาปาน ป่าช้า
ไอศุรย์มหาศาล เหลือซาก
เลือดมนุษย์แล้งล้ำ ลึกซึ้งบัดสี

ปัจจุบันนี้ราชธานีกรุงศรีอยุธยาเหลือ
แต่เพียงซากปรักหักพัง แต่ก็ยังมีร่องรอยให้
เห็นถึงความยิ่งใหญ่ในอดีตปรากฏอยู่ทั่วไป
ในเขตจังหวัดอยุธยา ซึ่งขณะนี้กำลังได้รับ
การขุดแต่งบูรณะและพัฒนาให้เป็นอุทยาน
ประวัติศาสตร์อีกแห่งหนึ่งของประเทศ

เพื่อเป็นการรำลึกถึงอดีต ๔๑๗ ปี
ของกรุงศรีอยุธยาที่เคยมีความยิ่งใหญ่
ไพศาลมาช้านาน และเพื่อเผยแพร่ความรู้
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนคร
ศรีอยุธยาให้ประชาชนชาวไทยได้จดจำรำลึกถึง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนไทยจะได้ภาคภูมิใจ
และเตือนใจให้เกิดความรักความสามัคคี
ระหว่างชนในชาติ ทางจังหวัดพระนครศรี
อยุธยา กรมศิลปากร และการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทยจึงได้ร่วมจัดให้มีงานวันแห่งประ
วัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยาขึ้น ระหว่างวันที่
๒-๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ ณ บริเวณอุท
ยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ระหว่าง
เวลา ๑๐.๐๐ น.-๒๒.๐๐ น.

การจัดงานครั้งนี้ประกอบไปด้วยการ
จัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีไทย

ณ บริเวณหน้าวัดพระราม อนุสาวรีย์ หน้า
วิหารพระมงคลบพิตรและคุ้มขุนแผน มีการ
ละเล่นของหลวงได้แก่ ระเบง โมงครุ่ม กุลา
ตีไม้ การละเล่นโบราณ การละเล่นของเด็ก
การเล่นกีฬา การเล่นดนตรี การแสดงและ
การละเล่นทางน้ำ รวมทั้งการแสดงเรื่องเกี่ยว
กับประเพณีต่าง ๆ การจัดตลาดทั้งทาง
น้ำและทางบก ณ บริเวณบึงพระราม การ
แข่งเรือยาวหน้าบริเวณวัดกษัตราธิราช
วรวิหาร นิทรรศการต่าง ๆ ในสมัยกรุงศรี
อยุธยาที่บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
เจ้าสามพระยา พิพิธภัณฑสถานจิตรเกษม และ
บริเวณที่ทำการอุทยานประวัติศาสตร์
รวมทั้งการแสดงมหรสพต่าง ๆ ในเวลา
กลางวัน

ณ บริเวณวัดพระศรีสรรเพชญ์ มี
การแสดงแสงและเสียงเรื่องกรุงศรีอยุธยา
การแสดงเป็นเรื่อง ประวัติศาสตร์กรุง
ศรีอยุธยานับตั้งแต่สร้างเมืองจนเสียกรุง
ศรีอยุธยาแก่ข้าศึก บทการแสดงเป็นเรื่อง
การสถาปนากรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรม
ไตรโลกนาถทรงยกวังให้เป็นวัด สมเด็จพระ
สุริโยทัยขาดคอช้าง สงครามยุทธหัตถี ยุค

ที่กรุงศรีอยุธยาเจริญรุ่งเรืองที่สุด และบท
สุดท้ายเป็นเรื่องของการเสียกรุงศรีอยุธยาแก่
ข้าศึก ซึ่งมีเนื้อเรื่องโดยย่อว่า

“กรุงศรีอยุธยาเคยเป็นราชธานีของ
ไทยมานานถึง ๔๑๗ ปี เป็นราชธานีที่มีอายุ
ยาวนานกว่าราชธานีใดที่เคยสถาปนาขึ้นบน
แผ่นดินแหลมทองในอดีต มีพระมหากษัตริย์
ทรงปกครองสืบต่อกันมา ๕ ราชวงศ์ รวม
๓๓ พระองค์

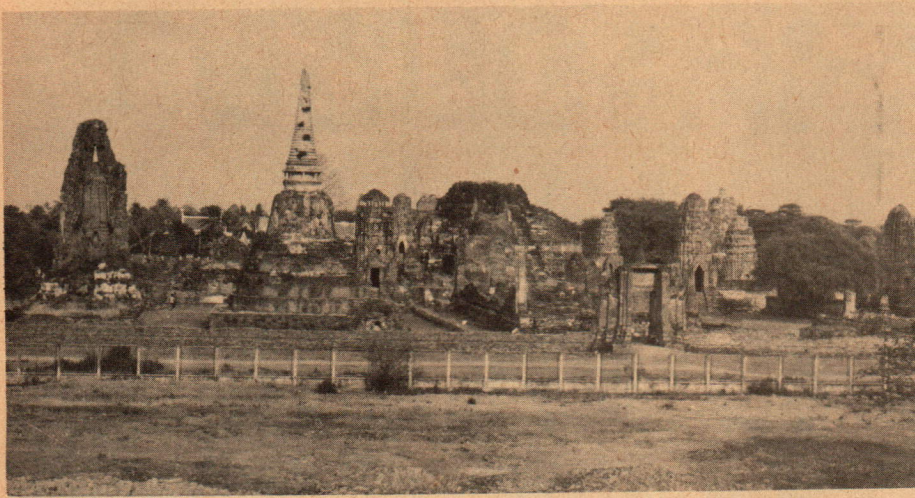
กษัตริย์พระองค์แรกคือพระเจ้า
อู่ทอง ได้ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราช
ธานีมาตั้งแต่พุทธศักราช ๑๘๙๓ ปีชาล
ไทศก วันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๖ ค่ำ เพลา ๓
นาฬิกา ๙ บาท พระองค์ทรงเป็นปฐม
กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาที่ทรงมีพระบรม
เดชานุภาพและบุญญาธิการมาก

นับตั้งแต่สถาปนากรุงศรีอยุธยาขึ้น
เป็นราชธานีในช่วงเวลานี้นานถึง ๑๙๔ ปี
ไม่เคยมีศึกภายนอกสามารถมากล้ำกรายถึง
ฐานพระนครเลย จะมีก็แต่การกรีธาทัพออก
จากราชธานีไปตีข้ากักราว เชียงใหม่ กัมพูชา
มะละกา เซลิ้ง และทวาย เท่านั้น

ผู้คนพลเมืองมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข

วัดพระศรีสรรเพชญ์

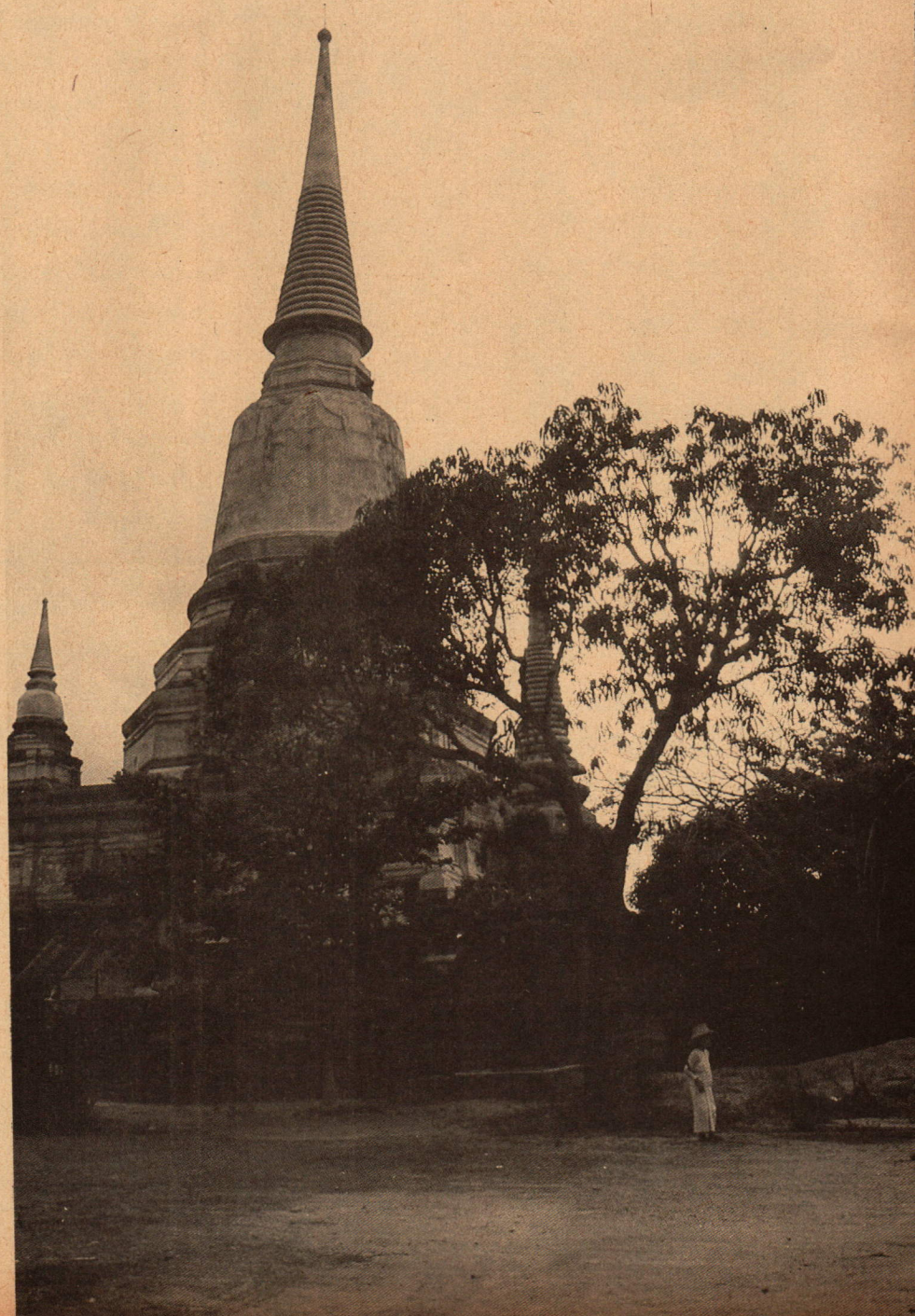

วัดมหาธาตุ

วัดวาอารามใหม่ สถาปนาขึ้นมากมาย เช่น วัดพุทไธสวรรย์ วัดป่าแก้ว วัดมหาธาตุ วัดกุฎีทอง วัดราชบูรณะ ซึ่งเจ้าสามพระยาทรงสร้างถวายพระบรมเชษฐาธิราชของพระองค์คือ เจ้าอ้ายพระยากับเจ้ายี่พระยา กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พระองค์ต่อมาคือ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงเป็นทั้งนักรบ นักการปกครอง และนักอักษรศาสตร์ ในรัชกาลนี้ได้ทรงยกพระราชวังให้เป็นวัดพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งเป็นวัดภายในพระบรมมหาราชวัง ทรงทำนุบำรุงพระศาสนาและวรรณคดีจนรุ่งเรืองอย่างยิ่ง มีวรรณคดีที่สำคัญคือ มหาชาติคำหลวง ลิลิตยวนพ่าย และลิลิตพระลอ ทรงมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนาถึงกับเสด็จออกทรงผนวชที่วัดจุฬามณี เมืองพิษณุโลกนานถึง ๘ เดือน เมื่อเสด็จสวรรคตราชโอรสของพระองค์คือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ได้โปรดให้สร้างพระเจดีย์ใหญ่สององค์ในวัดพระศรีสรรเพชญ์ องค์แรกบรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ องค์ที่สองบรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ พระเชษฐาธิราช และเมื่อเสด็จสู่สวรรคตพระบรมอัฐิของพระองค์ได้ถูกอัญเชิญ

บรรจุไว้ในพระเจดีย์องค์ที่สาม และในรัชกาลนี้ได้โปรดให้สร้างวิหารวัดพระศรีสรรเพชญ์และโปรดให้หล่อพระพุทธรูปยืนที่สูงถึง ๘ วา ใช้ทองหล่อถึง ๔๘,๐๐๐ ชั่ง และใช้ทองคำหุ้มหนัก ๒๘๖ ชั่ง แล้วถวายพระนามว่า “พระพุทธรศรีสรรเพชญ์” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนที่ใหญ่โตและงดงามที่สุด

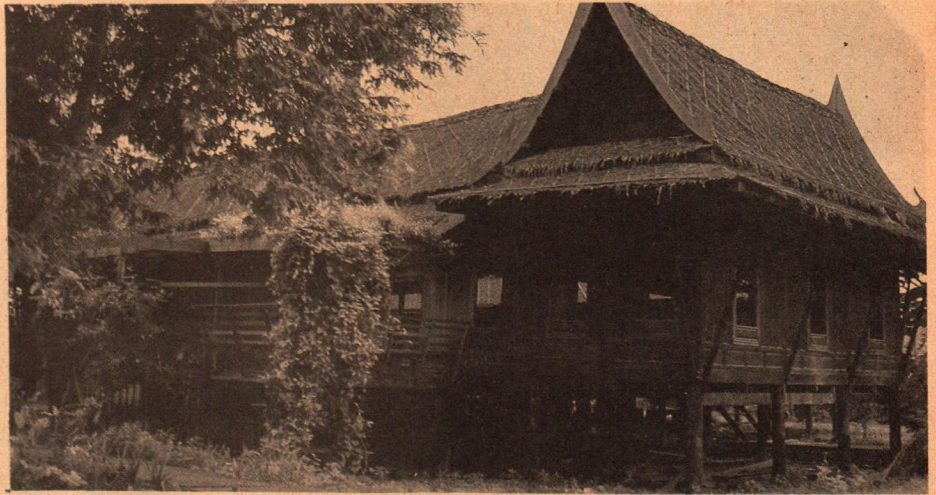
ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้ยกกองทัพออกไปปะทะกับพระเจ้าแปร ทพหน้าของพระเจ้าหงสาวดี ในการรบครั้งนี้ต้องทรงสูญเสียพระมเหสีคือสมเด็จพระสุริ

พระเจดีย์ วัดใหญ่ชัยมงคล

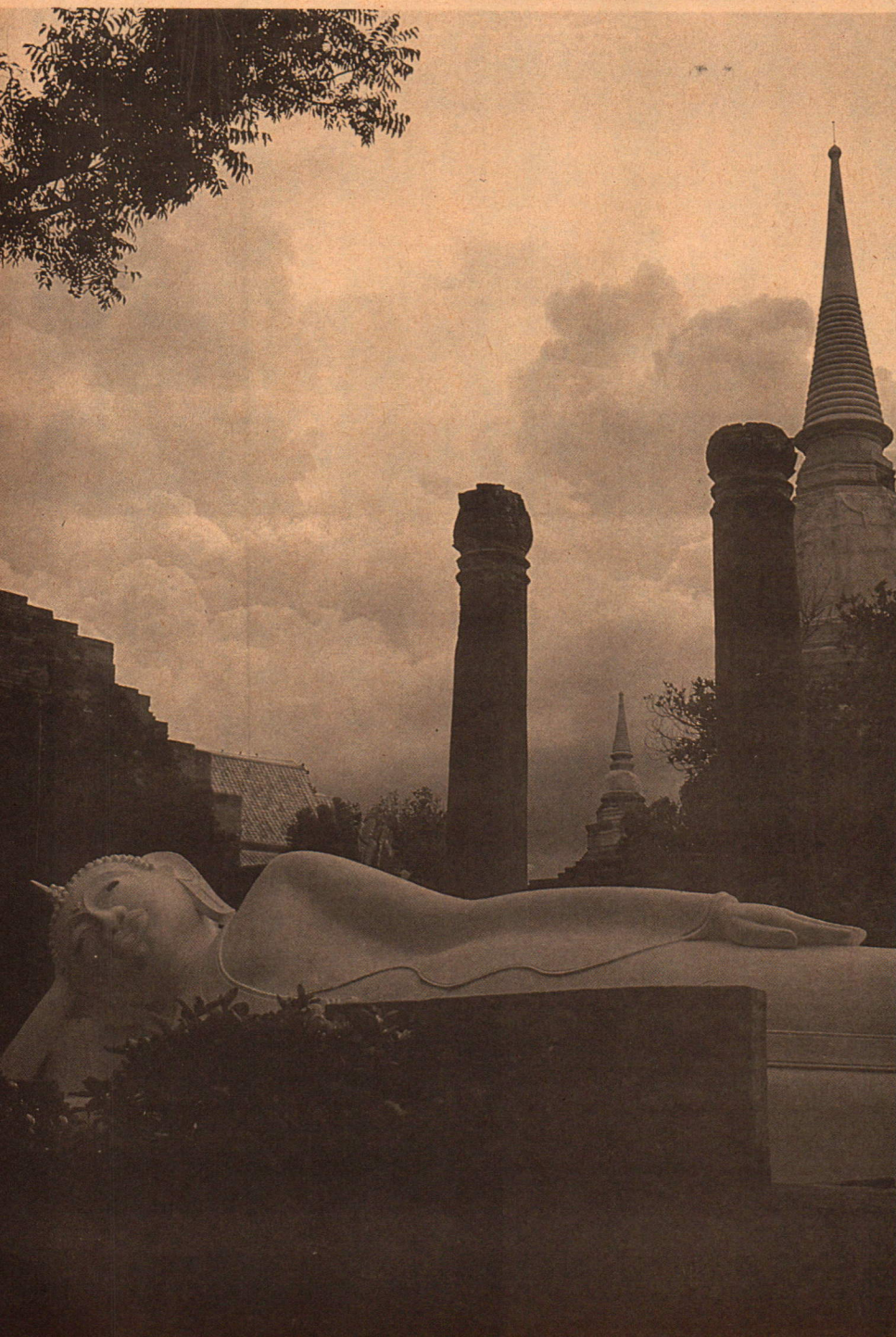
โยทัย และอีก ๒๑ ปีต่อมา กรุงศรีอยุธยา ก็
เสียทีแก่ข้าศึก สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ได้ทรงกอบกู้อิสรภาพของกรุงศรีอยุธยาคลับ
คืนมา

สงครามครั้งสำคัญที่สุดที่ทำให้อาณาจักรอยุธยาเป็นอิสระโดยเด็ดขาด คือสงคราม
ยุทธหัตถี เมื่อปีพุทธศักราช ๒๑๓๕ ที่สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้าทรงมีชัยชนะต่อพระมหา
อุปราชา หลังจากสงครามครั้งนั้นสันติสุข
ก็กลับคืนมาสู่แผ่นดิน ไม่ปรากฏว่ามีศัตรู
ต่างแดนเข้ามาย่ำยีกรุงศรีอยุธยาเป็นเวลา

(บน) คุ่มขุนแผน

(ล่าง) พระนอนที่วัดใหญ่ชัยมงคล

ยาวนานกว่า ๑๕๐ ปี และเป็นยุคที่บ้าน
เมืองมีความเจริญสูงสุด โดยเฉพาะในแผ่น
ดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้มีการติด
ต่อดำขายกับชาวต่างประเทศมากยิ่งขึ้น
ใด ๆ มีการส่งราชทูตไปสุ่ราชสำนักพระเจ้า
หลุยส์ที่ ๑๔ แห่งกรุงฝรั่งเศส

ต่อจากแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์
มีกษัตริย์ทรงปกครองสืบต่อมาอีก ๖ พระ
องค์ กรุงศรีอยุธยา ก็เสียทีแก่ข้าศึก หลัง
จากล้อมกรุงอยู่เป็นเวลา ๑ ปีกับ ๑ เดือน
แล้ว ณ วันอังคาร เดือน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีกุน
พุทธศักราช ๒๓๑๐ ข้าศึกก็เข้ากรุงได้และจุด
ไฟเผาผลาญปราสาทราชวังและวัดวาอาราม
จนหมดสิ้น เกินกว่าที่จะบูรณะซ่อมแซมขึ้น
ใหม่”

บรรยากาศของกรุงศรีอยุธยาในวัน
แห่งประวัติศาสตร์นี้ เป็นแบบกรุงศรีอยุธยา
ทั้ง ๑๐ วัน ๑๐ คืน เน้นเรื่องวัฒนธรรม
และขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การเล่น
เพลงเรือ การแห่เรือ การแข่งเรือ ประ
เพณีลอยกระทง การแห่ขันหมาก นอกจากนั้น
ยังเน้นให้เห็นถึงประวัติศาสตร์กรุงศรี
อยุธยาเมื่อครั้งเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่าง
ประเทศ ซึ่งในครั้งกระนั้นก็มีฝรั่งโปรตุเกส
วิลันดา อังกฤษ และฝรั่งเศสเข้ามาเจริญ
สัมพันธ์ไมตรีกับไทยแล้ว

บริเวณหมู่บ้านชาวโปรตุเกส จ.พระนครศรีอยุธยา

หมู่บ้านชาวต่างประเทศ ที่อยุธยา

ณรงค์ ไตรวัฒน์

ขณะนี้ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะหน่วยศิลปากรที่ ๑ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเจ้าของโครงการปรับปรุงหมู่บ้านโปรตุเกส ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศส่วนหนึ่งที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงได้ตั้งเป็นหมู่บ้านของตนเอง มีศาสนสถานของตนเพื่อบำเพ็ญศาสนกิจขึ้นโดยเฉพาะ คือคริสต์ศาสนา ซึ่งทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า ชาวโปรตุเกสเป็นพวกแรกที่นำศาสนานี้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย

โครงการปรับปรุงหมู่บ้านชาวโปรตุเกสซึ่งดำเนินการอยู่ในขณะนี้ กรมศิลปากรได้รับการสนับสนุนและเงินทุนในการดำเนินการจากมูลนิธิเบงเกียน ประเทศโปรตุเกส ซึ่ง

เป็นมูลนิธิต่อของเอกชนเป็นเงินไทยประมาณ ๑๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท จุดประสงค์เพื่อให้สถานที่แห่งนี้เป็นอนุสรณ์แห่งความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างประเทศไทยและประเทศโปรตุเกส และเพื่อเสริมความภาคภูมิใจของชาวคริสต์ในประเทศไทยด้วย

จากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ปรากฏว่าชาวต่างประเทศที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่มีเฉพาะชาวโปรตุเกสเท่านั้น ยังมีชาวต่างประเทศชาติอื่นอีกหลายชาติ ซึ่งวัตถุประสงค์ที่เข้ามา บางอย่างก็เหมือนกัน บางอย่างคล้ายกันและบางอย่างผิดแผกแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าจะนำเรื่องของชาวต่างประเทศที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอยู่ในกรุงศรีอยุธยามาเสนอไว้ทั้งหมดเท่าที่เอกสารต่าง ๆ จะอำนวยให้

คำว่า “ชาวต่างประเทศ” ไม่มีคำอธิบายไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยตรง แต่มีคำที่ใกล้เคียงกันคือ คำว่า “ชาว” และคำว่า “ต่างด้าว” ซึ่งให้ความหมายของคำว่า “ชาว” ว่า “กลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกันเช่น ชาวไทย ชาวจีน หรืออยู่ในถิ่นฐานเดียวกัน เช่น ชาวเมือง ชาวชนบท หรือมีอาชีพเดียวกัน เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวประมงหรือนักบวชศาสนาเดียวกัน เช่น ชาวพุทธ ชาวคริสต์” ส่วนคำว่า “ต่างด้าว” ให้ความหมายว่า “เรียกชาวต่างประเทศที่มีถิ่นฐานอยู่ในอีกประเทศหนึ่งว่า คนต่างด้าว” เมื่ออาศัยคำอธิบายทั้งสองคำของพจนานุกรมดังกล่าวแล้ว พอจะกำหนดคำว่าชาวต่างประเทศ ของไทยได้ว่าชาวต่างด้าวที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยนั่นเอง

เรื่องของหมู่บ้านชาวต่างประเทศที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในกรุงศรีอยุธยาอันเป็นราชธานีหรือเมืองหลวงของไทยสมัยหนึ่งนั้น ได้มีผู้ค้นคว้ากันมาครั้งหนึ่งแล้ว ท่านผู้นั้นก็คือ พระยาโบราณราชธานินทร์ (พระเดชะอุบล) ซึ่งเคยรับราชการอยู่ในมณฑลอยุธยาโดยตลอดจนกระทั่งได้เป็นสมุหเทศาภิบาล และเป็นอุปนายกแผนกโบราณ

คดีในราชบัณฑิตยสถาน

พระยาโบราณราชธานินทร์ ได้กราบทูลรายงานเรื่องหมู่บ้านของชาวต่างประเทศในกรุงศรีอยุธยา แต่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ มีความตอนหนึ่งว่า

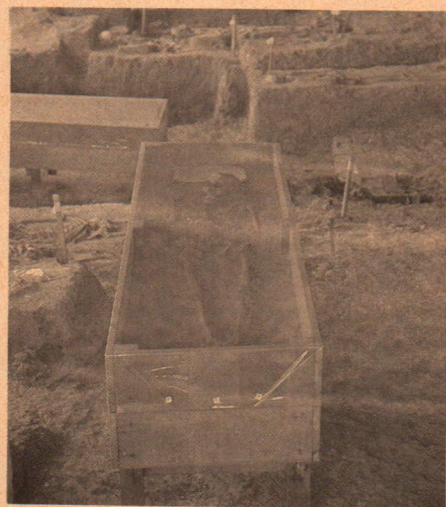
“ที่ต้องพระประสงค์จะทรงทราบถึงชนต่างด้าว ที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในกรุงศรีอยุธยาครั้งเป็นราชธานีนั้น ข้าพระพุทธเจ้าเคยได้ตรวจตามจดหมายเหตุโบราณประกอบกับท้องที่เท่าที่จำได้นั้นคือ

๑. พวกพราหมณ์ ตั้งบ้านเรือนอยู่แต่หน้าวัดนางมุก วัดอัมมและชีกุณ ซึ่งเป็นที่ตั้งเทวสถานและเสาชิงช้ากลางพระนคร

๒. แขกเทศและแขกเปอร์เซีย ในจดหมายเหตุโบราณท่านไม่ได้แยกชาติให้ทราบว่า ชาติใดตั้งบ้านเรือนอยู่ตั้งแต่ที่ใดถึงที่ใด สังเกตดูเหมือนแขกทั้ง ๒ ชาตินี้จะรวมเรียกว่า แขกเทศ อยู่ในอำเภอเดียวกัน ชนพวกนี้ตั้งบ้านเรือนอยู่ตั้งแต่สะพานประตูซากโบสถ์เซนต์เปโตร ภายในบริเวณหมู่บ้านชาวโปรตุเกส และ ซากโครงกระดูกที่พบบริเวณโบสถ์เซนต์เปโตร

จีนผากตะวันตก ไปหลังวัดนางมุก แล้วเลี้ยวลงไปท่ากาญี คือที่ภายในกำแพงพระนคร ตั้งแต่ปลายสะพานประตูจีนผากตะวันตก ไปถึงประตูจะโกรน้อยผากตะวันออก ในที่นี้ชาวบ้านเรียกว่าทุ่งแขก มีถาวรวัตถุร้างอยู่บนโคก ๆ ๑ เรียกว่า โคกแขกบ้าง โคกกุฎีทองบ้าง ว่าเป็นสุเหร่าเก่า ท่านเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ ว่าเป็นสุเหร่าของเจกอะหมัดตันสกุลของท่าน และในจดหมายเหตุโบราณก็ว่าท่านเจกอะหมัดตั้งบ้านเรือนอยู่ท่ากาญี ท่านเจ้าพระยาภาสกรวงศ์บอกกับข้าพระพุทธเจ้าว่า จะเรียกร้างเงินจากตระกูลขุนนาคนไปปฏิสังขรณ์ แต่แล้วก็เงียบไป พวกแขกที่อยู่ในพระนครศรีอยุธยาได้ไปปฏิสังขรณ์ขึ้นได้ราวสัก ๖-๗ ปีมานี้ ถึงวันศุกร์พวกแขกไปประชุมทำบุญกันเสมอและที่ดินซึ่งตรงจากทุ่งแขกลงมาถึงท่ากาญีตอนริมแม่น้ำได้ประตูจะโกรน้อยนั้น ยังเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของพวกแขกอยู่จนทุกวันนี้

๓. แยกจาม อยู่ในคลองจุจาม ตอนใต้วัดแก้วฟ้าลงไป

๔. แยกมลายู ตั้งบ้านเรือนอยู่ในคลองตะเคียนข้างใต้

๕. แยกมักกะสัน ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำฝั่งตะวันตกใต้ปากคลองตะเคียนข้างใต้

๖. จีน ปรากฏว่ามาตั้งบ้านเรือนอยู่หลายแห่ง แต่ที่ตั้งเป็นปึกแผ่นแน่นหนานั้นคือ ตั้งแต่หลังวัดจีนถึงสามม้าในโกและประตูจีน ซึ่งเป็นตลาดใหญ่แห่ง ๑ ที่คลองสวนพลูแห่ง ๑ ที่ปากคลองข้าวสารแห่ง ๑ ที่คลองถนนตาลแห่ง ๑ ที่บ้านดินแห่ง ๑ เกาะพระแห่ง ๑

๗. ญี่ปุ่น ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำฝั่งตะวันออก ได้บ้านเลื้อยข้ามเหนือเกาะเรียน

๘. มอญ ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่โพธิ์สามต้นแห่ง ๑ อยู่เหนือปากคลองตะเคียนข้างเหนือแห่ง

๙. ลาวพุงดำ ในจดหมายเหตุขึ้นต้นว่าส่งครัวไปไว้ที่เมืองสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราชและเมืองจันทบุรี แต่ในขั้นหลังๆ มา สันนิษฐานว่าเห็นจะให้ไปอยู่ในอำเภออุทัยและอำเภอบางปะอินฝั่งตะวันออก จึงมีบ้านข้างและบ้านสร้างอยู่ใกล้กัน ความจริงบ้านสร้างก็คือบ้านข้าง ของพวกลาวนั่นเอง

๑๐. ลาวพุงขาว ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำมหาพราหมณ์ ตอนนอกชนอนฟากคู

๑๑. ไทยใหญ่ ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านป้อมเหนือพะเนียด

๑๒. ญวน ตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่ดินตั้งแต่เหนือวัดนางกรวย ขึ้นไปจนถึงปากคลองตะเคียนข้างเหนือ

๑๓. พวกตะนาว ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ชนอนหลวง วัดโปรดสัตว์

๑๔. เขมร ในตอนต้นกรุงศรีอยุธยา ก็ได้ครัวเข้ามามาก แต่จดหมายเหตุไม่ได้บอกว่าส่งไปไว้ที่ใด นำสันนิษฐานว่าจะส่งไปไว้ตามหัวเมืองทางตะวันตก เช่น นครไชยศรีและราชบุรี จึงมีบ้านเขมรอยู่ที่ริมแม่น้ำนครไชยศรีได้ตั้งว้ายและยังมีเชื้อสายเขมรอยู่ในเมืองราชบุรีต่อมา แต่ในปลาย

หมู่บ้านญี่ปุ่น

อนุสรณ์จารึกในบริเวณหมู่บ้านญี่ปุ่น

กรุงศรีอยุธยา เจ้าเขมรเข้ามาสวามิภักดิ์ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ โปรดให้อยู่ในที่ดินใกล้วัดค้างคาว ในพระนคร

๑๕. พวกโปรตุเกส ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำตะวันตก ท้ายบ้านดิน

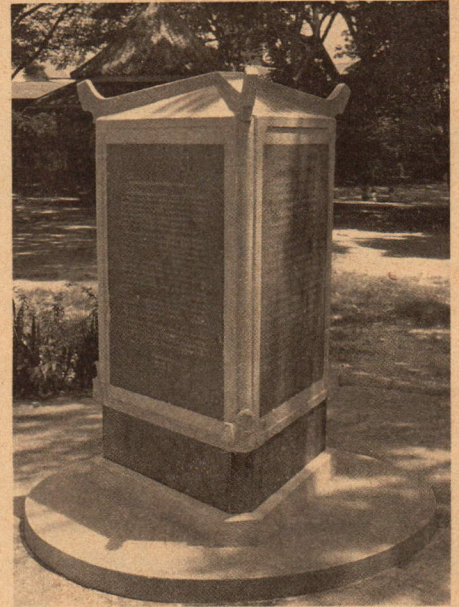
๑๖. พวกฮอลันดา อยู่ริมฝั่งตะวันออก ใต้วัดพนัญเชิง

๑๗. พวกอังกฤษ อยู่ริมฝั่งตะวันออก ได้บ้านฮอลันดา ลงไปถึงข้างเหนือปากน้ำแม่เปี้ย

๑๘. พวกฝรั่งเศส ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านปากเห็ด ปากคลองตะเคียนข้างเหนือ นี่คือผลงานการค้นคว้าเรื่องชาวต่างประเทศมาตั้งหมู่บ้านที่พระยาโบราณราชธานินทร์ได้นำไว้ แต่ท่านเรียกชาวต่างประเทศเหล่านี้ว่า ชาวต่างดาว ซึ่งมีได้มีแต่ชาวโปรตุเกสเท่านั้นที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยแล้วตั้งหลักอยู่ในกรุงศรีอยุธยา

และเพื่อที่จะให้ท่านผู้อ่านบางท่านได้ทราบประวัติของการเข้ามาของชาวต่างประเทศเหล่านี้ จึงขอเล่าเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในเอกสารต่างๆ มาเสนอเป็นการประกอบเรื่องดังนี้

พราหมณ์ เรื่องของพราหมณ์ที่เข้ามาอยู่บนผืนแผ่นดินที่เรียกว่าประเทศไทยขณะนี้ ขุนศิริวัฒนอาณาทร (ผล ศิริวัฒนกุล) ได้

เรียบเรียงถวายพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพในหัวข้อเรื่องชื่อว่า “เรื่องเชื้อสายพระมหาราชครูศิริวัฒน” ตอนหนึ่งกล่าวถึงพราหมณ์ในสกุลนี้ได้สืบเชื้อสายมาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาว่า

“สกุลวงศ์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามว่า ศิริวัฒนกุลและสกุลที่เกี่ยวข้องเนื่องนับว่าเป็นญาติกันอีกหลายสกุล เช่น สกุลภูมิมิรัตน์ สกุลจันทโรจวงศ์ สกุลสิงหนณี สกุลบุรณศิริ เป็นต้นนั้น ผู้หลักผู้ใหญ่ท่านบอกเล่ากันต่อ ๆ ลงมาว่า สืบเชื้อสายมาจากพราหมณ์ซึ่งเดิมอยู่ที่รามนคร ประเทศอินเดีย แล้วได้เข้ามาสู่ประเทศนี้ตั้งแต่สมัยโบราณ อันเมืองรามนครนั้น ตั้งอยู่ริมแม่น้ำคงคาคนละฝั่งเยื้องกันกับกรุงพาราณสี ที่จริงก็เป็นส่วนหนึ่งของกรุง

พาราณสีนั่นเอง เพราะเมืองรามนครเป็นที่ตั้งพระราชวังและบ้านข้าราชการรวมทั้งสถานที่ราชการของพระมหากษัตริย์ผู้ครองกรุงพาราณสีและแคว้นแคว้นอันเป็นราชอาณาจักรที่แยกออกไปอยู่เสียต่างหากจากส่วนที่เป็นตัวนครใหญ่ก็เห็นจะเพื่อหลีกเลี่ยงความจอแจและเล้าละลุ่มเท่านั้น

พระราชสำนักเมืองไทยในสมัยโบราณมีประเพณีใช้พราหมณ์รับราชการในตำแหน่งพราหมณ์ประโรหิตพวกหนึ่ง พราหมณ์พิธีพวกหนึ่ง พราหมณ์พฤติมาตพวกหนึ่งและพราหมณ์โหรดาจารย์อีกพวกหนึ่ง อนึ่งในประเทศนี้ถือว่า ข้าราชการพราหมณ์เป็นผู้ถือพรตทรงพรหมจรรย์จึงยกย่องเป็นพิเศษ แม้กระทำความผิดเป็นอุกฤษโทษถึงขั้นเป็นกบฏ ท่านก็อภัยโทษเพียงแต่เนรเทศออกไปเสียจากพระราชอาณาเขตเท่านั้น” และอีกตอนหนึ่งว่า

“ท่านเล่ากันมาว่าสกุลพราหมณ์นี้ (พระมหाराชครูศิริวัฒน์และพระมหाराชครูพระราชครูประโรหิตดาจารย์) เข้ามาอยู่ที่กรุงสุโขทัยก่อน แล้วจึงเลื่อนลงมาสู่กรุงศรีอยุธยา จะสืบเชื้อสายมาอย่างไรและนานเท่าใด ไม่มีหลักฐาน เพิ่งจดจำกันไว้ตั้งแต่ชั่วของพระมหाराชครูศิริวัฒน์ ท่านผู้นี้เป็นพระมหाराชครูพิธีอยู่ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช”

เรื่องของพราหมณ์ที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอยู่ในกรุงศรีอยุธยามีความเป็นมาดังอ้างหากท่านผู้อ่านประสงค์ทราบรายละเอียดก็หาได้จากหนังสือที่อ้าง ความจริง พราหมณ์ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยยังมีที่อื่นอีก แต่เฉพาะที่ค้นมานี้มีเพียงพราหมณ์ในกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น

แขกเทศ ตามรายงานของพระยาโบราณราชธานินทร์ได้กล่าวไว้ว่า “ดูสังเกตดูเหมือนแขก ๒ เชื้อชาตินี้จะรวมกันเรียกว่าแขกเทศ อยู่ในอำเภอเดียวกัน” สำหรับเรื่องแขกเทศนี้ ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์ กล่าวถึงไว้ในเรื่อง ความสัมพันธ์ของมุสลิมทางประวัติศาสตร์และวรรณคดีไทย ๆ ว่า

“ในจดหมายเหตุโบราณมีคำว่าแขกเทศ ซึ่งเข้าใจว่าหมายถึง มุสลิมที่มาจากอินเดีย เปอร์เซีย อุรُب ชาวอินเดียเรียกคนต่างด้าวว่า ปาร์เดซี (Pardesi) หรือแปลเป็นสำเนียงไทยว่า พรเทสี และกลายเป็นประเทศต่อมามีผู้แปลคำว่า พรเทศ เป็นวรเชษฐ ดังเรียกเพลงดนตรีว่า เพลงแขกวรเชษฐ ก็น่าหวัระะ คงเป็นเพราะผู้นั้นไม่รู้ความของศัพท์ประเทศ สังเกตแต่เสียงก็แปลงไปเป็นวรเชษฐ์”

ส่วนมากแขกเทศดังกล่าวนี้เข้ามาเมื่อไร ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์ ได้กล่าวไว้ว่า “พอสันนิษฐานได้ว่าตั้งแต่สมัยสุโขทัยลงมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. ๒๐๓๑ ค.ศ. ๑๔๘๘) จะต้องมีพวกแขก เช่น เปอร์เซียหรืออุรُبหรือพวกอินเดียเข้ามาอยู่แล้ว”

แขกจาม แขกพวกนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ในพระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒ ว่า

“เมืองไทยมาเป็นใหญ่ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ขยายอาณาเขตรุกแดนกัมพูชาลงไปจากข้างเหนือทาง ๑ แคว้นแคว้นกัมพูชาซึ่งอยู่ทางริมทะเล ตั้งแต่ปากน้ำโขงไปทางตะวันออก ก็เกิดเป็นประเทศอิสระขึ้นอีกประเทศ ๑ เรียก จัมปาประเทศ ตามตำนานที่ฟังจะรู้ได้ ไพรพลเมืองจัมปานี้ปะปนกันหลายชาติ เป็นพวกขอมเดิมบ้าง เชื้อสายแขกอินเดียที่มาอยู่ในเมืองขอมบ้าง พวกมลายูข้ามทะเลมาอยู่บ้าง ลงปลาย เมื่อการสงครามศาสนาอิสลามแพร่หลายมาทางประเทศเหล่านี้ ชาวเมืองจัมปาโดยมากเข้ายึดถือศาสนาอิสลาม บุคคลที่เราเรียกว่า แขกจามก็คือเมืองจัมปาเอง เมืองจัมปายังเป็นอิสระมาจนในสมัยเมื่อสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมครองกรุงศรีอยุธยา ด้วยได้พบในหนังสือจดหมายเหตุฝรั่งที่แต่งไว้ว่า มีราชทูตจัมปาเข้ามากรุงศรีอยุธยาในครั้งนั้น”

ก่อนเรื่องแขกจามเข้ามาตั้งอยู่ในกรุงศรีอยุธยาแต่ครั้งไรนั้น ปรากฏในกฎ

มณฑลยบาลสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถว่า อาษาจาม มีพระราชวังสัน เป็นจางวางอาษาจามซ้ายขวาถือศักดินา ๒,๐๐๐ ไร่นั้น ก็น่าจะสันนิษฐานได้ว่า พวกแขกจามได้เข้ามากรุงศรีอยุธยาก่อนหน้าหรือในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถนี้เอง และได้รับราชการจนมีตำแหน่งสูงคุมกำลังพวกเดียวกันเพื่อพระมหากษัตริย์ไทย

แขกมลายู แขกพวกนี้ เป็นที่รู้จักกันดีแล้วสำหรับคนไทย เพราะมีดินแดนติดต่อกับภาคใต้ของไทย ส่วนที่ว่าคนพวกนี้เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่เมื่อไรนั้น ก็ไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ในหนังสือเรื่องความสัมพันธ์ของมุสลิมฯ ของ ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์ ก็ให้เพียงข้อสันนิษฐานไว้ว่าอย่างไรก็

“ได้มีการค้าขายระหว่างกรุงสุโขทัยกับมุสลิมมาช้านานทีเดียว อย่างไรก็ตาม นับเป็นเรื่องที่เมืองไทยเรายังไม่มีประวัติศาสตร์แน่ชัด ถ้าจะกล่าวถึงระยะที่มีประวัติศาสตร์แน่ชัดลงมาก็จัดได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่นับถือศาสนาอิสลามนั้นมีอยู่ตลอดมา ดูตามประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏว่าในยุคนี้ คนไทยเป็นชาติที่เดินเรือเก่งกล้าสามารถอะไรนัก เพราะฉะนั้นเรือสินค้าในสมัยนั้น น่าจะสันนิษฐานว่าเป็นของพวกอุรُبและเปอร์เซียมากกว่าและการค้าในสมัยนั้น ย่อมชักจูงให้มุสลิมมาตั้งหลักแหล่งในกรุงสุโขทัยเป็นธรรมดา แม้แต่คนเดินเรือทะเลของหลวงในสมัยอยุธยา ก็ใช้แต่คนเชื้อสายพวกแขกจามและแขกมลายูเป็นพื้นถึงพวกจามและชาว มลายู แม้ที่สุดจีน ก็คงไปมาถึงกันแต่ก่อนมาช้านาน”

แขกมักกะสัน แขกพวกนี้ ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) เล่าไว้ในเรื่อง “ภูมิศาสตร์สุนทรภู่” ว่า

“มักกะสันมาจากคำว่า มะคัสซาร์ (Macassar) เป็นเมืองอยู่ในเกาะซูลูบัสได้เกาะฟิลิปปินส์ลงไปเล็กน้อย พวกมักกะสันได้อพยพเข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

พวกมักกะสันนี้ ตามปกติทั่วไปเรียกกันว่า แซ่มักกะสัน ที่เรียกว่า ยักษ์มักกะสันก็เพราะพวกนี้ใจคอเหี้ยมโหดร้ายกาจที่สุดฆ่าคนอย่างเลือดเย็นและลงได้สู้แล้วเป็นสุจนตัวตาย คำว่า ยักษ์มักกะสัน เลยกลายเป็นสำนวนหมายถึงความเหี้ยมโหดร้าย ลาดูแบร์ว่า พวกมักกะสันกินกัญชาจึงบ้าละห์”

จีน ญี่ปุ่น มอญ ต่างชาติ ๓ ชาตินี้ไทยเรารู้จักกันดี แต่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอยู่ในกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่ครั้งไรนั้น ขอนำหลักฐานมาชี้แจงโดยลำดับ กล่าวคือ จีน แต่เดิมเป็นเรื่องของการค้า สิริลักษณะ ศักดิ์เกรียงไกรกล่าวในเรื่อง “ต้นกำเนิดของชนชั้นนายทุนในประเทศไทย” ตอนหนึ่งว่า “ภาวะนี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างไทยกับจีนคือการค้ามีลักษณะอยู่ภายใต้ระบบบรรณาการที่ดำเนินติดต่อกัน นับตั้งแต่ราชวงศ์ซุ่ยจนถึงสิ้นราชวงศ์ชิง สำหรับประเทศไทยตั้งอยู่ในศูนย์กลางสำคัญของเส้นทางสายตะวันตกอันมีเมืองท่าสำคัญนับตั้งแต่ปัตตานี นครศรีธรรมราช สงขลา ไซยาเรื่อยลงมาถึงจันทบุรี รวมถึงเมืองหลวงคือ เมืองอยุธยา...ชุมชนชาวจีนในอยุธยามีขนาดใหญ่และประกอบอาชีพค้าขาย อย่างไรก็ดีตามก็มีชาวจีนในอาชีพอื่น ๆ เช่น ช่าง นักแสดง ขุนนาง นี่คือการติดต่อกันระหว่างจีนกับไทยในเรื่องการค้า ที่ปรากฏว่าจีนเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในกรุงศรีอยุธยาอย่างมั่นคงนั้น น่าจะเป็นในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ ซึ่งมีคนจีนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงศิริสมบัติ (อ่อง เฮงช่อน) เป็นเจ้าท่าและมีบุตรชาย 4 คน เป็นเจ้าสัวทั้งนั้น มีห้างค้าขายในกรุงศรีอยุธยาทั้งนั้น และได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ลำเลียงสินค้าตลอดชายฝั่งจากอ่าวไทยเรื่อยลงมาทางใต้” ญี่ปุ่น ศาสตราจารย์จอร์ สุซุพานิช กล่าวไว้ในเรื่อง “การต่างประเทศในแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ” ว่า “ชาวญี่ปุ่นคุมเรือออกมาแสวงหาโชคตามหัวเมืองชายทะเลทางฝั่งแหลมมลายูมาช้านานแล้ว แต่มาเริ่ม

ก่อเหตุร้ายมีหลักฐานในปลายรัชกาลสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช คือโจมตีเรือค้าขายและฆ่านายเรืออังกฤษตายเมื่อพุทธศักราช ๒๑๔๔ ที่เมืองปัตตานี เรื่องออกญาเสนาภิมุขนำอาสาญี่ปุ่นเข้ามาในกองทัพสมเด็จพระนเรศวรมหาราชคราวทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาตามที่พระราชพงศาวดารได้บรรยายเอาไว้ นั้น อาจจะเป็นจริงก็ได้แต่ออกญาเสนาภิมุขผู้นี้คงไม่ใช่ยามาดา ผู้เรื่อนามเป็นแน่ เพราะปรากฏหลักฐานว่า ยามาดานั้น เมื่อต้นแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรมยังเป็นเพียงออกขุนไชยสุระ นาย

ภายในบริเวณหมู่บ้านญี่ปุ่น ชาวบ้านได้นำถ้วยชามของเก่า มาวางขายให้กับบรรดานักท่องเที่ยว

อำเภอหมู่บ้านชาวญี่ปุ่น

ส่วนมอญนั้น ศาสตราจารย์นายแพทย์สุด แสงวิเชียร กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “มอญในอดีตและปัจจุบัน” ว่า

“ตามประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่า มอญและไทยได้มีการติดต่อกันมาเป็นเวลานานแล้ว

การเข้ามาอยู่ในเมืองไทย เป็นหมู่ใหญ่ครั้งแรกของชาวมอญ คงเป็น พ.ศ. ๒๑๒๗ ตอนสมเด็จพระนเรศวรเสด็จนำกองทัพขึ้นไปช่วยพระเจ้าหงสาวดีเมื่อพระเจ้าอู่จจะเป็นกบฏ พระเจ้าหงสาวดีไม่

วางพระทัย ทรงวางกลอุบายให้พระมหาอุปราชาซึ่งรักษากรุงหงสาวดีอยู่คิดกำจัดสมเด็จพระนเรศวร แต่พวกมอญ ชาวเมืองแครง กลับกราบทูลสมเด็จพระนเรศวรให้ทรงทราบ หลังทรงประกาศอิสรภาพแล้ว ก็ทรงรวบรวมครัวไทยที่ถูกกวาดต้อนไปเมื่อกรุงศรีอยุธยาแตกครั้งแรกและพวกมอญที่สวามิภักดิ์ก็กลับมากองกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชพระราชทานบำเหน็จรางวัลแก่พวกมอญที่สวามิภักดิ์ ทรงตั้งพระมหาเถรคันฉ่องให้เป็นที่สังฆราชาและทรงให้พระยาเกียรติ พระยาราม มีตำแหน่งยศ

พระราชทานพานทอง ควบคุมมอญเข้ามาด้วย ให้ตั้งบ้านเรือนที่ริมวัดขมิ้น วัดขุนแสน ใกล้วังสมเด็จพระนเรศวร ในพระนครศรีอยุธยา”

ลาวพุงดำ ลาวพุงขาว คำว่า ลาว เป็นคำที่ทางราชการไทยสมัยหนึ่ง เรียกคนไทยที่อยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันได้เลิกใช้คำนี้แล้ว คำว่า ลาวพุงดำ ก็คือพวกที่อยู่ทางภาคเหนือของไทย ในบริเวณที่เรียกว่า ลาวเฉียงในสมัยก่อน คนพวกนี้นิยมลักพาให้ลายขึ้นไปจนถึงบ้านเอเวญถูกเรียกว่าลาวพุงดำ ส่วนลาว

พุงขาว ลักขาลายเหมือนกัน แต่ลักขึ้นไปแค่โคนขา เรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า ลาวเวียง อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตลอดฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อใหม่ทั้งหมด เพื่อทรงจัดการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล

ไทยใหญ่ ญวน ตะนาว เขมร ชาวต่างประเทศ ๔ พวกนี้ ก็คงคุ้นกับคนไทยเราดี ไทยใหญ่เป็นคนไทยมีเชื้อชาติไทย ประกอบด้วย ไทย ไทยอาหม ไทยลื้อและไทยเงิน อยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน และได้ตั้งเป็นรัฐหนึ่งเรียกว่า รัฐฉาน แต่อยู่ในความปกครองของพม่า สมัยก่อนเคยเป็นรัฐอิสระถูกพม่ารุกรานตลอดเวลา แต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะรัชสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ไทยใหญ่ตกเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยาแทบทั้งหมด การที่พวกไทยใหญ่เข้าอยู่ในกรุงศรีอยุธยาก็คงเป็นเพราะถูกกวาดต้อนมาในสมัยนี้ ญวน บางครั้งเรียกว่า อนัม บางครั้งเรียกว่า เวียดนาม และบางครั้งเรียกว่า แกว ปัจจุบันเรียกกันว่า เวียดนาม ญวนเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทยหลายครั้งและตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทยตอนใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จังหวัดจันทบุรี ที่กรุงเทพฯ ก็มีคือทำตำบลบ้านญวน สามเสน และทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเช่นที่ หนองคาย นครพนม สกลนคร เป็นต้น แต่ญวนที่เข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยานั้น เป็นระยะเวลา ๑๐๐ ปีเศษที่สร้างกรุงศรีอยุธยาแล้ว มีหลักฐานคือการสร้าง วัดขุนญวน ขึ้นเป็นบำเพ็ญกุศล ตะนาว หรือพวกตะนาว พระยาโบราณราชธานินทร์ วินิจฉัยไว้เรื่อง “อธิบายแผนที่พระนครศรีอยุธยา” เรียกว่า ตะนาวสี คงจะเป็นคำที่เรียกว่า ตะนาวศรี อันเดิมชื่อเมือง ๆ หนึ่ง ปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศพม่า เมืองตะนาวศรี สมัยกรุงศรีอยุธยา เจ้าเมืองมักจะเป็นแขก เป็นพวกข่านาญการ คำว่า ขนอน เป็นชื่อเรียกสถานที่อันเป็นที่ตั้งเก็บภาษี ขนอนบางตะนาวศรี มีชื่อเรียกอีก

อย่างหนึ่งว่า ขนอนหลวง เป็นด่านภาษีใหญ่กว่าทุกแห่ง สำหรับตรวจผู้คนและเรือลูกค้า กับเก็บภาษีสินค้าที่เข้าออกทางหัวเมืองชายทะเลและต่างประเทศ พวกตะนาวคงจะเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เพราะพระองค์ได้ทรงแม่พระราชอำนาจ ขยายพระราชอาณาเขตของไทยให้กว้างขวางออกไปใน พ.ศ. ๒๑๓๕ ทรงตีได้เมืองทวายและตะนาวศรี ส่วน เขมร คือกัมพูชาในปัจจุบันได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งในกรุงศรีอยุธยาเมื่อไรนั้น พระยาโบราณราชธานินทร์ ได้อธิบายไว้แล้วในข้อความที่กราบทูลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

โปรตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ ฝรั่งเศส ทั้ง ๔ ชาตินี้ เป็นชาวต่างประเทศทางตะวันตกหรือเป็นชาวยุโรป สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงชี้แจงไว้แล้วในพระนิพนธ์ “เรื่องคดีฝรั่งเข้าเมืองไทย” ว่า ทั้ง ๔ ชาตินี้เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในกรุงศรีอยุธยาตามลำดับดังนี้ โปรตุเกส เข้ามาเป็นพวกแรก เมื่อ ค.ศ. ๑๕๓๘ (พ.ศ. ๒๐๘๒) ตรงกับปลายแผ่นดินสมเด็จพระไชยราชาธิราช ฮอลันดา เข้ามา ค.ศ. ๑๖๐๔ (พ.ศ. ๒๑๔๘) ต้นแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อังกฤษ เข้ามา ค.ศ. ๑๖๑๒ (พ.ศ. ๒๑๕๖) แผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ และฝรั่งเศส เข้ามา ค.ศ. ๑๖๖๒ (พ.ศ. ๒๒๐๖) แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ฝรั่งทั้ง ๔ ชาตินี้ที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ดังที่กล่าวมานั้น เข้ามาเพื่อทำทางไมตรีและทำการค้า รับอาสาเข้ากองทัพหลวงไปช่วยรบ แลแพร่ความรู้ของชาวยุโรป เช่นทำปืนไฟ ทำแบบแผนสร้างป้อมปราการต่อสู้ปืนไฟ แลแพร่คริสต์ศาสนา รายละเอียดต่าง ๆ ท่านผู้อ่านหาดูได้ในพระนิพนธ์ดังกล่าวมานั้น

นี่คือเรื่องราวประกอบคำกราบทูลรายงานซึ่งมีปรากฏเป็นหลักฐานในทางประวัติศาสตร์เรื่องหมู่บ้านชาวต่างประเทศในกรุงศรีอยุธยา เข้าใจว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจพอสมควร

คุยเรื่อง “ประชาธิปไตย” กับ ดร.อุกฤษฯ

ดร.สุวิทย์ ยอดมณี
ดร.เย็นใจ เลาหวณิช
ศิริวัลย์ เหมะจันทร์

“ถ้าเราย้อนหลังลงไปถึงสมัยของพ่อขุนรามคำแหงที่ปรากฏในศิลาจารึก เราจะพบว่าคนไทยมีวิถีนโยบายความเป็นประชาธิปไตย คือ ความเป็นอิสระเสรีมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง และความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับอาณาประชาราษฎร์มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากกว่าประเทศอื่น ๆ”

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ท่านมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด หรือไม่

ท่านจะได้รับทราบแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว แนวหนึ่งที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจในบทสัมภาษณ์นี้ ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน ประธานรัฐสภา ได้กรุณาให้ไว้แก่คณะวารสารไทย เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๗

วารสารไทย : ในความเห็นของท่าน อะไรเป็นหลักใหญ่ของประชาธิปไตย

ดร.อุกฤษ หลักใหญ่ของประชาธิปไตยในประเทศไทยคงจะต้องพิจารณาตามหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญปัจจุบัน ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล นอกจากนั้น ถ้าเราจะพูดถึงหลักใหญ่ทั่ว ๆ ไปของประชาธิปไตยในประเทศไทยเราแล้ว ผมอยากจะแบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน คือ ประชาธิปไตยในรูปแบบ และประชาธิปไตยในเนื้อหา

สำหรับประชาธิปไตยในรูปแบบนั้น ผมได้กล่าวมาแล้วว่ามีหลักสำคัญ

คือ เรามีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนั้น เรามีรูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยได้ลอกเลียนแบบมาจากต่างประเทศ โดยเรามี สถาบันรัฐสภา มีสถาบันบริหาร และมีสถาบันศาล เป็นสถาบันสำคัญ ส่วนการที่จะมีการเกี่ยวข้องกันระหว่างสถาบันเป็นประการใดนั้น ได้บัญญัติไว้แล้วในรัฐธรรมนูญ ซึ่งรูปแบบประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้อาจจะไม่เหมือนกับต่างประเทศ ๑๐๐% โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในยุโรปหรือสหรัฐอเมริกา แต่อย่างน้อยที่สุดก็ได้มีการเลียนแบบของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่มีสถาบันนิติบัญญัติ มีสถาบันของฝ่ายบริหาร แล้วก็มีสถาบันศาลซึ่งได้รับการยอมรับถึงความเป็นอิสระของสถาบันศาลนี้ จริงอยู่ถึงแม้ว่าจะมีบางท่านเห็นว่าในรูปแบบประชาธิปไตยของประเทศไทย ยังไม่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ ๑๐๐% นั้น ก็ขอได้โปรดพิจารณาด้วยว่ารูปแบบของประชาธิปไตยนั้นควรจะคำนึงถึงความเหมาะสมกับประชาชนของแต่ละประเทศซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญด้วย เช่น ในการกำหนดรูปแบบของรัฐสภาให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งหมด นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งอย่างนี้เป็นต้น เป็นรูปแบบของประชาธิปไตยตะวันตก หรือประชาธิปไตยในสหรัฐอเมริกา แต่ถ้าเทียบดูประชาชนของประเทศเหล่านั้นกับคนไทยแล้วจะเห็นได้ว่าคนไทยเป็นคนที่เสรีภาพสูง มีความรักในอิสระเสรี แต่ขณะเดียวกันการคำนึงถึงการใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายนั้น ถ้าเทียบกับต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วมีน้อยกว่า เพราะเรามีจุดเด่นตรงที่เรามีเสรีภาพมากกว่าและนี่เป็นเอกลักษณ์ไทย เพราะฉะนั้น การดำเนินการให้รูปแบบของประชาธิปไตยในประเทศไทยเป็นไปตามแบบประเทศตะวันตก ๑๐๐% นั้น จึงเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและค่อยเป็นค่อยไป เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความมั่นคงของประเทศชาติเป็นหลัก

คำว่าประชาธิปไตยนั้นไม่ได้คำนึงถึงเฉพาะในด้านรูปแบบเท่านั้น ควรจะต้องคำนึงถึงในด้านเนื้อหาด้วย คงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าประชาชนคนไทยนั้นมีสิทธิและเสรีภาพอย่างสูงเกินกว่าประชาชนในประเทศต่างๆ อีกมากมาย คนไทยมีสิทธิและเสรีภาพในการพูดการเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และดูเหมือนว่าการจำกัดเสรีภาพดังที่กล่าวนี้จะมีอยู่น้อยมาก เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป แม้ในประเทศเพื่อนบ้านของเราเองไม่ได้รับเสรีภาพใหญ่หลวงเช่นนี้ โดยเฉพาะเสรีภาพในการพูดในการเขียน หรือในการพิมพ์ โดยเฉพาะเสรีภาพของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนทั้งหลาย ถึงแม้ว่าจะดูเหมือนว่ามีกฎหมายมาบังคับอย่างเข้มงวดก็จริง แต่ในทางปฏิบัติแล้วเรามีเสรีภาพ และเราใช้เสรีภาพกันอย่างกว้างขวาง นอกจากนั้น คนไทยเสมอกันในกฎหมายไม่ว่าชายหรือหญิง และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกันในส่วนการนับถือศาสนา คนไทยก็มีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนาหรือลัทธินิยมในศาสนาต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้น คนไทยได้รับการคุ้มครองเกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพในเคหสถาน ได้รับการคุ้มครองในเรื่องสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ได้รับการคุ้มครองในร่างกาย การจับกุมคุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะมี

กฎหมายบัญญัติเอาไว้แบบนี้เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ถ้าจะพูดในเรื่องเนื้อหาแล้วคนไทยเรามีเสรีภาพบริบูรณ์ตามสมควร และถ้าเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านแล้ว เรามีเสรีภาพ อิสระภาพมากกว่ามากมาย แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมืองแล้ว เรายังไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องนี้มากนัก และนี่เป็นคุณสมบัติของพวกเราซึ่งเป็นคนไทย ในต่างประเทศนั้น เรื่องสิทธิและหน้าที่เป็นของควบคู่กัน คนเราจะมีสิทธิโดยไม่คำนึงถึงหน้าที่ไม่ได้ แต่สำหรับในประเทศไทยเรานั้น บางครั้งเราคำนึงถึงสิทธิมากกว่าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีคนจำนวนไม่น้อยที่นึกถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมและสิ่งเหล่านี้ไม่สอดคล้องกับวิญญาณของการเป็นนักประชาธิปไตย

เพราะฉะนั้นโดยสรุปมีความเห็นว่าประเทศไทยนั้นในส่วนเนื้อหาประชาชนมีความเป็นประชาธิปไตย หรือเราอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากมายเกินกว่าประชาชนในระบอบประชาธิปไตยประเทศอื่น ๆ แต่ในส่วนรูปแบบนั้น เรายังมีการพัฒนารูปแบบของประชาธิปไตยไปในลักษณะของประชาธิปไตยแบบตะวันตก แต่ว่าต้องคำนึงถึงสภาพของสังคม ความนึกคิดจิตใจของประชาชน วิถีชีวิตของประชาชนด้วย โดยการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบต่าง ๆ นี้จะต้องกระทำเพื่อความอยู่รอดของบ้านเมือง และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยในแบบตะวันตกเท่าที่เราได้ยึดถือมาให้มากที่สุด แต่ไม่จำเป็นต้องลอกเลียนแบบมาร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะเหตุว่าพื้นฐานของประชาชนของประเทศประชาธิปไตยตะวันตกกับพื้นฐานแนวความคิดของประชาชนในประเทศไทยไม่ได้คล้ายคลึงกันทั้งหมด เพราะฉะนั้น เรื่องรูปแบบจะคล้ายคลึงกันทั้งหมดเป็นเรื่องที่ทำไม่ได้ยาก เช่นเดียวกันกับรูปแบบประชาธิปไตยในอังกฤษแตกต่างกับรูปแบบประชาธิปไตยในฝรั่งเศส และแตกต่างกับรูปแบบประชาธิปไตยในสหรัฐอเมริกา และเช่นเดียวกันถ้าคำนึงถึงประเทศที่อ้างว่าเป็นประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน คือประเทศในค่ายยุโรปตะวันออกทั้งหลายรูปแบบประชาธิปไตยต่างก็แตกต่างกันไปตามแต่แนวทางการคิดและความแตกต่างหรือพื้นฐานในแนวความคิดในเรื่องประชาธิปไตยของประชาชน

วารสารไทย แนวความคิดประชาธิปไตยเริ่มในประเทศไทยแต่เมื่อใด ได้มีการวิวัฒนาการมาอย่างไร

ดร.อุกฤษ แนวความคิดประชาธิปไตยในประเทศไทยเข้าใจว่าได้เริ่มมีแนวความคิดในด้านเนื้อหาความเป็นประชาธิปไตยมาแต่ในสมัยโบราณ ถ้าเราย้อนหลังลงไปถึงสมัยของพ่อขุนรามคำแหงที่ปรากฏในศิลาจารึก เราจะพบว่าคนไทยมีวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย คือ มีความเป็นอิสระเสรีมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง และความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับอาณาประชาราษฎร์มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในขณะนั้น เพราะมีการปกครองในระบอบที่มีการให้เสรีภาพกับประชาชนอย่างกว้างขวาง มีการฟังเสียงของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนร้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์ได้ พระมหากษัตริย์ประพฤติพระองค์เช่นเดียวกับพ่อที่ปฏิบัติต่อลูก ดังนั้นเป็นต้น จึงเห็นได้ว่าแนวความคิดประชาธิปไตยในประเทศไทยนั้น ได้เริ่ม แต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง แห่งกรุงสุโขทัยแล้ว

“เรื่องสิทธิและหน้าที่เป็น
คำนึงถึงหน้าที่ไม่ได้ แต่สำหรับใน
ถึงสิทธิมากกว่าหน้าที่ โดยเฉพา
ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์
กับวิญญาณของการเป็นนักประ

ขอบคุณ คนเราจะมีสิทธิโดยไม่
ทศไทยเรานั้น บางครั้ง เราคำนึง
ยังมีคนจำนวนไม่น้อยที่นึกถึง
รวม และสิ่งเหล่านี้ ไม่สอดคล้อง
"ไทย"

ดุสิตธานี เมืองจำลองในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมสร้างไว้ในพระราชวัง
พญาไท ปัจจุบันคือ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

วารสารไทย แต่เดิมา ประเทศไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ท่านเห็น
ว่า พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการบริหารประเทศมีความเกี่ยวข้องกับ
ประชาธิปไตยหรือไม่ถ้าเกี่ยวข้อง จะเกี่ยวข้องในลักษณะใดบ้าง

ดร.อุกฤษ

เมื่อก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย จะเห็น
ได้ว่าพระมหากษัตริย์ของประเทศไทยทรงเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงการ
บริหารประเทศให้มีแนวโน้มมาเกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก
ดังจะเห็นได้ว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งถึงแม้
จะได้ชื่อว่าเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ในทาง
ปฏิบัติก็ไม่ได้ทรงผูกขาดการใช้อำนาจไว้แต่พระองค์เดียว แต่โปรดให้มีการ
แต่งตั้งคณะบุคคลขึ้นเพื่อถวายเป็นความคิดเห็นแก่พระองค์ในรูปของสภาการ
แผ่นดินต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองคมนตรีสภา เสนาบดีสภาและรัฐมนตรีสภาซึ่ง
แนวความคิดต่าง ๆ นี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงริเริ่มขึ้น อันเป็นการแสดงถึงน้ำพระทัยที่
มุ่งหวังในประโยชน์ของประเทศชาติโดยยอมลดพระราชอิสริยยศ และ
พระราชทานอำนาจสิทธิขาดโดยชอบธรรมที่ทรงมีอยู่ให้แก่ประชาชน มาใน
สมัยรัชกาลที่ ๖ ก็เช่นเดียวกัน ก็ได้มีพระราชดำริ ที่จะให้การปกครอง
ประเทศเป็นไปในแนวทางที่มีรูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
แบบตะวันตก ได้ทรงจัดตั้งดุสิตธานีเป็นเมืองทดลองในการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยขึ้นเพื่อมีการทดลองภาคปฏิบัติ ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ก็เช่นเดียว
กันก็ได้ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพระ-
ราชทานแก่ประชาชนโดยให้ประเทศเปลี่ยนไปเป็นการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย แต่ว่าไม่ทันการเพราะมีคณะบุคคลได้เข้ายึดอำนาจของพระ-
ราชทานรัฐธรรมนูญเสียก่อน อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นโดยสรุปจะเห็นได้
ว่า ในเรื่องแนวทางของการเป็นประชาธิปไตยนั้นประเทศไทยได้เริ่มเป็น
ประชาธิปไตยในเนื้อหาในสมัยพ่อขุนรามคำแหง จนกระทั่งมาถึงสมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ พระเจ้าอยู่หัวหลายพระองค์ได้พระราชทานประชาธิปไตย
ให้แก่ประชาชนแล้วในรูปของประชาธิปไตยในเนื้อหาโดยพระราชทาน
พระราชอำนาจต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนจัดเปลี่ยนรูปแบบการบริหารราชการ
แผ่นดินมาเป็นลักษณะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากขึ้นโดยจัดรูปแบบ
ให้ทันสมัย แม้กระทั่งการจัดรูปแบบสภาต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นต้นเหตุหรือเป็น
ต้นกำเนิดของสถานการณ์ปัจจุบันในโอกาสต่อ ๆ มา เพราะฉะนั้น พระเจ้า
อยู่หัวของประเทศไทยได้ทรงเป็นผู้ดำเนินการบริหารประเทศที่มีการเกี่ยวข้องกับ
ระบอบประชาธิปไตยอย่างมากหลายพระองค์ และเป็นเรื่องต่อเนื่องสืบทอด
มรดกกันมา จึงนับว่าเป็นโชคดีของประชาชนชาวไทยทั้งหลาย

วารสารไทย

ในปัจจุบันสถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทที่จะส่งเสริมระบอบการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอย่างไร

ดร.อุกฤษ

ในปัจจุบันพระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทที่จะส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
ด้วย จริงอยู่ถึงแม้สถาบันพระมหากษัตริย์ในปัจจุบันจะทรงอยู่เหนือการ
เมือง คือ ไม่ทรงลงมาเล่นการเมืองหรือยุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง แต่ใน
ฐานะพระประมุขของประเทศและในฐานะที่ประเทศไทยมีการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยในลักษณะที่ถือว่าพระมหากษัตริย์กับประชาชนนั้น

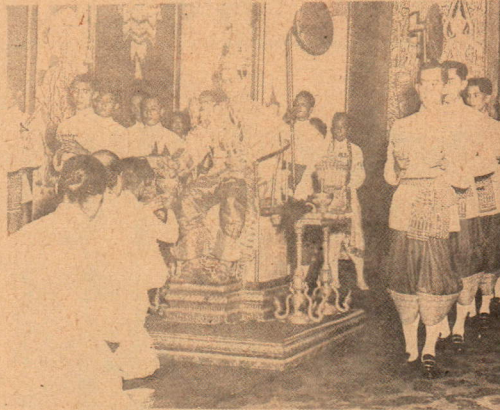
ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์พิเศษของประเทศไทย โดยแท้ ซึ่งประชาชนกับพระมหากษัตริย์มีความผูกพันกันเช่นเดียวกับพ่อและลูก ไม่ใช่ว่ามีความผูกพันกันเหมือนหนึ่งพระมหากษัตริย์เป็นสมมติเทวดา เพราะฉะนั้นเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะที่เป็นพ่อ สถาบันพระมหากษัตริย์จึงได้ทรงมีบทบาทต่อประเทศชาติ โดยที่พระมหากษัตริย์เริ่มตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมราชชนนีสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอสมเด็จพระเจ้าลูกเธอรวมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ได้ทรงมีส่วนช่วยเหลือประชาชนในการที่เสริมสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยในทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้ทรงกระทำการทุกอย่างที่จะช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ และต้องการความช่วยเหลือทั้งหลายโดยที่ทรงมีพระราชดำริว่า ศัตรูที่แท้จริงของประชาชนและประเทศชาติในปัจจุบันคือความอดอยากหิวโหยของประชาชน เพราะฉะนั้นจึงได้ทรงปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนที่อดอยากในรูปแบบต่าง ๆ กัน แม้กระทั่งได้ส่งพระวรกาย ส่งพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ รวมทั้งพระราชทรัพย์ที่มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคมูลเกลี้ยงถวายเป็นจำนวนมากให้กลับคืนมาสู่ประชาชนที่มีความอดอยากและนี่คือหัวใจของระบอบประชาธิปไตย เพราะเหตุว่าถ้าประชาชนสามารถมีความสุข มีความสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจอยู่ดีกินดีไม่ต้องไปต่อสู้กับความอดอยากแล้ว การที่จะปลุกฝังวิญญาณของความเป็นนักประชาธิปไตยคือ เป็นผู้ที่รักอิสระภาพเสรีภาพเป็นผู้ที่คำนึงถึงสิทธิหน้าที่และประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวก็จะทำได้ง่ายขึ้น เพราะฉะนั้น ต้องถือว่าสถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทในการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้ในทางอ้อมอย่างมาก โดยสรุป คือทรงช่วยเหลือให้ประชาชนพ้นจากความอดอยาก ให้มีความสุขเพื่อจะได้มีวิญญาณของการเป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้อง คือเป็นประชาชนที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และคำนึงถึงสิทธิควบคู่กับหน้าที่ไปด้วย

วารสารไทย ในอนาคต ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาธิปไตยควรเป็นอย่างไร และจะแตกต่างไปจากปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

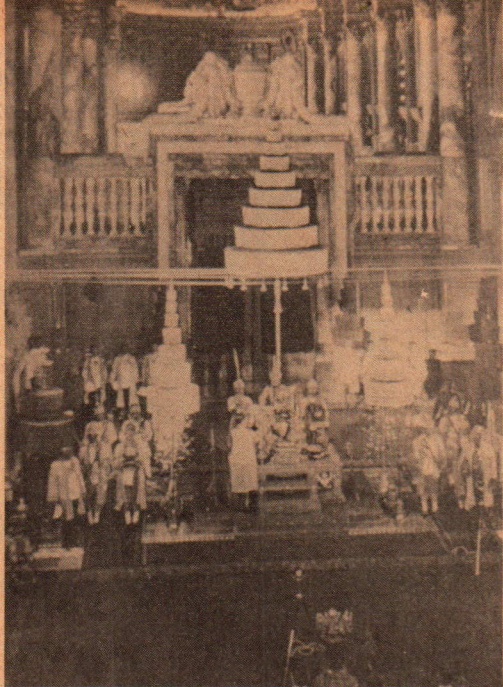
ดร.อุกฤษ ในอนาคต ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาธิปไตยควรเป็นอย่างไร และจะแตกต่างไปจากปัจจุบันหรือไม่ อย่างไรนั้น มีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาธิปไตยคงจะดำเนินไปในรูปแบบของปัจจุบันนี้ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ก็จะทรงดำรงฐานะ ในฐานะที่เป็นพ่อ และมีประชาชนเป็นลูกและทุกพระองค์คงจะได้ช่วยเหลือประชาชนขจัดความอดอยากส่งเสริมงานอาชีพให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยตัวเอง มีความสุขและได้เริ่มปลุกฝังวิญญาณของระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนเหล่านั้น และความสัมพันธ์นั้นคงจะไม่แตกต่างไปจากเดิม แม้กระทั่งในอนาคตก็คงจะเป็นไปในลักษณะเดียวกัน

วารสารไทย ท่านคิดว่าประชาชนมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอ

(ล่าง) พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับเหนือพระที่นั่งภัทรบิฐ ภายใต้ฉัตรพญานาคเศวตฉัตร ทรงหลังทักษิณาทันตังพระราชมัตถยาธิฐาน จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจปกครองราชอาณาจักรไทยโดยทศพิธราชธรรม

“ในฐานะที่ประเทศไทยมีลักษณะที่ถือว่า พระมหากษัตริย์แยกออกจากกันได้ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ประชาชนกับพระมหากษัตริย์มีความ

(บน) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ปกครองระบอบประชาธิปไตยใน
ประชาชนนั้น ไม่สามารถจะแยก
ของประเทศไทยโดยแท้ ซึ่ง
พันกันเช่นเดียวกับพ่อและลูก”

ดร.อุกฤษ

ท่านมีวิธีการส่งเสริมในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

ในเรื่องความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น เข้าใจว่าประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นว่าประเทศไทยได้อยู่รอดเป็นเอกราชอยู่ได้จนถึงปัจจุบันนี้รอดพ้นจากการคุกคาม หรือการครอบครองของประเทศอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านที่มีลัทธิการปกครองตรงกันข้ามกับระบอบประชาธิปไตย ได้ใช้ความเพียรพยายามอย่างมากที่จะเข้ามาแทรกแซง หรือมีส่วนที่จะเข้ามาแบ่งแยกการปกครอง หรือเข้ามาครอบครองดินแดนของประเทศไทย แต่ว่าไม่สามารถจะกระทำสำเร็จ เพราะเหตุว่าประเทศไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ยึดเหนี่ยวประชาชนไว้ด้วยกัน ส่วนประเทศเพื่อนบ้านของเราไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นที่เคารพเทิดทูนบูชา และเป็นศูนย์กลางของประชาชนเช่นเดียวกับประเทศไทย เพราะฉะนั้น จึงเสียบ้านเสียเมืองให้แก่การปกครองในระบอบตรงข้ามกับประชาธิปไตย ส่วนประเทศไทยนั้นไม่มีทางที่จะตกไปอยู่ภายใต้การปกครองของระบอบการปกครองอื่น และเข้าใจว่าสิ่งนี้คือความรู้สึกของประชาชน และประชาชนยังมีความเข้าใจไกลไปกว่านั้นว่าไม่ว่าการปกครองหรือการเมืองในประเทศจะสับสนวุ่นวายไปเป็นประการใดก็ตาม เมื่อถึงจุดวิกฤติ ซึ่งไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ ผู้ที่จะแก้ปัญหาสุดท้ายและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ก็คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น กรณีเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ ซึ่งในที่สุด เมื่อไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม พระมหากษัตริย์ก็ทรงแก้ปัญหาโดยพระราชทานแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีให้เข้ามาบริหารประเทศเช่นนี้เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและประชาชนในประเทศ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยโดยแท้ เพราะฉะนั้น โดยสรุปประชาชนยังมีความรู้สึกว่าในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนี้ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นจุดศูนย์รวมและเป็นจุดที่ทรงแก้ปัญหาวิกฤติการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ ได้ถ้ามีความจำเป็น และเพื่อความอยู่รอดของบ้านเมือง แต่จะไม่ทรงใช้พระราชอำนาจนี้โดยที่ยังไม่ถึงคราวจำเป็น

วารสารไทย

รัฐสภา ซึ่งเป็นตัวแทนอำนาจสำคัญในการปกครองประเทศอำนาจหนึ่งจะมีบทบาทในเรื่องการให้ความรู้และความสำนึกแก่ประชาชนในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร รัฐสภามีโครงการส่งเสริมในเรื่องนี้โดยเฉพาะหรือไม่

ดร.อุกฤษ

เนื่องจากรัฐสภาเป็นสถาบันสำคัญในการปกครองประเทศ เพราะฉะนั้นรัฐสภาเองก็ได้คำนึงถึงความสำคัญอันนี้และมีความเห็นเพื่อให้สถาบันรัฐสภา หรือสถาบันนิติบัญญัติเป็นองค์กรที่สำคัญในการส่งเสริม หรือเสริมสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงได้มีการเผยแพร่เอกสาร ภาพยนตร์ รูปภาพต่าง ๆ ซึ่งให้ความรู้และให้ความสำนึกแก่ประชาชนในเรื่องการคุ้มครองในระบอบประชาธิปไตย จัดให้มีการอบรม สัมมนา แก่ผู้ที่สนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนั้น ยังได้มีโครงการที่ให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้เข้ามาฝึกงานใน

รัฐสภาโดยเริ่มเมื่อปี ๒๕๒๗ และถ้าประสบความสำเร็จก็ควรจะรับผู้ฝึกงานมากขึ้นเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในงานของรัฐสภาและงานของสภาหรือสถาบันนิติบัญญัติมากขึ้น นอกจากนั้น ยังได้มีการเปิดให้มีการชมรัฐสภาอยู่เป็นประจำ เช่น ให้มีการชมห้องประชุมรัฐสภา ชมการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และต่อไปนี่คงจะได้มีการจัดวางระเบียบที่แน่นอนในการขอเข้าชมบริเวณพระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งถือว่าเป็นตึกรัฐสภาในปัจจุบัน เพราะเหตุว่าได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นตึกรัฐสภามาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ และมาระยะหลังนี้พระที่นั่งอนันตสมาคมได้ทรุดโทรมลงก็ได้พยายามปรับปรุงแก้ไขทั้งตัวองค์พระที่นั่งเอง ให้มีสภาพที่เรียบร้อยมีเครื่องใช้ไม้สอยที่เหมาะสมและสวยงาม สำหรับรับแขกบ้านแขกเมือง และจัดงานพิธีต่าง ๆ ได้ตามสมควรให้สมควรดีศรีของรัฐสภาไทย และนอกจากนั้นยังมีดำริที่จะให้มีพิพิธภัณฑ์รัฐสภาตามที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ และเมื่อเรื่องต่าง ๆ ได้สำเร็จเรียบร้อยองค์พระที่นั่งและบริเวณพระที่นั่งได้แก่ สนามและต้นไม้ต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อที่กว้างขวางประมาณ ๔๐ ไร่ เมื่อได้จัดปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะได้อำนาจระเบียบการเพื่อให้ประชาชนซึ่งรวมทั้งนักเรียน นิสิต นักศึกษาทั่วไปได้มีโอกาสเข้าชมและแสวงหาความรู้จากพระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งถือว่าเป็นตึกรัฐสภา ความเป็นมารวมทั้งความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ระบอบประชาธิปไตย อาคารรัฐสภา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ได้มีเหตุการณ์ในเรื่องประชาธิปไตยปรากฏขึ้น ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ตลอดช่วงระยะเวลาหลายสิบปีที่ได้เป็นที่ทำการรัฐสภาอยู่และนี่คือ การส่งเสริมให้มีการศึกษาเรื่องระบอบประชาธิปไตยอีกวิธีการหนึ่งเพื่อให้ประชาชนโดยทั่วไปได้มีความรู้ความเข้าใจในระบอบรัฐสภาและประโยชน์และหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาที่มีต่อสังคม มีต่อประชาชน

วารสารไทย

ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลและเอกชนมีการพัฒนาบุคคลอยู่เป็นประจำ ท่านคิดว่าฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการปกครอง ควรมีแบบพัฒนาบุคลากรหรือไม่ อย่างไร

ดร.อุกฤษ

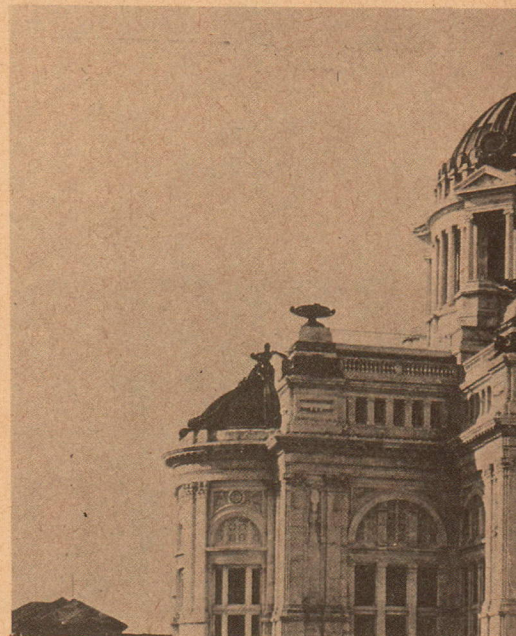
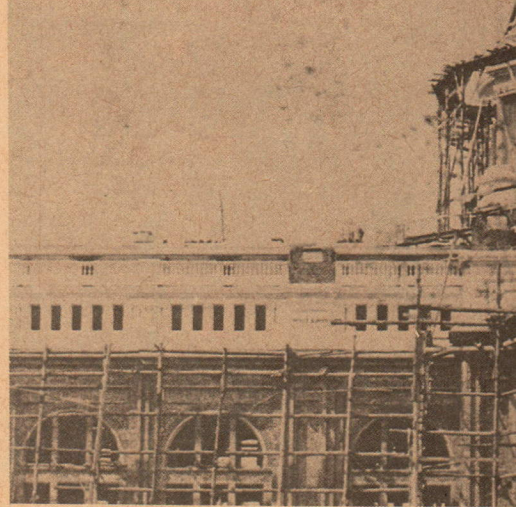
ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบุคคลซึ่งทางฝ่ายรัฐบาลและเอกชนได้มีการจัดดำเนินการอยู่เป็นประจำ ทางฝ่ายนิติบัญญัติก็เช่นเดียวกัน ได้มีการจัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนาบรรดาผู้ที่เป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวางในงาน ในหน้าที่และนอกจากนั้นยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับบรรดาสมาชิกรัฐสภาอีกด้วย ซึ่งงานนี้ได้เตรียมจัดการให้มีการประชุมสัมมนากันขึ้นในระยะเวลาอันใกล้ ซึ่งคิดว่าน่าจะได้ประโยชน์มาก นอกจากนั้นก็มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปเข้าร่วมประชุมสัมมนา กับหน่วยงานอื่น ๆ และเมื่อมีโอกาสก็จะส่งไปดูงานในสถาบันรัฐสภาของต่างประเทศ เป็นต้น

วารสารไทย

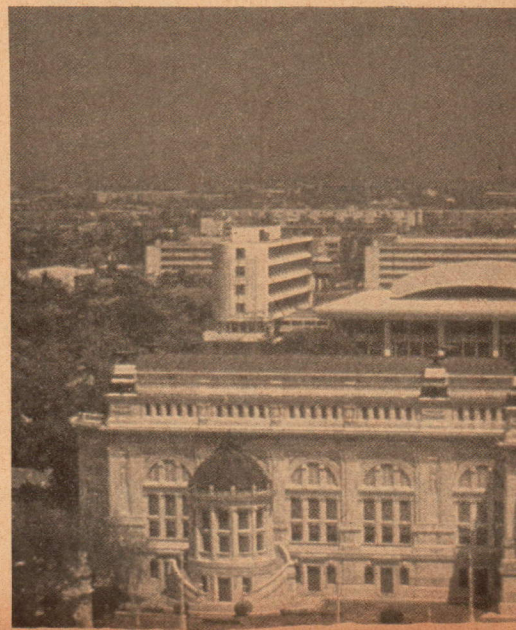
ท่านจะกรุณาฝากข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มันคงอย่างไรบ้าง

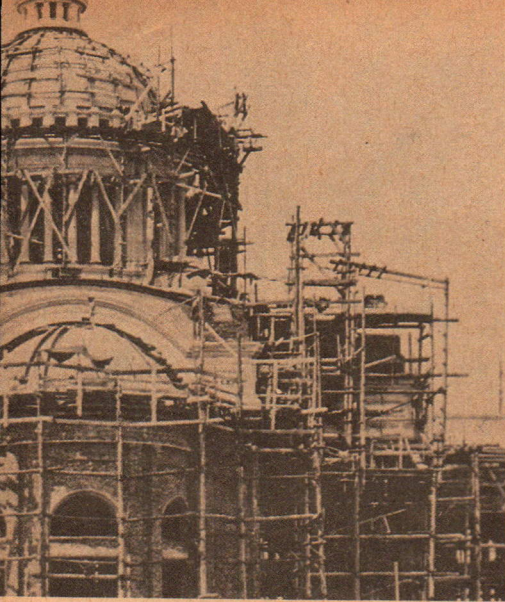
ดร.อุกฤษ

เกี่ยวกับข้อคิดเห็นในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มันคงนั้น ขอฝากข้อคิดเห็นไว้ดังต่อไปนี้ คือ

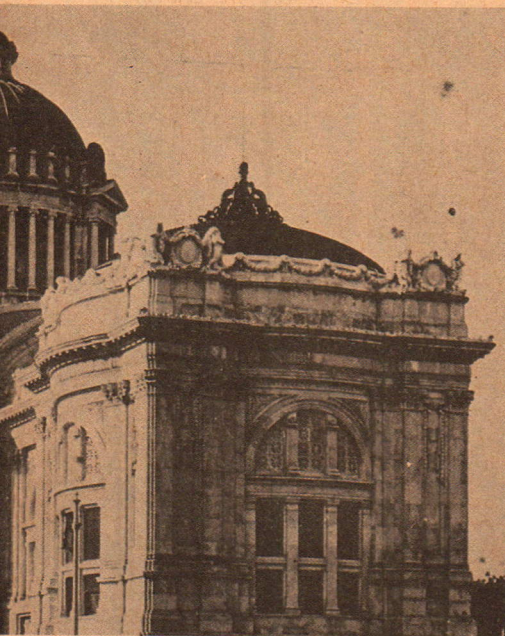

(บน) พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อแรกเสร็จพุทธศักราช ๒๔๖๕

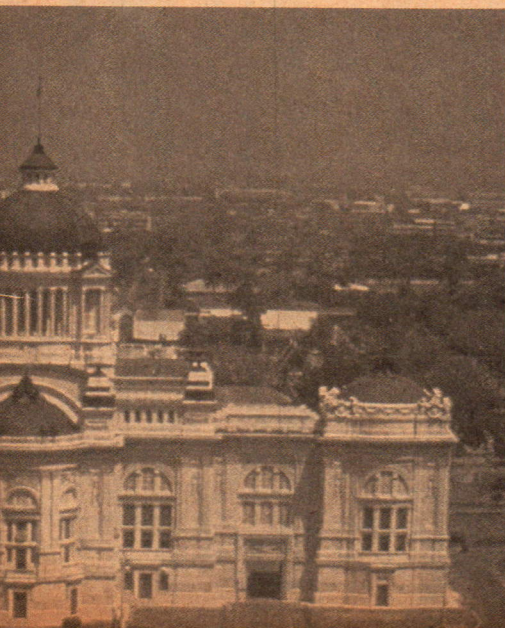

พระที่นั่งอนันตสมาคม ขณะดำเนินงานก่อสร้าง

(ล่าง) พระที่นั่งอนันตสมาคม ในสมัยปัจจุบัน

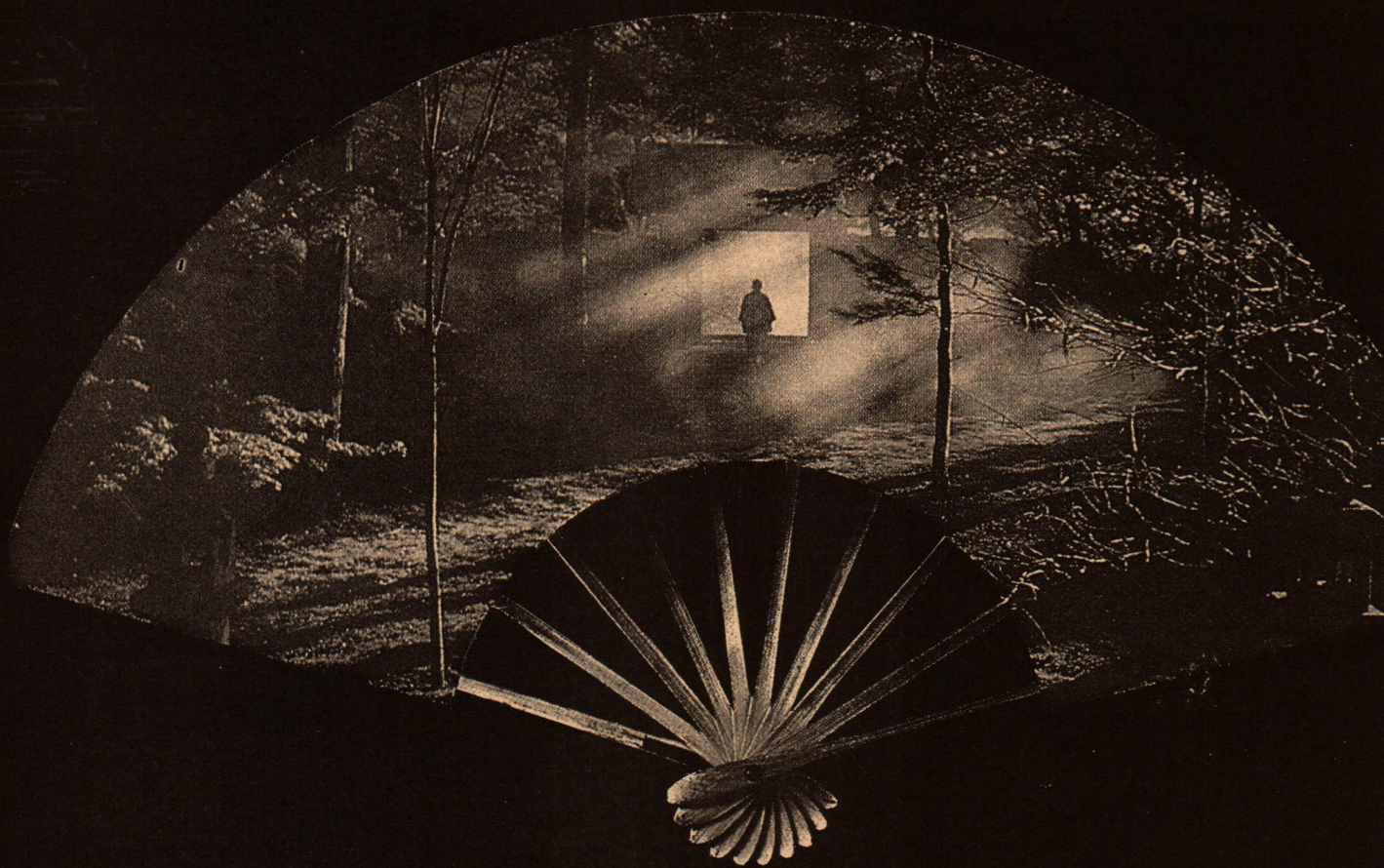
๑. ต้องเข้าใจเสียก่อนว่า คำว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย นั้นคืออะไรกันแน่ ซึ่งก็คงจะต้องคำนึงถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตย นั้นเป็นการปกครองในระบอบกฎหมายและการปกครองนั้นจะต้องคำนึงถึง ในด้านต่าง ๆ สองด้าน ในด้านรูปแบบและในด้านเนื้อหา เมื่อเรามีความ เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยดีแล้วก็คงจะจัดปัญหาต่าง ๆ ให้น้อยลง และคงจะร่วมมือกันปฏิบัติกิจการต่าง ๆ ตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ ของประเทศชาติของประชาชนและระบอบประชาธิปไตย

๒. ประชาชนทุกคนจะต้องมีระเบียบวินัยและขณะเดียวกันขณะที่ ได้คำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ก็ควรจะคำนึงถึง ความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองในประเทศตามระบอบประชาธิปไตย ควบคู่กันไปด้วย กล่าวคือ เมื่อมีสิทธิแล้วก็ต้องคำนึงถึงหน้าที่ควบคู่กันไป การ ใช้สิทธิโดยไม่คำนึงถึงหน้าที่นั้นถือว่าย่างไม่เป็นไปตามรูปแบบการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย

๓. ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งในการปกครองประชาธิปไตยประเทศต่าง ๆ นั้นเขาเริ่มปลูกฝังให้ประชาชน มีความคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ตั้งแต่อายุยังเยาว์ และถ้าใครก็ตามคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม แล้วจะได้รับการแนะนำตักเตือนหรือว่ากล่าวจากผู้ที่อยู่รอบข้าง แม้กระทั่งผู้ ที่อยู่รอบข้างนั้นเป็นเด็กเล็ก ๆ ก็ตาม เช่น กรณีที่พ่อแม่ขับรถไปในถนนหลวง และทิ้งเศษสิ่งของลงมานอกรถ เด็ก ๆ ซึ่งเป็นลูก ในประเทศที่มีการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงจะทำหน้าที่เป็นผู้เตือนบิดา หรือมารดา ของตัวเองว่าอย่ากระทำเช่นนั้น เพราะเหตุว่าเท่ากับไม่คำนึงถึงประโยชน์ ของส่วนรวม ซึ่งจะทำให้บ้านเมืองสกปรกทำให้เสียเงินภาษีอากรอย่าง มากมาย สำหรับจ้างคนมาทำความสะอาดบ้านเมืองอย่างนี้ เป็นต้น

๔. ต้องให้ประชาชนสัมผัสกับระบอบประชาธิปไตยหรือสัมผัสกับการ ปกครองตนเองให้มากยิ่งขึ้น แต่ก็ต้องให้สัมผัสกับระบอบประชาธิปไตยที่ ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นระบอบประชาธิปไตยในลักษณะที่สามารถมีการซื้อขายกัน ด้วยเงิน แต่จะต้องเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอุบัติขึ้นดำเนินการโดย ความเห็นชอบของประชาชน และเป็นเสียงของประชาชนที่แท้จริง

๕. ถ้าต้องการเห็นบ้านเมืองอยู่ภายใต้การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยที่แท้จริงและมั่นคง บรรดาผู้ที่มีความสัมพันธ์ต่อบ้านเมืองหรือนักการ เมืองทั้งหลาย จะต้องทำตัวเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในเรื่องการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วย คือ จะต้องสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จะต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย จะต้องเป็นผู้ที่ใช้ สิทธิควบคู่กันไปกับการคำนึงถึงหน้าที่ของพลเมืองหรือหน้าที่ความรับผิดชอบ ของตนด้วย อย่างไรก็ตาม มีความเห็นว่าประเทศไทยเหมาะสมควรกับการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมากที่สุด และหวังว่าเวลาจะเป็นเครื่องช่วยและเป็นเครื่องชี้ทางให้ประเทศไทยได้ บรรลุเป้าหมายในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ถูกต้องทั้งเนื้อหา และรูปแบบ และเป็นความต้องการอันแท้จริงของประชาชนชาวไทยได้ในที่สุด

การสร้างชาติของชาวญี่ปุ่น

ศาสตราจารย์ เสฐียร พันธรั้งษ์

ราชบัณฑิต

สำนักวรรณคดีและประวัติศาสตร์ เมืองสาขาศึกษา

ความนำพื้นฐาน

การแสดงเรื่อง “ปรัชญาญี่ปุ่น” ขอนำวัตถุอันเป็นสัญลักษณ์ทางกายภาพ (Physical matters) และจิตภาพ (Spiritual matters) ๓ อย่างที่ยังปรากฏให้เห็นเป็นภาพชีวิตของคนญี่ปุ่นอยู่ในปัจจุบัน มาทำความเข้าใจเป็นพื้นฐานเสียก่อน

สัญลักษณ์ที่เป็นส่วนกายภาพ คือ

๑. ซากุระ (Sakura-no-hana) ซากุระเป็นไม้นานต้น เป็นไม้ดอกสีขาวและสีชมพู

มี ๑๖ ชนิด ลำต้นและความสูงใกล้เคียงกับไม้ยืนต้นของไทย เริ่มออกดอกพร้อมกัน ในต้นฤดูใบไม้ผลิ ประมาณกลางเดือนมีนาคม บางชนิดสลัดใบออกหมดเหลือแต่ดอกติดกิ่งบานสะพรั่งอยู่เช่นนั้นทั่วบ้านทั่วเมือง ลีกเข้าไปถึงละแวกภูเขาลำเนาไพรตลอดเวลา ๑ เดือน แล้วร่วงพร้อมกัน ประมาณกลางเดือนเมษายน เป็นลักษณะผลิพร้อมกัน บานพร้อมกัน และร่วงหมดดอกไปพร้อมกัน

สัญลักษณ์ตรงนี้ คนญี่ปุ่นภูมิใจเชื่อกันมาแต่โบราณว่า ซากุระคืออัญมณีของฤดูใบไม้ผลิ เป็นบุปผชาติเสมือนวิญญาณของคนญี่ปุ่นทั้งหลาย ดวงวิญญาณนั้นมีสามัคคีรส คือการร่วมเกิดร่วมตาย เกิดพร้อมกัน เป็นอยู่ร่วมกัน และตายพร้อมกัน เหมือนซากุระขณะผลิ ช่อบาน และร่วงหล่นไปพร้อมกัน

สัญลักษณ์ทางกายภาพนี้ อาจมีกับดอกไม้อื่น ในที่อื่น แต่คนที่นี่ไม่มีความภูมิใจ และไม่มีความเชื่อถือเช่นคนชาตินี้

๒. ดารูมา (Daruma Doll) คำว่าดารูมาเป็นคำเพี้ยนมาจากคำ ธรรม อันเป็นภาษาสันสกฤต คำเดียวกับธัมม ในภาษาบาลี เป็นคำดัดสันมาจากชื่อของท่านโพธิธรรม ปรมจารย์ของพุทธศาสนานิกายเซน ผู้นำพุทธศาสนานิกายนี้จากชมพูทวีปเข้าไปสอนในประเทศจีน แล้วคำสอนนั้นข้ามมาสู่เกาะญี่ปุ่นในภายหลัง

ดารูมา ในบทความนี้เป็นตุ๊กตาล้มลุก เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ตุ๊กตาแบบนี้ไม่แพร่หลายมากนักในหมู่มหาชนเพิ่งมานิยมแพร่หลายมากขึ้นภายหลังญี่ปุ่นประสบความพินาศพ่ายแพ้สงคราม

แต่ก่อน ตุ๊กตาดารูมามีความหมายถึง

ตุ๊กตาดารูมา รูปพระโพธิสัตว์

ความมีโชคดี พ่อแม่ซื้อให้ลูกเป็นของขวัญวันขึ้นปีใหม่ สอนคนให้เกิดความเพียรไม่ท้อถอย (ส่วนใหญ่ในการบำเพ็ญธรรม) โดยกำหนดลักษณะลัทธิของตุ๊กตา ล้มแล้วลุกขึ้นได้เปรียบเทียบกับฐานะของบุคคล เมื่อกระทำการใด ๆ ย่อมมีพลาดพลั้ง แต่ย่อมมีการกลับตั้ง (ตัว) ขึ้นมาได้เป็นการทดแทน

ความหมายสอนให้เกิดวิริยะ ไม่ท้อถอย มีตัวอย่างสอนกันในหมู่นักบวชของเซน คือเรื่องการทำเพียร แสวงหาภาวะแห่งการตรัสรู้อันพระพุทธสมณโคดม ต้องทรงใช้เวลาบำเพ็ญอยู่ถึง ๖ ปี และเรื่องการหันหน้าเข้าหากำแพงภูเขา นั่งเข้าสมาธิบำเพ็ญญาณของท่านโพธิธรรมอยู่ถึง ๘ ปี

แต่เดี๋ยวนี้ ความหมายอาการล้มลุกของตุ๊กตาดารูมา ญี่ปุ่นนำคำสอนในพระพุทธศาสนาเข้ามาปรับเป็นหลักชีวิตประจำวัน ญี่ปุ่นสอนใหม่ให้ทุกคนเข้าใจว่า สมัยหนึ่งคนญี่ปุ่นพินาศไปเพราะพ่ายแพ้สงคราม ชาติใกล้ล่มจม แต่จะมีอีกสมัยหนึ่ง ญี่ปุ่นจะลุกขึ้นจากการล้มเหมือนตุ๊กตาดาวนี้

คราวนี้พูดถึงสัญลักษณ์อันที่สาม คือสัญลักษณ์ส่วนจิตภาพ

๓. มิกาดิ (Mikado) มิกาดิ แปลว่า จักรพรรดิ (Emperor) ในที่นี้หมายถึง จักรพรรดิญี่ปุ่นเท่านั้น

ตามประวัติศาสตร์ส่วนที่ประกอบด้วย

เทพนิยาย คนญี่ปุ่นยังยอมรับว่ามีมิกาดิ คือ **ฐานสถาปัตยกรรมของชาติ** (National Structure) องค์มิกาดิทรงประกอบด้วยฐาน ๕ ประการ คือ

ก. ทรงเป็นสวรรค์

ข. ทรงเป็นพระเจ้า

ค. ทรงผูกพันอยู่กับพระเจ้า (อื่น)

ง. ทรงร่วมกับมหาเทพอะมะเตะระสุโอมิคะมิ ปกครองโลก

จ. ทรงเป็นมูลเดิมของคนญี่ปุ่นทั้งหมด

สมัยเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แก่พันธมิตรในสงครามแปซิฟิก เมื่อวันที่ ๑๕ เดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ เชื่อกันว่า เหตุผลของการยอมแพ้มีอย่างเดียวคือทนต่อผู้กระเบิดปรมาณูของอเมริกันต่อไปไม่ได้เหตุผลอันนี้หากพิจารณาตามรูปกำลังวัตถุ ก็พอเชื่อได้ แต่มีกำลังทางจิตใจอีกอย่างหนึ่งที่เป็นเหตุสำคัญมาก คือเมื่อพันธมิตรบังคับให้ญี่ปุ่นยอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไข (รัฐบาลเดอโฮ โยโน) ขอต่อรองว่าพันธมิตรจะต้องไม่ทำลายฐานะของจักรพรรดิ คือมิกาดิ พันธมิตรต้องรักษา National Structure อันนี้ไว้จึงจะยอม

แปลว่าญี่ปุ่นยอมให้พันธมิตรผู้ชนะทำลายได้ทั้งหมด แต่ขอไว้อย่างเดียวคือมิกาดิทำลายไม่ได้ แม้เพลงคิมิगाโย คือ

“ชาวญี่ปุ่นมีความจงรักภักดีต่อชาติ องค์จักรพรรดิและ บรรพบุรุษมีความซื่อสัตย์ และระเบียบวินัย ยากที่จะหา ใดเหมือน สิ่งเหล่านี้น่าจะเป็นเครื่องเตือนสติของพี่น้อง ชาวไทยได้บ้าง”

เพลงชาติอันแสดงถึงฐานะของ National Structure ที่บรรเลงกันในวันราชสมภพ ตั้งแต่สมัยเมย์ ก็ยังบรรเลงกันอยู่

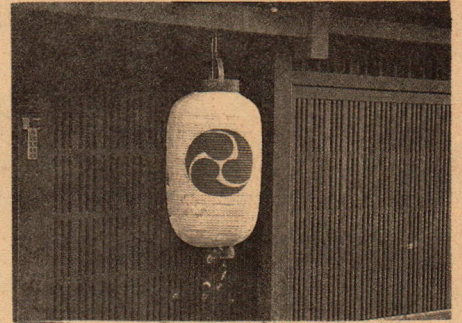
เมื่ออเมริกาบินบุกเข้ามาถึงระเบิด กรุงโตเกียวตอนปลายสงคราม เห็นจะเข้าใจ จิตใจของคนญี่ปุ่นอันนี้ดีอยู่ จึงไม่ยอม แตะต้องพระราชวังกลางกรุงโตเกียวให้ ระคาย

จริงอยู่ เมื่อพันธมิตรเข้ามายึดครอง

ทำลายจิตลักษณะของคนญี่ปุ่น อันเนื่อง ด้วยมิคาโดอันนี้ให้สิ้นได้

เพลงคิมิงาโย อันเป็นเพลงชาติมาแต่ โบราณ ดนตรีก็ยังบรรเลงกระหึ่มอยู่ทุกคราว ในงานรัฐพิธี

แต่ก่อน จักรพรรดิญี่ปุ่นทรงเป็นทေး เป็นโอรสของสวรรค์ ทรงความศักดิ์สิทธิ์สูง เหนือสวรรค์ เวลาเสด็จเลียบเมืองไปทีใด โรงร้านบ้านเรือนตามระยะทางเสด็จของลูก

บริหารหรือทางตุลาการ โดยผ่านทางสภา คณะรัฐมนตรี หรือทางศาลแต่อย่างใด จักรพรรดิทรงเป็นมนุษย์สามัญ ทรงใช้เวลาว่าง ศึกษาภูมิวิทยาอย่างแตกฉาน ไม่มีใคร (นอกจากญี่ปุ่นชาย) แต่ต้องให้มีราศีในวันรัฐพิธี เช่นวันพระราชสมภพ คนทั้งหลายยัง ยืนรับค่านับด้วยดุขภูมิเมื่อดนตรีบรรเลงเพลง คิมิงาโย

สัญลักษณ์พื้นฐานทั้งส่วนกายภาพ และจิตภาพ ๓ อย่างคือ ชากุระ ดารุมะ และมิคาโด ดังกล่าวมานี้ คือพื้นฐานทั่วไป ของคนญี่ปุ่นทั้งหลาย ที่สามารถเป็นกระจก ส่องให้เห็นปรัชญาของญี่ปุ่นชัดเจนได้ตาม ความมุ่งหมาย

ทางมาแห่งปรัชญาญี่ปุ่น

บทความตรงนี้ ปรากฏขึ้นด้วยความ ห่วงใยว่า ท่านอาจารย์ผู้ทำบทความเรื่อง

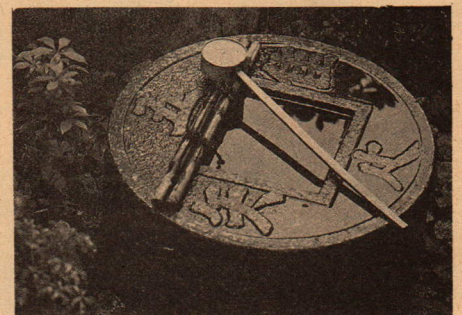

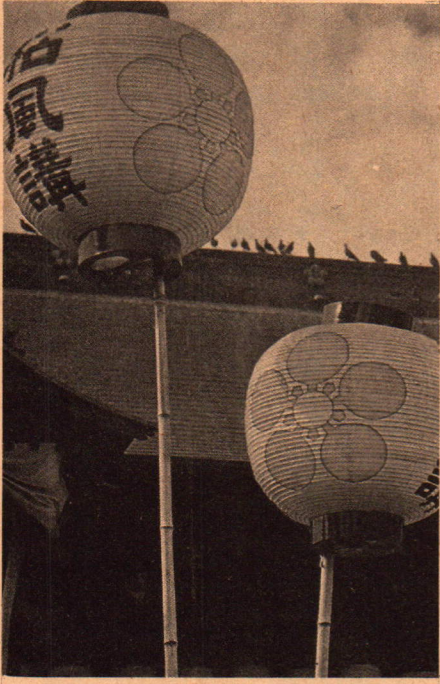
ภูเขาไฟฟูจิยามา ในฤดูหิมันต์

เกาะญี่ปุ่น ได้สั่งทำลายลัทธิทหาร ทำลาย วิทยาลัยศาสนาชินโต บังคับให้เลิกพูดเรื่อง ซามูไรหรือบูชิโด ห้ามไม่ให้มีกระทรวง กลาโหม และให้ลบประวัติศาสตร์พระเจ้า สร้างเกาะญี่ปุ่น จักรพรรดิญี่ปุ่นคือโอรส ของสวรรค์ ตลอดจนบทบาทหรือสัญลักษณ์ แห่งการรวมตัวใด ๆ จนหมดสิ้นก็ตาม แต่ พันธมิตรก็ต้องยอมแพ้แก่ญี่ปุ่น ไม่สามารถ

เทวดา ต้องปิดหน้าต่าง บานประตู ช่องเล็ก ช่องใหญ่ให้หมด ใครเงยหน้ามองลูกเทวดา ไม่ได้ ฯลฯ

เดี๋ยวนี้ ตามกฎหมายและตามพระ จริยวัตรประชาธิปไตย ฐานะทางกายภาพ ของจักรพรรดิถูกตัดออกไปเกือบไม่มีอะไร เหลือ ไม่ได้เป็นโอรสสวรรค์ ไม่ได้เป็นจอมทัพ ไม่ได้ทรงใช้พระอำนาจทางนิติบัญญัติ ทาง

“ปรัชญาจีน” จะทำสันติระหว่าง “ปรัชญาจีน” กับ “ปรัชญาญี่ปุ่น” ไว้หรือไม่ ท่านเปิดทางไว้ให้เจ้าของ “ปรัชญาญี่ปุ่น” เข้าไปเป็นมิตรกับ “ปรัชญาจีน” ของท่านหรือเปล่า?

ถ้าท่านไม่เปิดไว้ ก็ขออนุญาตเปิดเข้าไปเอง เพราะ “ปรัชญาจีน” ส่วนหนึ่งเป็นแม่ของ “ปรัชญาญี่ปุ่น” “ปรัชญาญี่ปุ่น” ส่วนหนึ่งได้กำเนิดมาจาก “ปรัชญาจีน” จึงขอให้กำหนดใจไว้ในบทความนี้ว่าปรัชญาของญี่ปุ่นส่วนหนึ่งข้ามทะเลมาจากแผ่นดินจีน

เพื่อหาคำตอบตรงนี้ ขออาศัยประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งซึ่งยังไม่เป็นที่ยอมรับกันนัก

วรรณคดีท่านอนันตเหตุการณ์โบราณของญี่ปุ่นอยู่ ๒ เล่ม เล่มหนึ่งชื่อ โคยิกิ (Koji-Ki) แต่งสำเร็จเมื่อ ค.ศ. ๗๑๒ ในสมัยสมเด็จพระนางเจ้าเง็มมีย (Gemmyo) จักรพรรดินีองค์ที่ ๔๓ และอีกเล่มหนึ่งชื่อนิฮองงิ (Nihongi) แต่สำเร็จเมื่อ ค.ศ. ๗๒๐ สมัยสมเด็จพระนางเจ้าเง็นโช (Gensho) จักรพรรดิองค์ที่ ๔๔ ผู้แต่งวรรณคดีทั้งสองเล่ม นับว่าข้าราชการนัก ๒ คนเป็นหัวหน้าบันทึก

เล่มแรกเป็นเรื่องของเทวดา เล่มหลังเป็นเรื่องของมนุษย์ที่เป็นลูกเทวดา

หากกล่าวตามเวลาในประวัติศาสตร์ตั้งราชวงศ์สวรค์ของญี่ปุ่น เมื่อก่อน ค.ศ. ราว ๖๐๐ ปี วรรณคดีทั้งสองเล่มนี้แต่งภายหลังตั้งราชวงศ์เทวดากว่าพันปี

บันทึกเหตุการณ์ในวรรณคดีเล่มที่เล่าเรื่องลูกเทวดา บอกว่า จักรวรรดิญี่ปุ่นประกอบด้วยผู้คนเผ่าต่าง ๆ กระจัดกระจายกันอยู่บนเกาะประมาณ ๕๐ กลุ่ม มีเผ่าไอนุ (Inu) เป็นเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิม ชาวเกาะทั้งหลายนับถือธรรมชาติ (เป็นศาสนา)

ธรรมชาติต่าง ๆ นั้น อาทิ ความร้อน ความหนาว ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ พายุฟ้า มหาสมุทร ฯลฯ และแม่มนุษย์ สัตว์ป่า รุกขชาติ ดินชาติ ที่มีคุณควรเคารพได้รับการยกย่องขึ้นเป็นพระเจ้า (ญี่ปุ่นเรียก คะมิ) ทั้งหมด

ตลอดช่วงเวลาอันเนิ่นนานนี้ ผู้คนบนเกาะยังไม่ได้ข้ามทะเลไปติดต่อกับใคร ศาสนาของชาวเกาะยังไม่มีระบบแบบแผน ชาวเกาะมีแต่ธรรมชาติเป็นศาสนา ยังไม่มีศาสนาชินโต (Shinto) เป็นระบบแบบแผนเหมือนในปัจจุบัน

ชาวเกาะทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้มาจากไหน นักประวัติศาสตร์หาทางยุติไม่ได้เลย บางท่านยืนยันว่าคนญี่ปุ่นมาจากหมู่เกาะต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ที่ว่ามาจากแถบเหนือของโลกก็มี บางท่านยืนยันว่าคนญี่ปุ่นมาจากผืนแผ่นดินส่วนใดส่วนหนึ่งทางเอเชียอาคเนย์ก็มี

ข้ออ้างอันหลังนี้ มีทางเป็นไปได้มาก เพราะดูได้จากรูปร่าง ผิวพรรณ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของญี่ปุ่นซึ่งใกล้เคียงกับจีนและเกาหลีมากที่สุด

ความเป็นไปได้ตรงนี้ อาศัยประวัติศาสตร์ของจีนตอนหนึ่งว่า ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๐-๑๑ (ราวพุทธศตวรรษที่ ๖) ประชาชนชาววะ (Wa แปลว่า สามัคคีหรือสันติ) อยู่บนเกาะที่เต็มไปด้วยภูเขา (ของแข็ง-ธาตุดิน) ในมหาสมุทร (ของอ่อน-ธาตุน้ำ) และบุชาวดวงอาทิตย์ (ของร้อน-ธาตุไฟ) อีกพวกหนึ่งไปยังแหลมเกาหลี เดินทางไปมา

ระหว่างเกาหลีกับจีน และผู้คนจากเกาหลีและจีนก็ข้ามทะเลไปเกาะญี่ปุ่นด้วย

การณ์จะเป็นอย่างไรก็ตาม บรรดาวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ธรรมเนียมประเพณีทั้งหลายของเกาหลีและจีนนั้น มีอันหนึ่งที่เห็นว่ามีสันติต่อเนื่องกัน มีสามัคคีรสเข้าไปผสมผสานกัน และเป็นมรดกตกทอดแก่กันและกัน ที่สำคัญที่สุดคือ ปรัชญาธรรมทางศาสนา อันเกี่ยวกับเรื่องโลกธาตุ ที่ชาวเกาะญี่ปุ่นนำมาถนอมถนอมทำเป็นรูปและสร้างศาสนาของตนขึ้นใหม่คือ ศาสนาชินโต (ชินโด) ในภายหลัง

นับแต่โบราณกาล จีนและเกาหลีนับถือมูลธาตุทั้ง ๕ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และอากาศ เป็นพลังธรรมชาติยิ่งใหญ่ ในโลกธาตุ มีอำนาจก่อให้เกิดภาวะคู่ ตรงกันข้าม ๒ อย่าง ไม่มีเปลี่ยนแปลงเช่น ภาวะบวก (Positive Power) กับภาวะลบ (Negative power) ภาวะมืด กับภาวะสว่าง แข็งกับอ่อน ดำกับขาว หนาวกับร้อน และชายกับหญิง เป็นต้น

ภาวะคู่นี้เรียกว่า หยาง (บวก) และหยิน (ลบ) เมื่อภาวะทั้งสองผสมกันเข้าถูกส่วน จะก่อให้เกิดชีวิต หรือรูป/สัทธิ อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นในโลกธาตุ หยางและหยินเป็นผลจาก

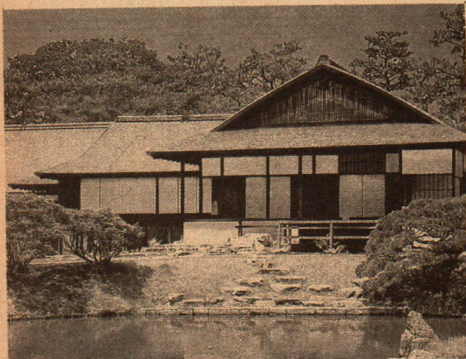

(บน) พุทธศาสนาเริ่มเป็นที่แพร่หลายในญี่ปุ่น ในศตวรรษที่ ๑๒

(ขวา) วัดคินคาคุจิ หรือวิหารทองในโตเกียว ไชกุน อาซึกะที่ ๓ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๑๙๓๗ ปฏิสังขรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘

(ล่าง) พระตำหนักคัทสึระ แห่งเกียวโต สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๗

ระบบของโลกธาตุ ฤดูต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดปี มีฤดูร้อน ฤดูหนาว ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ร่วง ก็ดี ชีวิตของมนุษย์ที่เปลี่ยนไป มีความเป็นเด็ก เป็นหนุ่ม ชรา และสูญสิ้นไปก็ดี เป็นรูปสัทธิอันไม่เปลี่ยนแปลง เพราะอำนาจระบบของหยางและหยินทั้งสิ้น

คำว่า “เต๋า” ซึ่งแปลว่าทาง หรือมรรคา ที่กลายเป็นชื่อของลัทธิศาสนาหนึ่งของจีนโบราณ ก็เกิดขึ้นจากการนับถือเช่นว่านี้ ด้วยว่า “เต๋า” นั้น คือทางหรือมรรคาของธรรมชาติ (มูลธาตุทั้ง ๕) อันมีประจำอยู่คู่โลก ที่เรียกว่า “โลกธาตุ”

เรื่องหยางและหยิน และ “เต๋า” ที่กล่าวมา คือปรัชญาธรรมเบื้องต้นของจีนที่ญี่ปุ่นนำเข้าไปสร้างเป็นรูปแบบของศาสนาชินโต เรื่องหนึ่ง

อีกเรื่องหนึ่ง จีนและเกาหลี นับถือธรรมชาติทุกอย่างที่เกิดขึ้นตามระบบของโลกธาตุดังกล่าว ว่ามีวิญญาณ ในจำนวนธรรมชาติเหล่านั้น มีฟ้าผ่า หรือสวรค์ (จีนเรียกขางตี้) ถือว่าเกิดขึ้นตามระบบเดียวกัน แต่เป็นวิญญาณสูงสุดกว่าวิญญาณทั้งหลาย ครั้นจีนตั้งอาณาจักรมีระบบปกครองโดยจักรพรรดิ จีนก็ยกย่องจักรพรรดิของตนให้มีฐานะเป็นโอรสของสวรค์ เมื่อชาวเกาะญี่ปุ่นเข้ามาพบระบบนี้ในเมืองจีนก็นำเอาปรัชญาความจงรักภักดีต่อสวรค์หรือโอรสของสวรค์เข้าไปไว้เป็นปรัชญาระบบจักรพรรดิ (มิกาด) ในศาสนาชินโตของตนด้วย

นอกจากนั้น ในกาลต่อมา เมื่อญี่ปุ่นได้รับพุทธศาสนามหายานไปจากประเทศเกาหลีและประเทศจีน ปรัชญาธรรมของพุทธศาสนามหายานยังเข้าไปผสมผสานกับศาสนาชินโตดั้งเดิมของตนอีกส่วนหนึ่ง

จึงเห็นได้ชัดเจนว่า ทางมาแห่งปรัชญาของญี่ปุ่น คือระบบโลกธาตุและพุทธศาสนามหายาน ที่ญี่ปุ่นรับมาจากจีนและเกาหลี แล้วสัดขึ้นเป็นของ ๆ ตน

(ต่อฉบับหน้า)

ภาษาไทย ของเรา

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

“การอ่านคำต่างประเทศที่ ถอดออกเป็นตัวอักษรไทย”

การอ่านหนังสือไทยนั้น ถ้าเป็นคำไทยออกเสียงง่าย ๆ อ่านตรงไปตรงมาตามตัวสะกด ก็ไม่ลำบาก แต่ไทยมีวิธีเพิ่มคำใช้ในภาษาด้วยวิธีรับคำจากภาษาอื่นมา เช่น คำบาลี สันสกฤต เขมร เป็นต้น และการรับคำของเขามาใช้ไทยก็มีวิธีปรับปรุงดัดแปลงทั้งตัวสะกดและการออกเสียงให้เข้ากับหูตาของคนไทย คือ มักจะนำมาเขียนหรืออ่านตามความนิยมและตามอักษรวิธีของไทย คำส่วนมากจึงมิได้ออกเสียงอย่างคำในภาษาเดิมของเขา กระนั้นคำภาษาอื่นที่เราปรับมาปรับปรุงหรือมาอ่านอย่างไทย ๆ ก็ยังมีปัญหาในการอ่านอยู่เสมอ ทั้งที่หลักการอ่านก็มีอยู่ในอักษรวิธีไทยพอควรแล้ว

คำภาษาอื่นที่ไทยรับมาใช้ ชนิดที่เรียกว่า “ทับศัพท์” คือ นำคำภาษานั้นมาเทียบเสียงถอดออกเป็นอักษรไทย ได้แก่ คำภาษาตะวันตกหรือที่เราเรียกเป็นภาษาปากว่า “ภาษาฝรั่ง” ซึ่งมักจะมีผู้ตั้งปัญหาถามเสมอว่าควรอ่านอย่างไร จะอ่านตามสำเนียงเจ้าของภาษาเขาหรือว่าอ่านตาม

อักษรวิธีไทย คำภาษาฝรั่งที่ถ่ายเป็นตัวอักษรไทยนั้นมีอยู่ในภาษาไทยหลายคำที่นักวิชาการมิได้บัญญัติคำไทยขึ้นใช้แทน เพราะคำเหล่านั้นใช้กันมานานจนคุ้นหูคุ้นตาคนไทยแล้ว ทั้งเข้าใจดีแล้วว่าคำฝรั่งนั้นหมายถึงอะไร บางคำก็บัญญัติคำไทยขึ้นแทนไม่ได้ เพราะเป็นชื่อเฉพาะ เช่น ชื่อประเทศ ชื่อเมือง ชื่อสถานที่ ชื่อบุคคล ชื่อจำพวกแร่ธาตุ สารเคมีต่าง ๆ คำฝรั่งภาษาช่างสามัญตามอุชฌมรด ซึ่งก็ออกเสียงไม่ถูกตามคำเดิม แต่ก็เข้าใจกันในหมู่ เช่น ไซค์อับลูลู แปป ชื่อประเทศ เช่น เดนมาร์ก อังกฤษ ฮอลันดา กรีก ปอร์ตุเกส ชื่อเมือง เช่น ลอนดอน ปารีส นิวยอร์ก โคเปนเฮเกน ชื่อคน เช่น เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล เฮนรีฟอร์ด ลอร์ด ชอลส์เบอรี สถานที่เช่น โรงแรมแอมบาลซาเดอร์ โรงแรมฮิลตัน ชื่อสารต่าง ๆ เช่น ฟอสฟอรัส แคลเซียม โซดาไบคาร์บอเนต ชื่อมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ฮาวาร์ด เคมบริดจ์

มีปัญหาคงเถียงกันดังกล่าว่า จะอ่านตามอักษรวิธีไทย หรืออ่านอย่างสำเนียงของเจ้าของคำเขา เช่น คำว่า เดลินิวส์ จะให้อ่านว่า เด-ลิ-นิว หรือต้องอ่าน เด-ลิ-นิวส์ส์ ออกเสียงพยัญชนะ “เอส” (S) ที่ถอดเป็นตัว “ล” ไว้ด้วย ลอนดอน จะอ่านว่า

ลอน-ดอน หรือ ลัน-ดัน โคเปนฮาเกน จะอ่านตามตัวไทยออกเสียงคล้าย ๆ เขาว่า ค้อบพินฮาเกิน

ขอนำเอาคำแนะนำของ พระยาอุปกิตศิลปสาร นักภาษาไทยผู้ยิ่งใหญ่เป็นที่นับถือของคนไทย เท่า ๆ กับพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งครั้งนั้นได้รับสมญาว่าเป็นศาลฎีกาของภาษาไทย พระยาอุปกิตศิลปสารแนะนำลูกศิษย์ไว้ว่า คำฝรั่งที่ถอดออกเป็นอักษรไทยนั้น จะออกเสียงอย่างไรก็ตามใจเถิด เพียงให้ถูกสระพยัญชนะที่เขียนไว้ก็แล้วกัน ส่วนเสียงวรรณยุกต์เสียงขึ้นเสียงยาวจะกำหนดให้เหมือนสำเนียงเดิมของเขาก็แล้วแต่ จะอ่านว่า ลอนดอนหรือลันดันก็ตามใจ เดนมาร์ก จะอ่านว่า เดน-มาก เดน-มำก เดน-หมาก ก็ได้ ส่วนรูปวรรณยุกต์นั้น บางคำจำเป็นต้องใส่ไว้เพื่อช่วยการอ่านให้ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงในคำเดิม ก็ใส่ลงได้เช่น “Patty” ชื่อคน (หญิง) เขียนเป็นไทยว่า “แพตตี้” ช่วยให้เสียงใกล้เคียงกับเสียงของคำเดิม ดีกว่าเขียนว่า “แพตตี้” ที่น่าจะทำได้ ดังนั้น ปัญหาการอ่านคำฝรั่งในภาษาไทยก็น่าจะใช้หลักของพระยาอุปกิตศิลปสาร เพราะสะดวกดี คำใหม่ ๆ เช่น พลาสติก เรา จะอ่านว่า พลัด-สะ-ทิก หรือ ปลาด-สะ-ติก ก็ได้ เด-ลิ-นิว (ส์) จะอ่านว่า เด-ลิ-นิวส์ส์ (ออกเสียงเอส S ช่างท้าย) ก็แล้วแต่ถนัด คิดว่าคำว่า ปารีส ถ้าจะมีผู้เคยชินกับการออกเสียงอย่างฝรั่งเศสว่า ปา-รี (ปารีส) ก็ควรจะได้ เพียงแต่ว่าเมื่อคำฝรั่งนี้อยู่ในบทความหรือประโยคภาษาไทยยาว ๆ แล้วผู้อ่านออกเสียงซู่ซ่าเป็นฝรั่งมากไป ผู้ฟังจะเกิดขัดหูเพียงไหน ก็ต้องแล้วแต่วิจารณ์ญาณของผู้อ่านและผู้ฟังเอง ภาษาไทยของเรามีคุณวิเศษตรงที่มีเสียงและรูปพยัญชนะ สระวรรณยุกต์ ถ่ายทอดเสียงคำภาษาอื่นได้ดีมากที่สุดในระดับภาษาตะวันออกด้วยกัน ขอจบปัญหาการอ่านคำฝรั่งที่ถอดออกเป็นอักษรไทยเพียงนี้ ทั้งนี้แล้วแต่ท่านผู้อ่านจะพิจารณา ดู

ลีลาครกกระเดื่อง

โสนริมน้ำก็ซ้ากสืบเนา
 กระพือลมกราวจะหนาวแล้วหนอ
 กระเดื่องไม้ขนนกกระดอนตำข้าว
 เพราะแรงสาวเหยียบขยับเยื้องยัก
 กระดังวงเดือนก็เกลื่อนข้าวกลิ้ง
 ะรื้นรื้นลมประพรมพัดพร้าว
 กระโอข้าวหอมก็หอมยิ่งนัก
 เมล็ดข้าวเอ๋ยมิเคยขาดแคลน
 กรินบุญทานก็ผ่านพ้นแล้ว
 ถนอมค่าเช่าหน้าเจ้าทราชมเขย
 จะปักข้าวปลูกจะผูกกลอนก็ยว
 กระเดื่องไม้ขนนกกระดอนเรื่อยไป

สะแกต้นเก่าก็แตกกิ่งกอ
 ะหวีวขลุ่ยคลอประเลงเพลงรัก
 เข่งแก๊งก้าวกระตึกตึกตัก
 สะเท็นคำทักสันทัดใจสาว
 กระต่ายหมายปองประคองฝัดข้าว
 สีนาวสู่หนามมีหนักสองแขน
 เพราะแรงสาวรัก เพราะแรงสาวแหน
 มิมิใครแมนมิเหมือนเจ้าเลย
 คะครื้นคำแอ่วคะแครงเพลงเอ๋ย
 จะขอเป็นเขยมีคร้านงานไถ
 ฤดูเก็บเกี่ยวจะเกี่ยวไถสไถส
 กระเด็นหัวใจมิไถสเจ้าเอ๋ย ๗

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ช่างสิบหมู่

ช่างหล่อ

(บน) พระพุทธรูปปางนาคปรก
หล่อสัมฤทธิ์ สมัยลพบุรี พุทธ
ศตวรรษที่ ๑๖-๑๘

(ล่าง) รูปไตรโลกยวิชัย หล่อ
โลหะสัมฤทธิ์ ศิลปะสมัย
ลพบุรี พุทธศตวรรษที่ ๑๖-
๑๘ ไตรโลกยวิชัยนี้เป็นคติ
พุทธศาสนาแบบมหายาน
ซึ่งหมายถึงพระศรีศากยมุนี
นั้น มีความยิ่งใหญ่ทั้งสาม
โลก

- (๑) เทวรูปหล่อโลหะ รูปพระนารายณ์ ศิลปะสมัยสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๐
- (๒) รูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรหล่อสัมฤทธิ์ ศิลปะสมัยศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔
- (๓) พระพุทธรูปหล่อโลหะ ศิลปะสมัยสุโขทัย ปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบเป็นศิลปะสุโขทัยรุ่นแรก
- (๔) ภาพหุ่นเล็กหล่อด้วยโลหะฝีมือช่างรัตนโกสินทร์ นิยมใช้ประดับตามงานเมรุ
- (๕) ตุ๊กตาปั้นหล่อ ประดับตุ้ สมัยรัชกาลที่ ๕ ใช้สำหรับประกอบเครื่องตั้งเมื่อมีงานเมรุ
- (๖) รูปครุฑหล่อโลหะ ฝีมือช่างรัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๔
- (๗) พระพุทธรูปหล่อโลหะ ศิลปะสมัยอุทธรณ์ที่ ๒ พุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘
- (๘) ครุฑหล่อโลหะ เป็นรูปงอนรถ ศิลปะแบบลพบุรี พุทธศตวรรษที่ ๑๔

(ซ้าย) พระพุทธรูปปางสมาธิประทับใต้ต้นโพธิ์ฤกษ์ ตอนตรัสรู้
ฝีมือช่างอยุธยา ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ

(ขวา) พระพุทธรูปปางมารวิชัย ฝีมือช่างสมัยอยุธยา อยู่พิพิธภัณฑ
สถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ

(ล่าง) รูปพระสาวกหล่อโลหะ พระมหากัจจายนะ ศิลปะรัตนโกสินทร์
ตอนต้น แบบหม่อมดองยกมือขวา เข้าใจว่าถือคติแบบปางขอลาภ
อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ

พระพุทธรูปทรงเครื่องโลหะสัมฤทธิ์ แบบมณฑป
ทรงจีบา คำว่าจีบา หมายถึงมณฑปยอดแหลมมี
กระบังหน้าเป็นลักษณะมณฑปของกษัตริย์ลพบุรี
โบราณ ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
กรุงเทพฯ

พระพุทธรูปสลักหิน สมัยทวารวดี พุทธศตวรรษ
ที่๑๒-๑๖ ปางประทานพร พบที่วัดร่อ อำเภอมือง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นศิลปะสมัยทวารวดี
แบบไทยแท้ ๆ อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
กรุงเทพฯ

ช่างหล่อ

ช่างหล่อของไทยมีความสามารถในการ
หล่อโลหะมาแล้วตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น การ
หล่อกลองมโหระทึก ซึ่งเป็นกลองโลหะหน้า
กลองจะต้องบางมาก เพื่อให้สามารถตี
(กระแทก) จนเสียงดังกระหึ่มได้ พระพุทธรูป
ขนาดใหญ่ ๆ เช่น พระศรีศากยมุนีสมัยสุโขทัย
(เดิมอยู่วัดมหาธาตุสุโขทัยปัจจุบันประดิษฐาน
อยู่ในวิหารวัดสุทัศน์เทพวราราม) และพระศรี
สรรเพชญ์ ซึ่งถูกทำลายเสียเมื่อครั้งกรุงแตก
พ.ศ.๒๓๑๐ ก็เป็นพระพุทธรูปยืน สูงถึง ๘ วา
หุ้มทองคำทั้งองค์ แม้พระเจ้าพนัญเชิง ในวัด
พนัญเชิง อยุธยา ซึ่งถือกันว่าเป็นพระพุทธรูป

ที่สร้างไว้ก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยาที่สูงใหญ่มาก
จึงเชื่อว่าการหล่อโลหะโดยเฉพาะการหล่อ
พระพุทธรูปนั้น ช่างไทยได้ถ่ายทอดวิธีการ
ซึ่งเรียกว่าวิชาความรู้สืบต่อกันมาแต่สมัยโบราณ
วิธีการที่ช่างไทยใช้กันนี้ เรียกตามภาษา
สากลว่า “ไลซ์ซี้ง” (Lost Wax) เป็นวิธีที่ทำ
ให้ซี้งซึ่งปั้นเป็นหุ่นละลายไหลออกจนเกิดที่
ว่าขึ้นในแม่พิมพ์ แล้วเททองซึ่งหลอมละลายดี
แล้วเข้าแทนที่ ก็จะได้รูปหล่อโลหะทองสัม
ฤทธิ์ที่มีลักษณะรูปแบบเช่นเดียวกับหุ่นซี้ง
นั่นเอง

พระองค์เจ้าประดิษฐานการ ซึ่งทรง

เป็นผู้บังคับบัญชากรมช่างสิบหมู่ในสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ก็ทรงเป็นทั้งช่างปั้นช่างหล่อที่ชำนาญหาตัว
จับยาก ประกอบกับพระบิดาก็ทรงกำกับกรม
ช่างหล่อมาก่อนในสมัยแผ่นดินพระบาทสม
เด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงแผ่นดินพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับถ่ายทอด
วิชาความรู้ไว้เป็นอันมาก ผลงานของ
พระองค์เจ้าประดิษฐานการก็คือรูปสัตว์หิม
พานต์ซึ่งเป็นเพศผสมบนลานปราสาทพระเทพ
บิดรโปรดให้สร้างสมัยพระบาทสมเด็จพระจุล
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบูรณะวัดพระศรีรัตน

ศาสตราจารย์ดร.สมโภชกรรัตนโกสินทร์ ๑๐๐ ปี นอกจากนั้นยังได้แก่พระรูปพระสยามเทวาธิราช ซึ่งประดิษฐานอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ก็ทรงปั้นและหล่อตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ช่างหล่อนั้นมิได้ทำการหล่อแต่เฉพาะพระพุทธรูปอย่างเดียว ยังหล่อสิ่งต่าง ๆ อีกหลายอย่าง แม้กระทั่งกระถางรูป เชิงเทียน กระโถน ระฆัง แต่ดูเหมือนว่าการหล่อพระพุทธรูปจะเป็นงานที่ขึ้นหน้าขึ้นตามากกว่าสิ่งอื่น ๆ เพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่ใช้ฝีมืออย่างสูงแล้ว ยังเป็นงานบุญงานกุศลอีกด้วย มีคนร่วมแรงร่วมใจกันอย่างพร้อมเพรียง เมื่อเกิดขึ้นด้วยแรงศรัทธาเช่นนี้ จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่จะมีความสำคัญกว่าทุก ๆ สิ่งช่างหล่อพระพุทธรูปอาจแยกกิจการออกไปหลายสาขาตามความถนัดมากน้อย เช่นในการปั้นองค์พระก็จะต้องเป็นช่างปั้นด้วย การปั้นก็ย่อมจะต้องมีแกนใน ซึ่งเป็นดินเหนียวผสมทราย แกนในจะเป็นพิมพ์ขึ้นในขององค์พระด้วย จากนั้นก็จะทำการ “รวมแกน” ด้วยการชุบเอาดินแกนออกเป็นร่องตามแนว เพื่อช่วยให้การเททองหล่อไปได้ทั่วถึงดีทั้งรูป แล้วทาด้วย “มอม” คือ ดินเหนียวผสมกับขี้เถ้าเพื่อเพิ่มความแกร่งของแกนในมากขึ้นการหล่ออย่างอื่น ๆ ก็มีวิธีคล้าย ๆ กัน

ขั้นตอนต่อไปได้แก่การเข้าขี้ผึ้ง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือพระพุทธรูปก็ตาม การเข้าขี้ผึ้งเท่ากับเป็นตัวรูปหรือเป็นองค์พระนั่นเอง จึงต้องทำการปั้นอย่างประณีต ขี้ผึ้งที่ใช้ขึ้นเป็นขี้ผึ้งแท่งผสมขึ้นเพื่อให้มีความแข็ง จะแข็งมากน้อยอย่างไรอยู่ที่ส่วนของขี้ผึ้ง และยังมีน้ำมันยางเป็นส่วนผสมอยู่ด้วยก่อนที่จะเข้าขี้ผึ้งก็ต้องใช้ “เทือก” ทาแกนในเสียก่อน ได้แก่ขี้ผึ้งผสมน้ำมันยางเคี้ยวให้เหนียวพอที่จะทำได้ ในการเข้าขี้ผึ้งนั้นจะต้องเตรียมแผ่นขี้ผึ้งซึ่งมีความหนาเท่าที่ต้องการ และความหนาของขี้ผึ้งนี้เองจะเป็นความหนาของโลหะด้วย ใช้แผ่นขี้ผึ้งนี้บุลงกับแกนใน แล้วปั้นแต่งเป็นรูปลักษณะต่าง ๆ เช่น ถ้าเป็นพระพุทธรูปก็ปั้นแต่งพระพักตร์และพระวรกายอย่างประณีต

ลวดลายบางอย่างใช้ขี้ผึ้งอัดลงในแบบพิมพ์ซึ่งแกะด้วยหินอ่อน แม้กระทั่งเม็ดพระศกก็เช่นเดียวกัน แล้วตัดแผ่นลายมาเรียงประดับตามตำแหน่งที่ต้องการ

เมื่อปั้นหุ่นขี้ผึ้งได้ดังตามสมบุรณ์ทุกสัดส่วนดีแล้ว จึงทาด้วยดินนวลซึ่งผสมขี้วัวขยำคั้นจนเป็นเมือก เพื่อต้องการรักษามิพองของขี้ผึ้งซึ่งต่อไปจะเป็นผิวของพิมพ์ด้วย ทาแล้วทิ้งไว้จนแห้งจึงตอกทอยโดยใช้ตะปูตอกให้ทั่ว โดยมีระยะห่างกันพอประมาณทอยจะเป็นสิ่งช่วยยึดพิมพ์นอกและพิมพ์ในมิให้เคลื่อนเข้ามาระทบกัน ตะปูที่ใช้ตอกทอยนั้นเป็นตะปูจีนขนาดใหญ่จึงมีความแข็งแรงประกอบกัน เมื่อตอกหลาย ๆ ตัวแล้วก็จะเป็นสิ่งยึดและค้ำยันอย่างดี

จากนั้นก็เข้าดินอ่อน ดินนวลผสมทรายอย่างละเอียด ปะพอกให้ทั่วโดยให้เสมอกันทิ้งไว้ให้แห้งราว ๑ คืน แล้วใช้ดินเหนียวผสมทรายเป็นดินแก้ปะพอกอีกชั้นหนึ่ง ทิ้งไว้จนแห้งก็ใช้ลวดหรือเหล็กเส้นรัดไว้รอบนอกเรียกว่าเข้าปลอกเหล็ก จากนั้นก็ปะพอกดินแก้ทับปลอกเหล็กและทอยจนมิด ซึ่งบางแห่งเรียกว่าทับปลอก ต้องทิ้งให้แห้งสนิทอีกครั้งหนึ่ง

ต่อจากนั้นจึงล้มหุ่นโดยใช้คานไม้ตอเป็นรูปจะเข้ รับรูปให้พินอนลง แล้วแต่งฐานซึ่งเรียกว่า “สวางดิน” ให้เรียบดี ต่อก็ก๊ยก “ขึ้นทน” โดยการหันเอาด้านบนลงล่าง เช่นพระพุทธรูปก็หันเอาพระเศียรลงล่างเอาฐานขึ้นบน โดยต้องปักเหล็กขนาดใหญ่ค้ำยันไว้ใช้ลวดมัดให้แน่น เอาดินปั้นทำปากจอกสำหรับเป็นช่องเททองลงในพิมพ์องค์พระนั่นเอง เสร็จจากขั้นนี้ก็จัดแจงทำทางให้ขี้ผึ้งไหลออก เรียกว่า “กระบวน” ตรงส่วนล่างของหุ่นพร้อมกันนั้นก็ปิดกระบวนด้วยดินเหนียวผสมกลบ เช่นเดียวกับการทำอิฐ ใช้ปิดตรงปากจอกและปิดเตาหลอมทองด้วย

การสำรอกขี้ผึ้ง ก็ได้แก่การสุ่มไฟเผาหุ่นให้ขี้ผึ้งไหลออกทางกระบวน รอจนเห็นว่าขี้ผึ้งละลายออกหมดแล้วจึงเริ่มสุ่มไฟให้มากขึ้นเพื่อเผาหุ่นให้สุก เรียกว่า ลูกดวง โดยสังเกตจากเปลวไฟที่พุ่งจากภายในพิมพ์

เนื่องจากขี้ผึ้งที่ติดพิมพ์อยู่หมดเปลวไฟแล้วซึ่งเรียกว่า ดับดวง จึงค่อย ๆ พราดไฟให้ลดความร้อนลง ปมจนกระทั่งสุกทั่วถึงดีโดยไม่มีเขม่าที่ปากจอก จึงเริ่มการเททองได้ โดยอุดกระบวนให้แข็งแรงไม่ให้รั่วได้ ทองที่หล่อนั้นหลอมลงในเบ้าจนละลาย แล้วรื้อเอาอิฐที่ก่อสุ่มหุ่นออกให้กระจายไกล ๆ ใช้น้ำรดให้ลดความร้อนลง แต่ต้องระวังไม่ให้น้ำโดนหุ่นเป็นอันขาด เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยก็ถึงมือเททอง โดยเปิดกระบวนที่ปิดปากจอกแล้วเททองจากเบ้าติดต่อกันไปในปากจอกทุกปาก เททองเต็มดีแล้วใช้น้ำโคลนเปียก ๆ พรมที่หุ่นให้เหล็กแข็งขึ้น เพื่อรับน้ำหนักทองภายในหุ่น มีรอยร้าวเกิดขึ้นที่ใดต้องรีบอุดให้ทั่ว รอจนกว่าพิมพ์จะเย็นดี ซึ่งต้องใช้เวลาหลายชั่วโมงแล้วจึงค่อยพิมพ์ออกเพื่อตกแต่งรูปในหรือองค์พระต่อไป

ช่างหล่อที่มีความสามารถจะจัดวางหน้าที่ยของแต่ละฝ่ายเป็นอย่างดี โดยแยกช่างออกไปตามความถนัด เช่น ช่างสุ่มทอง ช่างเททอง ช่างแต่งพระ ซึ่งมักจะเป็นช่างที่แข็งแรง มีไหวพริบและรู้หน้าที่ของตน ส่วนมากจะร่วมกันทำเป็นชุด เพราะเมื่อถึงเวลาจะมัวมาตะโกนบอกกันไม่ได้ อีกประการหนึ่งก็ต้องระวังอันตรายจากความร้อนจากน้ำทองที่ไหลละลาย เพราะถ้าพลัดลงจะเป็นอันตรายมาก ช่างหล่อสมัยโบราณศึกษาเรื่องราวของการหล่อพระพุทธรูปจากตำราซึ่งเปรียบเสมือนคัมภีร์ ดังปรากฏสูตรการผสมทองดังต่อไปนี้

“มิจะประสมนาวโลหะ เอาชิน ๑ บาท จ้าว ๒ บาท เหล็ก ๓ บาท บริษทุธิ ๔ บาท ปรัช ๕ บาท สังกะสี ๖ บาท ทองแดง ๗ บาท เงิน ๘ บาท ทองคำ ๙ บาท

ถ้าลัดโลหะ เอาจ้าว ๑ บาท เหล็ก ๒ บาท ปรัช ๓ บาท สังกะสี ๔ บาท ทองแดง ๕ บาท เงิน ๖ บาท ทองคำ ๗ บาท

ปัญจะโลหะ เอาเหล็ก ๑ บาท ปรัช ๒ บาท ทองแดง ๓ บาท เงิน ๔ บาท ทองคำ ๕ บาท”

(จ้าว คือน้ำประสานทอง บริษทุธิ คือ

รูปหล่อพระสาวก พระมหากัจจายนะ ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น แสดงท่าความสมบูรณ์พูนสุข สงบนิ่ง ตามคติที่ถือว่าใครบูชาพระมหากัจจายนะ จะเกิดลาภสักการะ อยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ

ชาดกก่อน ขึ้น คือตูปก)

และยังมีตำราว่าด้วยสัดส่วนของพระพุทธรูปซึ่งจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับความหมายของคำดังต่อไปนี้

“ถ้าจะสร้างพระพุทธรูปหน้าตักแต่เสมอสามศอกขึ้นไป ให้เอาส่วนนั้นตั้งขึ้น แต่พระบาทล่างถึงพระจุไร เป็นกำหนด ถ้าไขขึ้นหน่อยหนึ่งให้เอารวดน้างพระชนง แมนพระเจ้าองค์ยอม ให้เอารวดพระนาสิก จึงจะเห็นทรงสูง แล้วเอาส่วนพระพักตร์ ขวางพระอุระให้จรดปลายนมทั้งซ้ายขวา แล้วให้เอาส่วนพระพักตร์สองส่วนกึ่งขวาง พระพาหา แล้วเอาส่วนพระพักตร์สี่โดยหนา เสมอ หลังมาจรดนมจนได้ แล้วให้ปันส่วน พระหัตถ์ พระกร ทั้ง ๓ ท่อน เอาส่วนพระพักตร์วางแต่สะดือออกไป/จนได้เสมอพระบาท แล้วเอาส่วนพระพักตร์ตั้งแต่พระบาท ขึ้นมาจนได้เสมอพระหัตถ์

อนึ่ง ให้ทำพระพักตร์เป็นสามส่วน เอาส่วนหนึ่งนั้นขวางเป็นพระโอษฐ์ อนึ่ง ให้สอดเอาแต่พระนาสิกมาเสมอพระหู ขวางลงเป็นผ้าสังฆาฏี แล้วให้ทำพระพักตร์เป็นสามส่วน เอาส่วนหนึ่งตั้งขึ้นแต่พระจุไร

เสมอเส้นพระศก แล้วให้เอาส่วนนั้นตั้งขึ้นเป็นวง แล้วให้เอาพระพักตร์ไขขึ้นหน่อย เป็นพระรัศมี อนึ่ง ให้แบ่งคลองพระเนตร เป็นสี่ส่วน ไว้หางตาหนึ่งส่วน ส่วนหนึ่งเป็นตาตาสองส่วนเป็นหางตา ถ้าจะทำพระบาท แต่สั้นตลอดปลายนิ้วให้เอาส่วนพระพักตร์ พระกรรมก็เอาส่วนพระพักตร์ แต่ลดเสียพอควร

อนึ่ง ท่านห้ามมิให้ไขหน้าตักตั้งขึ้น ชาดส่วนตรงพระเนตรว่าแพ้ช่าง แล้วมิให้ปลายพระนาสิกตกถึงตรงพระอุระ ว่าสมภารเจ้าวัดมิสบาย ให้ตกตรงฝ่าพระหัตถ์จึงจะเห็นสรววมาม

อนึ่ง ให้แบ่งพระพักตร์เป็นสามส่วน ไว้พระนลาต ส่วนหนึ่งจรดพระชนง แต่ได้เหลี่ยมพระชนงมาถึงลูกพระนาสิกเป็นส่วนหนึ่ง แมนพระประธม พระย่น ก็ให้ใช้ส่วนดูจกัน แต่ให้ดวงพระพักตร์ยาวออกไป แล้วให้เอาดวงพระพักตร์สอกลงไปตั้งแต่ได้พระหนถึงฝ่าพระบาทให้ได้หกส่วน แต่ให้ไขออกไว้บ้างถ้าเป็นพระเครื่องก็ให้ไขเจ็ดส่วน มากออกกว่าทรงไตรย จึงจะเห็นทรงสูงงาม”

แม้ว่าจะมีตำรากำหนดสัดส่วนไว้ แต่ในตำราเองก็ยังเปิดโอกาสให้ช่างได้ใช้ความสามารถสร้างสรรค์ได้หลายแห่ง ยิ่งเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่มาก ๆ ก็ยิ่งจะต้องคิดวางแผน แบ่งงาน และกำหนดสัดส่วนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แสดงว่าตำราเองก็หาได้บอกไว้หมดทุกอย่างไม่

ช่างหล่อพระพุทธรูปเป็นช่างที่ขึ้นหน้ากว่าช่างหล่ออย่างอื่น เพราะไทยเป็นประเทศพระพุทธศาสนา การสร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนานั้น ถือว่าการสร้างพระพุทธรูปเป็นมหากุศลที่ยิ่งใหญ่อย่างหนึ่ง นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงประดิษฐานกรุงเทพมหานคร และสถาปนาพระบรมราชจักรีวงศ์แล้ว ก็ได้มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นหลายคราว ช่างฝีมือทางการปั้น การหล่อ ก็ได้ฝึกฝีมือไว้มาก ท่าน เช่นพระยาเทววงศ์วรวงศ์ ผู้เป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดมหาธาตุ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเองก็ทรงปั้นหุ่นพระพักตร์พระประธานในพระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม ในรัชกาลที่ ๓ ได้โปรดให้คิดปางพระพุทธรูปเพิ่มเติมขึ้นอีกหลายสิบปาง มาจนถึงรุ่นพระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ก็ได้ทรงปั้นพระพุทธรูปอีกหลายองค์ เป็นที่เลื่องลือในฝีมือหัตถ์ เช่นพระพุทธรูปในพระอุโบสถวัดนิเวศธรรมประวัติ บางปะอิน ซึ่งได้รับพระราชทานนามว่า “พระพุทธรูปนฤมลธรรมโสภาส” เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยโลหะและกะไหล่ทองคำทั้งองค์ ที่สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐ เป็นต้น นับว่าช่างหล่อในสังกัดกรมช่างสิบหมู่ก็ได้ปฏิบัติราชการสนองพระเดชพระคุณพระมหากษัตริย์มาด้วยดีตลอดจนสิ้นชื่อกรมนี้จากราชการไป

ระเบียบวินัยดี

เป็นถึงข้าความเจริญ”

งานพัฒนาดีเด่น ของ ครูเต้า ณ ลำปาง

สมชาย ชูประดิษฐ์

ครูเต้า ณ ลำปาง เป็นเกษตรกรในหมู่บ้านท่าส้มป้อย
จังหวัดลำปางเป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งโครงการกลุ่มออมข้าว
เพื่อคนยากจน หรือที่เรียกกันว่า “ธนาคารข้าว” ขึ้นเป็น
ครั้งแรกที่หมู่บ้านท่าส้มป้อย

ครูเต้า ณ ลำปาง เกิดที่ตำบลบ่อแก้ว
ห่างจากตัวจังหวัดลำปาง ๒๐ กิโลเมตร ใน
ครอบครัวชาวนาจน ๆ เมื่ออายุได้ ๓ ขวบ
บิดาก็เสียชีวิต

ด้วยความยากจน การศึกษาเบื้องต้น
จึงได้เรียนอย่างกระต่อนกระแต่นจากโรง-
เรียนวัด เรียนได้เพียงเล็กน้อยก็ต้องออก
ไปช่วยย่าเลี้ยงควายและทำนาแม้จะเป็นเด็ก
เล็ก ๆ ครูเต้าก็ตั้งใจเลี้ยงควายอย่างดี ช่วย
ย่าทำนาอย่างขยันขันแข็ง จนย่าเห็นใจเห็นว่า
เป็นคนเอาถ่าน จึงยกลูกควายให้ ๒ ตัว ลำ-
หรับไปรับจ้างทำนาเลี้ยงชีพต่อไป

การรับจ้างชาวนาไถนาเกี่ยวข้าวทำ
ให้ครูเต้ามีรายได้เพิ่มขึ้น มีความคิดอยากจะ
เรียนหนังสือให้ฉลาดเฉลียวมีอยู่ตลอดเวลา
จึงต้องไปบวชเป็นเณรอาศัยข้าววัดกิน
และอาศัยโรงเรียนในวัดเรียนหนังสือจนจบ

มัธยมปีที่ ๓ (ป.๗) แต่แล้วก็ต้องสึกออกมา
เพราะทางราชการห้ามพระห้ามเณรเรียนบาลี
มัธยม ความฝันที่จะเรียนให้จบชั้นมัธยมปีที่
๖ จึงสลดหยุดลง

เมื่อออกมาเป็นฆราวาสอายุได้ ๑๘ ปี
ก็รับจ้างทำงานอย่างเดิม ความขยันขันแข็ง
ความพากเพียร ความเป็นนักอ่านที่แตกฉาน
และเป็นผู้ประพฤติดี ร่ำลือไปมาก ศึกษา
ธิการอำเภอจึงมาติดต่อขอให้ไปเป็นครูที่
โรงเรียนวัดท่าเสด็จให้เงินเดือน ๆ ละ ๑๒
บาท

เมื่อเริ่มเป็นครู ด้วยความที่ยากจนประ-
ทับอยู่ในความทรงจำ ครูเต้าได้ออกสำรวจ
หมู่บ้าน ทำความรู้จักกับชาวบ้านก่อน แล้ว
ก็พบว่าชาวบ้านร่ำรวยกว่าหลังคาเรือนยากจน
มาก มีอาชีพทำนา มีชีวิตไปวัน ๆ ไม่มี
ความหวังใด ๆ เพราะต้องเช่าที่นาคนมีเงิน
ทำกิน ข้าวที่ได้ครึ่งหนึ่งต้องจ่ายเป็นค่าเช่า
ที่ติดค้างมานาน อีกส่วนหนึ่งต้องจ่ายเป็นดอก
เบี้ยเงินกู้ ซึ่งต้องกู้มากินมาใช้ระหว่างที่ยัง
ไม่ได้ผลผลิต

ด้วยความยากจนที่ครูเต้าเผชิญอยู่
ทำให้เกิดดินรนอาชนะให้จงได้ จะหาเงิน
ทองมาช่วยครูเต้าก็ไม่มี จะต้องหาวิธีเร่งเร้า
ให้ชาวบ้านขยัน มีความคิดช่วยตัวเองและ
ให้ความร่วมมือโดยสามัคคีกันต่อสู้เอาชนะ
ความยากจนให้จงได้ โดยไม่ใช้เงิน จะต้อง
ช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเองให้ได้ในที่สุด

ครูเต้ามีความคิดอยู่ตลอดเวลาว่า ถ้า
ทำงานอย่างขยันขันแข็งแล้ว ความยากจนจะ
ต้องหมดไป จะต้องร่วมมือกันทำงานหนักจะ
ได้ผลงานมากขึ้น ครูเต้าจึงคิดคำขวัญขึ้น
ชักชวนให้ชาวบ้านยึดถือและทำงานตามคำ
ขวัญ

ยุทธวิธีนำชาวบ้านทำงานตามคำ
ขวัญ

การจะเรียกร้องให้ชาวบ้านขยันทำ
งานหนัก ด้วยการพูดด้วยการขอร้องนั้นไม่
ได้ผล ต้องลงมือทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง และ
งานที่ทำต้องไม่ใช่งานที่เป็นประโยชน์แก่ตัว

เอง ต้องเป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน ชาวบ้าน
จึงจะเกิดความเลื่อมใส ครูเต๋ารู้ด้วยว่าเด็ก ๆ
นั้นเป็นหัวใจของครอบครัว ถ้าทำประโยชน์
แก่เด็ก ก็เท่ากับทำกับหัวใจของชาวบ้าน ครู
เต๋าดกลงใจที่จะใช้เด็กเป็นเครื่องมือ การลง
มือขยันต้องขยันอย่างฉลาด ขยันอย่างมีเป้าหมาย
และต้องมีแผนในการทำงานด้วย

ครูเต๋าก็เริ่มต้นด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๑. ใช้ยุทธวิธีทำงานให้นักเรียนร้อง
ความร่วมมือจากชาวบ้านโดยเอาเด็กนักเรียน
เป็นสะพานทอดไปสู่ผู้ใหญ่

เด็ก ๆ ในหมู่บ้านไม่มีครูสอนมาเป็น
เวลานาน วิ่งเล่นกันตามลำพัง แม่บ้านนั่ง
จับกลุ่มคุยกันเพราะไม่มีงานทำ พ่อบ้าน
ไปรับจ้างเป็นคนงานในเมือง ไร่นาก็แสนจะ
แห้งแล้งไม่มีน้ำ

อันที่จริงพวกเขาก็คิดถึงอนาคตของ
ลูกหลานเหล่านี้เหมือนกัน แต่มันมืดแปด
ด้าน ไม่มีสติปัญญาที่จะคิดหาทางช่วย
เหลือ เพราะโลกทัศน์ของพวกเขาอยู่ในวงอัน
จำกัด ไม่มีใครมาเสนอแนะเป็นดวงเทียนส่อง
ทางให้ เขาจึงต้องรอวันตายไปตามมฤ-
ตกรรม

พอมีครูคนใหม่สมัครมาสอนที่โรงเรียน

พวกชาวบ้านจึงดีใจมาก พาเด็กทุกรายมาฝาก
ครูเต๋่า จำนวนตั้ง ๕๐-๖๐ คน ครูเต๋าก็ดีใจ
ตั้งใจจะสอนเด็กเหล่านี้ให้ดีที่สุด เพื่อ
เรียกร้องความศรัทธาจากชาวบ้าน จึงแบ่ง
เด็กออกเป็น ๒ ชั้น เด็กเล็ก ๆ ให้นั่งโต๊ะ
เรียน เด็กโตนั่งกับพื้นสลับสอนทีละชั้น แต่ทั้ง
โรงเรียนมีหนังสือเพียง ๓ เล่ม จะสอนอ่าน
หน้าไหน ก็ต้องให้นักเรียนรุ่นโตเขียนใส่กระ-
ดานดำให้รุ่นน้องนำไปอ่านที่บ้าน ที่มีสมุด
ก็ลอกใส่สมุดไปที่ละหน้าจนครบเล่ม

พ่อแม่ของเด็ก ๆ วัน ๆ ก็ไม่มีอะไร
จะทำ บ้างก็พากันมาดูครูเต๋าสอนหนังสือ
มาฟังนิทาน ฟังชาดกร่วมกับลูก ๆ ของตน
ด้วย และเกิดเห็นปัญหาร่วมกันคือ การเรียน
การสอนเป็นไปอย่างเชื่องช้ายากลำบาก
มาก เพราะไม่มีหนังสือเรียน

ครูเต๋่าย้ำอยู่ตลอดเวลาว่า “ความ
ยากจนไม่มีในหมู่คนขยัน” และชี้ย้ำให้พ่อแม่
เห็นปัญหาของลูก ๆ เด็กจะเรียนดีเรียนได้ไ-
วต้องมีหนังสือ การจะมีหนังสือได้ พ่อแม่ต้อง
ขยันและเก็บออม ต้องไปทำงานรับจ้างให้ได้
เงินมาซื้อหนังสือ นักเรียนคนใดพ่อแม่ขยันหา
เงินซื้อหนังสือมาให้ลูกได้ ก็เรียนได้เร็ว เด็ก
คนอื่นก็พากันรบเร้าพ่อแม่ให้หาหนังสือมา
ให้ ใช้เวลาไม่นานนักเด็ก ๆ ก็อุปการณการ
เรียนครบถ้วน

การทำงานอย่างตั้งใจของครูเต๋่า การ
เล่นนิทานนิยายในชาดก ทั้งพระ ทั้งผู้ใหญ่
บ้านแอบมานั่งฟังอยู่ทุกวัน ต่างก็ชอบใจ
มาก รักใคร่สนิทสนมและเกิดศรัทธาครูอายุ
๑๘-๑๙ ปี คนนี้อย่างมาก

๒. ยุทธวิธีแก้ปัญหานี้สิน - ช่วย
อย่างมีเงื่อนไข ช่วยเขาเพื่อให้เขาช่วยตัวเอง
ให้ได้ในที่สุด โดยถือคติว่าความยากจน
ของเพื่อนบ้านเป็นภารกิจของเรา

จากการที่ผู้ใหญ่บ้านแอบมานั่งฟังครู
เต๋าสอนหนังสือ ได้ยินครูเต๋่าเล่นนิทาน
นิยาย ความสำเร็จของคนขยัน คนร่วมมือกัน
ทำงาน คนมั่งมีช่วยคนยากจน คนที่มีกำลัง
ต้องรับผิดชอบต่อเพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้านจึง
เกิดสำนึกขึ้น ความยากจนของเพื่อนบ้านหมู่

บ้านบ่อแก้ว ต้องเป็นภารกิจของผู้ใหญ่
บ้าน ช่วยให้เขาพ้นความจนให้จงได้ แต่จะ
ทำอะไรคิดไม่ออก ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนดี
มาก วันหนึ่งจึงเชิญครูเต๋่าไปกินข้าวที่บ้าน
แล้วยกปัญหาที่อัดแน่นในหัวใจขึ้นมาปรึก-
ษากัน ปัญหานั้นคือ หนี้สินของชาวบ้าน

ชาวบ้านเอาที่นาไปจำนองจำนำด้วย
ราคาถูก ๆ เพื่อเอาเงินมากินมาใช้ ปีไหนทำ
นาได้ก็เอาไปผ่อนดอกเบี้ยไม่มีโอกาสคืนเงิน
ต้น หนี้สินก็พอกพูนขึ้น ยิ่งมีหนี้มากจิตใจก็
ฝ่อแผ่ มือตายตีนตาย ฟังมีพึ่งเทวดารอสวรรค์
ช่วยไปตาม ๆ กัน

ผู้ใหญ่บ้านกับครูเต๋าสรุบได้ว่า หนี้สิน
เป็นศัตรูร้ายจะต้องกำจัดไปได้ ถ้าสามัคคี
กันก็กำจัดหนี้สินได้เร็ว แต่ความสามัคคีจะ
เกิดขึ้นได้ ผู้นำจะต้องเสียสละก่อน ครูเต๋่าจะ
เสียสละตัวเองคำประกันหนี้ชาวบ้าน และ
เสียสละแรงกายวิงวาทแหล่งเงินกู้ ครูเต๋่าไม่ได้
เรียนรู้ทฤษฎีการพัฒนามาจากไหน แต่รู้ว่
การช่วยทุกครั้ง ช่วยเปล่า ๆ ไม่ได้ต้องช่วย
อย่างมีเงื่อนไข และต้องช่วยให้เขาช่วยตัวเอง
ให้ได้ในที่สุด

ผู้ใหญ่บ้านและครูเต๋่าเชิญหัวหน้า
ครอบครัวชาวบ้านที่มีหนี้สินมาประชุมกัน ชี้แจง
แผนการปลดหนี้ ครูเต๋่าจะไปติดต่อกับ
สหกรณ์ชาวนา ขอกู้เงินมาไถ่ถอนที่นาให้ทุก
คน ครูเต๋่าในฐานะที่เป็นข้าราชการจะคำประ-
กันให้ เมื่อได้เงินมาแล้วชาวบ้านต้องให้สัญญา
ตามเงื่อนไข ๓ ประการ

๑. จะต้องช่วยกันลงแขกทำนาเล็ก
จ้าง เพื่อเก็บเงินไว้ส่งสหกรณ์

๒. ห้ามนำไปจำนองอีก

๓. ครูเต๋่าจะไปขอร้องเจ้านี่ให้ยก
เว้นดอกเบี้ย เงินที่เหลือจากการยกเว้น จะ
ต้องเอามาซื้อแม่หมูตัวเมีย ๑ ตัว เอามา
เลี้ยง เมื่อออกลูกมาแล้ว ต้องเลี้ยงให้โต จึง
จะจับขายเอาเงินไปใช้คืนสหกรณ์

ชาวบ้านตกลงใจตามนี้ ครูเต๋่าจึงเดิน
ทางไปตกลงกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ขอกู้เงิน
ไถ่ถอนหนี้สินให้ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่เห็นว่า
เงินของตนมีทางได้คืนตามแผนงานของครู

“หนี้สินเป็นศัตรูร้ายจะต้องกำจัดไปให้ได้ ถ้าสามัคคีกันก็จะกำจัดหนี้สินได้เร็ว แต่ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ผู้นำจะต้องเสียสละก่อน....ครูเต้าไม่ได้เรียนทฤษฎีการพัฒนามาจากไหน แต่รู้ว่าการช่วยทุกครั้ง ช่วยเปล่า ๆ ไม่ได้ ต้องช่วยอย่างมีเงื่อนไขและต้องช่วยให้เขาช่วยตัวเองให้ได้ในที่สุด”

เต้า จึงตกลงให้กู้และให้ครูเต้า ซึ่งมีเงินเดือน ๑๒ บาท ค่าประกัน ชาวบ้านมีที่นาครอบครัวละ ๕ - ๑๐ ไร่ จำนำไว้เป็นเงินต้นเพียง ๕๐ - ๖๐ บาท เท่านั้น ครูเต้ากับผู้ใหญ่บ้านถือเป็นการนำเงินไปไถ่ถอนเจรจาขอยกเว้นดอกเบี้ยจากเจ้าของเงิน ประสบความสำเร็จอย่างดี ดอกเบี้ยที่ได้รับการยกเว้น ชาวบ้านนำมาซื้อลูกหมูตัวเมียเลี้ยงครอบครัวละ ๒ - ๓ ตัว แม่หมูเติบโตขึ้นผสมพันธุ์ขยายพันธุ์ขายได้เงินมาส่งสหกรณ์ตามสัญญา การไถ่ถอนหนี้สินก็ประสบความสำเร็จ

๓. ยุทธวิธีเพิ่มพูนรายได้-สร้างนิสัยให้เกิดความขยัน ความขยันขันแข็งเป็นบ่อเกิดแห่งโภคทรัพย์

คนอีกกลุ่มหนึ่งในหมู่บ้านไม่มีงานทำที่นาก็แห้งแล้งขาดน้ำพากันนั่งกอดเข่าเจ้าจุก มืดแปดด้านไม่รู้จะทำอะไรกิน ความกลุ่มอกกลุ่มใจ ก็แอบไปต้มเหล้าเถื่อนกินกันเมามาย ขายได้เงินมาก็เอามาเล่นการพนันยิ่งทำให้ทุกข์ยากแร้นแค้นขึ้นไปอีก

ครูเต้ากับผู้ใหญ่บ้านปรึกษากัน จะทำอย่างไรดีคนเหล่านี้จึงจะมีงานทำมีรายได้ และไม่มีเวลาว่าง ถ้ามีงานมีรายได้คนเหล่านี้ก็จะขยันขันแข็ง ปัญหาคือจะต้องมีงาน

ครูเต้าเดินทางเข้าไปในเมืองเสมอ สังเกตเห็นว่ามีการก่อสร้างถนนหลายชนิดที่ต้องการแรงงาน เช่น โรงเลื่อยโรงแกะสลักไม้ โรงสี กรรมกรก่อสร้าง กรรมกรแบก

หาม ชาวบ้านไม่กล้าเข้าเมือง ไม่กล้าไปเสนอตัวรับจ้าง ครูเต้าจึงเดินทางเข้าไปเอง เขากล้าเข้าไปพบเจ้าของโรงงานต่าง ๆ หัวหน้างานอื่น ๆ ถามถึงตำแหน่งงานว่าง ขอให้ช่วยรับคนของเขาเข้าทำงาน คิดค่าแรงในราคายุติธรรม เขาจะค่าประกันความปลอดภัยให้ ครูเต้าได้รับความร่วมมืออย่างดี ได้งานหลายสิบตำแหน่งติดมือมา

ครูเต้าเรียกคนหนุ่ม ๆ ในหมู่บ้าน หัวหน้าครอบครัวที่ไม่มีที่ทำกิน แบ่งสรรคัดเลือกให้เหมาะสมแก่ความชำนาญ ความสามารถ จะพาเข้าไปทำงานตามโรงงานต่าง ๆ ที่ได้ตกลงไว้ แต่ทุกคนจะต้องทำงานอย่างมีเงื่อนไขคือ

๑. เงินค่าจ้างที่ได้มา ต้องเก็บออมไว้ส่วนหนึ่งสำหรับซื้อลูกไก่หรือลูกหมูตัวเมียเอามาให้แม่บ้านเลี้ยงที่บ้าน เป็นการเพิ่มพูนรายได้

๒. ห้ามมิให้เล่นการพนันหรือดื่มสุรา ระหว่างทำงาน ต้องประพฤติดีขยัน เพราะมีคนอื่นรอตำแหน่งงานอยู่อีก

คนหนุ่ม ๆ และหัวหน้าครอบครัวตกลงตามนี้ ความจริงแล้วชาวบ้านมีความขยันอยู่ในตัว ขอให้เขามีผู้คอยแนะนำ มีผู้นำคอยเป็นที่เลี้ยงให้เท่านั้น เมื่อพวกเขาเกิดความมั่นใจในตัวเองแล้ว พวกเขาก็สามารถช่วยตัวเองได้

๔. เพิ่มพูนรายได้-เอาชนะภัยแล้ง

ต่อมาเกิดภัยแล้งไม่มีน้ำทำนา ชาวบ้านหมดปัญญาไม่ทราบว่าจะต่อสู้ภัยธรรมชาติอย่างไร ที่ดินถูกทิ้งร้างเป็นบริเวณกว้างขวาง ไม่มีใครกล้าไปปรึกษาทางราชการ การจะเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องต้องอาศัยกำลังใจสูงทุกคนเกรงกลัวข้าราชการทั้งสิ้น

ครูเต้ากับผู้ใหญ่บ้านก็เช่นเดียวกันไม่อยากจะไปกล้ำขอร้องข้าราชการ แต่ความเดือดร้อนรำเคี้ยวของชาวบ้านทำให้ไม่อาจนิ่งดูยได้ จะแก้ไขด้วยตนเองก็ไม่มีความรู้ความชำนาญ ในที่สุดก็ตกลงใจพากันไปพบเกษตรอำเภอ เกษตรอำเภอมีความรู้ดีมากให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น เมื่อได้ทราบถึงปัญหาที่แนะนำว่า ที่หมู่บ้านครูเต้าเหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้งและปลูกอ้อย เพราะครั้งและอ้อยไม่ต้องใช้น้ำมาก ราคาดี เกษตรจังหวัดให้คำแนะนำถึงวิธีการปลูก ฤดูกาล การดูแลรักษา การขยายพันธุ์และการเก็บเกี่ยวด้วย

ครูเต้ากับผู้ใหญ่บ้านกลับมาก็เริ่มโครงการทดลองเลี้ยงกุ้งและปลูกอ้อยทันที ปรากฏว่าได้ผลดีมาก เขาช่วยกันขยายพันธุ์ครั้ง และอ้อยแจกให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันปลูกครบทุกครัวเรือนได้ผลดีไปตาม ๆ กัน ครูเต้าแปลกใจมากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ-บาลมีความรู้ดีมาก เหตุใดจึงต้องรอให้ประชาชนไปพบปรึกษาถึงที่ ถ้าเดินทางออกมาแนะนำพวกเขาที่สบายไปนานแล้ว

ต่อจากนั้นชาวบ้านท่าเสด็จก็มีงานใหม่ทำ ผู้ขายปลูกอ้อยผู้หญิงเลี้ยงกุ้ง เก็บครั้งไปขายในตัวเมือง อ้อยที่ได้นำมาเคี้ยวเป็นน้ำตาลปึก

ในตอนนี้ ชาวบ้านมีงานทำเต็มมือต้องเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ปลูกอ้อย เลี้ยงกุ้ง หันไปยา ไม่มีเวลาว่างพอที่จะไปมั่วสุมอบายมุข กินเหล้าเล่นการพนัน การทำงานหนักอย่างมีแผนเป็นการกำจัดอบายมุขไปในตัว

รายได้ของชาวบ้านเพิ่มขึ้น มีอาหารเสื้อผ้าสวย ๆ เด็ก ๆ ก็มีหนังสือเรียนครบถ้วน เมื่อมีงานบุญที่วัด ก็มาร่วมกันทำบุญ

พร้อมเพรียงและสนุกสนาน

๕. ยุทธวิธีใช้พระเป็นผู้นำ-สร้าง สาธารณะประโยชน์ สร้างถนน

ถนนเข้าสู่หมู่บ้านเป็นเส้นทางเกวียนเล็ก ๆ คดเคี้ยว ขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ ไม่เชื่อมต่อกับถนนทางหลวงจังหวัด ครูเต้ากับผู้ใหญ่บ้านคิดว่า ถ้าได้ปรับปรุงให้เป็นถนนที่ถาวร ยกถนนให้สูงขึ้นโรยลูกรังเชื่อมต่อให้ถึงทางหลวงจังหวัด โดยขอบริจาคที่ดินที่ชาวถนนอยู่จากชาวบ้าน รถบรรทุกสินค้าก็จะเข้าสู่หมู่บ้านได้หลายหมู่บ้าน และเข้าถึงวัด การคมนาคมจะสะดวกขึ้น สินค้าในหมู่บ้านตำบลจะขนไปขายที่ตลาดได้ทันเวลา และได้ราคาดี แต่การสร้างถนนจะต้องใช้ทุนและแรงงานมาก ลำพังคนในหมู่บ้านเพียงหมู่บ้านเดียวไม่สำเร็จแน่

ครูเต้านำความคิดนี้ไปปรึกษาหลวงพ่อบุญญาพระที่ชาวบ้านเคารพนับถือ หลวงพ่อบุญญาเห็นด้วย ตกใจช่วยเหลือนทันที เวลาที่ชาวบ้านมาทำบุญที่วัด หลวงพ่อก็เทศน์เรื่องผลดีของการมีถนน พ่อค้าจะเข้ามาซื้อผักผลไม้ถึงที่ไ้ราคาดี เราไม่อาจรอให้ใครมาช่วยสร้างให้ เราต้องเสียสละที่ดิน แรงงาน ทุนทรัพย์ร่วมกัน หลวงพ่อจะเป็นผู้นำพัฒนาถนนเอง

ชาวบ้านได้รับคำขอร้องจากหลวงพ่อก็ช่วยกันสละทรัพย์สินเงินทองเพื่อซื้อดินลูกรัง บ้างก็สละแรงกายระดมกันมาสร้างถนน หลวงพ่อบุญญาออกมาควบคุมให้กำลังใจ พระลูกวัดก็ออกมาช่วยทำถนนด้วย ครูเต้าและผู้ใหญ่หลายหมู่บ้านเอาลูกบ้านออกมาช่วยทำงานกันอย่างสนุกสนาน ในที่สุดถนนก็เสร็จ ผ่านหลายหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านได้ใช้ถนนร่วมกันสะดวกสบายไปตาม ๆ กัน พอถนนเสร็จรถสินค้าก็เริ่มเข้าสู่หมู่บ้าน มีรถสองแถววิ่งรับส่งคนโดยสารเข้าสู่ตัวเมือง ชาวบ้านได้มีโอกาสออกไปเห็นความเจริญภายนอก คนเจ็บป่วยก็พาไปโรงพยาบาลได้ทันเวลา ชีวิตความเป็นอยู่พัฒนาดีขึ้น

๖. ยุทธวิธีเพิ่มพูนความรู้ ชี้อิทธิพลไว้ ฟังข่าวสาร

ทำอย่างไรชาวบ้านจึงจะมีหูตากว้างขวางรู้เท่าทันเหตุการณ์ภายนอก ลำพังครูเต้าเพียงแต่สอนหนังสือ นำความรู้ใหม่ ๆ มาเผยแพร่ก็อยู่ในวงอันจำกัด วันหนึ่งครูเต้าไปซื้ออุปกรณ์การสอนให้เด็ก ๆ ในเมือง ได้ยินเสียงประกาศโฆษณาขายวิทยุ อาร์.ซี.เอ. ๔ แบนด์ ขนาดใหญ่ราคาแพงมาก ครูเต้ายินฟังด้วยความอยากได้ หากชาวบ้านมีวิทยุฟังจะเป็นการเปิดหูเปิดตาให้ได้รับวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

ลำพังเงินเดือนรายได้ของครูเต้าเล็กน้อยมาก ต้องส่งให้แม่ ต้องเลี้ยงตัวเอง และต้องกันส่วนหนึ่งไว้ซื้ออุปกรณ์การสอน หากเก็บออมก็ต้องใช้เวลาหลายปีกว่าจะได้วิทยุสักเครื่องหนึ่ง

ครูเต้ากลับมาปรึกษาหลวงพ่อบุญญาในที่สุตก็ตกลงกันว่า จะเอาเงินจากชาวบ้านมาซื้อ แต่จะไม่ใช้วิธีการเรียไร ครูเต้าจะเสียสละก่อนเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านสามัคคีกันให้มากยิ่งขึ้น

ครูเต้าและหลวงพ่อบุญญาจึงประกาศเปิดสอนนักศึกษาผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ ๑๖-๔๐ ปีขึ้น มีวัตถุประสงค์ให้อ่านออกเขียนได้ เก็บค่าเล่าเรียนเป็นรายเดือน ค่าเล่าเรียนให้นำมาถวายไว้ที่หลวงพ่อบุญญา ใครมีมากให้มากใครมีน้อยให้น้อยรวบรวมเงินไว้ซื้อวิทยุประจำหมู่บ้าน โดยจะมอบไว้ที่วัด ตั้งไว้บนหอกกลางให้ชาวบ้านมาฟังข่าวได้ทุกคน

ชาวบ้านรู้อย่างจะได้ผลดีจากการมีวิทยุ และได้เรียนหนังสือด้วย จึงพากันมาสมัคร

เรียนถึง ๕๐ คน เพียง ๒ เดือนแรก ก็เก็บเงินได้มากพอที่จะซื้อวิทยุที่ครูเต้าอยากได้

ตอนเย็นค่ำว่างงานแล้ว ชาวบ้านก็พากันมาที่วัดนั่งกันเต็มหอกกลาง ฟังข่าว ฟังวิชาการใหม่ ๆ เมื่อมีงานบุญที่บ้านก็มาขอยืมวิทยุไปเปิดฟังเพลงในงานด้วย

๗. ยุทธวิธีสร้างอาคารเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

เด็กเล็ก ๆ เป็นปัญหาสำหรับแม่บ้านมาก ต้องคอยดูแลใกล้ชิด ออกไปทำงานนอกบ้านไม่ได้ ทำให้เสียแรงงานไปโดยใช่เหตุ ประกอบกับเมื่ออยู่ที่บ้านก็เอาแต่วิ่งเล่นไม่ได้ประโยชน์ เมื่อถึงวัยเข้าเกณฑ์มาเข้าเรียน ก็เพิ่งเริ่มต้นเรียน ก.ข.ก.กา ทำให้การเรียนก้าวไปได้ช้ามาก

บัดนี้ครูเต้าได้ครูหนุ่มนักพัฒนามาช่วยอีก ๑ คน ได้ออกสำรวจพบว่าในหมู่บ้านมีเด็กก่อนวัยเรียน อายุต่ำกว่า ๑๐ ขวบ ถึง ๕๐ คน หากนำมาสอนเสียก่อนเมื่อถึงวัยเข้าเกณฑ์ การเรียนจะดีขึ้น พ่อแม่ก็จะมีเวลาออกไปทำงานเด็กหนุ่มที่มีแววดีหลายคน สามารถนำมาหัดให้เป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลและช่วยสอนได้

ครูเต้านำความคิดนี้มาปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเห็นพ้องต้องกัน ผู้ใหญ่บ้านจึงเรียกประชุมหัวหน้าครอบครัวอธิบายถึงผลดีของการสอนก่อนวัยเรียนขอให้ช่วยกันออกแรง ตัดไม้ในป่า เกี้ยวแฝกมาเย็บทำหลังคา และออกเงินซื้อไม้พื้นช่วยกันทำสนามเด็กเล่น หากรอทางราชการคงใช้เวลาอีกนาน

“วันหนึ่งครูเต้าไปซื้ออุปกรณ์การสอนให้เด็ก ๆ ในเมือง ได้ยินเสียงประกาศโฆษณาขายวิทยุ อาร์.ซี.เอ. ๔ แบนด์ ขนาดใหญ่ราคาแพงมาก ครูเต้ายินฟังด้วยความอยากได้ หากชาวบ้านมีวิทยุฟังจะเป็นการเปิดหูเปิดตา ให้ได้รับวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น”

ถ้าเรา่วมกันสร้างลงมือทำแต่บัดนี้ใน ๓ วัน จะมีอาคารเรียนสำหรับลูกหลานของเรา

ชาวบ้านมิได้รังเกียจ เขายินดีร่วมมือทุกประการ เพราะครูเต๋าก็ดี ผู้ใหญ่บ้านก็ดี ตลอดจนหลวงพ่อบัณฑิต ท่านมิได้คิดทำอะไรเพื่อตัวเอง เขาจึงเต็มใจช่วยกันสร้างอาคารเรียนสำหรับลูกหลานของเขา เด็ก ๆ จึงมีที่เรียนที่เล่น พ่อแม่ก็มีเวลาไปทำงานนอกบ้านตามเป้าหมายของครูเต๋าคือ

๘. ยุทธวิธีสร้างหมู่บ้านใหม่- การเผชิญความตายของนักพัฒนา ราชการเข้าโอบอุ้ม

การทำงานของนักพัฒนามีอุปสรรคที่คาดไม่ถึงมากมาย ต้องลงมือทำเสียก่อนจึง

จากผู้มีอิทธิพล อยู่นอกเหนือการควบคุมของนักพัฒนา ต้องอาศัยการสนับสนุนจากทางราชการอย่างแข็งขันโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นที่ตั้ง

ในระยะเวลาต่อมา หมู่บ้านท่าเสด็จเกิดภัยแล้งอย่างรุนแรงติดต่อกันหลายปี จะพลิกแพลงทำการเกษตรอย่างไรผลผลิตก็ตกต่ำลงทุกปี จนไม่ได้ผลเลย ชนที่ซื่อสัตย์ต่อไปก็คงจะลำบากทรุดโทรมยิ่งขึ้น

ครูเต๋และผู้ใหญ่บ้านได้ออกสำรวจแหล่งน้ำและพบว่ามียี่สิบไร่ไปไร่ใกล้หมู่บ้านท่าลุ่มพอจะมีแหล่งน้ำอยู่บ้าง และไม่มีใครจับจองเป็นเจ้าของมาก่อน หากได้ที่ดินบริเวณนั้นลูกบ้านที่ไม่มีที่ทำกิน ก็จะได้ใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

อิทธิพลจากคนในเครื่องแบบเช่นนี้ ผู้ใหญ่บ้านและครูเต๋ามิได้มีทางสู้รบตีโต้ด้วย ทั้งสองจึงต้องวิ่งเข้าวิ่งออกขอร้องให้นายอำเภอช่วย นายอำเภอรู้ปัญหามาตั้งแต่นั้น ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ส่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมาให้ และให้ชาวบ้านประชุมกันตั้งคณะกรรมการรักษาผลประโยชน์ของหมู่บ้านขึ้น ตัวนายอำเภอเองก็ออกมาเยี่ยมเยียนเร่งเร้าให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ดินออกเอกสารสิทธิครอบครองที่ดินให้จนประสบความสำเร็จ

แม้จะถูกขู่ฆ่า ครูเต๋าก็เป็นบุพชนธรรม-ดาที่มีความเกรงกลัวรักชีวิตเยี่ยงสามัญชนทั้งหลาย แต่เชื่อมั่นในคุณความดี เชื่อมั่นในการคุ้มครองของทางราชการ วิสัยของผู้เฒ่าจะ

“วันหนึ่งมีชายแปลกหน้าวัยกลางคน ใบหน้าเหี่ยมเกรียม ใส่เสื้อกรุยกราย มือถือกระบี่ดาบห่อโต เดินเข้ามาหาครูเต๋าคู่ที่หน้าบ้าน.....ครูเต๋าคงถามถึงธุระจะให้ช่วยอะไรบ้าง ชายแปลกหน้าตอบสั้น ๆ ว่า.....ธุระที่มาก็มีเพียงอย่างเดียว คือ รับจ้างมายิงครูเต๋าคู่”

จะพบอุปสรรคนั้น คนที่นั่งค้นหาแต่อุปสรรคและปัญหาไม่ใช่ นักพัฒนา เพราะเมื่อพบแต่ปัญหาและอุปสรรคจิตใจก็ฝ่อแผ่ อ้างเป็นเหตุไม่ลงมือกระทำ นั่งตีความเอาตัวรอดไปวัน ๆ

ครูเต๋าคงจะลงมือทำงานพัฒนาอย่างฉลาด เปิดเผยและเสียสละติดต่อกับทางราชการอย่างละมุลละม่อมทุกชั้นตอนอธิบายโครงการเฉพาะเรื่องที่แก้ปัญหาด้วยตนเองได้ให้กับเพื่อนบ้านชัดเจนตรงไปตรงมาจนสามารถรวบรวมจิตใจของชาวบ้านได้ แก้ปัญหาอบายมุขได้ แก้ปัญหาความขัดแย้งจนหลังยาวได้ แม้ภัยแล้งเล็ก ๆ น้อยก็พอจะบรรเทาได้บ้าง

แต่ภัยธรรมชาติใหญ่หลวง และภัย

ทั้งสองจึงเดินทางเข้าไปในเมือง ตรวจสอบเอกสารสิทธิจากป่าไม้จังหวัด ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการอย่างดี เมื่อไม่มีใครครอบครองก็ขอทำกิน ทางราชการก็อนุญาต

ครูเต๋และผู้ใหญ่บ้านจึงพาลูกบ้านไปหักร้างถางพงแบ่งสรรที่ดินคนละ ๘-๑๐ ไร่ ถัวเฉลี่ยให้ทุกคนครอบครอง ลงแรงทำงานกันอย่างหนัก ในที่สุดก็ได้ที่ทำกินใกล้แหล่งน้ำ จำนวนพอเพียงพร้อมที่จะปลูกข้าวโพดปลูกอ้อยและทำการเกษตรอื่น ๆ

จู่ ๆ ก็มีผู้มีอิทธิพลมาเยือนผางดท่ามกลางผืนดินที่แลโล่งเหล่านั้น ประกาศความเป็นเจ้าของ ห้ามใครเข้ามาทำกินในที่ดินผืนนี้ หากไม่เชื่อจะได้เห็นดีกัน

แสดงความหวาดหวั่นให้ชาวบ้านเห็นมิได้ ครูเต๋และผู้ใหญ่บ้านจึงอพยพครอบครัวไปอยู่หมู่บ้านแห่งใหม่ ร่วมเผชิญชะตากรรมกับชาวบ้าน ชาวบ้านมีขวัญและกำลังใจ ประกอบอาชีพกันอย่างขยันขันแข็ง

หลายปีต่อมา ชาวบ้านใหม่ท่าลุ่มพอโยกออกไปทำไร่พืชมลริม่องงามทุกครั้ง เรือนดำเนินชีวิตตามแบบอย่างบ้านของครูเต๋าคู่ ซึ่งรอบ ๆ บ้านปลูกข้าวด้วยต้นกระถินหนาทึบ หลังบ้านมีคอกหมู มีเล้าไก่ กอกกล้วยขึ้นมืองามเป็นพวงทึบ ใบกระถินตากแห้งใช้ผสมเป็นอาหารไก่ ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านสุขสบายขึ้น

วันหนึ่งมีชายแปลกหน้าวัยกลางคน ใบหน้าเหี่ยมเกรียมใส่เสื้อกรุยกรายมือถือ

กระดาดห่อโต เดินเข้ามาหาครุเต้าที่หน้าบ้าน ครุเต้าไม่เคยพบชายผู้นี้มาก่อนเลย แต่ด้วยอัธยาศัยไมตรีครุเต้าก็สังเกตได้ว่าชายแปลกหน้ามีโชคนท้องถิ่นนี้แน่นอน ครุเต้าจึงถามถึงธุระจะให้ช่วยอะไรบ้าง

ชายแปลกหน้าตอบสั้น ๆ ว่า เขามาจากหมู่บ้านดอนโดนด ก็ไม่ต้องช่วยอะไรมากขอให้อยู่เฉย ๆ ธุระที่มาก็มีเพียงอย่างเดียวคือ เขารับจ้างมายิงครุเต้า

ครุเต้าถามจึงเหตุผลที่เขาจะต้องถูกยิง ชายผู้นั้นตอบว่าเพราะครุเอาที่ดินหมู่บ้านท่าส้มป่อยไปจัดสรรให้ชาวบ้านหมด

แต่บัดนี้เขาเปลี่ยนความตั้งใจ จะไม่ฆ่าครุเต้าแล้ว เพราะจากการได้เข้ามาคุยกับชาวบ้าน กิตติศัพท์ความดีความเสียสละของครุเต้าซึ่งเข้าหาเขามานานและได้รับการยืนยันจากชาวบ้านเขาเห็นว่า คนอย่างครุเต้ามีค่าสำหรับหมู่บ้าน ควรทำประโยชน์ต่อไป เขาเตือนครุเต้าให้ระวังตัว อาจมีมือปืนคนใหม่ยอมรับจ้างมายิงครุเต้าอีก ส่วนเขาจะเอาเงินค่าจ้างไปคืนผู้จ้างวาน และอธิบายเหตุผลที่ไม่รับจ้างให้ผู้จ้างได้ทราบ คุยกันอีกสักครู่ชายผู้นั้นก็ลากลับไป

แขกแปลกหน้ากลับไปแล้ว ครุเต้านั่งนึกทบทวน ชีวิตของเขาคู่พิศให้กับเพื่อนบ้านที่ยากจน มิได้ทำอะไรเพื่อตนเองเลย ทุกอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา แต่เขาก็ยังมีศัตรูหมายปองชีวิต ครุเต้าก็นึกขึ้นมากลางใจว่า การทำความดีต้องทำด้วยความสุจริต ที่เขารอดตายจากการถูกยิง ก็เพราะเขาไม่มีอะไรให้มือปืนเคลือบเคลงสงสัย ความรักและความศรัทธาจากชาวบ้านนั่นเองป้องกันชีวิตของเขาไว้ คนโลกไม่สิ้นสุดเป็นคนชั่วประเภทหนึ่ง คนชั่วประเภทนี้มีความโลภเป็นสันทานแต่ก็มีความซื่อสัตย์ตามธรรมชาติ การจะเอาชนะคนชั่วเหล่านี้ได้ชาวบ้านต้องสามัคคีกันรวมตัวกันให้ได้ ไม่ต้องไปต่อสู้เขา ต่อสู้เอาชนะความยากจนสร้างตัวเองให้มีกินมีใช้ให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี คนโลกหรือนายทุนจะไม่กลัวรังแก เพราะคนพวกนี้จะนับถือคนมีเงิน รังแกข่มขู่เฉพาะคนยากจนเท่านั้น

๙. ยุทธวิธีแก้ปัญหาคนกลาง-ตั้งธนาคารข้าวบรรเทาทุกข์

ปัญหาของหมู่บ้านท่าส้มป่อยก็เหมือนกับหมู่บ้านชนบททั่วประเทศชาติการรวมตัวกันในการผลิตสินค้าการเกษตร แยกกันขายผลผลิตติดราคากันเองเป็นที่พอใจของพ่อค้าคนกลางมาก ส่วนมากก็ไปกู้เงินพ่อค้ามาจับจ่ายใช้สอยก่อน ชื้อปุ๋ยเงินเชื่อซื้อยารักษาโรคพืชเงินผ่อน เมื่อทำนาได้ผลผลิตได้ข้าวได้ผัก พ่อค้าคนกลางก็มาเก็บเอาถึงที่ และคิดดอกเบี้ยสูงเท่ากับครึ่งหนึ่งของผลผลิตทั้งหมด

สิ่งจำเป็นสำหรับชาวบ้านที่ก่อให้เกิดการกู้ยืมก็คือข้าว ข้าวมีไม่พอกินตลอดปี เพราะครึ่งหนึ่งต้องขายเป็นดอกเบี้ย ถ้ามีข้าวก็ไม่ต้องไปขอยืมเงิน

ครุเต้า ผู้ใหญ่บ้านและพระครูเจ้าอาวาส ร่วมปรึกษาหารือกันที่วัด สรุปได้ว่า ถ้ารวมตัวกันตั้งธนาคารบรรเทาทุกข์ขึ้นให้ชาวบ้านกู้ยืม ดอกเบี้ยที่ควรจะให้เสียให้กับพ่อค้าก็มาเสียให้กับกลุ่มธนาคารข้าว และแบ่งคืนให้กับสมาชิกซึ่งเป็นชาวบ้านด้วยกัน จะเป็นการช่วยสงเคราะห์สมาชิก และช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านดีขึ้น ทั้งจะเป็นการสร้างความสามัคคี ช่วยเหลือตนเองด้วย

งานชิ้นแรกคือ เชิญหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดีมาประชุม อธิบายถึงความจำเป็นที่จะต้องช่วยพวกเราตนเอง ตามคำขวัญที่ว่า “ความยากจนของเพื่อนบ้านเป็นภารกิจของเรา” ขอให้ร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้ง เมื่อเป็นที่ตกลงกันแล้ว ก็ขอยืมข้าวเปลือกจากสมาชิกจำนวนหนึ่งมาเก็บไว้ที่ข้างกลางของผู้ใหญ่ มีกรรมการหมู่บ้านถือฤกษ์แะ ประกาศให้ทุกคนในหมู่บ้านมาเป็นสมาชิก สมาชิกทุกคนต้องเอาข้าวเปลือกมาสะสมไว้ปละ ๒๐ ถึง ทุกครอบครัว ใครขาดแคลนมากู้ข้าวเปลือกไปได้ในอัตรา ๔ ถึง ใช้คืน 5 ถึง เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ไม่มีใครคดโกง เพราะมีคณะกรรมการคอยตรวจสอบ ปรากฏว่าธนาคารข้าวได้รับความนิยมมาก หลังจากคืนข้าว

ที่ขอยืมไปแล้วข้าวเปลือกที่เป็นส่วนของดอกเบี้ยมีเหลือเป็นจำนวนตั้ง ๒๐ เกวียน

ต่อมาดอกเบี้ยข้าวเปลือกมีพอกพูนขึ้น เกินความจำเป็น พอเพียงสำหรับบริโภคและใช้ทำพันธุ์ ครุเต้าก็แจกพันธุ์ข้าวให้กับสมาชิกและขายส่วนที่เหลือ เอาเงินมาซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นไว้จำหน่ายในราคาถูกให้กับสมาชิก เป็นการเริ่มต้นตั้งร้านค้าสวัสดิการสำหรับชาวบ้านด้วย

ช่วยตัวเองเสียก่อนแล้วสวรรค์จะช่วยท่าน เป็นจริงเสมอ กิตติศัพท์การตั้งธนาคารข้าวบรรเทาทุกข์ของชาวบ้านป่อแห้ว ล่วงรู้ไปถึงกรมพัฒนาชุมชน อธิบดีมาเยี่ยมขอทราบหลักการ ท่านพอใจมาก จึงจัดงบประมาณมาสร้างช่างเก็บข้าวเปลือกที่ถาวรให้เป็นช่างกลางแห่งหนึ่งมีมูลค่าถึง ๒๐,๐๐๐ บาท และนำความคิดนี้ไปเผยแพร่ต่อไป

๑๐. เลี้ยงหมูเก็บเงินออมสู่พ่อค้าคนกลาง

ครุเต้าเก็บออกเงินส่วนตัวไว้ได้จำนวนหนึ่ง จึงไปซื้อพ่อหมูพันธุ์ดีจากมหาวิทยาลัยเกษตรมา ๑ ตัว เขานำมาผสมกับแม่หมูพื้นเมืองที่เลือกสรรแล้ว ได้ลูกคอกแรกเขาจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้านในราคาถูกมาก และมีเงื่อนไขว่า หากลูกหมูเติบโตขึ้นผสมพันธุ์ได้ ลูกที่ออกมาถ้าเป็นตัวเมียห้ามขาย ต้องเก็บไว้เป็นแม่พันธุ์ต่อไป ในที่สุดชาวบ้านก็มีลูกหมูพันธุ์ดี น้ำหนักสูงโตเร็วทนทานโรค

แต่ปรากฏว่าพ่อค้าซื้อหมูเป็นชาวบ้านกราดมาก เมื่อนำไปฆ่าเอาเนื้อมาขายก็ตั้งราคาแพงลิบลัว ชาวบ้านต้องไปซื้อเนื้อหมูที่ตนเลี้ยงมาบริโภคในราคาสูง พ่อค้าเอากำไรมากเหลือเกิน

ทำอย่างไรชาวบ้านจึงจะมีเนื้อหมูบริโภคในราคาถูก ครุเต้าจึงเดินทางไปพบปลัดจังหวัด ขอใบอนุญาตฆ่าหมูจำหน่ายเอง เมื่อได้รับอนุญาต ครุเต้าก็ให้กรรมการหมู่บ้านฆ่าหมูจำหน่ายให้กับชาวบ้านในราคาต่ำกว่าท้องตลาดครึ่งหนึ่ง ถึงกระนั้นก็ยังมีการไปถึงตัวละ ๓๐๐ บาท

ชาวบ้านชอบใจมาก ได้บริโภคเนื้อหมู

ราคาถูก มีเงินกำไรเก็บออมไว้เป็นทุนของหมู่บ้าน ครูเด้าจึงเริ่มโครงการต่อไป ให้กรรมการซื้อหมูจากสมาชิกชาวบ้าน วันละ ๑ ตัว ในราคาที่แพงกว่าพ่อค้าคนกลาง และนำมาชำแหละจำหน่ายในราคาถูกกว่าท้องตลาด ช่วงระยะเวลาเพียง ๔ เดือน มีกำไรสะสมถึง ๑๒,๐๐๐ บาท เงินจำนวนนี้ตั้งเป็นกองทุนสำหรับสมาชิกกู้ยืมไปลงทุนทำการเกษตรต่อไป ไม่ต้องพึ่งพ่อค้าคนกลาง หรือนายทุนเงินกู้ต่อไปอีก

เดี๋ยวนี้ หมู่บ้านท่าส้มป่อย มีฝายเก็บกักน้ำไว้ทำการเกษตรตลอดปี เพราะชาวบ้านรวมตัวกันขุดปิดกัน มีพื้นที่นาปลูกข้าว พันธุ์เกษตรได้ผลผลิตมากกว่าเดิม ๒-๓ เท่า ตัว ชาวบ้านรู้จักปลูกถั่วเหลืองสลับการทำนาข้าว ปลูกมะเขือเทศพันธุ์ดี ปลูกอ้อย เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ มีธนาคารข้าว เก็บออมไว้บริโภค และทำพันธุ์ มีร้านค้าสวัสดิการดำเนินงานโดยสมาชิกของหมู่บ้านเอง

ผลแห่งความผาสุกนี้เกิดขึ้นจากการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ และทำงานต่อเนื่องไม่ย่อท้อ งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลา เป็นงานที่ต้องลงมือกระทำแล้วจึงจะพบปัญหา มิใช่นั่งถกเถียงปัญหากันบนโต๊ะทำงาน แล้วก็ย่อท้อเลิกคิดที่จะนำพัฒนาท้องถิ่นหนึ่งหมู่บ้านหนึ่ง ปัญหาและวิธีการไม่เหมือนกัน แต่ที่เหมือนกันมีอยู่อย่างเดียวคือต้องมีผู้นำที่เกิดในหมู่บ้านนั้น พร้อมทั้งจะตายในหมู่บ้านนั้น ลูกขึ้นนำชาวบ้านต่อสู้ความยากจนด้วยอุดมการณ์ ร่วมมือกันขยัน และพึ่งตนเอง ต้องยอมรับภษิตที่ว่าความยากจนไม่มีในหมู่นกขยันอย่างฉลาด

ประเทศไทยมีหมู่บ้าน ๕๒,๓๔๑ หมู่บ้าน เราต้องการผู้นำจำนวน ๕๒,๓๔๑ คน คนเหล่านี้หากได้รับการฝึกอบรมให้ได้เรียนรู้ทฤษฎีต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ นั้นไปใช้เร่งเร้าชาวบ้านประสบความสำเร็จ เขาคือวีรบุรุษคนหนึ่งของชาติ เพราะนำชาวบ้านรบเอาชนะศัตรูที่สำคัญคือ ความยากจนได้ เกียรติยศที่เขาได้รับเหมือนกับทหารที่รบชนะข้าศึกในสมรภูมิจะนั้น

แนวทางการเมือง

รศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง*

ประชาชนสร้างประชาธิปไตย

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนมีสิทธิพื้นฐานที่สำคัญคือ สิทธิทางการเมือง, การแสดงความคิดเห็น การประชุมหรือชุมนุม การพิมพ์โฆษณา นับถือศาสนา และสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองจากศาล สิทธิดังกล่าวได้ตราไว้ในกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ คือ รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสัญญาประชาคมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

สิทธิทางการเมือง :

ประชาชนมีสิทธิทางการเมืองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทุกคนมีสิทธิร่วมในพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายที่แตกต่างกัน ซึ่งพรรคการเมืองนั้นอาจจะมีนโยบายเป็นสังคมนิยมก็ได้เช่นพรรคการเมืองในประเทศไทยส่วนมากเป็นพรรคการเมืองที่เน้นประชาธิปไตยทุนนิยม คือพรรคดังกล่าวมีความเชื่อมั่นว่า เอกบุคคคลสามารถเป็นนายทุนใหญ่ได้ร่ำรวยได้ และการกระจายการพัฒนานั้นขึ้นอยู่กับ การตั้งโรงงานต่าง ๆ เพื่อให้มีการจ้างงานมาก ๆ แต่ก็มีความพรรคที่มีนโยบายเป็นสังคมนิยมประชาธิปไตย หรือสังคมนิยม

นิยม โดยอาศัยระบบการเมืองทางรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเช่นกัน แต่มีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม กล่าวคือรัฐจักต้องเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่สำคัญคือ รัฐบริหารกิจการเอง แล้วจ้างและหางานให้ประชาชนทำและรัฐเป็นผู้ผูกขาดปัจจัยการผลิต ซึ่งแนวความคิดทั้งสองดังกล่าวประชาชนคนไทยมีสิทธิเสรีภาพในการไปร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองในพรรค นั้น ๆ อย่างเต็มที่หรือพูดอีกนัยหนึ่ง พรรคการเมืองใดที่กระทำความผิดไทยอนุญาตให้ตั้งพรรคนั้น ๆ ประชาชนมีสิทธิร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างเต็มที่ การที่พรรคใดพรรคหนึ่งที่ยากจนถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากคู่แข่งทางการเมืองเป็นการกล่าวหาที่นำละอายไม่เป็นธรรมและไม่สร้างสรรคประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยยอมรับความแตกต่างของความคิด

ความคิดของมนุษย์ย่อมไม่เหมือนกัน ในแนวทางการพัฒนาชาติบางคนอาจจะเห็นว่านายทุนกรุงเทพฯ เป็นคนมีความสามารถ แต่บางคนอาจจะเห็นว่าชาวนามีความสามารถ บางคนอาจจะพูดว่าระบบราชการไม่

*สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

ดี บางคนอาจจะพูดว่า ระบบราชการดี บางคนอาจจะพูดว่า ระบบราชการดีมาก ถ้าไม่มีระบบราชการชาติอยู่ไม่ได้ บางคนพูดว่าชาวอิสลามรับประทานปลาร้าไม่ได้และชาวเหนือรับประทานแหนมสดไม่ดี เป็นต้น สิ่งต่างๆ ดังกล่าวเป็นเรื่องธรรมดาของแนวความคิดคนในชาติก็เหมือนกันย่อมมีความคิดหลากหลายและความคิดหลากหลายนั้นเอง คือประชาธิปไตย ถ้าเราไปบังคับว่าคุณอย่าคิดอย่างอื่นนะ ต้องคิดเหมือนฉัน อย่าชอบอย่างอื่นนั้น จงชอบเหมือนฉันเถิดคน ๑๐๐ คนรักหญิงคนเดียวแล้ว อะไรมันจะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นความแตกต่างกันของแนวความคิดและการยอมรับซึ่งกันและกัน เอาชนะกันด้วยเหตุผล คือความถูกต้องเป็นหลักแล้ว เราก็จะเป็นประชาธิปไตยโดยการรู้แพ้รู้ชนะบนพื้นฐานของความถูกต้องที่เป็นเสียงข้างมากจึงเรียกว่าประชาธิปไตย การเอาชนะกันโดยการบังคับและการใช้กำลังนั้นถือว่ามิใช่จิตใจดี

สิทธิในการชุมนุมการแสดงออก

การชุมนุมปรึกษาหารือกัน คุยกัน เกี่ยวกับเรื่องการบ้านการเมือง การค้าขาย ถือเป็นสิทธิอันชอบธรรม เราเคยได้เห็นรัฐบาลบางยุคบางสมัยห้ามชุมนุมกันตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป เพราะเขากลัวประชาชน แต่การปกครองประชาธิปไตยต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ได้มีการแสดงออกและส่งเสียงให้รัฐบาลท่านได้ฟังว่า สิ่งใดที่ชอบและไม่ชอบ สิ่งใดที่รัฐบาลได้กระทำลงไปแล้วดีหรือไม่ดี ซึ่งรวมไปถึงสิทธิเสรีภาพในการอนุญาตให้มีหนังสือพิมพ์เพื่อพิมพ์ข้อความเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ของบ้านเมืองทั้งในแง่วิชาการ แง่วิเคราะห์ แง่เสนอแนะ เพื่อเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นในมโนภาพทางการเมือง การบริหารอันจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพราะผู้บริหารรัฐเป็นคนส่วนน้อยและเป็นตัวแทนบริหารแทนคนส่วนมาก คือประชาชน และประชาชนคือเจ้านายของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องฟังเสียงจากประชาชน ดังนั้น

๑๑

ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ การใช้สิทธิต้องทำภายในขอบเขต และต้องรักษาสิทธิให้ดี การขายสิทธิเลวร้ายยิ่งกว่าการขายตัว และหน้าที่สำคัญ คือ ช่วยกันพัฒนาสังคม หวงแหนสาธารณสมบัติ ไม่ทำลาย

๑๑

สิทธิในการพิมพ์การโฆษณาจึงกลายเป็นสิทธิที่สำคัญในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและหนังสือพิมพ์ยังได้กลายเป็นสถาบันอาชีพอิสระที่คนในชาติกลุ่มหนึ่งชอบขีดขอบเขียนขอบคิด ชอบแสดงออก ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นซึ่งเป็นการขยายอาชีพของประชาชนออกไปอย่างกว้างขวางและขยายการศึกษาออกโรงเรียนออกไปอย่างกว้างขวาง นั่นคือ นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่การปกครองแบบประชาธิปไตย ยังเป็นการให้ความรู้และวิชาการอันทันสมัยต่อบุคคลที่ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสืออีกด้วย

ศาล : สถาบันคุ้มครองสิทธิอันสำคัญยิ่ง

สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นสิทธิที่ประชาชนหวงแหนมากที่สุด เพราะการจับกุมบุคคลนั้นสามารถถล่มทลายได้ถ้าปราศจากความเป็นธรรมของระบบ ดังนั้นสิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากศาลจึงถือว่าเป็นหลักประกันขั้นสุดท้ายและสำคัญยิ่ง ดังนั้นการที่บุคคลคนใดคนหนึ่งจะได้รับสิทธิไปค้นบ้าน หรือเอกบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องได้รับอนุมัติจากศาล (หรือหมายอนุมัติจากศาล) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลายยกเว้นรัฐเผด็จการ เมื่อเอกบุคคลใดถูกจับตามกฎหมายยังถือว่าบุคคลนั้นบริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะได้รับคำพิพากษาจากศาลหรือเมื่อบุคคลใดถูกจับบุคคลนั้นมีสิทธิมีหนทางที่ปรึกษาได้ แต่ถ้าหากยากจน

รัฐก็ยังให้สิทธิโดยมีอัยการคือทนายของรัฐช่วยเหลือ เพื่อสร้างความเป็นธรรมอีกโสดหนึ่ง นอกจากนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่จับกุมมีสิทธิขังได้ ๗ วัน แล้วขออำนาจศาลขังได้ครั้งละไม่เกิน ๑๒ วันติดต่อกันไม่เกินเท่านั้นเท่านั้นครั้ง นั่นคือ ถ้าบุคคลถูกจับกุมแล้วต้องสอบสวนหามูลความผิดก่อน แล้วจึงฟ้องศาล ถ้าสำนวนนั้น อ่อน ฟังไม่ขึ้นศาลก็พิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (และการฝากขังดังกล่าวไม่รวมความผิดว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ตำรวจมีสิทธิคุมขังได้ถึง ๔๘๐ วันตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์) ดังนั้น สิทธิในการปกป้องคุ้มครองตนเองตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นมาตรการที่สำคัญในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และเป็นมาตรการป้องกันการจับกุมแบบเหวี่ยงแห

หวงแหนสิทธิ

สิทธิดังกล่าวเป็นอาณัติสิทธิที่สำคัญที่ได้บ่งบอกความศิวิไลซ์ และเป็นอารยะและสิทธิดังกล่าวคอยปลุกเร้าให้ประชาชนได้มีความอุ่นใจ ความพึงพอใจ ในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ เมื่อทุกคนมีสิทธิในความเป็นเจ้าของประเทศ เราก็รักในศักดิ์ศรีของประเทศ เรารักในความเป็นไทย รักในความมีอิสระเสรี สิ่งดังกล่าวได้เป็นกระแสหรือพลังให้ประชาชนได้อุทิศตนต่อชาติได้ผลิตเพื่อชาติอันเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาชาติ ดังที่เราเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ เราย่อมมีความรัก

ต่อชาติหวงแหนต่อสิทธิของตัวเอง และมีแนวความคิดเป็นของตนเองว่า

“เราไม่ควรถามตนเองว่า รัฐบาลจะช่วยอะไรเราได้บ้าง และจะช่วยอย่างไร ช่วยเมื่อไหร่ แต่ต้องถามตนเองว่า เราจะช่วยรัฐบาลได้อย่างไร เราจะมีส่วนช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองของเราได้อย่างไร และเราจะช่วยพัฒนาท้องถิ่นที่เราอยู่ได้อย่างไร” การรู้จักคิด รู้จักรักษาสีของของตนเอง ดังกล่าวนั้นทำให้เกิดจิตสำนึกอย่างสูงที่เราเรียกว่าอุดมการณ์เพื่อรับใช้มวลชน โดยหันมาถามตัวเองว่า บัดนี้เราช่วยตัวเองได้แล้วหรือยัง มีอาชีพใหม่ และเป็นคนผู้นำของครอบครัวและชุมชนแล้วหรือยัง ถ้ายังเราจะต้องรีบปรับปรุงตัวและพัฒนาตนเองเพื่อช่วยตนเองและสังคม และถามตนเองว่า “เรามีความพอใจต่อความมีเหตุผลไหม ถ้าเรามีเราจะต้องรู้จักรู้จักจักรหวง และรักษาสีของของตนเอง ซึ่งเราเรียกว่าสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และการมี สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลดังได้กล่าวมาแล้วเรียกว่าเรามีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

รักษาสีของของตน

ความสำคัญของความเป็นมนุษย์คือการรู้จักสิทธิและหน้าที่ สิทธิเสรีภาพที่สำคัญอันหนึ่ง คือสิทธิเสรีภาพในการปกป้องตนเอง มิต้องถูกจองจำโดยไม่จำเป็น ส่วนภาระหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ของภูมุนั้นคือ ทุกคนจะต้องมีผลผลิต คือจะต้องมีงานทำ งานนั้นถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับชีวิต ถ้าไม่ทำงานย่อมถือว่าไม่รู้จักรหน้าที่ของตนและจะเรียกว่าเป็นพลเมืองดีไม่ได้ แต่งานนั้นต้องเป็นงานที่ไม่ผิดกฎหมาย ดังนั้นการรักษาสีของของตนคือการรักษาทั้งสิทธิ และมีภาระหน้าที่ ซึ่งคนที่รักษาดีมา ๆ ต้องเป็นบุคคลที่มีสองลักษณะคือ เป็นคนดีมีศีลธรรมและทำงานหนักตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่

สิทธิของตนในแง่ปฏิบัติตัวต่อสังคม

เราจะพบว่า เราเกิดมาร่วมโลก(ชาติ)

เดียวกันการมีชาตินั้นจะต้องมีภาษา วัฒนธรรม และกฎหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันได้ โดยปกติสุขนั้น คือภาระหน้าที่ของเรา คือหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย รับใช้ตนเองและครอบครัวและรับใช้สังคม ซึ่งการรับใช้สังคมนั้น ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่บุคคลสามารถรับใช้ตนเองและครอบครัวรวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งเราจำเป็นต้องจะต้องมีจิตสำนึกต่อการรับใช้สังคม โดยมีจิตใจรักสมบัติสาธารณะช่วยกันรักษาสถิติส่วนรวม เช่น สวนสาธารณะ ถนน ห้วยหนอง คลอง บึง น้ำ ป่าไม้ และไม่ทำความสกปรกต่อสมบัติของส่วนรวมทุกประการ ซึ่งในกรณีดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่เราจะมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสิทธิสำคัญที่สุดคือ การรักษาสิทธิของตนในการเลือกตั้งที่ตนได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในทุกโอกาส

การรักษาสีของในการเลือกตั้ง :

การใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้ง ถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเลือกตั้งถือว่าเป็นการใช้สิทธิเลือกตัวแทนของตนไปเป็นผู้บริหารแทนตน ดังนั้นการเลือกตั้งจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องใช้สิทธิใช้เสียงอย่างเต็มที่ การใช้สิทธิใช้เสียงนั้นถือว่าเป็นค่าที่สำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยปกติแล้วเรามักได้ยินได้ฟังมาอยู่เสมอว่า การเลือกตั้งนั้นได้มีการซื้อสิทธิซื้อเสียงกันเป็นอย่างมาก ดังมีคนมักกล่าวว่า

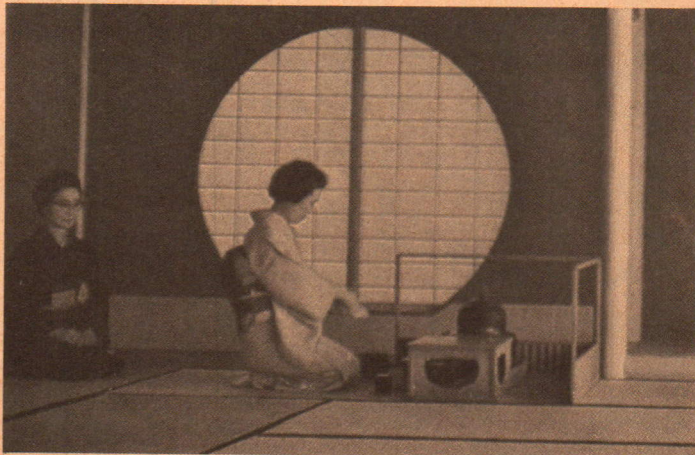
“เลือกผู้ใหญ่บ้านใช้เงินหมื่น เลือกกำนันใช้เงินแสน เลือกผู้แทนใช้เงินล้าน”

ซึ่งจากคำพังเพยดังกล่าวอาจจะมีส่วนเป็นจริงอยู่บ้างในบางส่วน แต่ไม่ทั้งหมด ซึ่งการกล่าวหาดังกล่าว ถ้ามีมูลความจริงแล้ว ถือว่าระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นกำลังได้รับการกระเทือน เพราะการเลือกตั้ง คือการที่มีบุคคลที่มีความดีมีความรู้ความสามารถมาประกาศตัวรับใช้สังคมส่วนรวม เราประชาชนในฐานะเป็นผู้ใช้สิทธิ เราจะต้องเลือกบุคคลที่มีความดีมีความสามารถ โดยไม่รับอำลสินจ้างหรือ

เงินใด ๆ จากผู้สมัคร เพราะถ้าเราได้รับเงินจากผู้สมัครถือว่าเราขายสิทธิของตนเอง การขายสิทธิของตนเองถือว่าเราไม่รักความมีเหตุผล เราดูถูกตนเอง และเรากำลังขายตัว การขายตัวยังไม่ต่ำกว่าการขายสิทธิของตนเอง ดังนั้นการปกครองแบบประชาธิปไตย คือการปกครองที่รัฐขอความร่วมมือให้ท่านได้ทำหน้าที่ของท่านอย่างตรงไปตรงมา และให้พ้นหาตัวแทนที่มีความสามารถ การที่ท่านพูดว่าเลือกใครก็ได้ที่ให้เงินนั้นเป็นการแสดงออกที่ขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ต่อชาติบ้านเมือง นักบริหารผู้แทนราษฎรที่ท่านเลือกเข้ามานั้นมาทำหน้าที่สำคัญมาก ที่มีผลกระทบต่อชาติบ้านเมือง ถ้าท่านไม่มีความสุจริตเป็นที่ตั้งในการเลือกตั้ง ท่านอาจจะเลือกใจเลือกคนทำลายชาติทำลายบ้านเมืองก็ได้ การเอาใจใส่ต่อความเจริญก้าวหน้าของแผ่นดินจึงเป็นภาระหน้าที่ของเราทุกคน ยิ่งสถานการณ์ทางการเมืองทางการเมืองการค้าขายไม่ดีใครผู้ร้ายชุกชุมความปลอดภัยไม่มี ชาติบ้านเมืองไม่พัฒนา เราจึงมีความเห็นและจำเป็นอย่างยิ่งว่าเราจะต้องเรียกร้องให้คนไทยทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างชาติบ้านเมือง ระบบการปกครองที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่บุคคลในชาติเพื่อการสร้างความเจริญให้แก่ชาติ นั่นคือระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยที่ดีก้าวหน้าต้องอาศัยสมอง และสองแขนของท่านในการอุทิศตนทำงานให้ชาติ และการอุทิศตนในการเลือกคนดีเพื่อทำงานให้ชาติ และคนดีมีความสามารถนั้น ประชาชนเป็นผู้มีส่วนในการกำหนดและกำหนดความเจริญก้าวหน้าของชาติ คือท่านทั้งหลายที่ช่วยกัน โดยอาศัยเงื่อนไขของคุณธรรมเป็นหลัก นั่นคือ การช่วยเหลือสังคมโดยการถามตนเองว่าเราจะช่วยชาติได้อย่างไร เราจะทำงานให้มากผลผลิตมากได้อย่างไร และถ้ามีโอกาสเลือกตั้งเราจะต้องไปใช้สิทธิโดยการไม่ขายสิทธิของตนเองอย่างเด็ดขาด จึงจะเรียกได้ว่า เรารักชาติ และมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตย

ค่านิยม กับ การพัฒนาประเทศ

ยศ สันตสมบัติ

ปกติคนญี่ปุ่นจะเป็นคนเรียบร้อย สำนวน สิ่งเหล่านี้
จะสะท้อนออกมาในรูปแบบของศิลปะที่เรียบง่าย
มีระเบียบและแฝงไว้ด้วยปรัชญา

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสงบลง
เป็นต้นมา ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือที่
เรียกกันว่าประเทศ“โลกที่สาม” ก็เริ่มมี
การเปลี่ยนแปลงพัฒนาตัวเองไปสู่ระบบ
อุตสาหกรรมตามแบบประเทศทางตะวันตก
ถ้าเราพิจารณาดูประเทศเพื่อนบ้านของเรา
ในทวีปเอเชียด้วยกัน เราจะเห็นได้ว่าประเทศ
หนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างงดงามใน
การพัฒนาเข้าสู่ระบบสังคมแบบอุตสาหกรรม
หรือประเทศญี่ปุ่น ทั้ง ๆ ที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศ

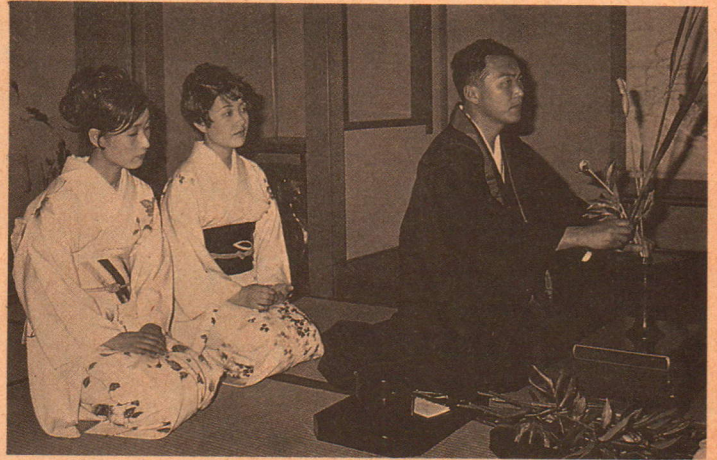
ที่แพ้สงครามและถูกทำลายจนยับเยิน แต่
เพียงชั่วระยะเวลาไม่กี่สิบปี ญี่ปุ่นก็สามารถ
พัฒนาประเทศขึ้นมาจนถึงระดับที่เป็นมหา
อำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่งของโลก

อะไรล่ะคือสาเหตุสำคัญที่อยู่เบื้อง
หลังความสำเร็จในการพัฒนาประเทศของ
ชาวญี่ปุ่น

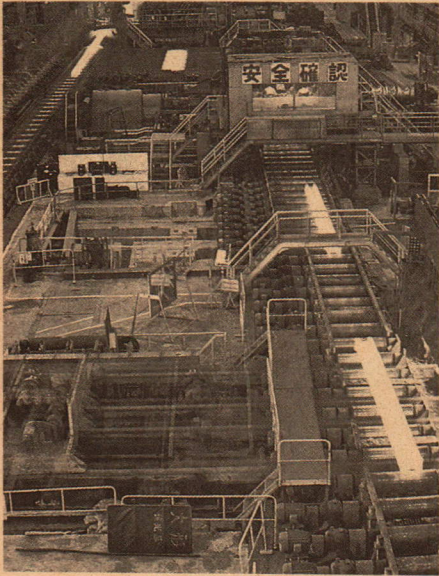
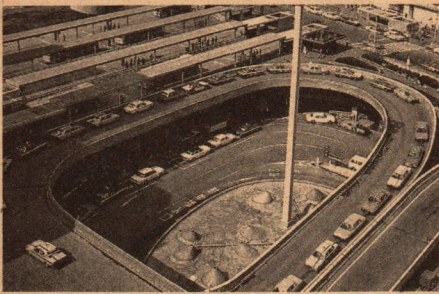
ปัญหานี้เราสามารถตอบได้โดยการ
พิจารณาระบบวัฒนธรรมและค่านิยมของ
ชาวญี่ปุ่นในอดีตและปัจจุบัน

ตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่
ชาวญี่ปุ่นจะได้รับการอบรม สั่งสอนให้คำนึง
ถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าการยึดติด
อยู่กับตนเอง ค่านิยมของชาวญี่ปุ่นเน้นมาก
ในเรื่องความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว การรักษา
ศักดิ์ศรีเกียรติยศของครอบครัวและของกลุ่ม
สิ่งใดที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง
ของครอบครัววงศ์ตระกูลนั้นเป็นสิ่งที่น่า
ละอาย และจะต้องหลีกเลี่ยงโดยทุกวิถีทาง

ในสมัยโบราณนั้น ใครก็ตามที่ทำการ

ที่น่าละอายขึ้น จะสามารถไถ่ถอนความ
น่าละอายนั้นได้ด้วยการฆ่าตัวตายเพียงวิธี
เดียว ประเทศชาตินั้นก็เปรียบเสมือนกับ
ครอบครัวในสายตาของชาวญี่ปุ่น คนญี่ปุ่น
มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อประเทศชาติและ
องค์จักรพรรดิของตนอย่างสิ้นสุดจิตใจ เราจะ
เห็นได้ว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ชาว
ญี่ปุ่นซึ่งปกติแล้วจะเป็นคนที่เรียบร้อยสำรวม
แต่พอทำการรบกลับกลายเป็นนักรบที่
บ้าคลั่ง จะยอมเสี่ยงชีวิตของตนเองถ้าเห็นว่า

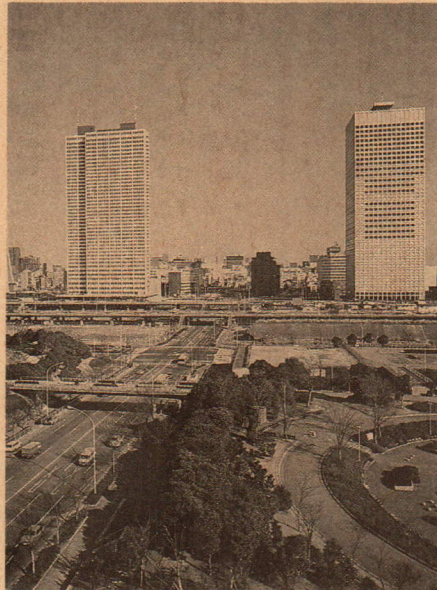
โรงงานถลุงเหล็ก โดยใช้เครื่องจักรอัตโนมัติ

การตายของตนจะนำมาซึ่งชัยชนะของครอบครัวหรือของชาติ

หลังจากที่พ่ายแพ้สงคราม ญี่ปุ่นก็เริ่มรับเอาอารยธรรมของตะวันตกเข้ามาและสังคมญี่ปุ่นก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไปตามแนวทางแบบตะวันตกคือเป็นสังคมอุตสาหกรรม แต่การเปลี่ยนแปลงสังคมและเศรษฐกิจเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมนั้น ญี่ปุ่นสามารถปรับตัววัฒนธรรมและค่านิยมของตนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

เราทราบดีอยู่แล้วว่า ระบบอุตสาหกรรมนั้นเป็นระบบที่ทุกสิ่งทุกอย่างต้องการความรวดเร็ว แข่งขันกันผลิตสินค้าเพื่อให้ทันต่อความต้องการของตลาดและในขณะเดียวกันก็ต้องแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกับคู่แข่งของตนในการทำธุรกิจต่าง ๆ ลักษณะเช่นนี้เองที่ญี่ปุ่นนำเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์กับประเทศของตน กล่าวคือชาวญี่ปุ่นทุกคนจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความสำนึก

ถนนหนทางและอาคารสูง ๆ ในกรุงโตเกียว
ปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นเปลี่ยนโฉมหน้า ไปเป็น
นครใหญ่

มีความยึดมั่นในค่านิยมแบบเก่าคือความซื่อสัตย์รักภักดีต่อครอบครัว พยายามรักษาชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของครอบครัว ในการทำงานนั้น ชาวญี่ปุ่นถือว่าบริษัทของตนเปรียบเสมือนกับครอบครัว ที่เพื่อนร่วมงานเป็นเสมือนกันพี่น้องที่ร่วมแรงร่วมใจ รักใคร่ปรองดองกัน ทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อแข่งขันกับครอบครัวอื่นหรือบริษัทอื่น บริษัทเองก็ให้การเลี้ยงดู ให้สวัสดิการคนงานอย่างเต็มที่เพื่อให้คนงานมีชีวิตรที่สุขสบายตามสมควรแก่อัตถภาพ เพราะฉะนั้นการแข่งขันกันระหว่างครอบครัวหรือบริษัทต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นไปอย่างเต็มที่ แต่ละครอบครัวต่างก็ไม่ยอมที่จะย่อหน้าครอบครัวอื่น การแข่งขันกัน ระหว่างครอบครัวหรือบริษัทต่าง ๆ ยังผลให้ประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูง ความสำเร็จของประเทศญี่ปุ่นส่วนหนึ่งจึงอยู่ที่ความสามารถที่จะปรับเอาค่านิยมและวัฒนธรรมของตนมาใช้กับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ทีนี้ ถ้าเรามองดูเขาแล้วย้อนกลับมาดูตัวเราเอง ประเทศไทยในปัจจุบันก็กำลัง

มีค่านิยมมากมายในสังคม

และเป็นอุปสรรค

เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม แต่ถ้าเราพิจารณาประเทศไทยทั้งประเทศไม่ใช่เฉพาะกรุงเทพฯ เราจะเห็นได้ว่าสังคมไทยส่วนใหญ่ยังคงมีสภาพเป็นสังคมเกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สภาพสังคมแบบอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในกรุงเทพฯ และอาณาเขตบริเวณรอบนอกของกรุงเทพฯ เป็นแต่เพียงส่งผลกระทบแต่ยังไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบค่านิยมของไทยที่เคยเป็นมาในอดีต ในแง่นี้เราอาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมของไทยในปัจจุบัน ยังมีลักษณะแบบเก่า ๆ หรือลักษณะค่านิยมแบบสังคมเกษตรกรรมในอดีตอยู่ และถ้าเราพิจารณาแผนนโยบายพัฒนาประเทศที่ถูกกำหนดในแผนพัฒนาฯ ทั้ง ๕-๖ ฉบับที่ผ่านมา เราจะสังเกตเห็นได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่ระบบอุตสาหกรรมอย่างเต็มที่ แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดไปก็คือ ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่เรามีแผนพัฒนาฯ มา เราไม่เคยมีความพยายามหรือการวางแผนที่จะพิจารณาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงระบบค่านิยมของเราให้มาสอดคล้องรองรับสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมเลย ผลที่ตามมาคือค่านิยมบางประการที่เป็นลักษณะดั้งเดิมของคนไทย กลับกลายมาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ

ตัวอย่างของค่านิยมที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ที่เราเห็นได้ชัดที่สุดประการหนึ่งคือความเป็นปัจเจกบุคคลของคนไทย(ตัวใครตัวมัน)หรือเราอาจจะเรียกว่า การรักความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นค่า

ไทยเวลานี้ที่ไม่เหมาะสม

การพัฒนาประเทศ

นิยามที่ฝังรากลึกอยู่ในชีวิตจิตใจของคนไทย คนไทยเราไม่ชอบให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับชีวิตของเรา และเราก็ไม่ชอบที่จะไปก้าวก่ายกับเรื่องของคนอื่น ไม่ชอบอยู่ภายใต้คำบัญชาของใคร ความเป็นปัจเจกบุคคลหรือความรักอิสระนี้เองที่ทำให้คนไทยเราเป็นคนที่ค่อนข้างเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เอาตัวรอดไว้ก่อน เรามีทัศนคติที่ว่า “รู้จักชาติไว้รอด เป็นยอดดี” “ตัวใครตัวมัน” “ทำอะไรตามใจได้คือไทยแท้”

ความเป็นปัจเจกบุคคลและความรักอิสระนั้น มีผลทำให้คนไทยเราไม่ค่อยเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย ข้อบังคับหรือแม้กระทั่งกฎหมายทั้ง ๆ ที่เราทราบดีว่าเป็นสิ่งที่ผิด แต่บางครั้งเราก็ทำตามใจตนเองและฝ่าฝืนกฎระเบียบที่วางเอาไว้ ในประเทศที่กำลังพัฒนา การเคารพต่อกฎระเบียบและการมีวินัยเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เพราะการเคารพต่อกฎระเบียบและการมีวินัยนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าคนในชาติมีความระลึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบในการที่จะทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ

นอกจากนั้น ความรักอิสระทำให้คนไทยไม่ชอบที่จะไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงในเรื่องของผู้อื่น ทำให้คนไทย “เกรงใจ” ผู้อื่น เรามักตัวเราเองว่า “รู้ละไมไซ้” เรามักจะหลีกเลี่ยง ไม่ทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดไม่พอใจ เพราะไม่อยากจะตนเองเดือดร้อน เรามักจะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการประจัญหน้ากับผู้อื่น โดยที่ไม่แยกแยะความขัดแย้งนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวหรือว่าเป็นความขัดแย้ง

ในเรื่องของหลักการเพื่อส่วนรวม ค่านิยมแบบนี้ทำให้สังคมไทยมีลักษณะที่ปล่อยตามสบายคือเป็นแบบ “ชั่งมัน” ที่ฝรั่งเรียกว่า Permissive Society ใครจะทำอะไรก็ได้ ยังไงก็ได้ โดยไม่คิดว่าเราทุกคนมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาประเทศ

ค่านิยมอีกประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศคือค่านิยมในเรื่องความรักสนุก คนไทยเรารู้สึกว่าความสนุกสนานเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่ง คนไทยไม่ชอบชีวิตที่อยู่ในสภาพเคร่งขรึม เอาจริงเอาจัง เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย คนไทยคิดว่า เมื่อเราเกิดมา เราควรจะแสวงหาความสุข ความสนุกสนานอย่างเต็มที่ แต่ในทางตรงกันข้าม การทำงานหนัก คนไทยกลับมองว่าเป็นความทุกข์ เป็นความยากลำบาก ใครที่ใช้ชีวิตแบบนี้ในสายตาของคนไทยเรารู้สึกว่าเป็นคนมีกรรม เพราะฉะนั้นคนไทยจึงมุ่งแสวงหาความสุข ความสนุกสนาน แต่จะหลีกเลี่ยงงานหนักและความยากลำบากที่ถือว่าเป็นทุกข์

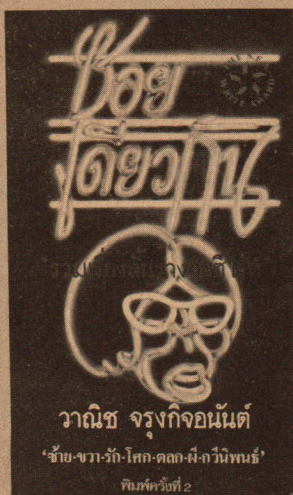
ค่านิยมในเรื่องความรักสนุกทำให้คนไทยมีลักษณะนิสัยที่เด่น ๆ อยู่หลายประการด้วยกันคือประการแรก คนไทยเป็นคนที่ไม่รู้จักอดออม เพราะว่าวิถีการแสวงหาความสุขอย่างหนึ่งของคนไทยคือการได้จับจ่ายทรัพย์สิน การเที่ยวหาซื้อสิ่งของตามห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผูดขึ้นมาราวกับดอกเห็ดในฤดูฝน คนไทยมีนิสัยชอบซื้อ ชอบจ่าย เพราะมันเป็นความสุข เป็นความสนุกสนานชนิดหนึ่ง แต่ในทางตรงกันข้าม การอดออมเป็นสิ่งที่คนไทยไม่ชอบ เพราะการอดออมเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความอดกลั้นสูง เป็นความทุกข์ ไม่สนุก คนไทยมีนิสัยที่ชอบใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ไม่รู้จักอดออม นิสัยเช่นนี้เองเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เราเสียเปรียบดุลการค้าต่างชาติปีละหลาย ๆ พันล้านบาท

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของคนไทยที่สืบเนื่องมาจากค่านิยมในเรื่องความ

รักสนุกก็คือ นิสัยชอบความสะดวกสบาย ไม่ชอบงานหนัก โดยเฉพาะงานที่ต้องใช้ความเคร่งเครียดหรือใช้กำลังกายอย่างหนัก คนไทยมักหลีกเลี่ยงอยู่เสมอ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นงานที่เกี่ยวกับการสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ เช่น งานเลี้ยง งานทำบุญ คนไทยจะจัดอย่างเต็มที่โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยากและความสิ้นเปลือง เพราะเป็นงานที่สนุก ลักษณะนิสัยประเภทนี้ตรงกับคำโบราณที่ท่านกล่าวไว้ว่า “เรื่องกินเรื่องอยู่ใครไม่สู้พ่อ เรื่องพายุเรื่องถ่อพ่อไม่สู้ใคร”

ลักษณะอีกประการหนึ่งของคนไทยที่เป็นผลมาจากค่านิยมในเรื่องความรักสนุกก็คือ คนไทยไม่ชอบทำอะไรโดยมีกรอบของเวลาที่แน่นอนมาบังคับ คนไทยจะรู้สึกอึดอัดเมื่อถูกรอบของเวลาทำงานมากกำหนดเอาไว้ สิ่งนี้เองที่ทำให้ชาวต่างชาติมองเราว่าเป็นคนที่ไม่ตรงต่อเวลา เป็นคนที่เกียจคร้าน ชอบความสะดวกสบายและสนุกสนานรื่นเริงมากกว่าการทำงานอย่างข้มแข็งจริงจัง

ที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด เป็นเพียงตัวอย่างของค่านิยมบางประการของคนไทย ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม ค่านิยมดังกล่าวควรที่จะได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อปูพื้นฐานในการสร้างค่านิยมแบบใหม่ ที่มีลักษณะที่สอดคล้องรองรับต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การรู้จักอดออม ความมีระเบียบวินัย ควรระลึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการทำงาน เป็นต้น พ่อแม่ ครูบาอาจารย์จะต้องทำหน้าที่เป็นกลไกอันสำคัญในการเผยแพร่ค่านิยมใหม่เหล่านี้ ด้วยการอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้ละทิ้งค่านิยมแบบเก่าอันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ และหันมายึดถือค่านิยมแบบใหม่ เป็นคนประหยัด ขยันอดทน รักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ส่วนรวมเป็นที่ตั้งอย่างญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นปัจจัยอันสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในภายภาคหน้า

เกี่ยวกับผู้เขียน

เกิด

อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๑

การศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๗

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนบางปลาม้า “สูงสูดมาดุจวิทย” อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

พ.ศ. ๒๕๑๐

จบหลักสูตรประโยคประถมศึกษา จากโรงเรียนช่างศิลป์ กรมศิลปากร กรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๕๑๕

จบหลักสูตรปริญญาตรีจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ศิลปบัณฑิตสาขาวิชาภาพพิมพ์)

พ.ศ. ๒๕๒๐

จบหลักสูตรปริญญาโท จากคณะศิลปะ มหาวิทยาลัยรัฐแคลิฟอร์เนีย เมืองลองบีช ประเทศสหรัฐอเมริกา (ศิลปมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาพพิมพ์)

การทำงาน

เริ่มทำงานนอกเวลาที่นิตยสารสตรีสารรายสัปดาห์ เมื่อปี ๒๕๑๕ และทำงานนอกเวลาที่นิตยสารสตรีสารรายสัปดาห์มาจนปัจจุบัน

ปี ๒๕๑๕ ทำงานหน้าที่ฝ่ายศิลป์ที่หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยรายวัน ทำอยู่ประมาณครึ่งปี ปี ๒๕๑๖ ทำงานหน้าที่ฝ่ายศิลป์ หน่วยออกแบบ ธนาคารกสิกรไทย จนกระทั่งเดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อต้นปี ๒๕๑๘ อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ๓ ปี ๘ เดือน กลับเมืองไทยเมื่อกลางปี ๒๕๒๑ ทำงานที่บริษัทพรีเมียร์ พับลิชชิง ทำวารสารบ้านของการเคหะแห่งชาติ และทำงานแปะปะอีกหลายแห่ง ปัจจุบันเป็นนักเขียนอิสระ

เกี่ยวกับการเขียนหนังสือ

เป็นคนชอบวิชาภาษาไทย เริ่มหัดเขียนกลอนเมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยม มีผลงานกลอนตีพิมพ์ในนิตยสารครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๐๗ เริ่มมีชื่อเสียงเรื่องกลอนสมัยเรียนที่คณะจิตรกรรม ระหว่างที่เรียนอยู่มหาวิทยาลัย มีงานเรื่องสั้นสามสี่เรื่องตีพิมพ์ในหนังสือวรรณศิลป์ และหนังสือรบน้องของมหาวิทยาลัยศิลปากรและหนังสือรบน้องของโรงเรียนช่างศิลป์ ผลงานเรื่องสั้นเรื่องแรกที่ได้ตีพิมพ์ในนิตยสาร ชื่อเรื่อง “โน้ตแห่งความแข็ง” ตีพิมพ์ในนิตยสารรายปักษ์ลลนา เมื่อปี ๒๕๑๕ เริ่มเรื่องชุดจดหมายถึงเพื่อนในนิตยสารรายปักษ์ลลนาเมื่อปี ๒๕๑๘ เริ่มเขียนคอลัมน์ประจำครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ประชาชาติรายวัน เมื่อปี ๒๕๑๗ เป็นคอลัมน์เกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง

ผลงานที่พิมพ์รวมเล่มแล้ว

๑. จดหมายถึงเพื่อน ๑
๒. จดหมายถึงเพื่อน ๒
๓. บันทึกแห่งการเดินทาง (รวมบทกวี)
๔. ประเดี๋ยวเดียวที่จตุรัสแดง
๕. จดหมายถึงแม่จำเนียร
๖. ริมระเบียง
๗. ไร่สารคดีชุด “เพื่อนผู้อยู่ในบ้าน”
๘. สวัสดิ์ศรีขอบคุณผู้หนึ่ง
๙. สนทนาประสาจน
๑๐. เลาะยุโรป
๑๑. ซอยใจสบาย
๑๒. เคนาสันดาว
๑๓. กระเทียมเจียว
๑๔. อากัฏ...แต่ไม่ยกตาย
๑๕. ซอยเดียวกัน

หนังสือสำหรับเด็ก

๑. เด็กชายกมลเที่ยวบ้านทุ่ง
๒. เชี่ยวสิงโต
๓. แม่หนูผู้กล้าหาญ
๔. ลูกเสือหาเหยื่อให้แม่
๕. ธรรมชาติคือครู

หนังสือรวมเรื่องสั้น “ซอยเดียวกัน” ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (The S.E.A. Write Award) ประจำปี ๒๕๒๗

กา

“เจ้ากาเอ๋ยเจ้ากาน้อย

ช่างติดต้อยตามต๋องสนอง

ผล

ใครก่อกรรมใดไว้ในสกุล

เป็นไม่พ้นกรรมเก่าของเจ้า
เอ๋ย”

วาณิช จรุงกิจอนันต์

ผมไม่ได้ประหลาดใจอะไรนัก เมื่อเห็นกาตัวนั้นครั้งแรกในตอนเช้าวันหนึ่ง นึกจนอยู่บ้างก็ที่ว่าทำไมมันถึงมาเกาะอยู่ที่สายไฟใกล้บ้าน ใกล้ระเบียง

ห้องนอนของผม ผมตื่นนอนในตอนเช้า สิ่งแรกที่ทำคือลุกขึ้นนั่งแล้วมองผ่านประตูมุ้งลวดออกไปข้างนอก ผมเห็นกาตัวนั้นคล้าย ๆ ว่าเราจะสบตากันนิดหนึ่ง ก่อนที่มันจะไผ่ขึ้น บินหายไป

ผมมานึกได้ภายหลังว่าเจ้ากาตัวนั้นออกจะใหญ่ผิดปกติ ใหญ่กว่ากาทุกตัวที่ผมเคยเห็นมา คงจะเป็นด้วยผมไม่ได้เห็นกามาเป็นเวลานานมาก ผมเลยไม่ได้รู้สึกผิดปกติกับขนาดของมันในตอนแรก ใช่แล้ว...มันใหญ่ราวกับแม่ไก่ตัวย่อม ๆ ที่เดียว

ผมอาจจะลืมเจ้ากาตัวนี้ไปได้ ถ้า

หากหลายวันต่อมาภรรยาผมจะไม่พูดขึ้น เธอบอกว่ามีกาตัวหนึ่งมาเกาะที่สายไฟตรงกับกระเบื้องห้องนอน เธอเห็นมันทุกเช้าที่ตื่นขึ้นเหมือนกับว่ามันมารออยู่ สามสี่วันมาแล้วที่เธอตื่นนอนขึ้นมามองเห็นมัน หลังจากที่เรามองดูมันครู่หนึ่งมันจะบินหนีไป

ผมถามว่าตัวมันใหญ่ขนาดไหน ภรรยาผมตอบว่าตัวมันใหญ่ทีเดียว ใหญ่จนรู้สึกผิดปกติ

อาจจะเป็นกาตัวเดียวกับที่ผมเห็นผมไม่ได้สนใจอะไรอีก

ทุกวันภรรยาจะตื่นนอนก่อนผม แล้ววันหนึ่งผมก็ตื่นขึ้นมาไล่ ๆ กับเธอ ตื่นด้วยเสียงร้องหวีดอย่างตลกที่สุดขีดของเธอ ตอนที่ผมผวาตื่นขึ้นนั้น ภรรยาผมยังอยู่ในอาการตาค้าง หน้าเผือดและตัวสั่นอย่างตื่นตระหนก ผมจับตัวเธอเขย่าถามอย่างรุนแรงและตื่นเต้น “อีกา กา กาตัวนั้น...” เสียงของเธอตะกุกตะกักอย่างควบคุมสติไม่ได้ และยังไม่หายจากอาการตกใจ

“ทำไม มีอะไรหรือ” ผมถามเธอ พร้อมทั้งหันไปมองที่ประตูระเบียง ไม่เห็นอะไรนอกจากต้นสนและสายไฟ

“กาตัวนั้น มัน มันบิน บินเข้าจะตี...”

“บ้าไปแล้ว” ผมลุกขึ้นอย่างหัวเสีย

ภรรยาผมสร้างจากอาการช็อค เธอพยายามจะยืนยันกับผมว่าสิ่งที่เธอบอกเป็นเรื่องจริง เจ้ากาตัวนั้นโผล่จากสายไฟมาที่ระเบียง เธอบอกว่าถ้าไม่ติดว่ามีมั่งลวดเจ้ากาตัวนั้นจะต้องเข้ามาตีเราสองคนถึงในห้องนอนแน่ ๆ

“เธอจะเมอไปมากกว่า” ผมพูดอย่างไม่ใส่ใจ ลุกขึ้นไปเข้าห้องน้ำ เสริจรูះจากห้องน้ำยังเห็นภรรยาผมนั่งเขื่องอยู่ ผมไล่ให้เธอไปอาบน้ำเตรียมตัวไปทำงาน เพราะได้เธอยู่จะไปทำงานสาย ภรรยาผมลุกไปเข้าห้องน้ำอย่างหงอย ๆ ดูเธอยังง ๆ กับเหตุการณ์ที่เล่าให้ผมฟัง

ผมเดินลงไปข้างล่าง เปิดประตูออกไปนอกบ้าน หยิบหนังสือพิมพ์ที่รบอยู่เป็นประจำติดมือเดินขึ้นข้างบนอีกครั้ง เพื่อมานั่ง

อ่านที่เตียงนอน ผมนั่งลงและนึกถึงเรื่องที่ภรรยาเล่าให้ฟัง มองผ่านบานมั่งลวดไปที่สายไฟที่ผมเคยเห็นกาตัวนั้นมาเกาะ แล้วผมก็ขมลุกขึ้นทั้งตัว

ประตูมั่งลวดของระเบียงห้องนอนของผมมีรอยอยู่เหมือนมีกรงเล็บสัตว์ปีกชนิดหนึ่งมาขยุ้มเข้าหากัน มีอยู่สองรอยเหลื่อมกันอยู่หน่อยหนึ่ง เรื่องที่ภรรยาผมเล่าให้ฟังเป็นเรื่องจริงหรือไม่

ผมลุกไปเปิดประตูมั่งลวดออก ดันไปจนสุด จะใช้รอยเล็บกายักษ์ประหลาดตัวนั้นหรือเปล่าผมยังไม่แน่ใจ แต่ผมไม่ต้องการให้ภรรยาผมมาเห็นรอยนี้ในตอนนี้อย่างไร ผมก็นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ พยายามไม่คิดสนใจเรื่องอื่น นอกจากข่าวในหนังสือพิมพ์

มีข่าวพาดหัวเรื่องคนกระโดดตึกตาย เมื่อเห็นรูปคนตายและอ่านรายละเอียดของข่าวผมก็ใจหาย เพราะคนที่กระโดดตึกตายเป็นเพื่อนสนิทของผมเอง ข่าวบอกว่าคนตายผิดหวังเรื่องการค้า ทำธุรกิจค้าผลไม้ไม่อยู่แล้วขาดทุนอย่างย่อยยับ ผมนึกในใจว่าเป็นไปไม่ได้ เพื่อนผมคนนี้มีกิจการค้าผลไม้ไม่อยู่ที่ตลาดแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ มีรถรับส่งผลไม้สองคัน กิจการของมันเป็นรุ่งเรืองดี ผมเพิ่งเจอมันเมื่อเดือนที่แล้วนี่เอง ไม่มีวิธีแหวใด ๆ ว่าการค้าของมันล้มเหลว

ผมนึกสงสัยว่าเพื่อนผมอาจถูกฆาตกรรม แต่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าเป็นการฆ่าตาย เพราะไม่มีร่องรอยหรือหลักฐานใด ๆ แสดงว่ามีบุคคลที่สองอยู่ในที่เกิดเหตุ

เพื่อนผมกระโดดลงมาจากตึกแถวชั้นสี่ ขณะนั้นไม่มีใครอยู่ด้วยเลย เมียเขาและลูก ๆ ดูโทรทัศน์อยู่ชั้นสอง เขากระโดดลงมาในชุดนอน ตอนห้าทุ่มกว่า ๆ

ผมรู้สึกสลดใจจนอ่านข่าวอื่นต่อไม่ไหว เมื่อภรรยาออกมาจากห้องน้ำผมจึงบอกข่าวร้ายให้รู้ ซึ่งภรรยาผมเองก็ตกใจ เศร้าใจไม่น้อยกว่าผม เนื่องจากเพื่อนคนนี้เป็นเพื่อนสนิทที่วิ่งเล่นด้วยกันมาแต่เด็กสมัยที่เราียังอยู่ต่างจังหวัดด้วยกัน โตขึ้นต่างคนก็ต่างไป เขากับผมเจอกันที่กรุงเทพฯ และไปมาหา

สู่กันบ้าง เขาเคยแวะมาที่บ้านผมพร้อมทั้งหอบผลไม้มาฝากครั้งละมาก ๆ เสมอ

ภรรยาผมแต่งตัวขับรถออกไปทำงาน ผมลงมาซิงกาแพกินและครุ่นคิดเรื่องการตายของเพื่อน สายหน้อยผมก็แต่งตัวขับรถออกไปทำงานบ้าง ผมทำงานบริษัทซึ่งไม่จำเป็นต้องเข้าแต่เช้า เป็นงานอิสระซึ่งไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในออฟฟิศตลอดเวลา ผมเปลี่ยนใจเป็นขับรถไปเยี่ยมครอบครัวของเพื่อน และคิดว่าจะเข้าทำงานตอนบ่าย

ผมไปถึงบ้านเพื่อนขณะที่ทุกคนกำลังเศร้าโศก มีเสียงร้องไหระงมเป็นพวกญาติ ๆ และลูกสองคน เมียเพื่อนผมนั่งหน้าหมองอยู่ทางหนึ่ง เมื่อเห็นผมก็ร้องไห้สะอึกสะอื้นเสียเต็มที่ ผมเดินเข้าไปนั่งลงข้าง ๆ จับมือปลอบ เพราะไม่รู้จะพูดอย่างไรดี

ผมพยายามถามเมียเพื่อนว่า เพื่อนผมกินยาอะไรเข้าไปหรือเปล่าเธอก็บอกว่าเปล่า พลังเล่าด้วยเสียงส่ออื้นขาดเป็นช่วง ๆ เธอไม่เข้าใจเหมือนกันว่าเพื่อนผมจะฆ่าตัวตายทำไม ในเมื่อเรื่องครอบครัวและเรื่องการค้าไม่มีปัญหาอะไรเลย จะว่าเป็นอุบัติเหตุก็ไม่ใช่ เพราะหน้าตางั้นสติไม่ถูกกรงเหล็กกันเป็นบานหน้าต่าง ต้องไขกุญแจออกไป

ผมถามเรื่องกินยาเพราะคิดว่าเพื่อนผมอาจจะกินยาประเภทที่มีผลทำให้ประสาทเลอะเลือน เพราะเคยรู้ว่ามีयर่าจับประสาทบางชนิดกินแล้วทำให้พ่อคลั่งเลือนลอยควบคุมสติตัวเองไม่ได้

ที่พักของเพื่อนผมเป็นตึกแถวสี่ชั้น ผมเดินออกมาดูที่ซึ่งเพื่อนผมกระโดดลงมา ไม่มีร่องรอยอะไรที่พื้นซีเมนต์ซึ่งศพเพื่อนของผมหล่นลงมาองอยู่ ผมคิดว่าอาจจะมีการเคลือบหรือรองรอยบางอย่างบ้าง แต่ก็ไม่มี ชาวตึกแถวบ้านใกล้เคียงก็ยังวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ หลายคนมองมาที่ห้องแถวของเพื่อนผมอย่างสงสัยใคร่รู้

ผมเดินเข้าไปปลอบเมียเพื่อนอีกพักหนึ่ง รู้ชื่อวัดที่ตั้งศพแล้วก็ลากลับ บอกว่าค่า ๆ จะแวะไปที่วัด

เมื่อเดินออกมาถึงจุดที่เพื่อนผมกระโดดลงมาตาย ผมหยุดนิ่งยืนดูอย่างหดหู่ ผมรู้สึกว่าได้กลิ่นเหม็นไหม้อะไรบางอย่าง ผมไม่รู้ว่ากลิ่นนั้นคืออะไรแน่ แต่กลิ่นนี้ทำให้รู้สึกครั่นเนื้อครั่นตัวแสงขนเยือกขึ้น

ผมเคยได้กลิ่นนี้มาก่อน นานมาแล้ว แต่มันก็ไม่ได้กลิ่นนี้มาจากไหนสมัยไหน ผมพยายามมองหาที่มาของกลิ่นเหม็นไหม้ แต่ก็ไม่เห็นว่าจะมาจากที่ไหน ผมมีความรู้สึกเหมือนจะอาเจียนจนต้องรีบเดินจากที่นั่น

ขณะที่ขยับตัวออกเดิน ตามผมมองต่ำลงที่เท้า ขยับไปได้ก้าวเดียวผมก็รู้สึกเหมือนถูกตรึงให้ติดอยู่กับที่ ที่ข้างเท้าข้างหนึ่งของผมมีขนนกสีดำเป็นอันเลือกหมด ทั่ววางอยู่ ผมนึกในใจว่าแถวนี้คงจะมีการฆ่าไก่กัน

ความรู้สึกสงสัยและเหมือนมีอำนาจบางอย่างบังคับผมก้มลงหยิบขนนกหรือขนไก่เล็ก ๆ สีดำนั้นขึ้นมาดู แล้วผมก็ต้องขว้างทิ้งไปอย่างตกใจ เพราะทันทีที่ผมหยิบมันขึ้นมา กลิ่นเหม็นไหม้ที่ผมได้กลิ่นอยู่เมื่อครู่ก็จู่โจมขึ้นกระแทกจมูก

บ้าจริง ๆ ผมไม่เห็นว่ามันจะมีรอยไหม้อะไรเลย กลิ่นเหม็นไหม้นั้นมาจากไหน ผมรีบเดินจากที่นั่นมาโดยเร็ว

ผมแวะไปที่วัดซึ่งเป็นที่ตั้งศพของเพื่อน เอาค่ามากแล้ว ไม่ทันได้รดน้ำศพ เพราะเขารดน้ำกันไปแล้วตั้งแต่ตอนเย็น ผมพบเพื่อนฝูงเก่าแก่มากมาย เพื่อนบางคนไม่ได้พบกันมานานนับสิบปี เพราะเพื่อนที่มาล้วนเป็นเพื่อนที่รู้จักกันมาตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ ตอนที่อยู่ต่างจังหวัด เมื่อโตขึ้นต่างก็แยกย้ายกันไปทำมาหากิน บางคนก็เรียนหนังสือสูง ๆ ก็ได้พบกันบ้าง เพราะต่างเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ด้วยกัน

เพื่อนผมคนที่ตายนี้ก็ได้เรียนต่อหลังจากจบปอเจ็ด รับจ้างเขามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งมาทำการค้าของตัวเองได้ น่าเสียดายที่อายุสั้น เพื่อนเก่า ๆ พุดกันอย่างนั้น

ผมได้พบเพื่อนเก่าที่สนิทมากอีกคนหนึ่ง ก็เป็นคนทีพบ ๆ กันอยู่บ้างแล้วใน

กรุงเทพฯ เป็นนักกฎหมายของธนาคารใหญ่แห่งหนึ่ง คุยกันไปได้พักหนึ่งผมถึงสังเกตว่าเขามีผ้าพันแผลปิดด้วยพลาสติกอยู่ที่หน้าผากด้านซ้ายตรงตีนผม เมื่อถามเขาว่าเป็นอะไร เขาบอกผมว่าโดนอีกาจิก

การได้พบเพื่อนเก่า ๆ ที่ไม่เคยพบกันมานาน ทำให้ผมลืมเรื่องอีกาตัวนั้นไปสนิท เมื่อได้ยินเพื่อนบอกว่ามีแผลเนื่องจากโดนอีกาตี ผมจึงรู้สึกเหมือนนอนหลับแล้วสะดุ้งตื่นขึ้น ถามเขาอย่างตื่นเต็นว่าไปทำยังงัยเข้าถึงโดนอีกาจิกเข้าได้

เพื่อนผมบอกว่ามันมาเกาะอยู่ใกล้หน้าต่างห้องนอนทุกวัน รำคาญขึ้นมาเลยลากปิ่นมาจะยิง หยิบปืนมายังไม่ทันจะตั้งหลักมันก็บินถลาเข้ามาถึงตัว ตีเข้าที่หนึ่งแล้วบินหนีไป

ผมฟังเข้าแล้วไม่ได้ถามอะไรต่อ เพราะเกิดความคิดสับสนวุ่นวายในใจจนปั่นป่วนไปหมด

ผมเสคุยกับเพื่อนเรื่องอื่น ๆ ต่อแล้ว ปลีกตัวมานั่งเหม่ออยู่ทางหนึ่งรอเวลาที่พระจะสวด มีคนมากันมากเหมือนกัน ผู้หญิงส่วนใหญ่แต่งชุดดำ ผู้ชายเกือบทุกคนสวมเสื้อขาว เมียเพื่อนผมนั่งอยู่ทางหนึ่ง เธอสิ้นเรี่ยวแรงจะลุกขึ้นต้อนรับแขก ปลอ่ยให้เป็นหน้าที่ของน้องสาวและญาติคนอื่น ๆ ผมมองไปทางเพื่อนผู้ถูกกาจิกเป็นแผลที่หน้าผากเห็นเขานั่งคุยอยู่กับเพื่อนอีกสองสามคน ผมมองเขาแล้วเหม่อมองไปทางอื่นแล้วกลับไปมองอีกที มีอะไรบางอย่างที่ผมสงสัยและรู้สึกว่าบางสิ่งบางอย่างในบรรยากาศรอบตัวผิดปกติ

ผมจำได้ว่าเพื่อนผมสวมเสื้อขาว แต่ทำไมตอนนี้เขาถึงสวมเสื้อดำ เขาถูกไปเปลี่ยนเสื้อที่ไหน เขาจะเปลี่ยนเสื้อทำไม

ผมพยายามเพ่งดู แล้วก็รู้สึกว่าร่างกายตัวเองกระตุกเหมือนกับจะหายใจไม่ออก เสื้อดำของเพื่อนผมมันไม่ใช่เสื้ออย่างที่ผมคิดที่แรก เมื่อจับตาจุดนั้นผมก็เห็นความเป็นมันสะท้อนแสงไฟ ผมหลับตาแล้วลืมหืมเพ่งมองดูใหม่ เสื้อดำนั้นไม่ใช่ผ้า แต่

เป็นขนกา เป็นขนกา ความรู้สึกบอกผมอย่างนั้น

ผมลุกขึ้น เดินเข้าไปหาเพื่อนจะดูให้ถนัดตา เมื่อเดินเข้าไปใกล้ผมก็ยิ่งตื่นเต้น หัวใจเต้นระทึกถึงกระชั้น

จากด้านหลังของเพื่อนที่ผมเห็นนั้นเขาไม่ได้สวมเสื้อที่เป็นขนนกสีดำ แต่เขามีปีก ผมไม่รู้ว่าเขามีแขนอยู่ด้วยหรือเปล่า เพราะลักษณะที่เป็นปีกนกใหญ่นั้นคลุมด้านหลังเขาไว้หมด เป็นปีกนกที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่ผมเคยเห็นมา ผมพยายามจะบอกใครบางคนให้ดูในสิ่งที่ผมเห็น แต่ก็พูดไม่ออก ไม่มีใครสนใจ ผมขยับตัวเข้าไปหาเพื่อนเพื่อจะบอกเขาถึงสิ่งที่ผิดปกติ แต่เมื่อผมขยับตัว สิ่งที่เขาเห็นก็เปลี่ยนไป

เพื่อนผมกลับมาอยู่ในชุดเสื้อเชิ้ตขาวกางเกงดำเหมือนที่ผมเห็นเขาตอนพบกันที่แรก ผมนึกเสียดายที่ผมไม่น่าจะกระพริบตา ผมไม่ควรจะกระพริบตา

ผมกลับบ้านค่อนข้างดึก อาบน้ำแล้วรีบนอนทันที แต่นอนไม่หลับ ผมพยายามนึกย้อนถึงภาพที่เห็นวันนี้ นึกถึงปีกนกสีดำที่คลุมหลังเพื่อนผม นึกถึงกลิ่นเหม็นไหม้และขนนกเป็นอันเลือก

กลิ่นเหม็นไหม้ดูเหมือนจะกรุ่นอยู่ที่จมูกของผม พยายามนึกเท่าไรก็นึกไม่ออกว่าผมเคยได้กลิ่นนี้มาแต่ครั้งไหน เหมือนกับนึกชื่อใครสักคนแล้วติดอยู่ที่ริมฝีปากคล้าย ๆ ว่าผมจะได้กลิ่นนี้ในสมัยที่...สมัยที่...สมัยที่...ผมคิดค้างอยู่แล้วหลับไป

“จับไว้อัย จับ จับ จับมันให้ได้ จับมันให้ได้...”

เสียงนี้ดังอิงออลอยู่ในความฝันของผม ดังซ้ำซากอยู่เช่นนั้นจนผมสะดุ้งตื่น ผมเหลียวดูนาฬิกาปลุกพรายน้ำที่หัวเตียง ดีสามพอดี ผมรู้สึกคอแห้งกระหายน้ำ จึงขยับตัวลุกขึ้นนั่ง ตั้งใจว่าจะลุกไปดื่มน้ำ ภรรยาผมนอนหลับสนิท

ผมลุกขึ้นยืน ก่อนที่จะเดินผมรู้สึกเหมือนมีใครสักคนกำลังจ้องมองผมอยู่ภายนอก ผมรู้สึกจริง ๆ มีใครสักคนกำลัง

จ้องมองผมอยู่ข้างนอก ผมมองออกไปนอก ประตูระเบียง แล้วก็ต้องตัวชา ใจหายวบ ขนลุกชันขึ้นทั้งตัว ข้าไปทั้งหนังหัว

กาตัวนั้นคำทะมึนอยู่บนสายไฟ ไฟ แสงจันทร์จากเสาไฟฟ้าใกล้ ๆ จับชนมันวาว มันจ้องมองผมอยู่ ผมรู้สึกอย่างนั้น มันจ้องมองผมอยู่จริง ๆ เกาะสายไฟนิ่ง ไม่ขยับเลย

มันมาทำไมของมัน ผมมองที่บาน มุ้งลวด รอยขยุ้มของกรงเล็บยังอยู่ที่เก่า เห็นได้ในความมืดเพราะมีแสงจากภายนอก ผมขี้ตา มองไปที่กาตัวนั้นอีก มันเกาะนิ่ง อยู่ที่เก่าความรู้สึกบอกผมว่ามันจ้องผมอยู่ เข้มขึงทีเดียว

ผมหันหลังให้มัน เดินลงมาข้างล่าง รินน้ำดื่ม เสร็จแล้วหันไปทางบาร์เหล้า คั่วขวดเหล้ามาขวดหนึ่ง เปิดจุกดื่มอีก ๆ เข้าไปหลายอีก หันไปดื่มน้ำอีกทีแล้วกลับขึ้น ข้างบน

ผมค่อย ๆ ย่องเดินบังผนังห้องนอน ยืนนิ่ง ๆ อยู่ครู่หนึ่ง แล้วแหย่หน้าข้า ๆ ออก ไปแอบดูว่าเจ้ากาตัวนั้นยังเกาะอยู่ที่เก่าหรือ เปล่า มันยังอยู่ที่เก่าและจ้องมองผมอยู่ ดู เหมือนว่ามันมองผมและเห็นผมอยู่ตลอดเวลา

ผมตัดสินใจในวินาทีนั้น ดันบาน มุ้งลวดให้เปิดออก ผมกะจะตะโกนไล่มัน

เหมือนมันจะรู้ว่าผมกำลังจะทำอะไร ทันทีที่ผมแหย่บานมุ้งลวดออก เงาดำของมัน ก็ถาพรวดเดียวถึงตัวผม ความรู้สึกบอกผมว่า เป็นการเคลื่อนไหวที่เร็วกว่าสายฟ้าเสียอีก ผมตกใจจนแทบสิ้นสติ ยกมือขึ้นปิดและ พยายามดึงบานมุ้งลวดให้ปิดเข้ามา เสียง บานมุ้งลวดกระทบกันดังสนั่นแต่ก็ดูเหมือนจะ เบากว่าเสียงร้องอย่างตกใจของผม

ผมถอยกลับมานั่งลงกับพื้นห้องนอน หายใจหอบ ภรรยาผมผวาลุกขึ้นอย่าง ตื่นตระหนก เธอกระหืดกระหอบลงมาจากเตียง ถามผมเสียงดังลั่นว่าเกิดอะไรขึ้น

ผมสร้างจากอาการตกใจ มองไปที่ หน้าต่างและสายไฟ ไม่มีร่างเจ้ากาประหลาดตัวนั้น ผมชี้ให้ภรรยาเปิดไฟ เพราะลึนแรงจะพูด สำนวญร่างกายตัวเองจากแสงไฟ

แล้วไม่ปรากฏว่าร่างกายผมมีบาดแผลใด ผมบอกภรรยาว่าผมฝันร้าย และคงจะนอนละเมอ เพื่อให้เธอคลายใจไม่ชักใช้อะไร มาก ผมจึงขึ้นนอนบนเตียงกับเธอ พยายาม ช่มตาหลับ ความคิดของผมยุ่งเหยิงสับสนไปหมด

ผมนอนไม่หลับอีกเลย กระทั่งฟ้าใกล้สว่างจึงค่อยหลับไป

ดูราวกับว่าทันทีที่ผมหลับเสียก็เริ่มดังก้องในความฝันของผม มันดังค่อย ๆ มาแผ่ว ๆ ก่อนแล้วก็ดังกระชั้นขึ้น ดังขึ้น แล้วก็แผ่วลงแล้วดังขึ้นอีก ทำไมผมจึงฝันเช่นนี้ผมก็ไม่เข้าใจ ไม่มีภาพใด ๆ ทั้งสิ้นในความฝันนี้ของผมมีแต่เสียงเสียงซึ่งดังกึกก้องสะท้อนไปมาจนผมสะดุ้งตื่น

สายแล้ว แดดส่องจ้าเข้าตาจนผมต้องหลับตานิ่ง ๆ อยู่พักใหญ่ เมื่อลืมตาขึ้นสิ่งแรกที่ผมคิดคือมองออกไปนอกบ้านทาง ระเบียงห้องนอน

เจ้ากาตัวนั้นเกาะอยู่ที่เสาไฟเราสบตากัน แววดาของมันทำให้ผมนึกอะไรได้เล่า ๆ ผมเคยพบแววดาอย่างนี้มาก่อนที่โหนดสักแห่งหนึ่ง ที่โหนด...ที่โหนด...ผมนึกไม่ออก แต่ผมต้องเคยพบแววดาอย่างนี้มาแล้วแน่ ๆ ผมเคยพบมาแล้วแน่ ๆ อย่างน้อยก็ครั้งหนึ่ง

เมื่อเห็นเจ้ากาตัวนี้ในแสงแดดยามเช้า ทำให้ผมรู้สึกดีขึ้น มันไม่น่ากลัวเหมือนที่เห็นในตอนกลางคืน หรือจะเป็นที่การมองของมัน เราสบตากันครู่หนึ่ง ท่าทางของมันสงบอย่างประหลาด ผิดวิสัยของกาที่ผมเคยเห็น แล้วมันก็โฉบขึ้นบินหายไป

ผมลุกขึ้นเข้าห้องน้ำ เปิดน้ำแปรงฟันล้างหน้า ทันทีที่มีผมถูกรู้น้ำผมรู้สึกสแลบ ๆ ที่สันมือซ้ายด้านล่าง พลิกมือขึ้นดูผมก็เห็นรอยแผล คราบเลือดแห้งยังติดอยู่ เป็นบาดแผลจากการที่กาตัวนั้นโฉบเข้าทำร้ายผม กระมัง ใช่แน่ เพราะผมไม่เคยรู้ตัวเองว่ามีแผลนี้มาก่อนเลย เมื่อคืนนี้ผมอาจตื่นตื่นตกใจเกินไปจนไม่รู้สึก

ผมล้างแผลจนสะอาดแล้วใช้ปลาสเตอร์ปิดแผลไว้

ผมเดินลงมาข้างล่าง ซงกาเพกิน เดินไปหยิบหนังสือพิมพ์มานั่งอ่าน ทันทีที่เปิดดูข่าวหน้าแรกผมก็ถึงกับตัวเย็น รู้สึกเหมือนจะเป็นลม มีข่าวคนกระโดดตึกตายอีกแล้ว คนตายเป็นเพื่อนของผมอีก เป็นเพื่อนคนที่พบเมื่อวานในงานศพ นักกฎหมายของธนาคารคนที่ถูกกาจิก คนที่ผมเห็นร่างของเขาเป็นกาอยู่ครู่หนึ่ง โอโฮ...ผมรู้สึกหิว ๆ บ่นป่วนในท้อง จนต้องลุกไปเข้าห้องน้ำทำท่าจะอาเจียน แต่ก็ไม่ได้อาเจียน พะอืดพะอมอยู่ครู่หนึ่ง แล้วออกมาสงบสติอารมณ์เฉย ๆ อยู่อีกพักใหญ่

ข่าวบอกว่ากากระโดดลงมาจากหน้าต่างห้องนอนซึ่งอยู่ชั้นสองของบ้าน ฟุ้งหลวลงมากอดหัก เขาตายเมื่อคืนหลังจากที่กลับจากงานศพของเพื่อนพ่อค้าผลไม้

อาการพะอืดพะอมของผมไม่หายไป ผมลุกขึ้นไปเข้าห้องน้ำ อาบน้ำสระผม จึงรู้สึกดีขึ้น กลับลงมาข้างล่าง มานั่งนึกถึงเพื่อนที่ตายไปในเวลาติด ๆ กันสองคนนั้น

ข่าวหนังสือพิมพ์บอกว่าเพื่อนผมกลับจากงานศพถึงบ้านราวสี่ทุ่มเศษ ขณะที่ทุกคนคิดว่าเขากำลังอาบน้ำอยู่ เขาก็ฟุ้งหลวลงมา หนังสือพิมพ์บอกว่าผู้ตายเป็นเพื่อนสนิทกับคนที่กระโดดตึกตายเมื่อก่อนหน้านั้นหนึ่งวัน คือเพื่อนพ่อค้าผลไม้ของผมนั่นแหละ รายละเอียดของหนังสือพิมพ์บอกว่าสองคนนี้อาจมีอะไรผูกพันกันมากกว่าเพื่อนธรรมดา เป็นเรื่องทางจิตและความผูกพันที่ทำให้อีกคนหนึ่งกระโดดตึกตายตาม ผมนึกในใจว่าบ้า

ผมนั่งซมอยู่จนเกือบเที่ยง ไม่คิดจะไปทำงานทำการเอาเลย ที่สุดผมก็พยายามต่อโทรศัพท์ถึงบ้านเพื่อนผู้ตาย น้องชายเขาเป็นคนรับโทรศัพท์ บอกว่าตำรวจเก็บศพไปแล้ว จะรดน้ำศพที่วัดเย็นนี้ ผมถามชื่อวัด รู้แล้วก็วางหู

อะไรบางอย่าง อะไรสักอย่างในใจบอกผมว่าควรจะไปดูสถานที่เกิดเหตุ ผมชักรู้เลา ๆ ราง ๆ แล้วว่าทำไมเพื่อนผมถึงกระโดดตึกตายติดกันแบบนี้

ผมไปที่บ้านเพื่อนที่ซอยแห่งหนึ่งแถวคลองประปา ไม่มีใครอยู่ที่บ้านเลย อาจจะไปจัดการเรื่องธุระเกี่ยวกับงานศพกันหมด ผมรืออยู่ว่าจะเอาอย่างไรดี พอได้เห็นมีชาวบ้านสามคนเดินมา คนหนึ่งชี้ให้อีกสองคนดูว่า “นี่ไง ตรงนี้ที่กระโดดลงมา กระโดดลงจากหน้าต่าบ้านนั่น นั่น”

เขาวិพากษ์วิจารณ์กันครู่หนึ่งแล้วเดินจากไป ผมเดินเข้าไปดูตรงที่เขาชี้กันว่าเป็นที่ซึ่งเพื่อนผมนอนตาย ไม่มีร่องรอยอะไร แต่...จู่ๆ ผมได้กลิ่น กลิ่นเหม็นไหม้ กลิ่นเดียวกับที่ผมได้กลิ่นมาเมื่อวาน กลิ่นลอยมาจางๆ แล้วค่อยแรงขึ้น ผมก้มลงมองหาที่มาของกลิ่นตามพื้น ทันทีที่ผมก้มลงมอง ผมก็พบมัน ชนนกเป็ดนวล

ผมก้มลงนั่งดูใกล้ๆ เพื่อให้แน่ใจ กลิ่นจุนั้นกระแทก จมูกผมอย่างแรงจนผมต้องรีบลุกขึ้นขี้ผุก กลิ่นมันทำพวจะหอมเหมือนกัน แต่ความรู้สึกบอกผมว่ามันเหม็น กลิ่นเหม็นไหม้เอียนๆ อย่างไรบอกไม่ถูก ทำไมกลิ่นมันถึงเหมือนกับกลิ่นที่ผมได้กลิ่นมาเมื่อวาน มันมาได้อย่างไร ทำไมถึงเหมือนกับชนนกเป็ดนวลที่ผมเห็นเมื่อวาน ทำไมถึงเป็นกลิ่นเดียวกัน

ผมเดินไปนั่งที่พุทบาทริมถนนหน้าบ้านเพื่อน พยายามเรียบเรียงความคิด ผมเคยได้กลิ่นนี้มาก่อนแน่ๆ นานมาแล้ว ที่ไหนเล่า ที่ไหน...ที่ไหน

ผมแวะเข้าไปที่ทำงานพักใหญ่แล้วขับรถไปที่วัด ศพของเพื่อนผมนอนอยู่แล้ว ผมมาถึงเป็นคนแรกๆ ของแขกที่ที่มาทักหลายคนเดินมาแสดงความเสียใจกับผม เพราะเขารู้ว่าเพื่อนที่ตายเป็นเพื่อนสนิทกับผมมากกว่าใครอื่น ๆ สนิทกันไม่แพ้เพื่อนที่ตายไปเมื่อวาน เพื่อนที่ทำงานศพนี้คงจะเป็นชุดเดียวกับเพื่อนที่ไปงานศพเมื่อคืนนี้ หลายคนคงจะต้องวิ่งรอกไปทั้งสองงานเพราะศพอยู่คนละวัด

ศพของเพื่อนได้รับการแต่งหน้า แต่ก็ยังเห็นร่องรอยบิดเบี้ยวบอบขำ ผมที่เสียเลยไปประกอบกับการนอนหงายทำให้มองเห็นแผล

ที่กาจิกได้ชัดเจน

ไม่มีใครสนใจแผลที่หน้าผากของผม เพื่อนนอกจากผม แผลนั้นเหมือนแผลที่มือผมไม่มีผิด เป็นทางยาวประมาณหนึ่งนิ้วแต่ไม่ลึกนัก

ผมกลับบ้านในอาการโผเผ สิ้นหวังบางอย่างในใจบอกว่าผมอาจเป็นคนที่สามารถเวลาตายของผมใกล้เข้ามาผมจะตายจริง ๆ หรือนี่ ทำไม ทำไมจะต้องตาย ผมทำผิดอะไร เจ้ากาประหลาดตัวนั้นนะหรือจะฆ่าผม มันอาฆาตอะไรผม มันอาฆาตอะไรเพื่อนผม ผมกินข้าวไม่ลง แม้ว่าจะเป็นข้าวต้มซึ่งภรรยาผมเตรียมไว้ให้และขอร้องให้ผมกินสักหน่อย ภรรยาผมเองก็เศร้าหมอง เพราะเพื่อนที่ตายคนหลังก็เป็นเพื่อนที่เคยไปมาหาสู่กัน เธอเองเพิ่งรู้จากผมว่าเพื่อนผมตายอีกคนหนึ่ง ผมไม่ได้ทำอะไร คิดว่าจะเกิดประโยชน์ได้นอกจากจะทำให้เธอวิตกกังวลตื่นกลัวไปเปล่า ๆ

วูบหนึ่งของความคิด ผมตัดสินใจขับรถออกจากบ้าน บอกภรรยาว่าผมจะไปวัดที่ตึกศพของเพื่อนผู้ตายคนแรก ผมนัดเพื่อนคนหนึ่งไว้ที่นั่นแล้วลืมเสีย จำเป็นจะต้องไปพบเขาให้ได้ ภรรยาผมค้านว่าป่านนี้เขากลับไปแล้วละ แต่ผมไม่ฟัง

ผมไปถึงวัดที่วัด สี่ทุ่มกว่าแล้ว ไม่มีแขกคนใดเหลืออยู่ ไม่มีฝ่ายเจ้าภาพคนใดให้ผมเห็นนอกจากเจ้าหน้าที่ของวัดนั่งคุยกันอยู่ใกล้ ๆ สองคน ผมปราดเข้าไปหาเขา แล้วบอกว่าขอคุยพบน้อย ขอคุยศพเพื่อนผมหน่อย ผมบอกว่าผมเป็นเพื่อนของคนตาย เป็นเพื่อนสนิท ผมสงสัยว่าเพื่อนผมจะถูกฆาตกรรม ผมกำลังช่วยตำรวจหาร่องรอยการฆาตกรรม ขอผมดูแบบเดียว

ผมขอร้องเคียวเชิญอยู่นานทีเดียวกว่าที่เจ้าหน้าที่คนหนึ่งจะบอกว่า “เอาอย่าดูก็เอา” ออกจะเป็นเรื่องผิดปกติผิดระเบียบอะไรของเขาอยู่มาก แต่เขาก็ยอมเจ้าหน้าที่ของวัดเปิดฝาโลงประดับด้านนอกออก ฝาโลงจริงไม่ได้ตกแต่งอะไร เปิดออกได้ด้วยมือเปล่า ผมลากเก้าอี้ตัวหนึ่งมาแล้ว

ถามหาไฟฉาย เจ้าหน้าที่ของวัดอีกคนหนึ่งส่งไฟฉายให้

ศพเพื่อนผมนอนสงบอยู่ในโลง มีกลิ่นเหม็นเอียนกระแทกจมูกแต่ผมไม่สนใจ ผมส่องไฟดูบางสิ่งบางอย่างที่ผมคิดว่าจะต้องพบ

ที่แก้มด้านซ้ายของศพมีรอยแผล เป็นแผลเหมือนกับที่สันมือซ้ายของผม และเป็นแผลเหมือนกับแผลที่หน้าผากของเพื่อนที่ตายวันนี้

ผมรู้สึกเข้าอ้อน ทำเป็นฉายไฟไปมาอยู่ครู่หนึ่ง แล้วลงจากเก้าอี้บอกให้เจ้าหน้าที่ของวัดปิดฝาโลง กล่าวขอบคุณเขา แล้วเดินออกมาขึ้นรถขับกลับบ้าน

ผมตายแน่ ๆ อาจจะเป็นคืนนี้ด้วยซ้ำหรือไม่ก็พรุ่งนี้เช้าหรือไม่ก็วันใดวันหนึ่ง ผมจะต้องกระโดดตึกตายเหมือนเพื่อนสองคนของผม

ให้มันรู้ไปว่าผมจะต้องตายผมคิดยึดขึ้นมาเมื่อกลับถึงบ้านผมไม่ได้ทำอะไรให้ภรรยาฟัง ก่อนนอนผมเอาโซ่เส้นหนึ่งที่มีอยู่ออกมาจากห้องเก็บของ เป็นโซ่ขนาดเชื่องแต่ไม่ยาวนักหากผูกแขวนในบ้านได้สองดอก ดอกหนึ่งคล้องปลายโซ่ด้านหนึ่งไว้กับเตียงนอน อีกดอกหนึ่งใช้คล้องกับขาตัวเอง ผมลองขยับดึงขาดูว่าจะหลุดได้ง่าย ๆ หรือไม่ ก็เห็นว่าแน่นเหนียวดี ใครจะเอาตัวผมไปคืนนี้ก็ต้องไขกุญแจหรือไม่ก็อาจต้องตัดขาผมหรือไม่ก็ต้องตัดขาเตียงนอน

ภรรยาผมยุ่งมากกับสิ่งที่เห็นผมทำ ผมบอกเธอว่าผมกลัวจะละเมอเพราะฝันร้ายมาหลายคืน อยากจะลองดูว่าถ้าเอาโซ่คล้องขาตัวเองไว้แบบนี้จะละเมอแล้วเป็นอย่างไร

ภรรยาผมมองดูอย่างไม่เข้าใจ เธอคงคิดว่าสติผมทำอะไรเป็นอะไรไปเสียแล้ว แต่เนื่องจากเธอเป็นคนไม่มีปากเสียงกับผมมาแต่ไหนแต่ไร เธอจึงมองผมอย่างสงสัยอยู่เงียบ ๆ แต่ในที่สุดเธอก็ถามขึ้น

“คุณกลัวอีกาตัวนั้นใช่ไหม”

ผมพยักหน้า

“ฉันเห็นรอยที่มุ้งลวดนั่นแล้วละ”

เธอขี่มือไปที่บ้านมั่งลวด

ผมพยักหน้าอีก

“การใช้โชคล่องขาอย่างนี้จะช่วยอะไร
คุณได้หรือ”

ผมโบกมือให้เธอไปนอน ภรรยาผมล้ม
ตัวลงนอนอย่างว่่าย แต่ผมรู้ว่าเธอจะไม่
หลับลงได้ง่าย ๆ

“ถ้าฉันเป็นอะไรไป คุณดูแลตัวเองให้ดี ๆ
ไปเฝ้าน้องชายเธอมาอยู่เป็นเพื่อน แล้วก็แต่ง
งานใหม่ได้ ถ้าเธอพบผู้ชายที่ดีพอและเขา
จริงใจด้วย”

ภรรยาผมสะดุ้งขึ้นเหมือนมีใครเอาไฟ
จี้หลัง

“นอนเถะน่า ฉันพูดเมื่อไร” ผมตวาด
เสียงดังอย่างหลุดจิต

ภรรยาผมล้มตัวลงนอน ผมนั่งฟังเสียง
นอนอยู่ เสียงโชติดังแกรกรากเมื่อผมขยับขา
ผมนั่งจิบ ๆ มองออกไปนอกหน้าต่าง ตั้งใจ
ว่าจะไม่หลับ ให้มันรู้ไปว่าอำนาจอะไรจะมา
บังคับให้ผมกระโดดพุ่งหลาวออกไปจากห้องนี้

เวลาผ่านไปอย่างเชื่องช้า เชื่องช้า ช้า..
ช้า..ช้า..หนึ่งตามผมหนักเต็มที

“จับมันไว้ เออ ไฉ่วร มึงแกมันทำไมวะ
นี่ มันต้องก่ออะไรนี่...ไม่ขีดไว้อย่างนี้ ผูกไว้
เอาเอ็นมัดขามันไว้ เมาเลย เมา...”

มีเสียงอย่างนี้ดังแว่ว ๆ ขึ้นในความฝัน
ของผม แล้วค่อย ๆ ดังขึ้น

“ปล่อยมันไปดีกว่าวะ ปล่อยเถะ สง
สารมัน ปล่อยเถะ...” เสียงผมเอง ดังมาจาก
ไหน ผมยังนอนอยู่หรือเปล่าทันทีที่ผมนึกถึงตรง
นี้ผมก็สะดุ้งตื่นขึ้น ผมยังนั่งอยู่ที่เก่า โช้ยัง
คล่องขาผมอยู่ ผมชะเง้อดูหน้าภรรยาที่นอน
อยู่บนเตียง เธอหลับสนิท ผมดูนาฬิกา ดิสาม
กว่า ๆ แล้ว

ผมมองออกไปทางระเบียง ที่สายไฟ
ตรงนั้น ทันทีที่ผมมองเงาตัวหนึ่งก็วิ่งลงมา
เกาะที่สายไฟ เจ้ากาทัวนั้นนั่นเองนำแปลก
ที่ผมเพิ่งสังเกตได้ว่าทุกครั้งที่มีมันโผล่มาเกาะหรือ
บินขึ้นสายไฟไม่กระดิกสันเลย

เจ้ากาทัวมองผมสบตาดู มันมองผม
และผมก็มองมันผมพยายามข่มใจจับความ

หวาดกลัวที่กำลังเอ่อท้นขึ้น ถึงเวลาตายของ
ผมแล้วกระมัง

เจ้ากาทัวนั้นสบตาดู ไฟแสงจันทร์จับ
ขนของมันเป็นมันวาว

ผมมองมันอย่างพยายามเต็มที่ที่จะเอา
อำนาจจิตชนะมันวินาทีนี้เองที่ निकออก ผมนึก
ออกแล้ว निकออกแล้ว निकถึงกลิ่นนั้นได้แล้ว
นิกได้แล้วว่าผมได้กลิ่นนั้นมาแต่สมัยไหน
โธ่เอ๊ย...เกือบสามสิบปีแล้ว ผมลืมไปหมดแล้ว
เรายังไม่สิ้นเวรสิ้นกรรมต่อกันอีกหรือนี่

“ปล่อยมันไปดีกว่าวะ ปล่อยเถะ
สงสารมัน ปล่อยเถะ...” เสียงตัวผมเองดังแว่ว
กลับมาในโสตประสาท เจ้ากาทัวน่าสงสาร...
หลังโรงหมู กลางนา ผมเป็นคนวางบ่วงดักมัน
เอง เจ้าเพื่อนผมสองคนที่ตายไปติด ๆ กันนั้น
เป็นผู้ลงมือสังหาร เพราะความคะนองแท้ ๆ
มันติดบ่วงที่เราวางดักไว้อย่างแยบยล เจ้า
เพื่อนผมที่ตายคนแรกเป็นคนกระตือรือร้น
มันสู้สุดฤทธิ์ ทั้งจิกทั้งตี เจ้าเพื่อนคนที่ตายคน
ที่สองเป็นผู้กระหน่ำด้วยก้อนอิฐ ผมเป็นคน
ปลดบ่วงให้มันหนี แต่อาการมันเพียบเสียแล้ว
เพราะมันบินไม่ไหว เจ้าสองคนนั้นไล่จับได้
ใหม่ มัดขามันไว้ค่อนหนึ่งจับปีกติดกางออก
อีกคนหนึ่งจุดไม้ขีดเผา...

“โธ่เอ๊ย โธ่เพื่อนยาก ความอาฆาต
ของแกแรงขนาดนี้เชียวหรือนี่...มาเลย เอาเลย”
ผมคลำหาลูกกุญแจที่ซ่อนไว้ “เชิญเลย เชิญ
เถิดโอ้เพื่อนยาก ถ้าแกคิดว่าฆ่าฉันได้อีกคน
แล้วเป็นอันสิ้นสุด เชิญเลยฉันยอมตาย และ
จะตายอย่างยินดีเพื่อไถ่บาป มีวิธีฆ่าฉันอย่าง
ไรก็เชิญ”

ผมไขกุญแจไขออก ยืนขึ้น เมื่อขยับตัว
เดินมีเสียงโชติลากกับพื้นห้องนอน ผมยังมีโช
ติดอยู่ที่ขา ผมไขกุญแจเปิดดอกไม้ได้ไขจากขา
แต่ไขจากปลายส่วนที่คล้องไว้กับเตียง แต่ผมก็
ไม่ได้สนใจ ผมเดินลากโชไปไปที่ประตูมั่งลวด
เปิดบานมั่งลวดออกผมหันกลับมามองภรรยา
ที่นอนหลับสนิทอยู่ บอกกับเธอในใจว่า “ลาก่อน”

ผมก้าวออกไปที่ระเบียง เมื่อผมเอื้อมมือ
ไปจับราวระเบียงผมจึงรู้สึกตัวเองว่าไม่มีมือ
ก้มลงมองมือตัวเองว่าหายไปไหนผมจึงพบว่า

สิ่งที่เคยเป็นมือผมนั้นบัดนี้เป็นปีก

ผมมีปีก ใหญ่มาก สีดาววสะท่อนไฟ
แสงจันทร์เรืองระยับ ปีกนี้ใหญ่มากผมรู้สึก
เพียงผมขยับก็จะมีบินขึ้นได้ ผมมองไปที่
กามฤตยูตัวนั้น มันยังเกาะงบนอยู่ที่เก่า
คล้าย ๆ ผมจะได้ยินเสียงมันพูดว่า “มา มา
ไปด้วยกัน”

“ไปก็ไป แกไปไหนฉันไปด้วย ขอเพียง
แกให้อภัยฉันในเหตุการณ์วัยเด็กนั้นเถิด
ขอให้สิ้นเวรสิ้นกรรมกันที่ความตายของฉันนี้
แล้วกัน”

ผมรู้สึกตัวอีกครั้งตอนที่ฟ้าเริ่มสว่าง รู้สึก
ปวดแปลบที่ข้อเท้า และยกขาไปทั่วร่าง
แต่ผมยังไม่ตาย

ผมนอนอยู่กับพื้นสนามหญ้าตรงกับ
ระเบียงห้องนอนของผมผมไม่กล้าขยับตัว
เพราะไม่แน่ใจว่าร่างกายทุกส่วนของผมยัง
อยู่ครบ กลิ่นเหม็นไหม้ของขนนกเป็ดนกอโกลน
ลอยมากระทบจมูกผมผิงหัวขึ้น ขนนกแบบที่
เห็นที่บ้านของเพื่อนสองคนวางอยู่บน
หน้าอกผม ผมขยับตัว มือผมกลับมาแล้ว
และยังใช้งานได้ ผมหยิบขนนกมาดูในแสงสลัว
ของยามเช้ากลิ่นเหม็นไหม้ยังคงจวนอยู่ แต่ไม่
มีเลือด ผมดูใกล้ ๆ จนแน่ใจ ไม่มีเลือดผมเข้า
โชยอ่อน ๆ ผมได้กลิ่นดอกพุดซ้อนที่ปลูกไว้
กลิ่นเหม็นไหม้จางหายไปแล้ว

ผมยังคงนอนอยู่ท่าเดิม โชติเส้นหนึ่ง
ห้อยลงมาจากห้องนอนปลายของมันคงติด
กับเสาระเบียงอยู่ ผมพยายามนอนนิ่ง ๆ นึก
ย้อนถึงเหตุการณ์เมื่อคืน ขาผมหลุดจากโช
มาได้อย่างไรความเจ็บแปลบที่ข้อเท้าบอกผม
ว่าหลุดจากโชมาได้แต่ไม่รู้ว่าจะอย่างไร

ผมเหลือบตาขึ้นดูที่สายไฟตรงนั้น
เจ้ากาทัวนั้นอยู่ที่นั่นเราสบตาดูกันนิ่งและนาน
ผมคิดว่ามันจะโผล่ขึ้นบิน แต่มันก็ไม่คงเกาะ
นิ่งมองผมอยู่ แล้วก็เหมือนภาพฝันประหลาด
ร่างของเจ้ากาทัวเริ่มเคลื่อนไหว เดินไปจนกระ
ทั่งผมสามารถมองทะลุร่างของมันไปเห็นถึง
สันได้

ร่างของเจ้ากาทัวประหลาดเคลื่อนไหว
ไปกับแสงอาทิตย์ที่เรืองรุ่งขึ้นยามเช้า

สวนผสม สมุนไพร

พ.ต.อ.ชลอ อุทกภาชน์

ท่านที่มีที่ดินในบริเวณบ้านพักกว้างขวางพอสมควร โดยเฉพาะพื้นที่ในชนบท ซึ่งมีที่รอบบ้านมากมายนั้น บางท่านก็ทำสวนหย่อม ปลูกไม้ประดับนานาชนิด และบ้างก็ทำสวนครัวไว้บริโภค และเพื่อความสวยงามเพลิดเพลินเจริญตา แล้วแต่รสนิยมแต่ละท่าน แต่ที่ดินในบริเวณบ้านพักของท่านนั้น ข้าพเจ้าใคร่จะขอแนะนำให้แบ่งเขตไว้ปลูกสมุนไพรไว้ใช้ประโยชน์ในทางยา เพื่อช่วยตัวท่านเอง และมีตรสหาย เมื่อถึงคราวจำเป็นโดยไม่ต้องพึ่งหมอ ย่อมจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายลงเป็นอันมาก และสมุนไพรบางชนิดที่ข้าพเจ้าแนะนำให้ท่านนำมาปลูกในบริเวณบ้านพักของท่านนั้น อาจเป็นไม้ประดับที่สวยงามแทนไม้ประดับต่าง ๆ ที่ไม่มีคุณค่าในทางยารักษาโรคของท่านก็ได้ สมุนไพรเหล่านี้ท่านอาจนำมาปลูกแซมกับไม้ประดับที่ท่านมีอยู่แล้ว บางท่านอาจทำสวนหย่อมผสมผสานกับสวนสมุนไพร มันจะทำให้บริเวณบ้านพักของท่านน่าอยู่อาศัยขึ้นเป็นกอง นอกจากมันจะสร้างบรรยากาศร่มรื่นตระการตาให้แก่ท่านแล้ว สมุนไพรบางชนิดมีลักษณะเป็นไม้พุ่มมีใบหนาทึบ ย่อมเป็นเครื่องกรองอากาศประจำบ้านของท่านเป็นอย่างดี มันจะช่วยกรองอากาศไอเสียของเครื่องยนต์ หรือจากเหตุอื่น ๆ เมื่อผ่านเข้ามาในบริเวณบ้านของท่าน ใบไม้จากพุ่มสมุนไพรเหล่านี้จะช่วยเปลี่ยนแปลงสารคาบอนมอนอกไซด์ซึ่งเป็นพิษกลับเป็นธาตุออกซิเจนขึ้นในบริเวณบ้านพักของท่านทันที ท่านก็หายใจอย่างสะดวกและอย่างสดชื่น ทำให้ท่านมีชีวิตยืนยาวปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ นอกจากชีวิตของท่านจะเป็นสุขแล้วจิตใจของท่านก็จะแจ่มใสสดชื่นอยู่

เสมอ ทั้งนี้เพราะท่านได้สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ขึ้นในบริเวณบ้านพักของท่านอย่างสมบูรณ์ สมุนไพรซึ่งเป็นยารักษาโรคต่าง ๆ และมีสภาพสวยงามเป็นไม้ประดับด้วย ซึ่งข้าพเจ้าขอแนะนำให้ท่านนำมาปลูกในบริเวณบ้านพักของท่านดังต่อไปนี้คือ

๑. ต้นชาดอกแดง มีลักษณะเป็นไม้พุ่มขนาดกลาง

สรรพคุณ ใบ แก้แผลบวมอักเสบ แก้เลือดกำเดาออก แก้คางทูม โดยใช้ต้มน้ำรับประทานครั้งละ ๓-๑๐ กรัม

ดอกแห้ง ๓-๑๐ กรัม สด ๑๕-๓๐ กรัม ต้มน้ำรับประทาน แก้ไอ แก้เลือดกำเดาออก แก้แผลบวมอักเสบ

รากแห้ง ๑๕-๓๐ กรัม ต้มน้ำรับประทาน แก้ตกขาว ประจำเดือนไม่ปกติ

แก้ตกเลือด ใช้รากแห้ง ๑๕-๓๐ กรัม ผสมกับช่อดอกหงอนไก่ หนัก ๑๕-๓๐ กรัม ต้มน้ำรับประทาน

๒. ดาวเรือง ซึ่งเป็นไม้ให้ดอกสวยที่ทุกคนรู้จักดี มีสรรพคุณในทางยาด้วย

สรรพคุณ ดอก

ก. แก้อาการไอ ใช้ดอกสด ๑๕ ดอก ต้มกับน้ำตาลทรายแดงหนัก ๒ บาท รับประทาน

ข. แก่หลอดลมอักเสบ ใช้ดอกสด หนัก ๓๐ กรัม ผสมกับสมุนไพรจีน คือ ๑. จูยเฉียวเอี้ยง หนัก ๑๐ กรัม ๒. จีอ้วง หนัก ๗ กรัม ต้มน้ำรับประทาน

ค. แก่ต่อมม้ามอักเสบ ใช้ดอกแห้ง, เติ่งเล้ง, ดอกกิมจิ้งฮวย หรือ ดอกสายน้าผึ้งอย่างละเท่า ๆ กัน บดเป็นผงผสมน้ำดื่มสลายชูทาบบริเวณอักเสบ

๓. ว่านกาบหอย กดีไม้เบา

สรรพคุณ ใบ แก่ร้อนใน, แก้ไอ, แก้อาเจียนเป็นโลหิต, แก้ฟกช้ำตักจากที่สูง, แก้ปัสสาวะเป็นโลหิต, แก้บิดถ่ายเป็นโลหิต, โดยใช้ใบสดหนัก ๑๕-๓๐ กรัม ต้มน้ำรับประทาน

ดอก รสเย็นชุ่ม ขับเสมหะ, แก้ไอ แก้

อาเจียนเป็นโลหิต, แก้เลือดกำเดาออก, ห้ามเลือด, แก้ปัสสาวะเป็นโลหิต แก้ไอเป็นโลหิตนั้นให้ใช้ดอกสด ๆ ๑๕ ดอก ต้มกับน้ำสุกรับประทาน แก้บิดถ่ายเป็นโลหิตใช้ดอกแห้งหนัก ๑๐-๑๕ กรัม ดอกสดหนัก ๓๐-๖๐ กรัม ต้มน้ำรับประทาน

๔. พุทธรักษา แดง, เหลือง

เหง้า แก้โรคตับอักเสบ ทำให้ตัวเหลือง บิดเรื้อรัง อาเจียนเป็นโลหิต ประจำเดือนมาไม่หยุด ประจำเดือนไม่ปกติ ตกขาว ฯลฯ

๑. ประจำเดือนมาไม่หยุด ให้ใช้เหง้าพุทธรักษากับดอกเชื่อมอย่างละเท่ากัน หรือหนักอย่างละ ๔ บาท ตูนกับไ้รับประทาน

๒. โรคตับอักเสบเฉียบพลัน ทำให้ตัวเหลือง ให้ใช้เหง้าแห้งหนัก ๑๕-๓๐ กรัม เหง้าสดหนัก ๖๐-๙๖ กรัม ต้มน้ำรับประทานติดต่อกัน ๑ สัปดาห์ โรคก็จะหายไป ฯลฯ

๕. พุดตาล ชื่อกิ่งงามนามก็เพราะสรรพคุณก็ดี

สรรพคุณ ใบ ใช้พอกแผลฝีแก้อักเสบ บวม แก้ฟกช้ำ โดยตำให้ละเอียด แล้วใช้พอก

ดอกแห้งใช้ ๖-๑๒ กรัม สดใช้ ๓๐-๔๐ กรัม ต้มรับประทานแก้ร้อนใน แก้ไอ แก้อาการอาเจียนเป็นโลหิต แก้ตกขาวมาก ราก แก่ผิ้อักเสบบวม แก้ไอหอบ ตกขาว ใช้รากสดหนัก ๓๐-๖๐ กรัม ต้มน้ำรับประทานหรือใช้ทาภายนอก

๖. ปีกแมลงสาบ ชื่อแปลก แต่คุณภาพไม่เบา

สรรพคุณ ต้นสด

๑. ไอเป็นโลหิต ใช้ต้นสดหนัก ๖๐-๙๐ กรัม ต้มรับประทานกับปอดหมูหนัก ๑๒๐ กรัม เคี้ยวให้วอดเหลือน้ำยาประมาณ ๑ ขาม แล้วรับประทานวันละ ๒ ครั้ง หลังอาหาร

๒. โรคหนองใน ใช้ต้นสดหนัก ๖๐-๑๒๐ กรัม ใส่น้ำแล้วเคี้ยวให้เหลือน้ำยาประ

มาณ ๑ ถ้วย รับประทานหลังอาหารวันละ ๒ ครั้ง

๗. ประยงค์

สรรพคุณ ดอก ใช้ดอกแห้งหนัก ๓-๑๐ กรัม ต้มน้ำรับประทานเป็นยาช่วยเร่งการคลอดบุตร แก้อาการเมาค้าง แก้อาไอ แก่เวียนศีรษะ ทำให้จิตใจปลอดโปร่ง

หญิงมีครรภ์ห้ามรับประทาน

๘. ต้นกระเจี๊ยบแดง นอกจากจะใช้เป็นอาหารแล้ว ยังเป็นยาด้วย

สรรพคุณ

๑. ใบใช้แกงส้มได้

๒. กลีบ ผล ใช้ลดไขมันในโลหิตได้ แก้อาการกระหายน้ำ

๓. น้ำกระเจี๊ยบจากผล คณะแพทย์มหาวิทยาลัยมหิดลได้วิจัย แล้วปรากฏว่ามีคุณสมบัติในการแก้ไขโรคหัวใจและในกระเพาะปัสสาวะชนิดแคลเซียมได้ผลดี เพราะมีสารไฮโดรคาร์บอนสูงจึงเข้าไปเร่งน้ำปัสสาวะให้มีสภาพเป็นกรดสูงขึ้นจึงสามารถละลายเม็ดนิ่วได้ผลดี

๔. ใบกระเจี๊ยบแดงระยะไม่อ่อนไม่แก่เกินไป นำมาต้มรับประทานโดยใช้จำนวนใบกระเจี๊ยบแดงเท่ากับอายุของคนไข้ ก่อนรับประทานให้เติมเกลือให้พอมีรสเค็ม จะมีคุณสมบัติสามารถแก้โรคพยาธิตัวจิ๋วได้ผลดี

๙. ต้นกระดังงาไทย ชื่อก็เพราะดอกก็หอมชื่นใจ เราก็ใช้ความหอมให้เป็นประโยชน์

สรรพคุณ ดอก ใช้ดอกกลั่นไฟจากเทียนขึ้นผึ้งเพื่อให้ตอมน้ำมันระเหยส่งกลิ่นออกมา แล้วลอยดอกที่กลั่นไฟในน้ำอบเพื่อให้เกิดน้ำหอม แล้วนำมาปรุงสลิม ข้าวต้มน้ำจืด ฯลฯ หรือนำปรุงน้ำอบไทย โดยใช้เครื่องหอมอื่น ๆ ปรุงประกอบ

๑๐. กระถิน นอกจากชื่อจะเพราะแล้ว ยังมีคุณค่าทางยาด้วย

สรรพคุณ ใบ แก้ไข้ แก้โรคปวดข้อ ข้นน้ำดี เป็นยาระบายทำให้เจริญอาหาร แก้โรคตาขมขื่น โดยนำใบสดมาคั้นผสมกับน้ำสุกให้คนไข้ที่มีอาการดังกล่าวรับประทาน

ดอก ใช้ลอยน้ำแทนดอกมะลิได้

ก้านดอก นำมาต้มสกัดสีออกมาใช้ย้อมผ้าไหมสีส้มได้ โดยผสมน้ำมะนาวหรือสารส้มลงไปจะทำให้สีคงทน หรือจะผสมขมิ้น หรือครามลงไปด้วยก็ได้

๑๑. คุณ ดอกสีเหลือง เป็นพวงระย้าสวยงามมาก ซึ่งพวกเราส่วนใหญ่เข้าใจผิดเรียกว่าต้นชัยพฤกษ์

สรรพคุณ ฝักคุณมีคุณสมบัติเป็นยาระบายอ่อน ๆ เหมาะสำหรับผู้ที่ท้องผูกประจำ และสตรีมีครรภ์โดยรับประทานเนื้อในฝัก ๑ ฝักต้มใส่เกลือพอเค็มเล็กน้อย รับประทานก่อนนอน หรือก่อนอาหารเช้า

ภาคอีสานใช้ยอดรับประทานแทนยาถ่าย แต่ไม่ค่อยนิยมนัก

ความแตกต่างระหว่าง ต้นราชพฤกษ์ กับต้นคุณ ก็คือ ฝักราชพฤกษ์แห้งไม่มีเนื้อใน ส่วนฝักคุณมีเนื้อในใช้เป็นยาได้ ซึ่งต้นไม้ทั้งสองชนิดนี้ชาวไทยนิยมนำมาปลูกไว้ในบ้านพัก เพราะถือว่าเป็นสิริมงคลแก่บ้าน ความจริงต้นราชพฤกษ์นั้น แม้จะไม่มีคุณสมบัติเป็นยากก็ตาม แต่พุ่มใบจะช่วยกรองอากาศในบ้านพักให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ นับว่าต้นไม้นี้ชนิดนี้เป็นมงคลแก่บ้านตามที่ชาวไทยเชื่อถือสืบต่อกันมา

๑๒. แครอท คือ หัวผักกาดเหลือง มีคุณค่าทางอาหารมาก

สรรพคุณ หัวแครอทมีสาร แคโรทีน เป็นจำนวนมากมาย เมื่อรับประทานเข้าไปในร่างกาย สาร แคโรทีน จะแปรสภาพเป็นวิตามิน เอ. มีคุณสมบัติบำรุงสายตา บำรุงหัวใจ แก่โรคตาฟาง

น้ำคั้นจากหัวแครอทผสมกับน้ำมะนาว ๑ ผล ใช้ทาผิวหนังจะลบรอยเหี่ยวย่นบนใบหน้า เป็นยาบำรุงผิว เป็นยาขับปัสสาวะ และเป็นยาขับไล่เดือนในลำไส้ เพราะมีโปแตสเซียมสูงมาก หากใช้หัวแครอทแกง จะเป็นยาย่อยอาหาร และช่วยรักษาท้องให้ปกติ

สมเด็จพระเทพฯ ท่านใช้หัวแครอทตำสับตำแทนมะละกอในงานพิธีหลวงฯ ณ

สวนอัมพรเมื่อปลายเดือนมีนาคม ๒๕๒๔ สารสำคัญในหัวแครอทมีอยู่มากมายกว่าในมะละกอ ฉะนั้นส้มตำจากหัวแครอทย่อมมีคุณค่าทางอาหารสูงกว่าส้มตำจากมะละกอมากมาย ข้าพเจ้าเห็นว่าสุขภาพสตรีชาวไทยทุกภาพขอรับประทานส้มตำเป็นอาหารว่าง จึงควรปลูกต้นแครอทไว้ในสวนครัว แทนต้นไม้ประดับอื่น ๆ ถึงคราวจะตำส้มตำตำเลี้ยงญาติมิตร จะได้ใช้ได้ทุกโอกาส

อนึ่งอาหารว่างประเภทส้มตำของสุขภาพสตรีภาคกลาง และเป็นอาหารหลักของสุขภาพสตรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ นั้น หากเรามองดูเพียงผิวเผินแล้วก็จะรู้สึกว่าเป็นของธรรมดา ๆ นี่เองไม่ลึกลับมีความหมายอะไรเกี่ยวกับสุขภาพพลานามัยของร่างกายเท่าใด เมื่อประมาณต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ นี้เอง นายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคหัวใจชาวอเมริกัน ชาวแคนาดา และชาวฟินแลนด์ได้ร่วมกันวิจัยคนไข้ที่ป่วยเป็นโรคหัวใจวายในสหรัฐอเมริกา ในจำนวนถึง ๑ ล้าน ๕ แสนราย ปรากฏว่าคนไข้ที่ถึงแก่ความตายเพราะโรคหัวใจวายเหล่านี้ในโลหิตมีสารแมกนีเซียมไม่ถึง ๑๕ เปอร์เซ็นต์ จึงเป็นเหตุให้โลหิตไหลเวียนไปเลี้ยงหัวใจไม่พอจึงเกิดเส้นกระดูกและหัวใจวายทันทีทางป้องกันโรคหัวใจวายโดยเฉียบพลันก็คือให้คนไข้เหล่านี้รับประทาน ผักสดให้เพียงพอ หรือ รับประทานปลา หรือ อาหารทะเลเสมอ ๆ หรือรับประทานผลไม้เปลือกแข็งเช่น ลูกเกาลัดซึ่งมีสารแมกนีเซียมมากมาย ย่อมป้องกันโรคหัวใจวายได้เป็นอย่างดี คุณค่าของส้มตำของไทยเรามีสารสำคัญคือสารแมกนีเซียมจากผักสดมากมาย เช่นมะละกอ ถั่วฝักยาว มะเขือเทศ และผักสดที่ใช้แกงส้มอีกหลายอย่างเช่นผักบุ้ง ผักกาดหอม ใบทองหลาง ต้นหอมสด นอกจากนั้นยังมีสารโปรตีนจากกุ้งแห้งซึ่งเป็นอาหารทะเล และได้วิตามินซีจากน้ำมะนาวฯ คุณค่าทางอาหารในส้มตำของไทยเราจึงมีคุณค่าในทางป้องกันโรคหัวใจวายอย่างเฉียบพลัน

ได้ผลดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากใช้หัวแครอท
ปรุงสัปดาห์แทนมะละกอ ย่อมจะได้สารวิตา
มิน เอ. เพิ่มขึ้นอีกมากมายซึ่งมีประโยชน์ใน
การบำรุงหัวใจ และ สายตาโดยเฉพาะ ข้าพ
เจ้าใคร่ขอแนะนำให้ท่านทั้งหลายที่กลัวโรค
หัวใจวาย ควรรับประทานส้มตำ สัปดาห์ละ
หนึ่งครั้งเป็นอย่างน้อย อาหารส้มตำก็จะ
เป็นโอสถป้องกันโรคหัวใจวายได้อย่าง
หนึ่ง และจะช่วยเพิ่มปริมาณเม็ดโลหิตแดง
ให้สมบูรณ์อยู่เสมอ เพราะเราได้วิตามิน
ซี. จากน้ำมะนาว และมะเขือเทศ นอกจากนี้
นั้นยังช่วยป้องกันสายตาไม่ให้ผ้ามัวอีกด้วย

๑๓. เต้าเกียต ชื่อแปลกแต่มีประโยชน์

สรรพคุณ เหง้า มีน้ำมันหอมมีฤทธิ์
ทางกระตุ้น บดเป็นผงผสมเครื่องเทศทำให้
แกงมีรสและกลิ่นหอมชวนรับประทาน

สรรพคุณ ทางยาโบราณใช้เหง้า
หรือ หัวต้มรับประทานแก้โรคตับทรุด บำรุง
ตับ ปอด และ หัวใจให้เต้นสม่ำเสมอ

ต้นเต้าเกียตเป็นว่านชนิดหนึ่งคล้ายกับ
ว่านเสน่ห์จันทร์แดง แต่คนละชนิด เหมาะที่
จะปลูกเป็นไม้ประดับในบ้านพักในบริเวณ
สวนหย่อมที่มีก้อนหินตั้งเรียงให้มีสภาพ
คล้ายภูเขาเยี่ยง ๆ

๑๔. ประทัดจีน หรือ ประทัดใหญ่

สรรพคุณ เนื้อไม้ หรือ แก่น เป็นยา
เจริญอาหาร นำยาสกัดจากแก่นประทัดจีน
ใช้สวนทวารหนักเป็นยาขับพยาธิเส้นด้ายในเด็ก

๑๕. ผักกาดน้ำ

สรรพคุณ ทั้งต้น เป็นยาขับปัสสาวะ
ก. แก่นในไต หรือ ในกระเพาะ
ปัสสาวะ ใช้ผักกาดน้ำแห้ง หรือสด หนัก
๓ บาท ฝานหอยแครงเผาไฟให้กรอบ ๒๐ ฝาน
ต้มน้ำรับประทาน

ข. แก้วโรคต่อมลูกหมากอักเสบ ใช้ต้น
ผักกาดน้ำหนัก ๔ บาท ยอดอ้อยแดง ๑ ห่อน
ยาว ๓๐-๔๐ เซนติเมตร หั่นเป็นแว่น ๆ น้ำ
ตาลทรายแดงหนัก ๒ บาท ต้มน้ำรับประทาน
ก่อนอาหารวันละ ๒ ครั้ง ๗-๑๐ วัน

๑๖. พยัพเมฆ หรือ หญ้าหนวดแมว

สรรพคุณ ใบ เป็นยาขับปัสสาวะ แก่

อาการบวมจากโรคไต แก้ปวดท้อง ลดความ
ดันโลหิต ลดน้ำตาลในโลหิต แก้ปวดหลัง
ช่วยขับกรดยูริกแอนซิดออกจากไต

ใช้ใบแห้ง หรือ สด หนึ่งกำมือต้มน้ำรับ
ประทานวันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหาร

๑๗. พริกหยวก ที่เรารับประทาน อยู่เสมอ

สรรพคุณ ผล รับประทานพอสมควร
จะเป็นยากระตุ้นน้ำย่อย ใช้เป็นสิ่งที่ช่วยชู
รสอาหาร ดองสุราแล้วผสมน้ำผึ้งจะเป็นยา
ทาแก้ปวดเมื่อย แก้ไขในข้ออักเสบ

๑๘. มะเขือพวง ไม่ว่าลูกเล็ก หรือ ใหญ่

สรรพคุณ ผล เป็นยาขับเสมหะ กระ-
ตุ้นวงจรโลหิตให้เดินดีขึ้น ช่วยย่อยอาหาร
ขับปัสสาวะ

๑๙. กระเจี๊ยบมอญ หรือ มะเขือ มอญ

สรรพคุณ ผลแห้ง นำมาป่นให้
ละเอียดจนเป็นผง ผสมน้ำรับประทานแก้
แผลในกระเพาะ เนื่องจากสารที่เป็นเมือกของ
ผลกระเจี๊ยบมอญ จะเข้าไปช่วยเคลือบ
กระเพาะอาหาร

๒๐. ยอ ที่เราใช้ใบทำห่อหมก หรือ แกง

สรรพคุณ ใบ มีวิตามินเอ. ๔๐,๐๐๐
กว่ายูนิตสากลต่อ ๑๐๐ กรัม มีคุณสมบัติใน
การบำรุงสายตา หัวใจ ใช้ใบปรุงเป็นอาหาร
เช่น ห่อหมก แกงอ่อม ฯลฯ

ผลสุก จิมน้ำผึ้งรับประทานมีคุณสมบัติ
เป็นยาขับลม บำรุงธาตุ

ผลดิบ ต้มน้ำรับประทานกับรากผักชี
แก้อาการอาเจียนของหญิงมีครรภ์

ราก ใช้สกัดสีออกมาใช้เป็นสีย้อมผ้า
ได้ โดยผสมส่วนของเกลือต่าง ๆ สามารถ
จะเปลี่ยนเป็นสีต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ
ซึ่งสีเดิมของรากยอจะมีสีเหลือง หรือเหลือง
ปนแดง หากผสมตามส่วนด้วยเกลืออาจะได้อ
สีแดง ชมพู สีนํ้าตาลอ่อน สีม่วงแดง หรือ
สีดำ เป็นต้น

๒๑. ต้นสายน้ำผึ้ง

สรรพคุณ ดอก เป็นยาขับปัสสาวะ
ลดความร้อนในร่างกาย แก้โรคท้องร่วง

ก. ลดความร้อนในร่างกายลดกรด
ในกระเพาะ แก้ปากเป็นขุมเป็นแผล ใช้ดอก
สายน้ำผึ้งหนัก ๒ สลึง และดอกเก็กฮวยหนัก
๒ สลึง ต้มน้ำรับประทาน ก่อนรับประทานให้
เติมนํ้าตาลทรายขาว ๑-๒ ช้อนกาแฟ

ข. เป็นยาระบายพิษต่าง ๆ ในร่างกาย
เช่น พิษไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ ใช้พิษ ใช้กาฟ
ต่าง ๆ ใช้ดอกสายน้ำผึ้ง หนัก ๒ สลึง ใบ
มะขามแขกหนัก ๒ สลึง ต้มน้ำรับประทาน
ยา ๑ ห่อ เติมนํ้า ๒ ขามข้าวต้มแล้วเคี้ยวให้
งวดเหลือครึ่งขามข้าวต้ม รับประทานครั้ง
เดียวให้หมดขณะยาเย็น ๆ

๒๒. ต้นเล็บมือนาง เป็นไม้ประ- ดับที่มีดอกสวยงามชนิดหนึ่ง

สรรพคุณ เมล็ด ใช้เป็นยาขับพยาธิ
ไล่เดือนในเด็กโดยใช้เมล็ดมาบดเป็นผงผสม
น้ำผึ้งให้เด็กรับประทานครั้งละ ๔-๕ เม็ด
ขนาดเมล็ดข้าวโพด

๒๓. สุพรรณิการ์ เป็นไม้พุ่มมีดอก สวยงามมาก

สรรพคุณ เนื้อไม้ ดอกแห้ง ใบแห้ง
เป็นยาบำรุงกำลังใช้ต้มรับประทาน

ยาง เป็นยาระบาย หรือนำมาผสมเป็น
น้ำยาบำรุงผิว หรือเป็นน้ำยาเช็ดผมก็ได้

๒๔. โหระพา ใคร ๆ ก็รู้จัก มัน ใช้เป็นยาได้ด้วย

สรรพคุณ ใบ เป็นยาขับลม แก้ไอ
หากนำไปมาชงกับน้ำเดือดแล้วใช้อมกลั้วคอ
จะสามารถแก้อาการมีกลิ่นปาก หรือลม
หายใจเหม็นได้ น้ำคั้นจากใบเป็นยาฆ่าเชื้อ
บางชนิด

๒๕. กระเพราขาว, แดง

สรรพคุณ ใบ ใช้ปรุงอาหาร แต่ง
กลิ่น ใช้เป็นยาชง เป็นยาขับลม ขับน้ำนม
บำรุงธาตุ

น้ำคั้นจากใบกระเพราเป็นยาขับเหงื่อ
ขับเสมหะ ใช้ทาภายนอก แก้กลากเกลื้อน

๒๖. สารภี

สรรพคุณ ดอกและผล เป็นยาบำรุงหัวใจ ขยายหลอดโลหิต

๒๗. อัญชัน

สรรพคุณ ดอกสีน้ำเงิน ใช้เป็นสีแต่งสีอาหาร

ราก เป็นยาขับปัสสาวะ ยาระบาย ใช้เฉพาะรากอัญชันขาว

ข้อมูลทางเภสัชวิทยา จากข้อ ๑-๗ ผู้ประพันธ์ได้นำมาจากหนังสือ “การใช้สมุนไพร โครงการพัฒนาเทคนิคการทำยาสมุนไพร” ของคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จาก ๘-๒๗ จากหนังสือ “สมุนไพร” ของ ศจ.ดร.พยอม ตันติวัฒน์ จากหนังสือ “ไม้เทศเมืองไทย” ของอาจารย์เสงี่ยม พงษ์บุญรอด และหนังสือคู่มือยาสมุนไพร และโรคประเทศเขตร้อนๆ ของ พ.ต.อ.ชโล อุกทภาษณ์

สมุนไพรเหล่านี้นอกจากจะมีอิสถสารที่สำคัญสามารถรักษาโรคต่างๆ ได้ผลดีแล้ว ท่านเจ้าของบ้านที่มีที่ดินกว้างพอสมควร ก็อาจจะนำมาปลูกเป็นสวนหย่อมประเภทไม้ประดับและเป็นสมุนไพรสำหรับใช้รักษาโรคต่างๆ ได้อีกหลายชนิด และสมุนไพรเหล่านี้สามารถที่จะนำไปปลูกแซมไม้ประดับอื่นๆ ภายในบริเวณบ้านพัก โดยจัดให้กลมกลืนกับไม้ประดับชนิดอื่นๆ ตามรูปแบบของศิลปะ ก็ย่อมจะเกิดความสวยงาม ไม่เบื่อนัยน์ตา

นอกจากสมุนไพรทั้ง ๒๗ ชนิดดังกล่าวมาแล้ว ผู้ประพันธ์ใคร่ขอแนะนำให้ท่านเจ้าของบ้านนำสมุนไพรที่สำคัญต่างๆ มาปลูกไว้ในเขตจำกัดโดยเฉพาะคือ

๑. ต้นเสลดพังพอน

นักวิทยาการบางท่านบางกลุ่มกลับเรียกว่าต้นคงคาเย็น หรือผักลิ้นเขียดและนำเอาต้นอังกาบแดงหรือของระอา หรือทองระอา มาเรียกเป็นต้นเสลดพังพอน ความสับสนและความเข้าใจผิดจึงเกิดขึ้นในวงการแพทย์แผนโบราณ และประชาชนบางกลุ่มในปัจจุบัน ความจริงต้นอังกาบแดง หรือของ

ระอา หรือทองระอาไม่มีชื่อทางภาษาวิทยาศาสตร์ต่างออกไป

อนึ่งต้นเสลดพังพอนที่ผู้ประพันธ์กล่าวถึงนั้น ท่านเจ้าคุณ พระยาแพทย์พงศาธิบดีปรมาจารย์ทางสมุนไพรยาไทยของข้าพเจ้าเป็นผู้นำใบเสลดพังพอนมารักษาคนไข้ที่ถูกงูพิษที่มีพิษร้ายแรงต่างๆ กัด เช่น งูเห่าหม้อ งูจงอาง งูแมวเซา งูสามเหลี่ยม งูกะปะ กัดเป็นจำนวนถึง ๕๔ ราย และคนไข้เหล่านี้ปลอดภัยจากพิษของงูพิษร้ายแรงเหล่านี้ทุกราย ผู้ประพันธ์ได้รับการถ่ายทอดวิทยาการ การใช้ใบเสลดพังพอนรักษาคคนไข้ที่ถูกงูพิษร้ายแรงชนิดต่างๆ ขบกัดจากท่านเจ้าคุณแพทย์พงศาธิบดี และนำมาทดลองรักษาคคนไข้ที่ถูกงูเขียวหางไหม้กัด ๓ ราย และเพื่อนของผู้ประพันธ์ได้นำไปทดลองรักษาคคนไข้ที่ถูกงูเห่าหม้อกัด ๒ ราย คนไข้เหล่านี้ปลอดภัยจากพิษของงูพิษเหล่านี้ทุกคน นอกจากนั้น ระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๑๔ ผู้ประพันธ์ได้รับเชิญจากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยให้เป็นวิทยากรอบรมแพทย์ประจำตำบลทั่วประเทศเป็นจำนวนเกือบ ๕,๐๐๐ นาย ผู้ประพันธ์ได้อบรมแพทย์ประจำตำบลเหล่านี้ให้ใช้ใบเสลดพังพอนรักษาคคนไข้ที่ถูกงูพิษร้ายแรงต่างๆ ขบกัดเอา เช่น งูเห่าหม้อ งูจงอาง งูแมวเซา งูสามเหลี่ยม งูกะปะ รวมทั้งงูทะเลทุกชนิดด้วย ภายหลังผู้ประพันธ์ได้รับรายงานจากแพทย์ประจำตำบลเหล่านี้ประมาณ ๑๐๐ กว่าราย ยืนยันว่าได้ใช้ใบเสลดพังพอนรักษาคคนไข้ที่ถูกงูพิษร้ายแรง ขบกัดกว่า ๑,๐๐๐ ราย เป็นผลสำเร็จ และปรากฏว่าไม่มีคนไข้ผู้ใดเสียชีวิตเนื่องจากพิษงูเลย

ผู้ประพันธ์จึงขอแนะนำให้ท่านผู้สนใจปลูกต้นเสลดพังพอนชนิดเถาวัลย์ใบสีเขียว แผลมเรียว ไม่มีหนามตามข้อ และไม่มีขีดสีแดงกลางใบ ไว้ใช้รักษาพิษของงูที่มีพิษร้ายแรง และอสรพิษต่างๆ และไว้ใช้รักษาคคนไข้ที่ป่วยเป็นโรคงูสวัด เริ่มล้มระลอก ฝัต่าง ๆ ด้วย

ส่วนต้นอังกาบแดงหรือของระอา มีสรรพคุณเป็นยาใช้ภายนอก แก้อาการฟกช้ำดำเขียว หรือแก้พิษของตะขาบหรือแมลงป่องเท่านั้น ใช้แก้พิษของพิษงูชนิดต่างๆ ไม่ได้ผล

๒. ต้นรางจืดชนิดเถาวัลย์ดอกสีม่วง

สรรพคุณ ใบสดและราก ใช้แก้พิษของยาฆ่าแมลงทุกชนิด ยาพิษ ยาสัง หรือพิษและสารต่างๆ ที่เป็นพิษแก่มนุษย์ เช่น เห็ดพิษต่างๆ พิษที่มีพิษต่างๆ สัตว์ที่เป็นพิษต่างๆ เช่น เหาทะเล แมงดาทะเล ที่เป็นพิษ

วิธีใช้รักษาคคนไข้ที่แพ้พิษยาหรือพิษหรือสัตว์พิษต่างๆ ให้ใช้ใบสด ๑๕ ใบ ตำให้ละเอียด แล้วผสมกับน้ำข้าวข้าว ๑ ถ้วย แก้วน้ำเย็น แล้วคั้นน้ำให้คนไข้รับประทานครั้งละค่อนถ้วยแก้วน้ำเย็น ๑-๒ ครั้ง คนไข้ก็จะหายป่วยทันที หรือจะใช้รากสด ๆ ๑ กำมือ ตำให้ละเอียดแล้วผสมน้ำข้าวข้าวให้คนไข้รับประทานครั้งละค่อนถ้วยแก้วน้ำเย็น รับประทานเพียง ๑-๒ ครั้ง อาการป่วยของคนไข้ก็จะหายไป

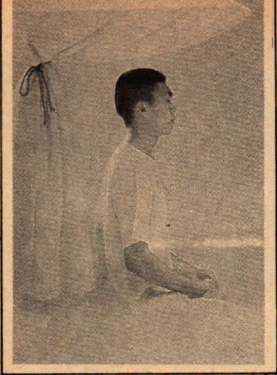
๓. ว่านมหากาฬแดง

สรรพคุณ ใบสด ตำผสมสุราโรง แก้ฝีหัวล้มระลอก เริ่ม งูสวัด

เจ้าหรือหัว ตำผสมน้ำข้าวข้าว ใช้แก้พิษไข้พิษ ใช้กาฬ แก้ไข้ร้อนใน มีอาการกระวนกระวาย

๔. ต้นสังกรณีฯ หรือหนุมานประสานกาย

สรรพคุณ ใบ แก้โรคแพ้อากาศ หืด หลอดลมอักเสบ วัณโรค และโรคเกี่ยวกับปอดอื่นๆ ฯลฯ วิธีใช้ ให้ใช้ใบสด ๗ ซอ ต้มน้ำรับประทาน วันละ ๒ ครั้งก่อนอาหาร (รายละเอียดการใช้ใบสังกรณีฯ รักษาวัณโรค โรคเมเร็ง และอื่น ๆ กว่า ๒๐ ชนิด โปรดอ่านหนังสือคู่มือยาสมุนไพรกับโรคประเทศเขตร้อนและวิธีบำบัดรักษาของข้าพเจ้าประกอบ)

ศาสนา

กองห้า

ดร.เย็นใจ เลหาวิช

ท่านอาจจะนึกไม่ออกว่า “กองห้า” หมายถึงอะไรแต่ท่านจะร้อง “อ้อ” เมื่อทราบ ว่าที่แท้คือ “ขันห้า” เพราะ “ขัน” แปล ตรง ๆ ว่า “กอง” ปัญหาต่อไปคือ ขันห้าขันหรือ กองห้ากองนี้คืออะไร ท่านที่เคยศึกษาพระพุทธศาสนามาบ้างอาจตอบได้ว่า กองทั้งห้าคือ “รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ” แต่อาจไม่ทราบความหมายของคำทั้งห้านี้ เพราะคำอธิบายที่มีอยู่ทั่วไปนั้นมักเป็นภาษา “พระ” ไม่ใช่ภาษาของ “ฆราวาส”

ขันห้าเป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากในทางพระพุทธศาสนา เป็น “จิตวิทยา” แนวพุทธ ใช้อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นต่อจิตของคนเราเมื่อมีสิ่งมากระทบจิต ความเข้าใจเรื่องขันห้า ก็คือความเข้าใจกระบวนการทางจิต ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถชำระจิต ให้บริสุทธิ์ มี “พลัง” สามารถทำงานในชีวิตประจำวันสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์โดยตรงสำหรับนักปกครอง นักบริหาร นักพัฒนา นักคิด ครู อาจารย์ ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่ต้องการพัฒนาตนเองและสังคม

กระบวนการทางจิตตามหลักขันห้า เกิดขึ้นตามลำดับ เริ่มต้นที่รูป ในที่นี้มิได้หมายถึง “รูปภาพ” แต่หมายถึง “สิ่งที่มากระทบอวัยวะรับรู้” ของคนเรา อันได้

แก่ แสงมากระทบตา แสงเป็นรูป เสียงมากระทบหู เสียงเป็นรูป กลิ่นมากระทบจมูก กลิ่นเป็นรูป รสมากระทบลิ้น รสเป็นรูป วัตถุหรือพลังความร้อนมากระทบผิวหนัง วัตถุหรือพลังความร้อนนั้นเป็นรูป อารมณ์ที่เกิดขึ้นในจิตใจมากระทบจิตใจ อารมณ์นั้นเป็นรูป สรุปว่ารูปมี 6 ชนิด คือ แสง เสียง กลิ่น รส สัมผัสทางกาย และอารมณ์ที่เกิดขึ้นในจิตใจ

รูป หรือสิ่งที่มากระทบเรา ในทันทีที่กระทบประสาทของร่างกาย จะรับรู้ตามธรรมชาติของรูป เช่น รู้ว่า สว่างมากหรือน้อย เมื่อมีแสงมากระทบ อาจเห็นสีลึน รูปร่างต่าง ๆ รู้ว่า เสียงดังมากหรือน้อย มีระดับสูง หรือต่ำเมื่อเสียงมากระทบ เป็นต้น ความรู้ที่เกิดขึ้นนี้เราเรียกกันว่า “ความรู้สึก” หรือ “เวทนา” ซึ่งตามความหมายนี้มิได้แปลว่า “สังสาร” แต่แปลง่าย ๆ ว่าความรู้สึก ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะไม่ว่ารูปชนิดใดจะมากกระทบก็ตาม ลักษณะแรกคือ สุขเวทนา หรือความรู้สึกว่าเป็นสุขสามารถทนอยู่ได้ เช่น เราสามารถทนฟังเสียงเบา ๆ อยู่ได้นาน ๆ โดยไม่รู้สึกเดือดร้อนสามารถจับต้องวัตถุที่ไม่ร้อนจัดหรือเย็นจัดเกินไปด้วยความไม่เดือดร้อนหรือด้วยความพอใจ แต่ถ้าวัตถุนั้นร้อนจัด หรือแหลมคม หรือขรุขระ ก็จะทำให้เราจับไม่ได้ หรือ ไม่ได้ความรู้สึกนี้ก็คือ “ทุกข์เวทนา” เป็นลักษณะที่สอง ส่วนลักษณะประการที่สาม คือความรู้สึกเฉย ๆ ไม่นิยมไม่ร้าย ไม่มีความสบายหรือทุกข์ร้อน เรียกว่า “อุเบกขาเวทนา” คือ ไม่สุขและไม่ทุกข์

ถ้าจะเปรียบเทียบกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน รูปก็คือ สิ่งที่เราใส่เข้าไปให้แก่คอมพิวเตอร์ เช่น เราใช้นิ้ว

จิ้มลงไปบนแป้นอักษรหรือตัวเลขของคอมพิวเตอร์ เพื่อใส่ข้อมูลเข้าไปในคอมพิวเตอร์ถ้าเราไม่ใช้วิธีนี้ เราอาจจะเอาข้อมูลที่บันทึกไว้ก่อนแล้วใน “ดิสค์” หรือ “จานแม่เหล็ก” ใส่ลงไป หรืออาจใช้ “เทปแม่เหล็ก” แทน หรืออาจส่งเข้าไปในรูปสัญญาณไฟฟ้าจากคอมพิวเตอร์ตัวอื่น หรืออาจส่งเข้าไปโดยระบบเลเซอร์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เทียบได้กับ “รูป” นั่นเอง เมื่อ “รูป” มากระทบคอมพิวเตอร์ ก็จะได้รับรู้ไว้ในลักษณะเป็นสัญญาณไฟฟ้าของคอมพิวเตอร์ การรับรู้ก็คือ “ความรู้สึก” หรือ “เวทนา” นั่นเอง

กลับมาสู่ระบบของมนุษย์ใหม่ เมื่อประสาทสัมผัสได้รับรู้รูปที่มากกระทบเกิดเป็นเวทนา หรือความรู้สึกแล้ว ประสาทจะส่งความรู้สึกนี้ในลักษณะสัญญาณไฟฟ้าซึ่งจะไหลไปตามเส้นประสาทไปสู่สมอง เช่นเดียวกันกับกระแสไฟฟ้าที่ไหลในสายไฟฟ้าการไหลนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมากเกือบทันทีทันใด หรือสัญญาณเข้าสู่สมองแล้ว สิ่งแรกที่สมองจะกระทำคือตรวจสอบทันทีว่า สิ่งที่มากระทบนั้นคืออะไรกันแน่ วิธีตรวจสอบคือ นำสัญญาณที่เข้ามาใหม่ เปรียบเทียบกับ “ความจำ” ที่มีอยู่เดิม จึงทราบว่าจะอะไรเป็นอะไรความจำนี้เรียกว่า “สัญญา” ซึ่งแปลว่า “จำได้, หมายรู้” ตัวอย่างเช่น เราเห็นสุนัขรู้ว่า เป็นสุนัข เพราะเราเคยเห็นสุนัขมาก่อนความรู้ในลักษณะภาพสุนัขยังติดตรึงอยู่ใน “หน่วยความจำ” ในสมอง ซึ่งไม่แตกต่างอะไรไปจาก “หน่วยความจำ” ของคอมพิวเตอร์ ในกรณีของคอมพิวเตอร์ กระบวนการตรวจสอบก็เกิดขึ้นทำนองเดียวกัน คือ คอมพิวเตอร์จะตรวจสอบเสียก่อน ว่าสิ่งที่เราใส่เข้าไปนั้นเป็นข้อมูลอะไรโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลที่มีอยู่เดิมทุกครั้งก่อนที่จะดำเนินการ

อย่างหนึ่งอย่างใดกับข้อมูลใหม่นั้น

ในกรณีที่สิ่งที่มากระทบนั้นเป็นของใหม่จริง ๆ เราไม่เคยพบเคยเห็นหรือเคยรู้สึกสัมผัสมาก่อน เราจะรู้สึกงง ทำอะไรไม่ได้ หรือทำอะไรไม่ถูกเหตุผลก็คือ เราขาด “สัญญา” หรือความจำได้ หมายถึงเกี่ยวกับสิ่งนั้น เพราะเราไม่เคยพบมาก่อนนั่นเอง เราต้องเริ่มต้นเรียนรู้ใหม่ โดยการนำความรู้ใหม่นี้มาเก็บไว้ในสมอง เป็น “สัญญา” ไว้เปรียบเทียบกับสิ่งที่จะรับเข้ามาใหม่ ๆ ในอนาคต

เมื่อทราบว่าจะอะไรเป็นอะไรแล้ว จิตของมนุษย์มิได้หยุดนิ่งอยู่เท่านั้น แต่จะ “คิด” ต่อไป ความคิดที่เกิดขึ้นนี้มีทั้งการ “วิเคราะห์” คือการแยกแยะเปรียบเทียบ และ/หรือ จัดแบ่งกลุ่ม และการ “สังเคราะห์” คือ การนำเอาสิ่งต่าง ๆ มารวมกัน มาสัมพันธ์กันเป็นเรื่องราวที่มีความหมายขึ้นมา ซึ่งอาจมีความหมายได้ทั้งในด้านดี ไม่ดี หรือเป็นกลาง ๆ เช่นเราเห็นภาพที่สวยงาม ก็เกิดความรู้สึกว่าสวยงามก่อน ต่อมาจึงเกิดการวิเคราะห์และสังเคราะห์กลายเป็นความอยากได้ มีเอาไว้ที่บ้าน ดูอีกตัวอย่างหนึ่งสมมติว่าเราเดินผ่านไปเหลือบเห็นเพื่อนร่วมงาน ๒ คน กำลังกระซิบกระซาบกันอยู่เราอาจนึกคิดไปได้ว่าเขากำลังนินทาเราอยู่ทั้ง ๆ ที่เราเองก็ไม่มีข้อมูลชัดเจน เป็นการคาดเดาเสียมากกว่า แต่การคาดคะเนนั้นมีเหตุผล เช่น คนทั้งสองนี้เคยมีเรื่องโต้เถียงกับเรา ไม่ค่อยจะ “กินเส้น” กันมาก่อนการ “คิด” หรือ “นึกคิด” แบบนี้เรียกว่า “สังขาร” ซึ่งแปลว่า “ปรุงแต่ง” ทำนองเดียวกับแม่ครัวที่ปรุงอาหารด้วยการนำเอาของหลายอย่างมาใช้ปรุง เช่น เนื้อหมู ผัก น้ำมัน น้ำปลา กระเทียม นำมาปรุงเป็นหมูผัดกับผัก เป็นต้น การปรุงแต่งหรือสังขารนี้ ถ้าปล่อยเอาไว้ไม่มีการควบคุมก็จะขยายตัวใหญ่โต เพราะเกิดความคิดแบบ “เรื่อยเปื่อย” ยิ่งคิดยิ่งขยายกลายเป็นความ “ฟุ้งซ่าน” ไปได้ ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาส่วนมากในสังคมมนุษย์

ในกรณีคอมพิวเตอร์กระบวนการวิ-

เคราะห์/สังเคราะห์ หรือ “สังขาร” ก็เกิดขึ้นในทำนองเดียวกัน คือ คอมพิวเตอร์จะเอาข้อมูลใหม่ข้อมูลเก่าที่มีอยู่เดิมมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามคำสั่ง และตาม “โปรแกรม” ที่ใช้จนได้ผลลัพธ์หรือคำตอบ ซึ่งจะพิมพ์ออกมาหรือปรากฏขึ้นบนจอตามที่เรากำลังการ

กระบวนการเวทนา สัญญา และสัง-

ขาร นี้มี “ตัวรู้” รองรับอยู่สิ่งนั้นเรียกว่า

“วิญญาณ” ซึ่งจะรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น

กับจิต และในจิตของตัวเองเราเองทุกขั้นตอนทั้ง

หมด

เมื่อทราบกระบวนการที่เกิดขึ้นในจิต

แล้ว ถ้าเราต้องการลดความฟุ้งซ่านเพื่อให้

จิตสงบ เราก็ต้องลดสังขาร หรือดับสังขารให้

การศึกษา

ให้แต่ความรู้พอหรือ

ดร.เย็นใจ เลหาวิช

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ กระทรวงการคลัง ประสงค์จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บภาษี จากประชาชน จึงได้ดำเนินการปรับปรุงระบบการเก็บภาษีพร้อมทั้งเพิ่มมาตรการทางการศึกษา คือ ขอความร่วมมือกระทรวงศึกษาธิการให้บรรจุเรื่องภาษีอากร ไว้ในหลักสูตร สังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ใครจะแน่ใจว่า นักเรียนที่รู้เรื่องภาษีอากรดีจะเป็นพลเมืองดี ที่เสียภาษีให้แก่รัฐอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยไม่หลบเลี่ยง

ทุกครั้งก่อนจะมีการเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทยจะดำเนินการประชาสัมพันธ์ อย่างหนักเพื่อให้ประชาชนไปออกเสียงเลือก ผู้แทนของตน ปรากฏว่า จังหวัดที่มีจำนวน ประชากรไปออกเสียงมากไม่ใช่กรุงเทพมหานคร แต่เป็นจังหวัดที่ห่างไกลในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นคนที่รู้ เรื่องการเลือกตั้งดี มีการศึกษาดีกว่าคนต่าง จังหวัดกลับนอนหลับทับสิทธิ์ ไปออกเสียงลงคะแนนกันน้อยมาก

เมื่อเจ้าหน้าที่เกษตรต้องการให้ประชาชนในหมู่บ้านหนึ่งปลูกลำไย เพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจ เพราะลำไยเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรได้ดี เขาชนิด

ประชุมชาวบ้าน ชี้แจงประโยชน์ในการปลูกลำไย พร้อมทั้งสอนวิธีปลูกลำไยให้โดยละเอียด แต่ก็พบความผิดหวัง เพราะมีคนปลูกลำไยตามคำแนะนำเพียงไม่กี่ราย

ครูใหญ่ผู้หนึ่งต้องการปลูกฝังคุณธรรมความกตัญญูต่เวที ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญของชาวไทยให้แก่นักเรียนในโรงเรียน จึงได้จัดงานวันแม่ขึ้น โดยประชุมนักเรียน และนำบทความสดุดีพระคุณแม่มาอ่านให้นักเรียนฟัง ท่านคิดว่า นักเรียนเหล่านั้นจะเกิดความสำนึกในพระคุณแม่และรับเอาคุณธรรมความกตัญญูต่เวทีเข้าไปสู่จิตใจของตนหรือไม่?

ที่ถนนพญาไท ตรงบริเวณหน้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอุโมงค์ลอดใต้ถนน เพื่อให้คนเดินลอดถนน ไม่ต้องเสี่ยงภัยเดินข้ามถนน แต่ปรากฏว่าคนไม่นิยมใช้ จึงเกิดอุบัติเหตุบ่อย ๆ มีคนเสียชีวิตมาแล้วหลายราย ผู้ที่เสียชีวิตเหล่านั้นน่าสังเกตว่าส่วนใหญ่ก็เป็นผู้มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จึงเป็นเรื่องที่น่าสงสัยว่าการศึกษาจะช่วยให้เกิดความรับผิดชอบ มีระเบียบ วินัย ได้จริงหรือ?

ตัวอย่างที่ยกมาแล้วทั้ง ๕ เรื่อง มีประเด็นร่วมกันอยู่ข้อหนึ่ง คือ การให้การศึกษาดู โดยการให้แต่ความรู้ ดังที่กระทำกันอย่างดาษดื่น นั้น จะทำให้ผู้ได้รับการศึกษานำความรู้ไปประพฤติปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของผู้ให้การศึกษารึหรือ ตัวอย่างเหล่านี้และประสบการณ์อื่น ๆ ทำนองเดียวกันอีกมากเกือบจะยืนยันได้ว่า การศึกษาแบบนี้มีความ “สูญเปล่า” ค่อนข้างสูง เพราะคนที่ “รู้แล้วไม่ทำ” มีมากกว่าคนที่ “รู้แล้วทำ” อย่างไม่อาจเทียบจำนวนกันได้

สมัยนี้เป็นที่ทราบกันดีโดยทั่วไปว่า

บุหรีมิใช่ของดี เพราะเป็นเหตุให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคภัยแรงคือ “มะเร็ง” ของปอดได้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาทุกครั้งที่มีการโฆษณาขายบุหรี เขาจะบังคับด้วยกฎหมายให้มีการเตือนไปพร้อมกันว่า “แพทย์ได้พิจารณาแล้วว่า บุหรีมีอันตรายต่อสุขภาพ” แต่คนก็ยังสูบบุหรีกันทั่วไป บางคนพูดตรง ๆ ว่า ขอยอมตายด้วยโรคมะเร็งแต่ไม่ขอเลิกสูบบุหรี เพราะสูบกันมานานจนติดงอมแงมแล้ว เลิกไม่ได้เด็ดขาด เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่า ความรู้อย่างเดียวไม่อาจทำให้คนเปลี่ยนพฤติกรรมได้เสมอไป

ถ้าความรู้อย่างเดียวสามารถทำให้คนเปลี่ยนพฤติกรรมได้แล้ว ก็ไม่น่าจะมีอาชญากรรมในสังคมอีกเลย เพราะคนก็รู้กันดีแล้วว่า การทำเช่นนั้นผิดกฎหมาย จะไม่มีการโจรกรรม ไม่มีการฆ่า ไม่มีการฉ้อโกง ฯลฯ แต่สภาพความเป็นจริงนั้น กลับตรงกันข้าม คือคนที่รู้ดีนั้นแหละมักเป็นตัวการในการประกอบอาชญากรรมเสียเอง ดังจะเห็นได้จากคดีต่าง ๆ ที่พบในหน้าหนังสือพิมพ์มากมาย ไม่เว้นแต่ละวัน เพราะคนที่รู้เรื่องดีนั้นสามารถทำได้แนบเนียนกว่าคนที่ไม่มีความรู้

ในการให้การศึกษานั้น สิ่งที่จะต้องให้ควบคู่ไปกับความรู้คือ “ความรู้ลึก” เช่น ความรู้สึกดีใจ เสียใจ ขอบใจ ไม่ชอบใจ รักเกลียด ตื่นเต้น เบื่อหน่าย กลัว กล้า ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ทั้งสิ้น ความรู้สึก หรืออารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ ควบคู่กับส่วนประกอบที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ “ความรู้” หรือ “เหตุผล” คนเรานั้นมีชีวิตอยู่ได้ด้วยสิ่งทั้งสองนี้ ไม่ปรากฏว่าใครจะมีแต่อารมณ์อย่างเดียวโดยปราศจากเหตุผล หรือเหตุผล

อย่างเดียวโดยปราศจากอารมณ์ ถ้าจะเปรียบเทียบชีวิตคนกับต้นไม้ เหตุผลก็เปรียบเสมือนปุ๋ยที่มีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโต แต่ถ้าขาดน้ำซึ่งเปรียบได้กับอารมณ์มาละลายปุ๋ยให้กลายเป็นของเหลวแล้ว ต้นไม้ก็ไม่อาจดูดเอาปุ๋ยนั้นมาใช้ประโยชน์ได้เลย ในทางตรงกันข้ามถ้าดินนั้นขาดปุ๋ย เช่นเป็นกรวดทราย ถึงแม้จะรดน้ำสักเท่าใดต้นไม้ก็ย่อมไม่อาจงอกอยู่ได้

ทุกคนเคยมีประสบการณ์ในการเกิดอารมณ์มาแล้วทั้งสิ้น ถ้าเราทบทวนประสบการณ์ในเรื่องนี้ ก็จะพบว่า สิ่งที่น่าประทับใจเราได้แนบแน่น จำได้ไม่ลืมจะเป็นเรื่องที่เร้าอารมณ์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นไปในทางบวก เช่น ความยินดี ความพอใจ ความสุขใจ หรือด้านลบ เช่น ความโกรธ ความกลัว ความเกลียดชัง ฯลฯ ภาพยนตร์ที่เราจำได้แม่นยำย่อมเป็นเรื่องที่เร้าอารมณ์อย่างลึกซึ้งซึ่งจนเกิดประทับใจ เราจดจำสถานที่ที่ไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมมาได้อย่างดี เพราะสถานที่นั้นมีทัศนียภาพงามอย่างวิเศษ เราจะจดจำจุดที่รถของเราเกิดอุบัติเหตุได้อย่างแม่นยำ เราจะจำหน้าของผู้ร้ายที่ปล้นจีเราได้อย่างชัดเจน เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่พบกันทั่วไป

ครูที่ “สอนดี” ก็คือครูที่ให้ทั้งความรู้และความรู้สึกแก่นักเรียน มิใช่ให้แต่ความรู้เพียงอย่างเดียว คือให้แต่เนื้อ ไม่มีน้ำ ถ้าเป็นอาหารก็ผิดควรรับประทานไม่ลง แต่ถ้าให้แต่อารมณ์เพียงอย่างเดียว เช่น เล่าแต่เรื่องตลกนอกบทเรียนก็เป็นการให้แต่น้ำไม่มีเนื้อ แม้จะดื่มลงคอไปได้แต่ก็ไม่อิ่มท้อง ดื่มมากไปก็ท้องกาง การให้อารมณ์หรือความรู้สึกนั้นไม่จำเป็นจะต้องให้แต่ด้านบวกเท่านั้น เช่น เรื่องที่สนุกสนาน ตลกขบขัน เท่านั้น แต่ควรให้ด้านลบด้วย ทั้งนี้ต้องเลือกให้เหมาะสมเข้ากับเนื้อหาสาระที่สอนอยู่ เช่น สอนเรื่องความสะอาด ถ้าต้องการให้นักเรียนเกิดความรู้สึกและซาบซึ้งก็ให้นักเรียนได้เห็นความสกปรกด้วยตาของตนเอง อาจใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องดูเชื้อโรคในน้ำที่ไม่สะอาดเปรียบเทียบกับน้ำที่บริสุทธิ์ ใช้กล้อง

ขยายส่องดูขามาแมลงวันให้เห็นว่ามี มีสิ่งสกปรกน่าขยะแขยงว่าติดอยู่อย่างไร เมื่อแมลงวันมาเกาะอาหารสิ่งสกปรกนั้น ๆ จะตกอยู่ในอาหารอย่างไร

ครูสมัยก่อนก็มีความเข้าใจในอิทธิพลของ “ความรู้สึก” ต่อการเรียนรู้ของเยาวชนมากพอสมควร ดังจะเห็นได้จากแบบเรียนมูลบทบรรพกิจ ซึ่งเป็นแบบเรียนฉบับแรกของไทยมีข้อความตอนหนึ่งว่า “ระวังตัวกลัวครูหนูเอ๋ย ไม่เรียนเจียวหนวย ภูเคยเข็ดหลาบ ขวาบเขวียว” ครูอาศัยความเจ็บและความกลัวจากการถูกลงโทษ ป้องกันมิให้นักเรียนประพฤติชั่ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามแนวทางจิตวิทยาสสมัยใหม่ คือ “การลงโทษ ทำให้คนหรือสัตว์หยุดพฤติกรรมนั้น” อันเป็นหลักการที่สำคัญ ถ้าพฤติกรรมนั้นเป็นภัยต่อสังคม เช่น การลักขโมย จะตักเตือนเพียงอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการลงโทษ

ให้ “หลาบจำ” โดยทำให้ผู้ถูกลงโทษเกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์เกลียด หรือกลัว จะได้ละเว้นการกระทำนั้น ๆ

อย่างไรก็ดีการลงโทษก็มีขอบเขตที่ใช้ได้ผล ถ้าใช้ไม่เหมาะก็เกิดความเสียหายได้ มีคนบางคนเข้าใจไม่ถูกต้องว่าเราสามารถ “เขียนดีเด็กให้เด็กเป็นคนดี” ได้ การเขียนดีซึ่งเป็นวิธีปลูกฝังความรู้สึกในด้านลบนั้นสามารถยับยั้งมิให้เด็กกระทำชั่วได้ เพราะเด็กกลัวถูกลงโทษ กลัวเกิดความรู้สึกเจ็บปวด แต่ไม่อาจส่งเสริมให้เด็กกระทำความดีได้เลย แม้ความรู้สึก “กลัวเจ็บ” ก็จะช่วยเบาบางลงเมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น การลงโทษแบบนี้ จึงไม่ได้ผลดีเต็มที่ สิ่งที่เหมาะสมกว่าคือปลูกฝังสิ่งที่ลึกกว่า “ความรู้สึก” ให้แก่เด็ก สิ่งนั้นคือ “ความรู้สึกสำนึก” ถ้าเด็กเกิดความรู้สึก “รู้สำนึก” แล้ว เด็กจะหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องนั้นด้วยตนเอง มิใช่หยุด

เพราะ “กลัวเจ็บ” แต่ถ้าต้องการให้เด็กกระทำความดีเพิ่มขึ้นก็จำเป็นจะต้องเพิ่มความรู้สำนึกในทางบวกลงไปด้วย นั่นคือ “การให้รางวัล” ซึ่งอาจจะทำได้ในหลายรูปแบบ ทั้งที่ให้รางวัลเป็นวัตถุ สิ่งของ หรือการชมเชยด้วยวาจา ด้วยลายลักษณ์อักษร โดยถือหลัก “ยกขึ้นหนึ่ง” คือ เมื่อเห็นใครทำดีก็รีบประกาศคุณงามความดีให้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป บุคคลผู้นั้นก็ติดที่นั่นบนหนึ่ง คือลงมาไม่ได้ อีก ต้องพยายามทำความดีนั้นตลอดไป

การให้หรือการปลูกฝังความรู้สึกนั้น อาจจะทำได้หลายวิธี ตั้งแต่การให้ผู้นั้นได้ยินได้ฟัง ได้พบได้เห็น ได้สัมผัส แต่ประการสำคัญคือ การได้ลงมือปฏิบัติจริง เข้าทำนอง “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ สิบมือคลำไม่เท่าชำนาญ” ถ้าได้กระทำบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญแล้ว ความรู้สึกก็จะฝังลึก จนกลายเป็น “ความรู้สำนึก” ที่แนบแน่น ตัวอย่างง่าย ๆ ที่เห็นกันทั่วไปคือการปลูกฝังระเบียบวินัยของทหาร การปลูกฝังวินัยที่ใช้กันมากและได้ผลดีที่สุดคือการปฏิบัติเป็นประจำ ยิ่งทำนานไป ความรู้สำนึกนั้นก็กลายเป็น “นิสัย” ซึ่งฝังแน่น ทหารจึงเป็นกลุ่มคนที่มีวินัยมากกว่าพลเรือน

มีคำกล่าวที่เรามักจะได้ยินกันเสมอ

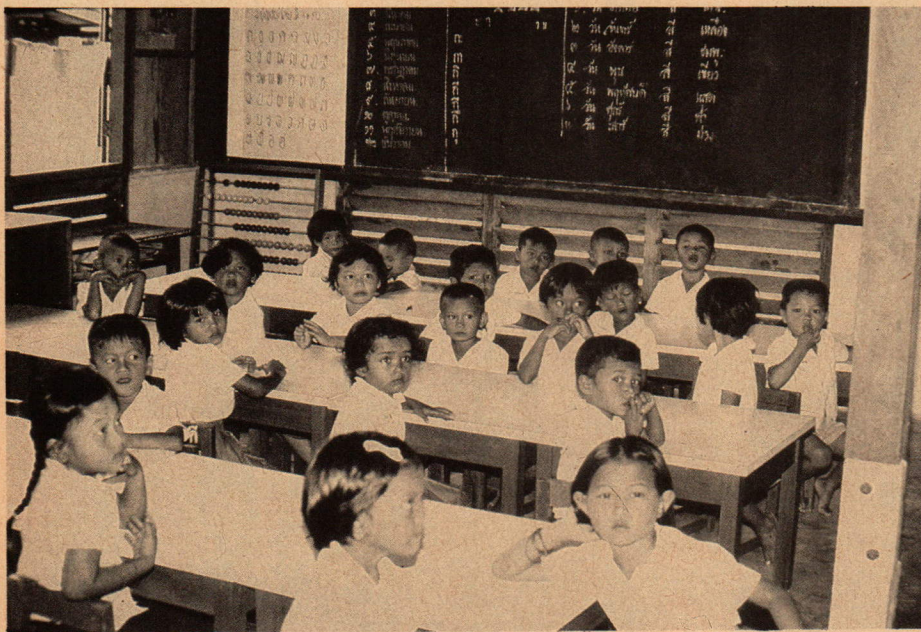
ว่า “ทำงานอย่าใช้อารมณ์” ถ้าฟังดูอย่างผิวเผินก็น่าจะถูกต้อง แต่ถ้าพิจารณาให้ดี จะเห็นว่าเป็นคำกล่าวที่ไม่ถูกต้องนัก การทำงานถ้าจะให้บังเกิดผลดี ก็จำเป็นจะต้องใช้อารมณ์ เช่น ศิลปินทั้งหลายถ้าไม่มีอารมณ์ก็ไม่อาจผลิตผลงานทางศิลปะออกมาให้สาธารณชนชื่นชมยินดีได้ จำเป็นจะต้องใช้อารมณ์หรือความรู้สึก แต่ต้องเป็นความรู้สึกในทางสร้างสรรค์ เป็นความรู้สึกในทางที่ดี ผลที่ออกมาจึงจะดีได้ ในทางตรงกันข้ามศิลปินที่เพ่งทะเลาะวิวาทกับใครมาใหม่ ๆ ย่อมไม่สามารถปฏิบัติงานทางศิลปะได้ เพราะขาดอารมณ์ในทางสร้างสรรค์ ต้องรอให้ความรู้สึกด้านลบนี้สลายตัวไปก่อน และสร้างความรู้ในด้านบวก หรือด้านสร้างสรรค์ ได้สำเร็จเสียก่อนจึงจะสามารถลงมือทำงานใหม่ได้

ความรู้สึก หรืออารมณ์เป็นของดีถ้าเรารู้จักนำมาใช้ เพราะมนุษย์มีธรรมชาติอย่างหนึ่งคือมี “อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล” มีตัวอย่างมากมายสนับสนุนเรื่องนี้ เช่น ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการกับราชการ ราชการกับเอกชน หรือเอกชนกับเอกชน จะขัดข้อง ไม่ราบรื่น ถ้าหัวหน้าหน่วยงานไม่รู้จักกัน หรือ โกรธเคือง ไม่ชอบพอกัน แต่การณ์จะ

กลับกลายเป็นตรงกันข้ามถ้าหัวหน้าหน่วยงานมีความสนิทสนม รู้จักกัน ยังมีผลประโยชน์ร่วมกันก็ยิ่งสะดวกมาก แม้แต่การติดต่อกันระหว่างบุคคลทั่วไป อารมณ์จะเป็นสิ่งสำคัญที่นำหน้าเหตุผลอยู่เสมอ โดยเฉพาะการพบกันใหม่ ๆ หรือพบกันครั้งแรก ถ้าเกิดความประทับใจในกันและกันแล้ว การติดต่อในระยะต่อไป จะราบรื่น แต่ถ้าเกิดความรู้สึกไม่ดีตั้งแต่ต้นแล้ว ไม่ว่าการพบปะครั้งต่อไป จะมี “เหตุผล” หรือมีความสำคัญสักเพียงใด โอกาสที่จะล้มเหลวหรือประสบอุปสรรคจะสูงมาก เรื่องนี้คนที่มีความเข้าใจของย่อมตระหนักดี จนกระทั่งเขามีกฎตายตัวว่า “ลูกค้าย่อมเป็นฝ่ายถูกเสมอ” ถ้าอยากจะทำขายของได้

ตัวอย่างที่น่าสนใจที่แสดงความสำคัญของอารมณ์หรือความรู้สึกว่าอยู่เหนือเหตุผล อาจหาได้จากการประชุมต่าง ๆ ตามปกติที่รู้จักกันทั่วไปคือการประชุมจะต้องดำเนินไปตามระเบียบแบบแผน และตามหลักของเหตุผล แต่ในทางปฏิบัติมักจะไม่เป็นเช่นนั้น เช่น ถ้าเกิดการ “เสียหน้า” ขึ้นมาเมื่อใด ไม่ว่าจะอ้างเหตุผลกันอย่างไรก็ยากที่จะยุติเรื่องลงได้ ยิ่งผู้ที่เข้าประชุมนั้นมีความรู้สูงมาก เขาก็สามารถยกเอาเหตุผลนานาประการมาอ้างเพื่อสนับสนุน “ความรู้สึก” ของตนได้ดีมาก ผู้เป็นประธานที่มีประสบการณ์จะระมัดระวังเรื่อง “อารมณ์” ในที่ประชุมมากที่สุด คือต้องรักษาวรรยาการให้ทุกคนมี “อารมณ์ดี” ไว้เสมอ การประชุมจึงจะราบรื่น

ในเมื่อ “ความรู้สึก” มีความสำคัญมากถึงปานนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อม ไม่ว่าจะโดยอาชีพ หรือโดยสมัครเล่น ถ้าจะให้การศึกษาแก่ใคร ก็ไม่ควรให้แต่ “ความรู้” โดยลืม “ความรู้สึก” เพราะจะเสียเปล่าทั้งเวลา เงินทอง และพลังงาน แต่ควรให้ “ความรู้สึก” ในเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องจนผู้รับการศึกษาก่อเกิด “ความรู้สำนึก” จนกระทั่งเกิด “นิสัย” ถ้าทำได้ การให้การศึกษานั้นจึงจะได้ผลโดยสมบูรณ์

กฎหมายสำหรับประชาชน

อนุญาโตตุลาการ-ศาลชาวบ้าน

ประจักษ์ พุทธิสมบัติ
สถิตย์ เล็งไธสง

พอพูดคำว่า อนุญาโตตุลาการ ฟังน้องอาจไม่เข้าใจ พุดง่าย ๆ ก็คือ ศาลชาวบ้านนั่นเอง ซึ่งทั้งโจทก์และจำเลยยินยอมพร้อมใจกันตั้งให้ตัดสินข้อพิพาทระหว่างเขาทั้งสอง มีมานานแล้ว สมัยโบราณอาศัยผู้เฒ่าผู้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือพระสงฆ์องค์เจ้า ที่คนเคารพนับถือเป็นผู้ตัดสิน ไม่ต้องมีค่าธรรมเนียม การตัดสินเด็ดขาดไม่ต้องอุทธรณ์ฎีกา เพราะทั้งสองฝ่ายพอใจ

อนุญาโตตุลาการได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายในรัชกาลที่ ๕ โดยนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติกระบวนพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๑๕ มีสาระสำคัญว่า ระหว่างคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาล เมื่ออนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทแล้ว ให้ศาลพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้น คู่ความจะอุทธรณ์คำตัดสินไม่ได้ อันเป็นหลักการที่มีมาแต่เดิม คือตัดสินแล้วเด็ดขาดนั่นเอง แต่น่าเสียดายที่กล่าวถึงเฉพาะอนุญาโตตุลาการตัดสินคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาล สำหรับคดีนอกศาล เช่น นายแดงตีศีรษะนายดำ หรือตาขาวทำมิดีมิร้ายกับนางสาวเขียว นั้น ไม่ได้กล่าวถึง เพราะฉะนั้น ก็หมายความว่าชาวบ้านตั้งอนุญาโตตุลาการ

ตัดสินกันเองเหมือนกับที่เคยดำเนินมา

อนุญาโตตุลาการนี้มีประโยชน์เหลือหลาย

ประการแรก เป็นการตัดสินความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ส่วนใหญ่เป็นการยอมชอมประนีประนอมกัน เป็นความพอใจของทั้งสองฝ่าย เป็นความยุติธรรมแท้ ไม่อาฆาตจองเวรกันต่อไป มีแต่ความรักความสามัคคี ท่านทราบไหมครับว่า คนที่เป็นความกันบนศาลหลวงนั้น บางรายแพ้คดีแล้วตัดสินกันด้วยลูกปืนก็มี แต่อนุญาโตตุลาการไม่มีอย่างนั้น

ประการที่สอง คู่ความไม่เสียเงิน อาจจะเสียหลักสองขวด หรือไก่สักตัว ข้าวสุกลักหม่อนหนึ่ง คิดเสียว่าเป็นการให้ทาน หรือทำบุญกับผู้เฒ่าผู้แก่ สบายใจไปนานเท่านั้น แต่ถ้าท่านไปศาลหลวง ท่านจะต้องเสียค่าขึ้นศาล เสียค่าทนายความ ถูกหลอกลวงสารพัด ชนคดี แล้วไม่มีทรัพย์สินติดตัวเลยก็มี แล้วถ้าแพ้จะเป็นยังไง

ประการที่สาม ศาลหลวงไม่ต้องทำงานหนัก มีเวลาที่จะพิจารณาคดีให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนในคดีใหญ่ ๆ ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ท่านทราบไหมครับ เวลาที่เราคิดในศาลจนล้นเหลือ คดีเล็กคดีน้อยไม่ควรฟ้องกันก็ฟ้อง ไม่ควรอุทธรณ์ก็อุทธรณ์ เพราะความไม่ลงรอยกัน ผู้พิพากษาทั้งนายและทั้งหน้อย ถ้าเราส่งเสริมให้มีศาล

ชาวบ้านให้มาก ๆ แล้ว จะประหยัดแรงประหยัดคน และประหยัดทรัพย์สินของชาติได้ไม่น้อยทีเดียว ผู้เขียนรู้สึกอนุโมทนากับกระทรวงมหาดไทยที่มีการทดลองตั้งศาลหมู่บ้านขึ้น ขอให้ทำต่อไปให้กว้างขวางเถิด มันมีประโยชน์เหลือเกิน

คดีอะไรบ้างขึ้นศาลชาวบ้านได้

ปกติ ศาลชาวบ้านเป็นศาลยอมชอมพิจารณาชี้ขาดแต่คดีแพ่ง หรือคดีอาญาที่ยอมความกันได้ หรือที่เรียกกันว่าคดีความผิดต่อส่วนตัว เช่น ฉ้อโกง ยักยอก บุกรุก อนาคต ช่มชู้ ทำให้เสียทรัพย์ เป็นต้น คดีอาญาเหล่านี้ เมื่อได้มีการยอมกันแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งจะนำไปฟ้องร้องอีกไม่ได้ แต่ในทางปฏิบัติ ศาลชาวบ้านนี้อาจเหลือหลาย ในคดีอาญาโทษหนัก ๆ หรือที่ยอมความกันไม่ได้ตามกฎหมาย เช่น แฉกลักทรัพย์ด่าอย่างนี้ กฎหมายห้ามยอมความกัน แต่ศาลชาวบ้านใช้วิธีให้แดงใช้คืนเงินแก้คำจำนวนหนึ่ง ซึ่งรวมทั้งค่าเสียหายค่าผู้เฒ่าผู้แก่ด้วย เมื่อคำได้รับค่าเสียหายแล้วก็ปลื้มอกปลื้มใจ กระหม่อมยิ้มย่อง ไม่ติดใจไปแจ้งความ เรื่องก็เลิกแล้วกันไป ว่าตามจริง ดีมาก เพราะว่า แม้แดงจะไม่ติดคุกติดตาราง แต่การที่ตนถูกจับขึ้นศาลชาวบ้านย่อมเป็นการประจานให้อับอายอยู่ในตัว และการที่ต้องใช้สินราคาทรัพย์ที่ตนลักไป ย่อมเป็นการลงโทษทางแพ่งอย่างถูกต้องและ

“อนุญาโตตุลาการ คือ ศาลชาวบ้านตัดสินตามความตกลงของคู่กรณี มีประโยชน์มหาศาล เป็นความยุติธรรมอันแท้จริง ที่ควรได้รับการเอาใจใส่และส่งเสริม”

เพียงพอ ซึ่งทางองค์การสหประชาชาติก็กำลังศึกษาและส่งเสริมเรื่องอย่างนี้อยู่ด้วย เขาเรียกว่าการกลับโทษ หรืออะไรทำนองนี้แหละ คือ แทนที่จะให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปนอนกินข้าวของประชาชนอยู่ในเรือนจำ ก็ให้เกณฑ์ให้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ควรได้รับ และบางทีให้ไปทำงานโยธาเป็นประโยชน์แก่สังคมหมู่บ้าน ยิ่งมีคนทำผิดมาก สังคมก็ยิ่งเจริญ แทนที่จะทรมาน เราจะทำอย่างนั้นบ้างก็ไม่น่าจะเสียหาย

อย่าลืมนะครับว่า การกระทำความผิดอาญานั้นเป็นการละเมิดทางแพ่งอยู่ด้วย เช่น แดงตีศรีษะดำเป็นความผิดอาญา แต่ค่าเสียหายที่ดำได้รับ เช่น ค่าหมึกค่ายา ค่ารักษาพยาบาล ค่ารถไปหาหมอเหล่านี้ ค่ามีสิทธิเรียกจากแดง เป็นเรื่องทางแพ่ง เพราะฉะนั้น หากมีการปล้นทรัพย์ ศาลชาวบ้านก็ตัดสินเรื่องค่าเสียหายให้ได้

ข้อที่ควรจำก็คือ เมื่อศาลชาวบ้านหรืออนุญาโตตุลาการตัดสินไปแล้ว ก็ให้ทำเป็นหนังสือในลักษณะสัญญายอมก็ได้ แล้วลงชื่อกันไว้ด้วย นะครับ ถ้าต่อมาฝ่ายแพใช้เงินใช้ทองให้แล้วกันว่าเลิกแล้วกันไป แต่ถ้าเขาไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ฝ่ายชนะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลตามสัญญายอมนั้นได้ ภายใน 10 ปีนับแต่วันทำยอมกัน ในกรณีที่ไม่นับเป็นสัญญายอม แต่เป็นสัญญาตกลงให้คนกลางชี้ขาด ให้ลงชื่อในสัญญาตกลงกันไว้ให้มัน เก็บไว้ให้ดี ทั้งสัญญาและคำชี้ขาดของคนกลาง ถ้าฝ่ายแพไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาด ฝ่ายชนะก็ฟ้องคดีต่อศาลตามคำชี้ขาดนั้นได้ อย่าลืมแนบสัญญาข้อตกลงให้คนกลางชี้ขาดไปด้วย

ท่านผู้อ่านเห็นแล้วนะครับว่า ศาลชาวบ้านดีอย่างไร เพราะฉะนั้น ก็ให้พากันใช้ให้มาก อย่าได้ไปเป็นความที่ศาลหลวงกันเลย เพราะมันไกลไปลำบาก ยึดเยื้อยาวนานเสียทรัพย์สินเงินทองมากมายจนแล้วเหลือแต่ตัวก็มี เป็นการก่อเวร และ เสียใจ บางรายเสียชีวิตเพราะตรอมใจก็มี

ปัญหากฎหมาย ครอบครัวและมรดก

ดร. อุฤษ มงคลนาวิน

ครอบครัว

๑. การหมั้น

ถาม ชายหญิงที่จะสมรสกันจะต้องทำการหมั้นกันก่อน จริงหรือไม่

ตอบ ไม่จริง ชายหญิงจะสมรสกันโดยไม่ต้องทำการหมั้นกันก่อนก็ได้ การหมั้นเป็นเพียงประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเท่านั้น เป็นทำนองคล้ายกับการที่ชายจองหญิงไว้ว่าจะสมรสด้วยในภายหน้า ส่วนหญิงเองก็เรียกของหมั้นมายึดไว้คล้ายกับการรับมัดจำ เพื่อเป็นหลักประกันและเป็นประกัน ถ้าการสมรสไม่เกิดขึ้นเพราะความผิดของชาย หญิงก็รีบของหมั้นเสีย เพื่อเป็นการบรรเทาหรือชดใช้ค่าเสียหายโดยไม่ต้องไปฟ้องร้องกันในศาล

ถาม ถ้าชายหญิงจะหมั้นกัน จะมีกฎหมายรับรองหรือไม่

ตอบ ถ้าชายหญิงจะหมั้นกันก่อนสมรส ก็ยอมทำได้ เพราะกฎหมายได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการหมั้นไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕

ถาม ผู้ใหญ่บางคนนิยมหมั้นเด็กไว้ตั้งแต่เด็กยังอยู่ในท้อง หรือตั้งแต่เด็กยังตัวเล็ก ๆ อย่างนี้ จะถือว่าเป็นการหมั้นตามกฎหมายหรือไม่

ตอบ ไม่ถือว่าเป็นการหมั้นตามกฎหมาย เพราะการหมั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว ถ้าหมั้นกันโดยอายุน้อยกว่านี้การหมั้นเป็นโมฆะ

ถาม ถ้าเป็นอย่างนั้น เวลาที่ไม่มีการสมรส ทรัพย์สินที่ให้กันไว้จะทำอย่างไร

ตอบ ทรัพย์สินที่ให้กันไว้ไม่ถือว่าเป็นของหมั้น แต่ถือว่าเป็นการให้ทรัพย์สินกันโดยเสนหา เพราะฉะนั้นจะเรียกคืนกันโดยการเรียกคืนของหมั้นไม่ได้ และถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหาย จะเรียกร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้ค่าทดแทนความเสียหาย เหมือนกับการผิดสัญญาหมั้นไม่ได้

ถาม พระภิกษุหรือสามเณรในพุทธศาสนาจะทำการหมั้นได้หรือไม่

ตอบ ไม่ได้ เพราะผิดกฎหมายพระ และขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ถ้าหมั้นก่อนแล้วมาบวชในภายหลังไม่ทำให้ขาดจากการหมั้น

ถาม บิดามารดา หรือผู้ปกครอง จะทำการหมั้นให้ชายหรือหญิงได้หรือไม่

ตอบ ได้ แต่ถ้าชายหรือหญิงไม่ยอมหมั้น บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ไปทำการหมั้นนั้นจะต้องรับผิดชอบต่อกับอีกฝ่ายหนึ่ง ชายหรือ

หญิงที่ไม่ยอมหมั้นไม่ต้องรับผิดชอบ

ถาม ถ้าอย่างนั้น ชาย หรือหญิงจะต้องรับผิดชอบอย่างไรบ้าง

ตอบ จะต้องรับผิดชอบ ถ้าชายหรือหญิงยินยอมในการหมั้นที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองทำให้แล้วไม่ยอมสมรสโดยไม่มีเหตุผล

ถาม ถ้าชายหญิงต้องการหมั้นด้วยตนเอง จะทำได้หรือไม่ จำเป็นหรือไม่ ที่จะต้องให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ให้ความยินยอมเสียก่อน

ตอบ ทำได้ แต่ถ้าชายหรือหญิงยังไม่บรรลุนิติภาวะ คืออายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์จะต้องให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ให้ความยินยอมเสียก่อนจึงจะหมั้นได้ กล่าวคือถ้ามีทั้งบิดาและมารดา ต้องได้รับความยินยอมจากทั้งบิดาและมารดา ถ้ามีเพียงบิดา หรือมารดา โดยอีกคนหนึ่งถึงแก่ความตายแล้ว หรือศาลถอนอำนาจปกครอง บิดา หรือมารดาที่ยังมีชีวิตอยู่เพียงคนเดียว ให้ความยินยอมก็เพียงพอแล้ว หรือถ้าบิดามารดา เสียชีวิตหมด หรือถูกศาลถอนอำนาจปกครอง ก็ต้องให้ผู้ปกครองเป็นผู้ ให้ความยินยอมมิฉะนั้นการหมั้นจะเป็นโมฆะคืออาจถูก บอกล้างการหมั้นนั้นได้

ถาม การให้ความยินยอมต้องทำอย่างไร ต้องทำเป็นหนังสือหรือไม่

ตอบ ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ กล่าวคือจะทำด้วยวาจา หรือ ด้วยวิธีอื่นซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าได้ให้ความยินยอมแล้วก็ใช้ได้ เช่นไปทำการหมั้นได้ หรือหาของหมั้นให้ หรือยอมรับของ หมั้นของฝ่ายชายแทนหญิงเป็นต้น

ถาม ในการหมั้น ฝ่ายชายควรจะให้ของหมั้นแก่ฝ่ายหญิงหรือไม่

ตอบ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องให้ของหมั้น แต่ก็ควร จะปฏิบัติตามประเพณีคือฝ่ายชายควรจะให้ของหมั้นแก่ฝ่าย หญิง

อนึ่งถ้าไม่มีการให้ของหมั้นกัน ศาลฎีกาเคยวางหลักไว้ถือว่าไม่มีการหมั้น เพราะฉะนั้นถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอม สมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนใดๆ ไม่ได้

ถาม ของหมั้นจะต้องมีราคาแพงสักเท่าไร

ตอบ ของหมั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง มีราคาแพงพอ เท่าไรก็ได้ อาจจะเป็นแก้ว แหวน เงิน ทอง เพชร นิล จินดา อย่างใดก็ได้ แม้กระทั่งไก่หนึ่งตัว และผ้าขาว ๑ พับ ยังถือ ว่าเป็นของหมั้นได้ ถ้าตามประเพณีถือกันว่าอย่างนั้น

ถาม มีบางคนบอกว่าของหมั้นจะต้องให้ไว้ให้เสียก่อนสมรส ถ้า เพียงแต่สัญญาว่าจะให้ของหมั้นอย่างนี้ แต่ยังไม่ได้ให้ไว้จริง ๆ อย่างนี้ถ้าชายหญิงสมรสกันแล้ว หญิงจะมาเรียกของหมั้น ส่วนที่ยังเหลืออยู่ไม่ได้จริงหรือไม่

ตอบ เป็นความจริง เพราะฉะนั้นฝ่ายหญิงจะเรียกของหมั้นเท่าไร ก็ควรเรียกเอามาอยู่ในความครอบครองของตนเสียก่อน เช่น

ถ้าชายฝ่ายสัญญาว่าจะให้เงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ก็ควรเรียก เอาไว้ทั้งแสนบาท หรือจะให้รถยนต์หนึ่งคันก็ควรให้เขาจัดการส่งมอบมาให้เสียให้เรียบร้อย ไม่อย่างนั้นถ้าแต่งงานไปแล้วฝ่ายชายยอมบิดพลิ้วเอาได้ จะเสียใจเปล่า ๆ อาจจะต้องนั่งครวญเพลง “ลิบหมื่น ลิบหมื่น ลิบหมื่น....” ก็ได้ใครจะรู้

ถาม ตามประเพณี เขามีการให้สินสอดกันด้วย เดียวนี้ยังต้องให้กันอยู่หรือเปล่า

ตอบ อันที่จริง สินสอดคือทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงเพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส หรือจะพูดกันตามภาษาล้านนาว่า คำว่า “สินสอด” หมายความว่า “เงินค่านาม” หรือ “เงินสินหิ้วบ้าน” ซึ่งฝ่ายชาย ต้องให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นค่าทดแทนที่เขาได้เลี้ยงดูหญิงมาจนกระทั่งแต่งงานได้ หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งเท่ากับว่าฝ่ายชายซื้อหญิงไปเป็นเมียนั่นเอง และถ้าบิดามารดาหญิงเรียกสินสอด สูง เขาก็ว่าบ้านนี้ขายลูกสาวแพงแต่ปัจจุบันนี้เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป พ่อ แม่ ไม่ได้มีลูกสาวให้ขาย เพราะฉะนั้นปัจจุบันนี้ จึงไม่นิยมเรียกสินสอดกัน จะยังหลงเหลืออยู่ กันอยู่

ถาม บิดามารดาของหญิงบางคนมักเรียกสินสอดจากฝ่ายชาย เป็นเงินทองหรือทรัพย์สินจำนวนหนึ่ง ซึ่งราคาค่างวดค่อนข้างสูง โดยอ้างว่าเอาไว้วัดชาวนบ้าน เพื่อแสดงว่าตนเลี้ยงลูกสาว มาดี ได้ราคา แต่ถ้าแต่งงานแล้วจะคืนให้เป็นทุน อย่างนี้ถ้า ต่อมาบิดามารดาของหญิง ไม่ยอมคืนให้จะว่าอย่างไร

ตอบ ถ้าให้เขาเป็นสินสอดแล้วจะเรียกคืนไม่ได้ จะเรียกคืนได้ก็แต่ เฉพาะในกรณีที่ชายไม่ได้สมรสกับหญิงเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าการให้สินสอดนั้นเป็นการตกลงให้ กันหลอก ๆ ก็น่าจะเรียกคืนได้ แต่ใครจะกล้าไปเรียกคืน เพราะ แต่งงานกับลูกสาวเขาเสียแล้ว ดีไม่ดีเมียตาย

ถาม ไปหมั้นผู้หญิงไว้หนึ่งคน เสียทั้งของหมั้น และสินสอด พอ ถึงวันจะสมรสหญิงไม่ยอมสมรสด้วย จะทำอย่างไร จะขอให้ ศาลบังคับได้หรือไม่

ตอบ ตามกฎหมายศาลจะไปบังคับเขาสมรสกันไม่ได้ เมื่อเขาไม่ยอม จะไปข่มเขาโคขืนให้กินหมั้นอย่างไร ถึงเขายอมก็อาจอยู่กันต่อไปไม่ยึด ยังไม่สายเกินไป รีบบอกเลิกสัญญาหมั้นเสีย เรียก ของหมั้น และสินสอดคืน แล้วมองหาคนดี ๆ ที่เขารักเราจริง ต่อไปดีกว่าจะไปนั่งกลุ่มใจทำไม บางคนเขาปลอบใจตัวเอง ว่า “อันนาริมีมากมายคล้ายฝูงลิง จะจับทั้งจับข้างก็ยั้งได้” (แต่ผมขอแนะนำด้วยความหวังดีว่า ถ้ายังอยากมีแฟนอยู่อย่า ริอ่านนำไปใช้เป็นอันตราย)

ถาม ถ้าหมั้นกันแล้วฝ่ายหนึ่งตายเสียก่อนที่จะได้สมรสกัน จะทำ อย่างไร

ตอบ ถ้าหญิงคู่หมั้นตาย ฝ่ายหญิงต้องคืนของหมั้นให้ฝ่ายชาย แต่ถ้าชายคู่หมั้นตายหญิงคู่หมั้นไม่ต้องคืนของหมั้น

ถาม นายแดงหมั้นกับนางสาวดำ มีการให้ของหมั้นกันเรียบร้อยแล้ว ก่อนหน้าวันแต่งงานปรากฏว่านายแดงไปพบนางสาวดำ เป็นหมอนวด อยู่ในสถานอาบ อบ นวด หรือถูกจิกกัดจุดคร่าไปข่มขืน ซึ่งไม่ใช่ความผิดของนางสาวดำ พฤติการณ์ดังกล่าวนี้จะถือว่านางสาวดำผิดสัญญาหมั้นหรือไม่

ตอบ พฤติการณ์เหล่านี้ไม่น่าจะถือว่าเป็นความผิดของนางสาวดำ แต่ก็น่าเห็นใจนายแดงที่คงไม่อยากแต่งงานกับนางสาวดำแน่นอน กรณีอย่างนี้นายแดงจะไม่ยอมแต่งงานกับนางสาวดำก็ได้ โดยถือว่ามิเหตุผลสำคัญอันเกิดแก่หญิงนั้น และถ้าเกิดเรื่องอย่างนี้ขึ้นถ้าจะบังคับกันตามกฎหมายแล้ว หญิงจะต้องคืนของหมั้นให้แก่ชาย และชายหญิงจะเรียกค่าทดแทนจากกันไม่ได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว นายแดงจะเรียกของหมั้นคืนหรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับความกรุณาของนายแดงเอง

ถาม เมื่อคู่หมั้นได้แต่งงานกันแล้วของหมั้นจะตกเป็นสิทธิแก่ชายหรือหญิง หรือตกเป็นสิทธิร่วมกัน

ตอบ ตกเป็นสิทธิแก่หญิง และถือเป็นสินส่วนตัวซึ่งหญิงจะเอาไปขาย ให้ จำนำ หรือทำด้วยประการใดๆ ต่อของหมั้นนั้นนี้ทำได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของสามี

ถาม เมื่อหมั้นกันแล้ว ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาหมั้น เช่น ไม่ยอมแต่งงาน (ไม่ยอมจดทะเบียนสมรส) ด้วย อีกฝ่ายหนึ่งจะมีสิทธิเช่นไรตามกฎหมาย

ตอบ ฝ่ายที่ผิดสัญญาหมั้นต้องรับผิดชอบค่าทดแทน แต่ค่าทดแทนที่จะเรียกร้องกันได้มีเพียง ๓ ประการคือ

๑. ค่าทดแทนความเสียหายต่อกาย หรือชื่อเสียงแก่ชายหรือหญิง

๒. ค่าทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดา มารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดา มารดา ได้ใช้จ่าย หรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรส โดยสุจริตและตามสมควร

แต่ค่าทดแทนที่จะเรียกได้นี้ ต้องเป็นค่าทดแทนค่าใช้จ่าย โดยสุจริตและตามสมควรเนื่องในการเตรียมการสมรสเท่านั้น ค่าใช้จ่ายที่ทำไปเกินตัวเกินฐานะจะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายโดยสุจริตไม่ได้ เช่น ชายหญิง มีฐานะไม่ดี มีเงินเดือนเพียงเดือนละ ๑,๒๕๐ บาท แต่อ้างว่าได้สั่งซื้อเตียงนอนสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ จากประเทศฝรั่งเศส ซื้อผ้าคลุมเตียงอย่างดีจากประเทศอังกฤษ ค่าใช้จ่ายอย่างนี้จะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายโดยสุจริตและสมควรไม่ได้

๓. ค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่ชายหรือ

หญิง ได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส เช่น หญิงได้ขายที่ดินของตนไปในราคาถูก หรือโอนกิจการร้านเสริมสวยของตนไปในราคาต่ำกว่าปกติ เพราะหวังว่าเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องติดตามสามีไปอยู่ต่างประเทศ แต่ชายกลับผิดสัญญาหมั้นไม่ยอมสมรสด้วย ดังนี้ หญิงเรียกค่าทดแทนความเสียหายที่ตนได้รับได้

ถาม ใครเป็นผู้กำหนดว่าค่าทดแทนความเสียหายนี้ ควรเป็นเงินจำนวนเท่าใด

ตอบ ถ้าตกลงกันไม่ได้ต้องนำคดีขึ้นฟ้องศาล และศาลจะเป็นผู้วินิจฉัย แต่ถ้าในกรณีที่หญิงเป็นผู้เสียหาย ซึ่งหญิงมีสิทธิรับของหมั้นได้อยู่แล้วนั้น ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนเพียงพอแล้วก็ได้ เช่น ของหมั้นราคาหนึ่งแสนบาท แต่หญิงได้รับความเสียหาย คิดเป็นเงินเพียงหนึ่งหมื่นบาทอย่างนี้ ศาลอาจถือว่าของหมั้นนั้นมีราคาเพียงพอแล้ว โดยชายไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าทดแทนอีกก็ได้

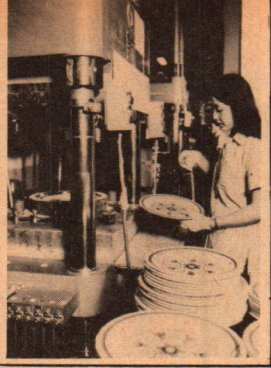
ถาม นายแดง กับนางสาวดำ เป็นคู่หมั้นกัน แต่ก่อนถึงวันแต่งงาน นางสาวดำยินยอมร่วมหลับนอนกับนายตี หรือถูกนายตีข่มขืนกระทำชำเรา ดังนั้นนายแดงจะมีสิทธิตามกฎหมายอย่างไร

ตอบ นายแดง อาจเรียกค่าทดแทนจากนายตี ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับนางสาวดำคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ว่านางสาวดำได้หมั้นกับนายแดงแล้ว แต่กรณีที่จะเรียกค่าทดแทนนี้ นายแดงจะต้องบอกเลิกสัญญาหมั้นกับนางสาวดำเสียก่อน และเรียกให้นางสาวดำคืนของหมั้นให้ แต่ถ้านางสาวดำถูกนายตีข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราโดยนายตีรู้หรือควรจะรู้ว่านางสาวดำมีคู่หมั้นแล้ว นายแดงอาจเรียกค่าทดแทนจากนายตีได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น

(ต่อฉบับหน้า)

หัวใจแม่เป็นไฉนใยผ่องผุด
หลังรักแท้บริสุทธิ์ไม่ขาดสาย
เผ้าพันผูกตั้งแต่ลูกกำเนิดกาย
จนลูกตายรักของแม่ไม่แปรเลย

เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น

ผลิตภัณฑ์ของไทย ไปดังในต่างประเทศ

ชาคริต จุลกะเสวี

เมื่อภาครัฐบาลให้ความสนใจที่จะหันมาพบปะพูดคุยกับฝ่ายเอกชน ก็จะช่วยให้ต่างฝ่ายต่างมีโอกาสที่จะศึกษา และทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ประโยชน์ที่จะได้นั้น นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการประกอบการแล้ว ผลรวมที่จะได้รับก็คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชาติ

ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนรายใหญ่รายหนึ่งของประเทศไทย ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมี “คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ” หรือที่เรียกกันคุ้นปากแล้วว่า “กรอ.” โดยชี้ให้เห็นชัดว่า การมีกรอ. มีประโยชน์อย่างแน่นอน

และการที่รัฐบาลได้เข้ามาเยี่ยมมองใกล้ชิดกับวงการธุรกิจภาคเอกชนบ้าง ก็ยิ่งจะทำให้ผู้ประกอบการเกิดความมั่นใจ และพร้อมที่จะจับเข่าคุยกับภาครัฐราชการ เพื่อลดช่องว่างทั้งหลายให้หมดไปได้ง่ายขึ้นมาก

ตัวอย่างในความพยายามที่จะก่อให้เกิดความร่วมมืออันดี ระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชนนี้ ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งที่สองเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๐ สิงหาคม คณ.นี้ เมื่อนายสถาพร กวิตานนท์ รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บี.ไอ.ไอ.) และผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ กรอ. ได้นำ

คณะผู้แทนสื่อมวลชน ซึ่งประกอบด้วยผู้สื่อข่าวจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์จำนวนหนึ่ง เข้าเยี่ยมชมโรงงานของบริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด กับบริษัท ไทยทอย จำกัด และบริษัท อุตสาหกรรมดอกไม้ไทย จำกัด ซึ่งโรงงานทั้งสามแห่งนี้ ตั้งอยู่ใกล้เคียงกันในย่านอุตสาหกรรมราชบุรีบูรณะ

ขอย้อนไปเอ่ยถึงการนำชมโรงงานครั้งแรกสักเล็กน้อย นะครับ

คือ ครั้งแรกนั้นได้นำคณะผู้แทนสื่อมวลชนไปชมกิจการ ของบริษัท โฮลยาเลนซ์ จำกัด ซึ่งผลิตเลนส์แว่นตาในประเทศไทย และโรงงานของบริษัท ชิกเนติก จำกัด ซึ่งผลิตแผงวงจรไฟฟ้าที่มีคุณภาพดีรายหนึ่งของไทยเรา คณะที่ได้ไปชมเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ที่ผ่านมานี้ ต่างก็ทึ่งในความสามารถของผู้ผลิตสินค้าไทยเหล่านี้อย่างยิ่ง

สำหรับการชมกิจการของผู้ผลิตสินค้าไทยครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๒๗ นี้ ผู้บริหารของบริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด คือ นายสนั่น อังอุบลกุล กรรมการผู้จัดการของบริษัท ซึ่งเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์เมลามีนและเทอโมพลาสติก เจ้าของเครื่องหมายการค้า “นกเพนกวิน” ซึ่งเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์เมลามีนรายใหญ่ที่สุดของประเทศไทย โดยมีเงินลงทุนเป็นของคนไทยทั้งหมด ก็ได้ชี้แจงว่า สินค้าประเภทเมลามีนของไทยขายดีในเกือบ ๓๐ ประเทศทั่วโลก ตลาดที่สำคัญได้แก่ สิงคโปร์ ฮองกง เกาหลีใต้ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกาหลีใต้ นิยมใช้ของเรามากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากสินค้าเรามีมาตรฐานคุณภาพดี ไม่แพ้สินค้าที่ผลิตในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างอังกฤษ ญี่ปุ่น

หรือเดนมาร์ก แต่ของไทยเราเหนือกว่า ที่ดีและมีราคาถูกกว่ามากด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ทางได้หันจะพยายามลดเลียนแบบสินค้าเมลามีนของไทยเรา และพยายามแข่งขันด้านราคา แต่ประเทศลูกค้าที่ต้องการสินค้ามีคุณภาพสูง ก็ยังคงให้ความเชื่อถือและนิยมซื้อสินค้าเมลามีนของบริษัทศรีไทยฯ แม้จะมีราคาที่สูงกว่าสินค้าของได้หันบ้างบางส่วน แต่เมื่อเทียบ กับคุณภาพที่ได้รับแล้ว สินค้าได้หันยังด้อยกว่าของเรามากทีเดียว และไทยเราก็ไม่พยายามที่จะแข่งขันด้านราคาโดยการลดคุณภาพลงนั้น เราจะไม่ทำอย่างเด็ดขาด

บริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด ถือนโยบายว่า “การจะหาสินค้าให้มีคุณภาพดี ไม่ใช่เรื่องง่าย” ดังนั้น จึงมุ่งในด้านคุณภาพที่ดีเด่น เพื่อสร้างความเชื่อถือต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งบัดนี้ก็ได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้สามารถครองตลาดสำคัญไว้ได้ โดยมีส่วนแบ่งตลาดสินค้าประเภทนี้ในอัตราสูงเป็นที่น่าพอใจมาก

เฉพาะปีที่แล้วนี้ ทางบริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด ได้ส่งผลิตภัณฑ์ออกไปขายเป็นมูลค่าเกือบ ๘๐ ล้านบาท และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกเรื่อย ๆ ในปีต่อไป นี้ด้วย นับแต่เริ่มส่งออกเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว ซึ่งในระยะแรกส่งออกมีมูลค่าที่ขายได้เพียงไม่กี่ล้านบาท จึงเห็นว่าสินค้าเมลามีนของบริษัทศรีไทยฯ ได้ขยายการผลิตและส่งออกเฉลี่ยถึงประมาณร้อยละ ๒๐ ต่อปี

เป็นที่น่าชื่นใจที่ได้เห็นสินค้าของไทยเรา ประสบความสำเร็จในตลาดต่างประเทศได้ดีเช่นนี้

สำหรับผู้ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันนี้ ในประเทศเรายังมีอยู่อีก ๓ บริษัท แต่กำลัง

การผลิตรวมกันแล้วยังไม่ถึงครึ่งหนึ่งของ บริษัทศรีไทยฯ จึงยังไม่ไต่คู่แข่งที่สำคัญของบริษัทฯ นี้ ซึ่งก็น่ายินดีที่สินค้าของอีก ๓ บริษัทนี้ก็ผลิตได้มีคุณภาพดี และดีกว่าของไต้หวันมาก นับว่าสินค้าประเภทนี้ได้สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทยเราได้อย่างมากทีเดียว

ต่อคำถามว่าสินค้าที่ทางบริษัทฯ ผลิตส่วนใหญ่ส่งออกหรือจำหน่ายในประเทศ? ก็ได้รับคำตอบว่า ทางบริษัทฯ ผลิตสินค้ารวมสองประเภท คือประเภทเมลามีนหรือเทอโมเซตติ้ง กับประเภทเทอโมพลาสติก ซึ่งสินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นประเภทเมลามีน โดยส่งออกเป็นปริมาณกว่าร้อยละ ๔๐ ของปริมาณที่ผลิตได้ทั้งหมด

ส่วนประเภทเทอโมพลาสติกส่งออกน้อยมาก มีเพียงไม่เกินร้อยละ ๕ ส่วนใหญ่จะจำหน่ายภายในประเทศ และได้ยืนยันว่าสินค้าที่ทางบริษัทฯ ส่งออกกับที่จำหน่ายภายในประเทศ เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกันทุกประการ ยกเว้นสินค้าที่มีตำหนิเล็ก ๆ น้อย ซึ่งทางบริษัทฯ จะนำมาจัดรายการจำหน่ายเองในราคาถูกได้เป็นครั้งคราว

โรงงานแห่งที่สอง ซึ่งรองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนนำชม ก็คือ บริษัท ไทยทอย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ผลิตของเด็กเล่นพลาสติกที่ได้มาตรฐานแห่งแรกของประเทศไทย ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเป็นบริษัทในเครือของกลุ่มศรีไทย โดยร่วมทุนกับชาวฮ่องกง บริษัทนี้ทำการผลิตเพื่อการส่งออก ๑๐๐% บริษัทนี้บริหารงานโดยมีนายสนั่น อังอุบลกุล เป็นกรรมการผู้จัดการ เช่นเดียวกับบริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด จึงมีระบบการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพดีเช่นเดียวกันทั้ง ๒ บริษัท

สำหรับประเภทสินค้าที่บริษัท ไทยทอย จำกัด ผลิตนั้น ผลิตตามใบสั่งของลูกค้ารายใหญ่ คือ สหรัฐอเมริกา มีประมาณร้อยละ ๙๐ ของผลผลิตทั้งหมด ที่เหลืออีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์เป็นใบสั่งสินค้าจากญี่ปุ่น

ออสเตรเลีย และบางประเทศในยุโรป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพวกรถเด็กเล่น ทั้งประเภทไซลาน ขั้วเคลือบด้วยการไถ และประเภทถ่านไฟฉาย

สินค้าเด็กเล่นที่ผลิตส่งออกนี้ได้รับความเชื่อถือจากลูกค้ามาก เพราะบริษัทนี้เคร่งครัดในเรื่องของคุณภาพ ของทุกชิ้นจะต้องมีการตรวจสอบสภาพก่อนจะส่งมอบ นอกจากนี้ยังมีความตรงต่อเวลาในการส่งออกสินค้า

และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือราคาก็เป็นที่ยินดียอมรับด้วยกันแล้วของทั้งสองฝ่าย คือทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย จึงทำให้มีใบสั่งสินค้าเข้ามาจนแทบจะไม่ต้องหาตลาดใหม่อีกเลย และคิดว่าอนาคตของการผลิตสินค้าประเภทนี้ คงจะได้รับการส่งเสริมการลงทุนให้ดำเนินการเพิ่มขึ้นได้อีกหลายแห่ง ด้วยความต้องการของตลาดต่างประเทศยังมีอยู่สูงมาก

สำหรับข้อได้เปรียบประการสำคัญของบริษัทนี้ ก็คือเรื่องสิทธิพิเศษ (จี.เอส.พี.) ทางด้านศุลกากร ในการนำเข้าสินค้าเด็กเล่นจากประเทศไทยเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือคู่แข่งที่สำคัญของไทยเราทั้ง ๒ ราย

ภายในโรงงานศรีไทยซูเปอร์แวร์ และผลิตภัณฑ์ซูเปอร์แวร์เมลามีนแบบต่าง ๆ

คือ ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ขณะนี้ได้หมดสิทธิทางจี.เอส.พี.แล้ว แต่ของไทยเรายังมีอยู่ การผลิตเครื่องเล่นสำหรับเด็กของบริษัทไทยเรานี้ จึงยังมีอนาคตที่สดใส และมีส่วนที่จะสร้างความภาคภูมิใจในสินค้าไทยเราได้อย่างยิ่ง

เกี่ยวกับความเห็นที่มีต่อ กรอ. กรมการผู้จัดการบริษัทศรีไทยฯ ได้ชี้ให้เห็นว่าการตั้ง กรอ. ขึ้นนี้เป็นการดีแน่นอน เมื่อภาครัฐบาลให้ความสนใจพบปะพูดคุยกับฝ่ายเอกชนอย่างจริงจัง ทำให้ต่างฝ่ายต่างมีโอกาสศึกษาและเข้าใจซึ่งกันและกันได้ดีขึ้น ทำให้การแก้ไขปัญหาอุปสรรคของทั้งสองฝ่ายเป็นไปอย่างได้ผล และประโยชน์ที่ได้รับนั้นก็ไม่ได้เพียงแต่ตกอยู่กับทั้งสองฝ่ายเท่านั้น หากแต่จะส่งผลไปถึงประเทศชาติเป็นส่วนรวมได้อย่างดียิ่งด้วย

โรงงานสุดท้ายที่คณะของ บี.ไอ.ไอ. ได้นำไปชม ได้แก่โรงงานผลิตดอกไม้ผ้าและดอกไม้พลาสติก ของบริษัท อุตสาหกรรมดอกไม้ไทย จำกัด ซึ่งผลิตเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะ

ปัจจุบันนี้ มีบริษัทที่ผลิตดอกไม้ประดิษฐ์เพื่อการส่งออกรวม ๑๓ รายด้วยกัน

ซึ่งได้รวมตัวกันร้องขอความช่วยเหลือจาก คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เนื่องจาก เมื่อปี ๒๕๒๕ ที่ผ่านมานี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ทดลองใช้ มาตรการใหม่ กล่าวคือ ให้มีการวางเงิน คำประกันการนำเข้าวัตถุดิบในการผลิต เมื่อผลิตส่งออกแล้วจึงจะได้รับเงินดังกล่าวคืน โดยไม่ต้องเสียภาษีวัตถุดิบแต่ประการใด จากมาตรการเดิมที่ให้การส่งเสริมโดยไม่ต้อง มีเงินคำประกัน

ทางประธานกรรมการของบริษัท อุตสาหกรรมดอกไม้ไทย จำกัด ได้เปิดเผยว่า เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของวัตถุดิบ ในประเทศ ที่ใช้ผลิตดอกไม้ผ้า จึงต้องนำเข้าผ้าโพลีเอสเตอร์ และปัจจุบันทางบริษัท เองต้องใช้วงเงินคำประกันการนำเข้าโพลีเอสเตอร์ประมาณ ๑๕ ล้านบาทต่อเดือน หรือประมาณ ๑๒๐% ของมูลค่าการนำเข้า ซึ่งวงเงินดังกล่าวกว่าจะได้รับคืนก็ประมาณ ๖ เดือน ทั้งที่เราสามารถจะส่งออกได้ภายใน เวลาเพียง ๒ เดือน นับจากการนำเข้าวัตถุดิบ

แล้ว

จากระเบียบดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ผลิต ดอกไม้ผ้าไม่กล้าสั่งวัตถุดิบเข้ามาจากจีน เกินวงเงินคำประกัน ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไป สู่การลดยอดการส่งออกเป็นจำนวนมาก ที่เดียว จึงน่าจะหาทางผ่อนปรนช่วยเหลือ ด้วย

ประเทศที่นำเข้าดอกไม้ประดิษฐ์จาก ประเทศไทยกว่า ๘๕% คือ สหรัฐอเมริกา ที่เหลืออีก ๒๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศในยุโรป

สำหรับบริษัท อุตสาหกรรมดอกไม้ไทย จำกัด ได้ตั้งเป้าหมายการผลิตปีนี้ไว้มูลค่า ประมาณ ๓๐ ล้านบาท เนื่องจากแนวโน้ม ของอุตสาหกรรมประเภทนี้ยังสดใสอยู่ แม้ว่าจะมีคู่แข่งที่สำคัญคือ สาธารณรัฐประชาชน จีน แต่คุณภาพและชื่อเสียงของดอกไม้ไทย เราดีเด่นเหนือชั้นกว่า จึงไม่น่าเกรงกลัวอะไรนัก

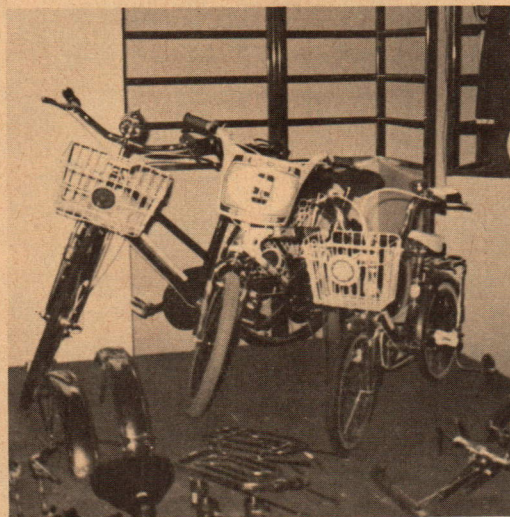
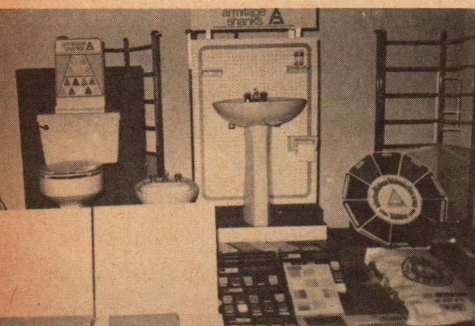
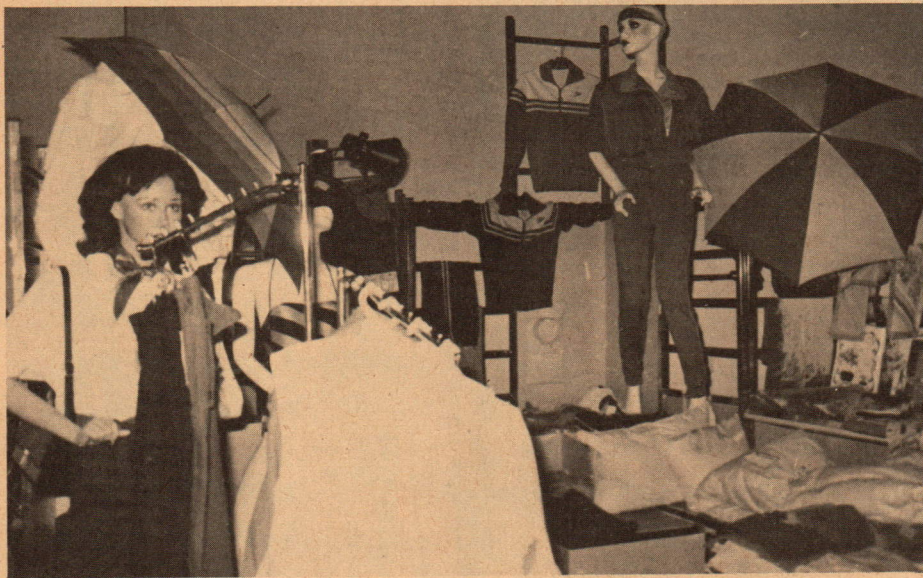
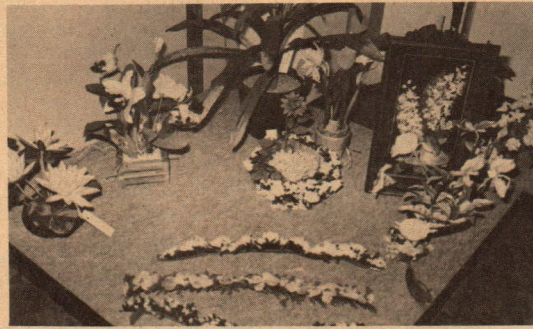
นายสถาพร กวิดานนท์ เจ้าของโครงการ เยี่ยมชมโรงงานดีเด่นนี้ ได้ชี้แจงเพิ่มเติม

เกี่ยวกับปัญหาที่ผู้ผลิตอุตสาหกรรมดอกไม้ ไทยประสบอยู่ว่า คณะกรรมการส่งเสริม การลงทุนมิได้ตั้งใจสนใจ และในการประชุม คณะกรรมการ กอ. ครั้งที่ ๕/๒๕๒๗ เมื่อ วันที่ ๒๕ กรกฎาคมที่ผ่านมา ก็ได้นำเสนอ ปัญหาเข้าพิจารณาแล้ว จนที่ประชุมมี มติให้ตั้งคณะกรรมการประสานงานแก้ไข ปัญหาภาคปฏิบัติด้านศุลกากรขึ้นแล้ว ซึ่งมี ท่านอธิบดีกรมศุลกากร เป็นประธาน อนุ กรรมการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการ สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนภาคเอกชน ด้วย ซึ่งในการพิจารณาปัญหาดังกล่าวของ คณะอนุกรรมการฯ คงจะได้มีการพิจารณา หาทางแก้ไขความเดือดร้อนของผู้ประกอบการ ให้ได้ต่อไปในไม่ช้า

นอกจากบริษัทดังกล่าวที่ บี.ไอ.ไอ. ได้นำคณะผู้แทนสื่อมวลชนไปเยี่ยมเยียนนั้น ก็ยังมีบริษัทผู้ผลิตสินค้าไทยดีเด่น ซึ่งกำลัง มีชื่อเสียงขึ้นเป็นทีนี้อยู่ในตลาดต่างประเทศอีกเป็นจำนวนมาก แต่เดิมผลิตภัณฑ์ เหล่านั้น มีความจำเป็นต้องผลิตขึ้นตาม ตราสิทธิบัตรของต่างประเทศเขา ด้วยมี ความสัญญาผูกมัดว่าจ้างกันอยู่ คนไทย เราจึงไม่ค่อยมีโอกาสจะรู้ว่า ของดี ๆ เหล่า นั้นได้มีการผลิตขึ้นในบ้านเมืองของเราเอง

หลายต่อหลายคนหลงไปซื้อหาของดี ๆ เหล่านั้น หอบหิ้วมาจากต่างประเทศ ส่วน ใหญ่นั้นกระทำไปเพราะไม่รู้จริง ๆ ว่าเป็น สิ่งที่ผลิตขึ้นในเมืองไทยเราเอง ถ้าได้รู้ เสียแล้วเราก็คงจะต้องหันมาร่วมชื่นชม และร่วมมือร่วมใจช่วยกันงดซื้อผลิตภัณฑ์ ประเภทเดียวกันของต่างประเทศลงเสียบ้าง หันมาใช้ผลิตภัณฑ์ของเมืองไทยเราเองให้ มากขึ้น จะมีความภาคภูมิใจได้ดีกว่า เป็น ไหน ๆ จริงไหมครับ ?

สำหรับบริษัทที่ผลิตของดีมีคุณภาพ ส่งออกไปยังต่างประเทศนั้น ก็ยังมีอีกมากมายหลายบริษัท เช่น บริษัทเยอนเอร์ล ประเทศไทย จำกัด ผลิตเสื้อเวดเดอร์สตรี ส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา และ ฝรั่งเศส

บริษัทอุตสาหกรรมเหรียญไทย จำกัด
ผลิตรองเท้ากีฬาประเภทต่าง ๆ ส่งออกไป
ยังประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกา บริษัท
เอเชียการเอนท์ จำกัด ผลิตเสื้อผ้าชุดวอร์ม
ชุดกีฬา เสื้อที่เช็ด ส่งออกไปยังประเทศ
แถบยุโรปและอเมริกา สำหรับเสื้อที่เช็ดทาง
บริษัทได้ผลิตส่งขายในเมืองไทยเช่นกัน

บริษัทไทยวาร์โก้ ประเทศไทย จำกัด
ผลิตชุดนอน ชุดชั้นใน และเสื้อบูติกสำเร็จรูป
ต่าง ๆ สำหรับสุภาพสตรี ส่งออกไปขายยัง
ญี่ปุ่นและสิงคโปร์มากที่สุด บริษัทไทยอัมพ์
อินเตอร์เนชั่นแนล ผลิตชุดว่ายน้ำ ชุดนอน
ชุดชั้นใน ส่งออกไปยังประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน
เดนมาร์ก สวีเดน และฟินแลนด์

บริษัททนุรักษ์ จำกัด ผลิตเสื้อเชิ้ต
และเครื่องหนังต่าง ๆ ส่งออกไปยังฮ่องกง
มาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น อเมริกา ออสเตรเลีย
เยอรมัน และเปอร์โตริโก บริษัทสแตนดาร์ด
การเอนท์ จำกัด ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปทุกชนิด
เช่นกางเกง เสื้อคอ เสื้อยืดต่าง ๆ ส่งไปยัง
ประเทศแถบยุโรป ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส
เยอรมัน อิตาลี และเบลเยียม รวมทั้งประเทศ
สหรัฐอเมริกาด้วย เหล่านี้เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าไทยเราได้ผลิตสินค้าที่ดี
มีคุณภาพสูง ส่งออกไปขายยังต่างประเทศ
มากมายหลายชนิด แต่คนไทยเรายังมักจะยัง
เข้าใจผิดคิดว่าเป็นผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ
และด้วยค่านิยมผิด ๆ ที่มีอยู่อย่างของต่าง
ประเทศดีกว่าของไทยนั้น ได้ทำให้เกิดผลเสีย
กับระบบเศรษฐกิจของชาติอย่างร้ายแรง
ทำให้ต้องขาดดุลการค้ามากมายอยู่อย่างนี้
มันจะดีอะไรเล่าครับ

เราควรจะได้เลิกความหลงผิดอย่าง
งมงายในค่านิยมผิด ๆ เหล่านั้นเสียที่เกิด
การที่ยังมีรายได้แต่ทำเป็นมัวสลายสูญสิ้น
มิได้ก่อให้เกิดผลดีแก่เจ้าตัวและสังคมของ
ผู้ปฏิบัติแต่อย่างใดเลย ตรงกันข้ามมีแต่
ความเสียหายด้วยซ้ำไป

หันมาช่วย “สมาคมนิมไทย” ช่วย
กันปลุกฝังค่านิยมไทยของเราเสียใหม่ให้
ถูกต้องด้วยจะดีกว่าเป็นไหน ๆ

กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ ของชาติในรอบ ๓ เดือน ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๒๗

การผลิตสื่อทางวิชาการของสำนักงาน เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

ผลิตหนังสือภาษาไทย จำนวน ๑๓ เล่ม

๑. พระราชกรณียกิจกับการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
๒. เฉลิมพระเกียรติพระราชวงศ์ฝ่ายใน
๓. พระราชดำรัสและพระดำรัส เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระสันตปาปา จอห์น พอลที่ ๒ เสด็จเยือนประเทศไทย
๔. วารสารไทย ฉบับที่ ๑๕
๕. สิ่งแสนดีในชีวิต
๖. หลักศาสนาอิสลาม
๗. พุทธศาสนากับวิถีชีวิตสังคมไทย
๘. สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก
๙. พ่อของฉัน
๑๐. ทำไมในภาษา
๑๑. บทโทรทัศน์ รายการ “อยู่อย่างไทย”
๑๒. บทวิทยุ รายการ “อยู่อย่างไทย”
๑๓. สมุดบันทึกประจำวันสำหรับประชาชน

ผลิตหนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน ๓ เล่ม

1. THAILAND IN THE 80'S
2. PRESS KIT
3. THE CHAKRI MONARCH AND THE THAI PEOPLE: A SPECIAL RELATIONSHIP

ผลิตภาพนิ่ง สปอตโฆษณา และวิดีโอเทป
ภาพนิ่ง จำนวน ๓ เรื่อง

๑. ภาพนิ่งชุด “บ้านเชียง”
๒. ภาพนิ่งชุด “ฉันทลักษณ์ความตาย”
๓. ภาพนิ่งชุด “ฉันทลักษณ์ชีวิต”

สปอตโฆษณา จำนวน ๒ เรื่อง

๑. “วันพ่อ”
๒. “ครอบครัวไทย”

วิดีโอเทป จำนวน ๒ เรื่อง

๑. รายงานข่าวจากเมืองไทย
๒. ประวัติและผลงานของนายเกษม พลวัน

ข่าวเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ

ประธานมูลนิธิแอมบาสดอร์ทูเกล้าฯ ถวายภาพยนตร์พระราชกรณียกิจ

นายอาร์มสตรอง ประธานมูลนิธิแอมบาสดอร์แห่งประเทศไทย และคณะเดินทางมาประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยจะพำนักอยู่ประเทศไทยระหว่างวันที่ ๑๖-๒๙ พฤศจิกายน คนนี้เพื่อถ่ายทำภาพยนตร์ พระราชกรณียกิจเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ก่อนนำไปเผยแพร่ต่างประเทศทั่วโลกและจะเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายภาพยนตร์ที่จัดทำเสร็จแล้ว ในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน คนนี้ด้วย

ด้วยเหตุที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ได้เป็นผู้ประสานงานในเรื่องการจัดทำภาพยนตร์ดังกล่าวมาโดยตลอดตั้งแต่ต้น ในครั้งนี้ทางมูลนิธิฯ จึงได้ขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติเป็นผู้ประสานงานตลอดจนอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนกว่าจะแล้วเสร็จ

ผลการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยมี ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี พลเอกประจวบ สุนทรากรู เป็นประธาน ได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๗ เวลา ๘.๓๐ น. ณ ตึกบัญชาการ ทำเนียบรัฐบาล สรุปได้ว่าที่ประชุมได้พิจารณาให้มีการจัดทำสมุดภาพชีวิตเด็กและเยาวชนเพื่อเผยแพร่แก่เยาวชนทั่วประเทศ เนื่องในโอกาสที่ปี ๒๕๒๘ เป็นปีเยาวชนสากลและที่ประชุมได้อนุมัติงบประมาณการจัดนิทรรศการพระราชกรณียกิจในงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทยและเสริมสร้างเอกลักษณ์ไทย ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ ๑๐-๑๖ ธันวาคม คนนี้ ณ บริเวณสวนอัมพร เนื่องจากขณะนี้ได้มีหน่วยงานและประชาชนทั่วไป ให้ความสนใจในผลงานของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติเป็นจำนวนมาก จนไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง ที่ประชุมมีมติให้จัดตั้ง คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และประเมินผลงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติขึ้นเพื่อพิจารณาให้มีการเผยแพร่ผลงานดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กับทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณได้อีกทางหนึ่งด้วย

การประมวลผลงานของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติในรอบปี ๒๕๒๗

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ได้ดำเนินการประมวลผลงานทั้งหมดของสำนักงานฯ ในรอบปี ๒๕๒๗ พิมพ์เป็นเล่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว สรุปได้ว่าพิมพ์หนังสือภาษาไทย ๓๑ เล่ม ภาษาอังกฤษ ๑๔ เล่ม ภาพยนตร์และวิดีโอเทป ๓๗ เรื่อง ภาพโปสเตอร์พระราชกรณียกิจ ๑๘๙,๕๐๐ แผ่น ฯลฯ

งานเทศกาลเที่ยวเมืองไทยและเสริมสร้างเอกลักษณ์ไทยปี ๒๕๒๗

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมนิยมไทย และสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ร่วมกันจัดงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทยและเสริมสร้างเอกลักษณ์ไทย ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๖ ธันวาคม ณ สวนอัมพร

ในงานนี้จะมีการแสดงนิทรรศการพระราชกรณียกิจ นิทรรศการผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอุตสาหกรรมในประเทศทั่วทุกภาค มีการแสดงการทำขนม อาหารไทย ของร้านค้าต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังและเผยแพร่ความสำนึกในเอกลักษณ์อันดีงามของชาติกับทั้งยังทำให้รู้จักและรักเมืองไทยของเรามากขึ้น

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติร่วมกับสำนักนโยบายและแผนมหาดไทย โครงการอาสาสมัครพัฒนาชุมชน ทบวงมหาวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์

ผลิตภาพโปสเตอร์พระราชกรณียกิจ

๑. ภาพโปสเตอร์พระราชกรณียกิจสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในโอกาสคล้ายวันพระราชสมภพ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๗
๒. ภาพโปสเตอร์พระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๒๗
๓. ภาพโปสเตอร์ชุด “บ้านเชียง”

มหาวิทยาลัยมหิดลจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเมือง : เฉพาะกรณีสลัม” ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๒ พฤศจิกายน ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพิจารณาหารูปแบบของการพัฒนาชุมชนเมือง โดยเฉพาะชุมชนสลัม การประชุมครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกและครั้งสำคัญที่จะระดมความรู้ความผิดและประสบการณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่เข้าไปปฏิบัติและพัฒนาชุมชนสลัมอย่างแท้จริง

การเผยแพร่วิดีโอเทปเกี่ยวกับประเทศไทยไปยังต่างประเทศ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติจะส่งวิดีโอเทปเรื่อง Traditional Thai - Sports และ Thailand Today ไปแสดงในงาน Second Ocean Festival 1984 ณ ประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ ๒๘ พ.ย.-๑๐ ธ.ค. ๒๗ ตามคำเชิญของนาย Derek J.Q. Holroyde; Deputy Chairman Programme Co - ordinator

ปฏิทินกิจกรรมเอกลักษณ์ของชาติ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๔ ต.ค. ๒๗	รายการวิทยุ เรื่อง พระมหากษัตริย์คุณอันมีค่าของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๔ ต.ค. ๒๗	สมาคมไทยอเมริกันเชิญผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติไปบรรยายเรื่องเอกลักษณ์ของไทย ให้คณะทูตสันถวไมตรีของสมาคมฯ ที่จะเดินทางไปสหรัฐฯ	สมาคมไทยอเมริกัน
๕-๑๑ ต.ค. ๒๗	สนับสนุนเอกสารและภาพยนตร์พระราชกรณียกิจให้แก่บริษัทเอกซ์เชลดิพาร์ทเมนท์สไตร์ จำกัด เพื่อจัดนิทรรศการของไทย	ณ อาคารพันธุ์ทิพย์ พลาซ่า
๑๑ ต.ค. ๒๗	รายการวิทยุเรื่อง “ซิปล่าเสภา”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๑๔-๒๐ ต.ค. ๒๗	สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ได้ส่งผู้แทนคือ หม่อมเจ้าจันทร์จิรายุ รัชนี และนายมนตรี อุมะวิชนี ไปร่วมประชุมทั่วโลก ครั้งที่ ๗	ณ ประเทศมออคโค
๑๕ ต.ค. ๒๗	รายการโทรทัศน์ เรื่อง “เมื่อพ่อไปเยี่ยมลูก”	ทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง ๙ อสมท. เวลา ๑๗.๓๐-๑๘.๐๐ น.
๑๘ ต.ค. ๒๗	รายการวิทยุ เรื่อง “มูลนิธิกองทุนการกุศลสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๒๑ ต.ค. ๒๗	บทความสดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง “สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๒๑ ต.ค. ๒๗	รายการโทรทัศน์เทอดพระเกียรติ “สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”	ทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เวลา ๒๐.๔๕ น.
๒๓ ต.ค. ๒๗	บทความสดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง “รัชกาลที่ ๕ ทรงวางรากฐานกองทัพไทย”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ น.
๒๔ ต.ค. ๒๗	คณะวารสารไทย เข้าพบและสัมภาษณ์ประธานรัฐสภา เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”	สำนักกฎหมาย ดร.กฤษ มงคลนาวิน
๒๖ ต.ค. ๒๗	พลเอกประจวบ สุนทรากร รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีมอบรางวัลการประกวดภาพถ่ายชีวิตเด็กและเยาวชนไทย	ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล
๑ พ.ย. ๒๗	รายการวิทยุ เรื่อง “มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๘ พ.ย. ๒๗	รายการวิทยุ เรื่อง “เฮฮาวินลयरกะทง”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๑๐ พ.ย. ๒๗	รายการวิทยุสนทนาประชาชนบ้าน ของกรมประชาสัมพันธ์ สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ เรื่อง “เอกลักษณ์ของชาติ”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๒๑.๓๐ น.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๑๔ พ.ย. ๒๕๖	ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ร่วมในอภิปรายเรื่อง “พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย” จัดโดยกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลก	กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เวลา ๑๓.๓๐-๑๖.๓๐ น.
๑๘ พ.ย. ๒๕๖	บทความสดุดีบุคคลสำคัญ เรื่อง “คุณหญิงนงนุช (เทศ สุวรรณภารต)”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ น.
๑๙ พ.ย. ๒๕๖	รายการโทรทัศน์ เรื่อง “เพชรที่เจียรไน”	ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพอากาศ เวลา ๑๗.๓๐-๑๘.๐๐ น.
๒๒ พ.ย. ๒๕๖	ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ บรรยายเรื่อง “เอกลักษณ์ของไทย” แก่คณะครูกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในโครงการแลกเปลี่ยน “AMERICAN FIELD SERVICE”	ณ ห้องประชุม AUA.
๒๕ พ.ย. ๒๕๖	รายการโทรทัศน์เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”	ทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เวลา ๒๐.๔๕ น.
๒๕ พ.ย. ๒๕๖	รายการวิทยุเรื่อง “สนใจสมุดข่อย”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๒๗ พ.ย. ๒๕๖	ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ บรรยายเรื่อง “เอกลักษณ์ของไทย” แก่คณะครูกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในโครงการแลกเปลี่ยน “AMERICAN FIELD SERVICE”	ณ หอประชุม AUA. เวลา ๙.๓๐ น.
๒๙ พ.ย. ๒๕๖	รายการวิทยุเรื่อง “การทดลองใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในโครงการฝนหลวง”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ น.
๒๙ พ.ย. ๒๕๖	พลเอกประจวบ สุนทรากร รองนายกรัฐมนตรี และประธานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เป็นประธานในพิธีมอบรางวัลการประกวดภาพถ่ายเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ บทความสดุดีบุคคลสำคัญเรื่อง “ร้อยกรองเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าอยู่หัวฯ”	ณ ดิگสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล
๕ ธ.ค. ๒๕๖	รายการโทรทัศน์เทอดพระเกียรติ ชุด “ในหลวงของเรา”	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ น.
๕ ธ.ค. ๒๕๖	รายการโทรทัศน์เรื่อง “วันรัฐธรรมนูญ”	ทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เวลา ๒๐.๔๕ น.
๑๐ ธ.ค. ๒๕๖	รายการวิทยุ เทอดพระเกียรติรัชกาลที่ ๙	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๗.๓๐-๑๘.๐๐ น.
๑๕-๑๖ ธ.ค. ๒๕๖	สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สนับสนุนเอกสารให้แก่โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จ.สงขลา เพื่อจัดนิทรรศการห้องสมุดสัมพันธ์	ณ โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จ.สงขลา
๑๖ ธ.ค. ๒๕๖	บทความสดุดีเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๐๗.๓๐ น.
๑๗ ธ.ค. ๒๕๖	รายการโทรทัศน์ เรื่อง “เทอดพระเกียรติรัชกาลที่ ๙”	ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพอากาศ เวลา ๑๗.๓๐-๑๘.๐๐ น.

หมายเหตุ

เอกสารที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติผลิตขึ้นนี้ ท่านจะหาอ่านได้ที่ ห้องสมุดโรงเรียนมัธยม โรงเรียนเทศบาล วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน ที่อ่าน นสพ.ประจำหมู่บ้าน วัดพัฒนาธนาคารบางแห่ง ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ศาลากลางจังหวัด หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ ฯลฯ ที่ใกล้บ้านท่าน

ข่าวรอบ สามเดือน ที่น่าสนใจ

*
วีระชัย แก้วพันธ์

การจัดงาน ๕ ธันวาคมหาราช

ได้มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน ๕ ธันวาคมหาราช ครั้งที่ ๘ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยมีรายละเอียดของการจัดงานว่า บริเวณงานตั้งต้นจากท้องสนามหลวงไปตามถนนราชดำเนินกลาง จนถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย งานเริ่มตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม และตลอดวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๗ โดยเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. ของวันที่ ๕ คณะกรรมการได้กราบบังคมทูลเชิญเสด็จสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เสด็จฯ ทรงทำพิธีจุดเทียนชัยถวายพระพร และพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก จะเป็นผู้นำกล่าวเทอดพระเกียรติ และเชิญชวนประชาชนทั่วประเทศเตรียมตัวถวายพระพร โดยมีการถ่ายทอดวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสถวายพระพรร่วมกันทั่วประเทศ

อนึ่ง ตลอดงานทั้ง ๒ วัน ธนาคารออมสินเปิดรับบริจาคเงินสมทบทุนมูลนิธิ ๕ ธันวาคมหาราชด้วย

การรณรงค์ละเว้นอบายมุขในวันที่ ๕ ธันวาคม

เนื่องในโอกาสคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ ๕ ธันวาคมนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จะได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนทั่ว ประเทศละเว้นอบายมุขรวมทั้งสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ควรปิดกิจการวันนั้น และบำเพ็ญประโยชน์และสาธารณกุศลเพื่อน้อมสักการะอย่างใดก็ตามการปฏิบัติดังกล่าวนี้ จะไม่บังคับแต่จะอาศัยร่วมมือร่วมใจกันพิจารณาที่จะปฏิบัติเพื่อถวายความจงรักภักดี ทั้งนี้จะได้มีหนังสือขอความร่วมมือจากผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ

การซ่อมแซมราชรถสำหรับใช้ในพิธีถวายพระเพลิง

ที่พระราชรถ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ได้มีการจัดการซ่อมแซมราชรถที่จะใช้ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗ ซึ่งได้แก่ เวชยันตร์ราชรถอันเป็นรถที่ใช้ขะลอพระบรมศพ ราชรถน้อยสำหรับสมเด็จพระสังฆราช ราชชนทร์ราชรถ ศรีวิการาชรถและพระยานมาศ ๓ ลำคาน ซึ่งในเรื่องนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีรับสั่งให้ดำเนินการอย่างสมพระเกียรติ และยึดหลักประหยัด

ที่สุด

อนึ่ง ในการประกอบพระราชพิธีถวายพระเพลิงบรมศพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ จำเป็นจะต้องมีการรื้อเกาะกลางถนนในกรุงเทพมหานคร ๓ จุดคือ ที่บริเวณศาลาเจ้าพ่อหลักเมือง บริเวณกรมอัยการและกรมแผนที่ทหาร ทั้งนี้เพื่อให้ราชรถวิ่งได้สะดวก

ส่งเสริมให้มีการนำวานหางจรเข้มาใช้ในการอุตสาหกรรม

วานหางจรเข้เป็นพืชสมุนไพรที่มีอยู่มากในประเทศ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์หลายอย่าง คือ ใช้เป็นยาบรรเทาอาการปวดศีรษะ ใช้เป็นยาระบาย ใช้แก้การถูกไฟไหม้พุพอง ตลอดจนแมลงมีพิษกัดต่อย ใช้แก้หนองใน ใช้เป็นส่วนผสมของแชมพูโปรตีน ใช้เป็นเครื่องต้ม คือ เครื่องต้มวานหางจรเข้ มีคุณค่าบำรุงร่างกาย เป็นส่วนผสมในเครื่องต้มเพื่อลดความอ้วนเพราะมีคุณค่าความร้อนต่ำและ คาร์โบไฮเดรตย่อยง่ายใช้เป็นวัตถุดิบในการผสมเครื่องสำอางและบำรุงผิว เช่นเป็นส่วนผสมในครีมแก้ผิว ครีมนวดหน้า ครีมนวดและครีมเบบีโลชั่น นอกจากนี้ยังใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ใช้ทางด้านทันตกรรม ฉะนั้น ถ้าได้ส่งเสริมให้มีการใช้วานหางจรเข้ทางการแพทย์ และทางอุตสาหกรรมก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

ทั้งนี้ กรมวิทยาศาสตร์บริการ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องวานหางจรเข้แก่ผู้สนใจ โดยติดต่อได้ที่กองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเวลาราชการ

ประโยชน์และอันตรายของทินเนอร์

ปัจจุบันทินเนอร์ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย ซึ่งประกอบได้ด้วยสารเคมีหลายชนิดที่ล้วนแต่เป็นพิษต่อร่างกาย และภัยของทินเนอร์อีกข้อหนึ่งคือ ทินเนอร์เป็นสารไวไฟมาก แก้วเปลวไฟดวงเล็ก ๆ ถ้านำเข้าใกล้

ทินเนอร์จะลุกไหม้ได้ และเมื่อทินเนอร์ติดไฟแล้วจะดับยาก อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดการลุกไหม้ขึ้นสิ่งที่คุณควรปฏิบัติคือ ให้ใช้ภาชนะครอบปิดเพื่อให้เกิดการดับอากาศ ไฟก็จะดับได้ ทางที่ดีผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับทินเนอร์ควรมีเครื่องดับเพลิงไว้ใกล้มือจะหยิบฉวยได้ทันทีเมื่อต้องการ อีกอย่างหนึ่ง อย่าไปสูดดมมันเข้าเพราะมันเป็นอันตรายต่อระบบประสาทและสมองมาก คุณพอคุณแม่ห้ามลูกห้ามหลานให้ได้

เสนอให้สร้างสนามกีฬาสำหรับประชาชนให้มากขึ้น

อธิบดีกรมพลศึกษา ได้เสนอให้มีการสร้างสนามกีฬาสำหรับประชาชนให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางร่างกายและจิตใจของประชาชน แทนที่จะต้องสร้างโรงพยาบาลและเรือนจำเพิ่มขึ้น สำหรับปีงบประมาณ ๒๕๒๘ กรมพลศึกษาจะเน้นในเรื่องการสร้างสนามกีฬาประจำจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งโครงการส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาเพื่อช่วยตัวเองในท้องถิ่นที่อยู่และสามารถชักนำผู้อื่นให้สนใจในด้านการกีฬาด้วย เพื่อสุขภาพของประชาชน ซึ่งเมื่อคนเรามีสุขภาพแข็งแรงแล้ว ก็จะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นและดีขึ้น

การป้องกันและปราบปรามการหลอกลวงคนงานไปต่างประเทศ

ณ กองกำลังรักษาพระนคร พลตรียุทธนา แย้มพันธ์ รองแม่ทัพภาคที่ ๑ เป็นประธานที่ประชุมได้พิจารณาและแสดงความเป็นห่วงใยต่อการที่ราษฎรในต่างจังหวัดซึ่งต้องจำนองที่ดินเพื่อลงทุนไปทำงานในตะวันออกกลางต้องเสียเงินเป็นจำนวนมากให้กับบริษัทที่ไม่ได้รับรองจากกรมแรงงาน ต้มตุ๋น หลอกลวงด้วยวิธีการต่าง ๆ

ทางราชการจึงประกาศเตือนให้ทราบทั่วกันว่า ผู้ที่ต้องการไปทำงานในตะวันออกกลางให้ไปสมัครที่สหกรณ์ผู้จัดหางานแห่ง

ประเทศไทย เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

จัดพิธีสมรสหมู่แบบประหยัด

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสโมสรวัฒนธรรมหญิง จะจัดพิธีสมรสหมู่ที่วัดสวนอัมพรวันที่ ๕ พฤศจิกายน คนี้ เพื่อส่งเสริมให้คู่หนุ่มสาวที่มีความประสงค์จะทำการสมรสกันอย่างถูกต้องตามประเพณีแต่ยังไม่พร้อมทางด้านการเงิน โดยในการเข้าร่วมพิธีสมรสหมู่ครั้งนี้เสียค่าใช้จ่ายเพียงคู่ละ ๒๐๐ บาทเพื่อเป็นค่าลงทะเบียนเท่านั้น นอกจากนี้จะมีพิธีสมรสยังได้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับเรื่องการครองรักครองเรือนการวางแผนครอบครัว สุขภาพอนามัยแม่และเด็กและอื่น ๆ เพื่อความพร้อมและความเข้าใจอันดีที่จะใช้ชีวิตชีวิตร่วมกัน ผู้ประสงค์จะเข้าร่วมพิธีดังกล่าว ติดต่อขอใบสมัครและยื่นหลักฐานสมัครได้ที่ ศูนย์ปรึกษาปัญหาชีวิตและการวางแผนครอบครัว สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย เลขที่ ๒/๑๑-๑๓ อาคารพาณิชย์ ๑ ถนนประชาสงเคราะห์ ดินแดง ห้วยขวาง กรุงเทพฯ โทรศัพท์ ๒๔๕๑๘๘๘ ๒๔๕๗๓๘-๕

รถยนต์เก่าจักรยานยนต์และเมรุเผาศพ เป็นเหตุให้เกิดมลภาวะ

จำนวนยานพาหนะที่เพิ่มมากขึ้นมีผลต่อสภาพสิ่งแวดล้อมเนื่องจาก ไอเสียที่ปล่อยออกมานั้นมีก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ซึ่งมีอันตรายต่อร่างกาย สำหรับยานพาหนะที่ปล่อยก๊าซเสียเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นรถที่มีสภาพเก่า ดังนั้นควรที่จะมีการควบคุม ตรวจสอบสภาพรถให้เข้มงวด และควบคุมการตกแต่งท่อไอเสียของรถจักรยานยนต์อีกสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวกับการเกิดมลภาวะก็คือ เมรุเผาศพ ในวัดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในกรุงเทพฯ กว่า ๑๐๐ แห่ง ส่วนใหญ่มักจะปล่อยควันและฝุ่นละอองจากการเผาพอกมาปะปนกับอากาศ เนื่องจากเมรุเผาศพเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นแบบล้าสมัย หรือใช้งานมานานจนทำให้การ

ควบคุมควันและฝุ่นผงเข้าไม่ดีพอ จึงควรจะมีการปรับปรุงให้ระบบการเผาไหม้เป็นแบบทันสมัยขึ้นบ้างอย่างเช่น เมรุเผาศพวัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นต้น

สำหรับรถยนต์และจักรยานยนต์นั้น ชาววารสารไทยเห็นว่าราษฎรต้องช่วยด้วยการใช้น้ำมันให้น้อยสุด พอเดินได้ก็เดินทำให้สุขภาพดีด้วย

แพทย์วาร์องเท้าปุ่มแม่เหล็กไม่มีผลต่อสุขภาพและการไหลเวียนของโลหิต

รองเท้าชนิดหนึ่งที่มีผู้สั่งเข้ามาจำหน่ายจากประเทศญี่ปุ่น และมีการโฆษณาอ้างว่าเป็นรองเท้าสุขภาพมีปุ่มแม่เหล็กช่วยนวดและกระตุ้นประสาทตามจุดที่สำคัญของฝ่าเท้า ทำให้โลหิตหมุนเวียนดีขึ้น ซึ่งในใบโฆษณามีรูปภาพประกอบจุดต่าง ๆ ของปอด ลำไส้ใหญ่ ตับ ไต เป็นต้น โดยรองเท้าชนิดนี้มีลักษณะเป็นปุ่มนูน ๆ ที่พื้นรองเท้าและมีปุ่มแม่เหล็กด้วย

ศาสตราจารย์นายแพทย์ณัฐ รัชพลเมืองกล่าวว่า กรณีที่คาดว่าปุ่มนูน ๆ ที่พื้นรองเท้าจะช่วยนวดฝ่าเท้าให้โลหิตไหลเวียนดีขึ้นก็อาจเป็นไปได้เล็กน้อยเท่านั้น แต่ไม่มีเหตุผลว่าการกระตุ้นโลหิตที่ฝ่าเท้าจะไปช่วยให้สุขภาพของเท้าดีขึ้น เพราะฉะนั้นแล้วไม่มีความจำเป็นที่จะต้องซื้อรองเท้าชนิดนี้มาใส่เพราะมีราคาแพงมากด้วยโดยเฉพาะถ้าประชาชนจะซื้อเพื่อวัตถุประสงค์ด้านรักษาสุขภาพก็กันว่าไม่คุ้มกับเงินที่เสียไป

ไม่ผ่อนผันการสวมหมวกกันน็อค

พลเอกสิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตอบข้อถามของผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับการผ่อนผันการสวมหมวกกันน็อคสำหรับผู้ขับขี่จักรยานยนต์ว่า จะสิ้นสุดในสิ้นปีนี้ หลังจากได้ผ่อนผันมา ๒-๓ ปีแล้ว จะไม่มีการผ่อนผันอีก ซึ่งเป็นเรื่องของกฎหมายที่ทุกคน จะต้องปฏิบัติตามเสมอ

คุยกับวารสารไทย

การตีความรัฐธรรมนูญ

พ.อ.อ.สมล สุมินานนท์ กองบิน ๗๑ หัวเตย
อ.พูนพิณ จ.สุราษฎร์ธานี

ถาม *อยากทราบความหมายของคำว่า
“ตีความรัฐธรรมนูญ” โดยละเอียด*

ตอบ คำถามของคุณสมล คงหมายถึงการตีความบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั่นเอง ซึ่งหมื่นท่านผู้อ่านคงจะได้ยินได้ฟังบ่อย ๆ ว่ารัฐธรรมนูญมาตรานี้ มาตรา นั้นหมายความว่าอย่างไร

การตีความรัฐธรรมนูญ จึงหมายถึงการค้นหาคำความหมายของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องบางมาตราหรือทั้งหมด ซึ่งโดยทั่วไปก็มักจะเป็นบางเรื่องบางมาตราเท่านั้น ที่มีถ้อยคำหรือข้อความไม่ชัดเจนคลุมเครือ หรืออาจแปลความหมายได้หลายทาง ทั้งนี้ ก็เพื่อต้องการทราบว่า ถ้อยคำข้อความ หรือบทบัญญัติมาตรานั้น มีความหมายได้ถูกต้องอย่างไร หรือมีผลในกฎหมายอย่างไร เพื่อที่จะได้นำไปใช้ปรับกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจริง ๆ ตัวอย่างเช่น การประชุมวุฒิสภา การประชุมสภาผู้แทน จะต้องประกอบด้วยสมาชิกกี่คนจึงจะเป็นองค์ประชุม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า “การประชุมวุฒิสภาก็ดี การประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม” ก็มีบางท่านสงสัยว่า คำว่า “จำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา” จะหมายถึงจำนวนตามที่กฎหมายระบุไว้ว่าให้มีจำนวนเท่านี้เท่านั้น หรือไม่ หรือจะหมายถึง จำนวนสมาชิกที่มีอยู่จริง ๆ ในขณะนั้นซึ่งอาจน้อยกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดก็ได้ เพราะอาจมีตายหรือลาออก หรือการเป็นสมาชิกภาพสิ้นสุดเพราะเหตุ

อื่น ๆ บางเป็นต้น ฉะนั้น กรณีเช่นนี้ ก็อาจมีการตีความกันหากมีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับองค์ประชุมว่าครบตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ฉะนั้นกรณีเช่นนี้ ก็อาจมีการตีความ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ การตีความรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องมียุติธรรมก่อนข้างพิเศษ ซึ่งอาจกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเอง สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ระบุไว้ว่า ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่จะตีความ และให้ถือว่าการตีความของรัฐสภาเป็นเด็ดขาด ส่วนอำนาจในการตีความหรือวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเท่านั้น เป็นผู้วินิจฉัย สำหรับคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัย สำหรับคณะกรรมการ ตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา อธิบดีกรมยุติธรรม และบุคคลอื่นอีก ๔ คนซึ่งรัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

เลขหมายสากล

คุณอุดม ติรณะรัตน์ ๖๒๖ บ้านปูน บางยี่ขัน
บางกอกน้อย กทม.

ถาม *ความรู้เกี่ยวกับหมายเลขสากลประจำวารสาร คือคำว่า ISSN และ ISBN*

ตอบ ขอดตอบโดยสังเขปดังนี้

ISSN หมายเลขวารสารสากล ย่อมาจาก International Standard Serial Number เป็นรหัสหมายเลขเฉพาะของวารสารแต่ละราย และเป็นเครื่องแสดงว่าวารสารที่ได้รับรหัสหมายเลขดังกล่าว จะอยู่ภายใต้ระบบการควบคุมทางบรรณานุกรมของสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารในระดับสากล คือใน

ระดับนานาชาตินั่นเอง อันเป็นการส่งเสริมให้วารสารแพร่หลายเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสงค์จะใช้ทั่วโลก เพราะรายชื่อวารสารพร้อมด้วยหมายเลขประจำวารสารสากล จะอยู่ในบัญชีรายชื่อวารสารระหว่างชาติที่ศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติระดับสากลที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งพร้อมที่จะให้บริการข้อมูลวารสารดังกล่าวแก่สมาชิกทั่วโลกเลยทำให้การติดต่อระหว่างผู้พิมพ์และผู้ใช้วารสาร ไม่ว่าจะในประเทศและต่างประเทศดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และของประเทศไทยเราก็มี หอสมุดแห่งชาติ เป็นสำนักงานของศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งประเทศไทย เป็นตัวกลาง อีกทั้งเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ ได้รับข้อมูลทางวารสารทุกสาขาวิชาการ จากประเทศต่าง ๆ ได้รวดเร็วและครบถ้วนถูกต้องอีกด้วย

ส่วน ISBN นั้นเป็นระบบการใช้เลขทะเบียนหนังสือมาตรฐานระหว่างประเทศ ย่อมาจาก International Standard Book Number ชื่อหนังสือในรูปของหมายเลข เพื่อใช้แทนชื่อหนังสือแต่ละเรื่องของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ในแต่ละประเทศ จึงเท่ากับเป็นชื่อสากลของหนังสือทั่วโลก ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อกิจการของสำนักพิมพ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเสมือนเลขทะเบียนสิ่งตีพิมพ์แต่ละชื่อเรื่องร่วมกันระหว่างประเทศ และมีประโยชน์ในการอ้างอิงถึงหนังสือชื่อเรื่องนั้น ๆ เพียงแต่ระบุเลข ISBN ของหนังสือ ชื่อเรื่อง ที่ต้องการเท่านั้น ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริการหนังสือระหว่างประเทศ ใช้ระบบดังกล่าวนี้จะสะดวกและแม่นยำมาก คำตอบอาจสั้นไปหน่อย ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานเบื้องต้นไว้ก่อน ส่วนรายละเอียดนั้น อาจค้นคว้าได้จากแหล่งที่มาโดยตรงคือ ที่หอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๔๑-๕๙๙๙ ซึ่งจะได้ข้อมูลที่ละเอียดยิ่งขึ้น

พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา

พระตำหนักแดง คือ อะไร

คุณล้นทม ทัททวี ต.พยุหะ อ.พยุหะคีรี
จ.นครสวรรค์

ถาม ขอทราบความเป็นมาของพระตำหนัก
แดงในบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
กรุงเทพฯ

ตอบ ก่อนอื่นขอชี้แจงเรื่องคำว่า “พระ
ตำหนัก” ก่อน กล่าวคือคำว่า พระตำหนัก
นั้นพูดกันตามภาษาสามัญก็หมายถึง เรือน
ของเจ้านาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชานุญาตไว้ว่า “เรือน
ที่เจ้านายอยู่ ไม่มีกำแพงล้อมรอบ เฉพาะ
เรือนนั้นอยู่ในกำแพงใหญ่แห่งใดแห่งหนึ่ง
เรียกว่าตำหนัก ยศศักดิ์เท่ากัษัตริย์” แต่ที่
เราเรียกตำหนักกันโดยทั่วไปแล้ว เราเติม
คำว่า “พระ” ไว้ข้างหน้า ก็เพราะเห็นว่าเป็น
ของสูง คือเป็นของที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้า
แผ่นดินและเจ้านายชั้นสูง

ส่วนความเป็นมาของพระตำหนักแดง
ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร นั้น
มีเรื่องราวพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งพระบรม
ราชจักรีวงศ์ เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์และย้าย
เมืองหลวงมาตั้งยังฝั่งตะวันออกของกรุง
ธนบุรี คือที่ตั้งพระบรมมหาราชวังที่กรุงเทพ
มหานครปัจจุบัน เมื่อสร้างเสร็จ พระบาท
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
เสด็จมาประทับ สมเด็จพระที่นั่งสองพระ
องค์ตามเสด็จมาประทับอยู่ในพระบรมมหา
ราชวังด้วย คือสมเด็จพระที่นั่งพระองค์ใหญ่
มีพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้า
ฟ้ากรมพระยาเทพสุดาวดีและสมเด็จพระที่
นางพระองค์น้อย มีพระนามว่า สมเด็จพระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระศรี
สุดารักษ์

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา
โลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระ
ตำหนักพระราชทานสมเด็จพระที่นั่งทั้ง
สองพระองค์นั้น ๒ พระตำหนัก มีชื่อเรียกว่า
พระตำหนักเขียว กับพระตำหนักแดง โดย
สร้างเป็นเรือนไม้แบบโบราณทั้ง ๒ พระ

ตำหนัก แต่ทาสีเขียวหลังหนึ่ง ทาสีแดงหลัง
หนึ่ง จึงเรียกว่าพระตำหนักเขียวและพระ
ตำหนักแดง

พระตำหนักเขียว สร้างพระราชทาน
สมเด็จพระที่นั่งพระองค์ใหญ่ พระตำหนัก
แดงสร้างพระราชทานสมเด็จพระที่นั่งพระ
องค์น้อย

พระตำหนักแดง เดิมตั้งอยู่หน้าเบื้อง
หน้าหมู่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทและพระ
ที่นั่งวิมานรัตยา สมเด็จพระที่นั่งพระองค์
น้อย คือสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
กรมพระศรีสุดารักษ์ ประทับอยู่ ณ พระ
ตำหนักแดงในพระบรมมหาราชวังจนถึงปี
มะแม เอกศก จุลศักราช ๑๑๖๑ (พ.ศ. ๒๓๔๒)
สมเด็จพระที่นั่งพระองค์น้อยจึงสิ้นพระชนม์
ด้วยพระโรคชรา ส่วนพระตำหนักที่ประทับ
ยังคงอยู่ในบริเวณพระบรมมหาราชวังดัง
กล่าวมาแล้ว จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ จึงโปรด
เกล้าฯ ให้รื้อ เพื่อสร้างพระตำหนักเป็นตึก
แทนพระตำหนักไม้

พระตำหนักแดงถูกรื้อออกจากพระบรม
มหาราชวังไปสร้างไว้ที่พระราชวังเดิมฝั่ง
ธนบุรีและเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระ
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะทรงดำรงพระ
อิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้า
ฟ้าอิศรเสจุฑามณีฯ กับสมเด็จพระศรีสุริเยน
ทราบมาตย์พระราชมารดา เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จมาประทับที่
พระราชวังบวรสถานมงคลคือวังหน้าหรือ
บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
โปรดเกล้าฯ ให้รื้อพระตำหนักแดง ไปปลูก
เป็นกุฏิพระสงฆ์ที่วัดโมลีโลกยารามส่วน
หนึ่ง อีกส่วนหนึ่งรื้อไปปลูกไว้ที่วังหน้าคือ
บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แต่อยู่ตรง
มุมตะวันตกด้านเหนือ ถึงรัชกาลที่ ๔ โปรด
เกล้าฯ ให้รื้อส่วนที่ปลูกไว้ ณ วัดโมลีโลก
ยารามไปไว้วัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี
ปัจจุบันก็ยังอยู่

ส่วนพระตำหนักแดงที่วังหน้าหรือที่
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร สมัย

นายธนิต อยู่โพธิ์ เป็นอธิบดีกรมศิลปากร
ได้มีการปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
เป็นการใหญ่ จึงได้เลื่อนพระตำหนักแดง
จากมุมตะวันตกด้านทิศเหนือมาไว้หลังพระ
ที่นั่งคิวโมกซ์พิมาณที่ประชาชนได้ชมกันใน
ปัจจุบัน

ประพัฒน์ ตรีนรงค์

สตรีชาววังและนางสนม

คุณทองหลา แก้วเกษ ต.กวางทอง อ.หนอง
ฉาง จ.อุทัยธานี

ถาม สตรีชาววังสมัยก่อน หรือนางสนม
เป็นอย่างไร มีหน้าที่อย่างไร

ตอบ ขอแยกตอบเรื่องนี้เป็น ๒ เรื่อง คือสตรี
ชาววังและนางสนม ตามลำดับดังนี้

สตรีชาววัง บางครั้งเรียกว่า ผู้หญิง
ชาววัง ซึ่งแตกต่างจากนางสนมซึ่งจะกล่าว
ถึงในตอนหลัง สตรีชาววัง แบ่งออกตามฐานะ
เป็น ๓ ชั้น สูง กลาง ต่ำ

ชั้นสูง แบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือชาววัง
โดยกำเนิด กับชาววังด้วยการถวายตัว

สตรีชาววังโดยกำเนิด คือพระราชธิดา
ประสูติและทรงศึกษาอยู่ในพระราชวัง เมื่อ
เจริญพระชันษาแล้ว บางองค์ยังคงประทับอยู่
ในพระราชวัง บางองค์ได้รับพระราชทาน
อนุญาตให้ออกมาประทับอยู่กับเจ้าพี่เจ้าน้อง
นอกพระราชวังได้หรือเจ้านายผู้หญิงที่
ประสูติในวังของพระบิดา มีฐานันดรศักดิ์
ลงมาถึงหม่อมเจ้า หากพระบิดาลิ้นพระชนม์
ลง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯรับเข้าไปอุปการะไว้ใน
พระราชวัง หรือเจ้านายผู้หญิงบางองค์ที่เป็น
หม่อมเจ้าแต่ยังทรงพระเยาว์ได้รับการส่ง
เข้าไปศึกษาอยู่กับเจ้าพี่เจ้าน้องในพระราชวัง
เมื่อเจริญชันษาก็รับราชการอยู่ในพระราชวัง
นั้นเลย

ส่วน ชาววังด้วยการถวายตัว นั้นคือ
สตรีที่เป็นธิดาของผู้มีตระกูลในราชินิกุล
(ตระกูลข้างฝ่ายพระราชวัง) และธิดาข้าราชการ
ตลอดจนถึงหม่อมราชวงศ์ ที่ได้รับ
อนุญาตให้เข้าไปศึกษาในพระราชวังได้ ซึ่ง

ก่อนจะศึกษาในวิชาต่าง ๆ จะต้องฝึกหัด มารยาททริยาวาจาและรู้จักสัมมาคารวะ เสียก่อนแล้วจึงจะเรียนหนังสือและการเรียน เท่าที่วัยของเด็กจะพึงกระทำได้ ต่อจากนั้น จึงจะเรียนสูงขึ้น คือฝึกหัดและเรียนตาม แนวเดิมนั้นเองแต่ได้รับการกวัดขันให้สูงขึ้น และมากขึ้น เช่นผู้สอนอาจจะให้ถือหีบหมาก ไปยังสมาคม เพื่อให้เห็นกิริยามารยาทและ ลักษณะของสมาคมผู้หลักผู้ใหญ่ในกิจการ ต่าง ๆ ตลอดจนให้รู้จักเพื่อนนักเรียนที่เข้ามา ศึกษาอยู่ในพระราชวังด้วยกัน ส่วนการเรียน นั้นจะเรียนการทำเครื่องแต่งตัว เรียน การเย็บปักถักร้อย เรียนการทำกับข้าวและ ของกินและรับการสอนให้เป็นผู้เลือกใส่ใน พระบวรพุทธศาสนา เรื่องการเรียนหนังสือ นั้น จะยุติเพียงแค่อ่านออกเขียนก็ได้ แต่ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ได้ศึกษามาถึงขั้นนี้แล้ว ผู้ใหญ่จะพิจารณาฝึกหัดให้ทำราชการอย่าง ใดอย่างหนึ่งก็ได้ เพื่อถวายตัวเป็นข้าราชการ ฝ่ายใน แบ่งอย่างกว้าง ๆ ออกได้เป็น ๔ ประเภทคือ

ประเภทที่ ๑ เรียนวิชาฝึกหัดเขียน หนังสือ หรือเขียนอักษรศาสตร์จนถึงขั้นแต่ง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนได้ หากจะเรียนวิชา ช่าง ก็เรียนอย่างประณีต เช่น ร้อยดอกไม้ ปักสะดึง อย่างงดงามซึ่งไม่มีที่ไหนสอนได้ดี เท่า หรือเรียนการพยาบาลรักษาผู้เจ็บไข้ แต่ ถ้าชอบเรียนเลขหรือหาความรู้ในพงศาวดาร ก็เริ่มเรียนในตอนนี่ เจ้านายชั้นพระราชธิดา มักทรงศึกษาในประเภทที่ ๑ นี้เป็นพื้น เพื่อ จะได้เป็นครูสอนนักเรียนรุ่นหลัง ๆ

ประเภทที่ ๒ เป็นนางพนักงานคือทำ การงานต่าง ๆ ในราชสำนักเช่นเป็นพนักงาน พระภูษา พนักงานพระศรี เป็นต้น หม่อมเจ้า และหม่อมราชวงศ์ มักรับราชการประเภทนี้ นอกจากนี้ก็มีผู้ที่ได้เคยรับราชการมาแต่รัชกาล ก่อน ๆ มาจนอายุถึงกลางคน

ประเภทที่ ๓ เป็นนางอยู่งาน สำหรับ พระเจ้าแผ่นดินใช้สอย เช่นเชิญเครื่องราชูป- โภคตามเสด็จและผลัดเวรกันประจำอยู่บน พระราชมนเทียรและคอยรับ รับสั่ง เป็นต้น

นางอยู่งานล้วนเป็นสาวทั้งนั้น

ประเภทที่ ๔ เป็นมโหรีหรือหัดพ้อนรำ เป็นระบำและละครซึ่งจะเลือกจากผู้ทีแว จฉลาดแต่อายุยังเยาว์ เพราะเป็นเรื่องยาก มากและจะต้องใช้เวลาฝึกนาน

ราชการฝ่ายในทั้ง ๔ ประเภทนี้ เป็น ประเพณีมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็น ราชธานี

สตรีชาววังที่เป็นชาววังด้วยการถวาย ตัวดังกล่าวมานี้ นอกจากที่เป็นเจ้าจอมมารดา พระเจ้าลูกเธอแล้ว ถ้าใครไม่สมัครอยู่เป็น ข้าราชการฝ่ายใน แม้เป็นเจ้าจอม (ซึ่งไม่มี พระเจ้าลูกเธอ) ก็ทูลลาออกได้ตามใจสมัคร ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องสตรีชาววังหรือผู้หญิง ชาววังชั้นสูง

ชั้นกลาง สตรีชาววังชั้นนี้ มิได้ถวาย ตัวเข้าทำราชการ มักเป็นลูกสาวของชนบดี เมื่อผู้ปกครองปรารถนาจะให้ได้รับการศึกษา อบรมแบบชาววัง ก็ส่งเข้าไปถวายตัวเป็น “ข้าหลวง” อยู่กับเจ้านายชั้นพระองค์หญิง หรืออยู่กับท่านผู้หลักผู้ใหญ่ในพระราชวัง ตั้งแต่เป็นเด็ก โดยรับใช้สอยและศึกษาอยู่จน สำเร็จการศึกษาพอเป็นสาวก็ลาออกไป ที่ขออยู่ในวังก็อาจอยู่ต่อไปได้จนแก่หรือ เป็นลูกสาวข้าราชการที่เคยถวายลูกสาวให้ เข้าทำราชการฝ่ายในคนหนึ่งหรือสองคนแล้ว ก็ส่งลูกสาวคนเล็กที่เป็นน้องให้เข้าไปอยู่ กับพี่สาว เพื่อจะได้ศึกษา แล้วกลับออกมา โดยไม่ถวายตัว ทำราชการ นอกจากนี้ยังมี อีกพวกหนึ่ง ซึ่งจัดเป็นชาววังชั้นกลางเหมือน กันคือนางพนักงานที่ไม่ได้ถวายตัว เช่น พนักงานกลางสำหรับเชิญเครื่องเสวยจาก ห้องเครื่องขึ้นไปส่งถึงพระราชมนเทียร พวก ทนายเรือนที่ทำหน้าที่นำคำสั่งกิจการไปบอก ยังพระตำหนักต่าง ๆ และเรือนข้าราชการ ฝ่ายใน พนักงานคุมผู้ชายที่เป็นหมอบเป็นต้น เข้าไปในวังและพวกจ่าไขสนที่ได้เลื่อนขึ้นมา จากชาววังชั้นต่ำเมื่อมีอายุกลางคน มีความ ประพฤติดีมีความสามารถ

ชั้นต่ำ สตรีชาววังชั้นนี้ มีสองพวก พวกหนึ่งเรียกว่า โขลน เป็นลูกหม้อคนหลวง

ตามกฎหมายเก่าได้รับเกณฑ์ให้ต้องผลัดกัน ไปเปลี่ยนเวรรับราชการในพระราชวังตั้งแต่ รุ่นสาว มีหน้าที่รักษาประตูวัง รับใช้แบบ กรรมกรในงานต่าง ๆ อีกพวกหนึ่งเป็นคน รับใช้ของผู้ที่อยู่ในวัง

(โปรดดูรายละเอียดได้ในสารานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)

ส่วน นางสนม นั้น พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้ อธิบายไว้ว่า “บาทบริจาริกาที่รับใช้ใกล้ชิด องค์พระมหากษัตริย์ว่า พระสนม” และ อธิบายไว้เป็นแนวว่า พระสนมนี้อาจเลื่อน ขึ้นเป็น พระสนมเอก ได้คืออธิบายไว้ว่า “สนมเอก น. พระสนมซึ่งเป็นทีโปรดปราน ยิ่งกว่าพระสนมอื่น ๆ” ตอบสั้น ๆ เพียงแค่นี้ สำหรับคำว่า นางสนม เข้าใจว่าผู้ถามคงจะ เข้าใจและถ้าถามว่าบาทบริจาริกาคือใคร ก็ต้องหันเข้าหาคำอธิบายในพจนานุกรมที่ อ้างแล้ว ซึ่งอธิบายไว้ว่า “หญิงที่มีหน้าที่ รับใช้ปฏิบัติพระเจ้าแผ่นดิน”

ประพัฒน์ ตริณรงค์

พระยาพิชัยดาบหัก

คุณประพัฒน์ กุสุมานนท์ หัวหน้าศูนย์ วัฒนธรรมจังหวัด วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ จ. อุตรดิตถ์

ถาม เรื่องพระยาพิชัยดาบหัก อยากราบ ว่าดาบหักทางมือซ้ายหรือมือขวา และ หักเพราะเหตุใด

ตอบ คำถามนี้แยกออกได้เป็น ๒ ประเด็น คือดาบของ “พระยาพิชัยดาบหัก” หักทาง ซ้ายมือหรือทางขวามือ ประเด็น ๑ และหัก เพราะเหตุใดอีกประเด็น ซึ่งทั้งสองประเด็น นี้ พอจะตอบรวมกันได้ เพราะเป็นเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเดียวกันและขอนำความ ในพระราชพงศาวดารมาลงไว้ก่อน ดังนี้

“ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีพ.ศ. ๒๓๑๕ ปลายพลาแม่ทัพพม่าตีเมือง หลวงพระบางได้ให้ขิงขิงโบเป็นแม่ทัพยกลง มาตีเมืองพิชัย เวลานั้นทางกรุงธนบุรีเพิ่งได้ เมืองเหนือไม่นาน จึงมีรีพลน้อย พระยาพิชัย

(พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร นามเดิม จ้อย วิชัยยัคคะ) จำต้องรักษาเมืองมั่งไว้ แล้วบอกลงมาถึงเจ้าพระยาสุรสีห์พิชิตนาฬาราช เจ้าเมืองพิษณุโลก เจ้าพระยาสุรสีห์ (สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท) จึงยกทัพขึ้นไปช่วยตีทัพพม่า ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดเอกา พระยาพิชัยก็ยกออกมาตีช่วยกระหนาบอีกด้านหนึ่ง พม่าก็แตกพ่ายไป รุ่งขึ้น พ.ศ. ๒๓๑๖ ไปสุพรรณให้กองทัพยกมาตีเมืองพิษณุ เพื่อแก้แค้นอีก แต่คราวนี้ทางไทยรู้ตัวก่อน จึงยกทัพไปสกัดทางอยู่ พอพม่ายกลงมาถึงที่ชุมนุมก็ออกตีทัพไปสุพรรณแตกยับเยินไป ในการรบครั้งนี้ พระยาพิชัยนำทหารเข้าตะลุมบอนไล่ฟันพม่าจนดาบหัก จึงเลื่องลือชื่อเรียกกันว่า พระยาพิชัยดาบหัก แต่นั่นมา”

จากหลักฐานนี้ บอกไว้แต่เพียงว่า “พระยาพิชัยนำทหารเข้าตะลุมบอนไล่ฟันพม่าจนดาบหัก” ไม่ได้บอกว่าดาบข้างไหนหัก

อีกหลักฐานหนึ่ง คือเรื่องประวัติพระยาพิชัยดาบหักของพระยาศรีสุริยราชลัษณบดี (เลียงศิริपालกะ) อดีตผู้ว่าราชการเมืองสวรรคโลก กล่าวไว้ว่า

“ลัทธิราช ๑๑๓๔ ปีมะโรง จัตวาศอก ไปสุพรรณพม่าซึ่งมาอยู่ช่วยรักษาราชการเมือง เชียงใหม่ยกกองทัพลงมาตีเมืองลับแลแตก แล้วยกมาตีเมืองพิษณุ

.....พระยาพิชัยถือดาบ ๒ มือ คาดซ้าย แนนนำหน้าทหารเข้าตะลุมบอนฟันแทงพม่าล้มตายเป็นอันมาก พม่าด้านไหนไม่ได้ก็แตกหนีกลับไปเชียงใหม่

ในปีมะโรงนั้น ไปสุพรรณยกกองทัพมาตีเมืองพิษณุอีก.....

พระยาพิชัยถือดาบ ๒ มือ คาดซ้าย แนนดาบเคยคมพลทหารออกไล่ฟันแทงพม่าจนดาบหักคามือไปเล่มหนึ่ง”

หลักฐานนี้อ้างพระราชพงศาวดาร เล่ม ๒ และปรากฏว่าดาบของพระยาพิชัยหักคามือเล่มหนึ่ง

ดังนั้น ประเด็นของเรื่องที่ว่า หักเพราะเหตุใดก็คงพอจะตอบได้ว่า หักเพราะตะลุม

บอนกับพม่าเข้าศึก

ส่วนที่ว่า หักข้างไหน ยังเป็นปัญหา เพราะหลักฐานในหนังสือต่าง ๆ ก็กล่าวไว้ในทำนองที่อ้างคือบอกแต่ว่าดาบหักเฉย ๆ บ้าง หักไปเล่มหนึ่งบ้าง มิได้มีการบอกไว้ให้แน่ชัด แต่ที่อนุสาวรีย์รูปของวีรบุรุษของไทย ท่านนี้ ปรากฏว่า ดาบข้างขวาหัก

ผู้ปั้นอนุสาวรีย์นี้คือ อาจารย์ยลัน ศิลการ ผู้เคยเป็นข้าราชการชั้นเอก กองทัตติศิลป์ กรมศิลปากร ท่านผู้นี้ได้ให้เหตุผลที่ปั้นรูปพระยาพิชัยดาบหักให้ยืนถือดาบสองมือ แต่ดาบข้างขวาหักนั้นว่า

“ตามประวัติของพระยาพิชัย ท่านเป็นแม่ทัพและนำกรบผู้ยิ่งใหญ่ เคยต่อสู้ข้าศึกช่วยกอบกู้เอกราชของชาติไทย รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีหลายครั้งหลายหน วีรกรรมเหล่านี้ เมื่ออ่านพบในประวัติศาสตร์ ก็จะมีสะท้อนรูปร่างและเหตุการณ์ออกมาให้เห็นว่า ท่านถือดาบสองมือ

มีด้ายดิบพันรอบข้อมือ ดาบเล่มหักเกือบครึ่งเล่ม ดาบที่หักนั้นสันนิษฐานว่า จะต้องเป็นดาบที่ใช้มาก ซึ่งควรเป็นดาบมือขวา เหตุที่ข่มกาย โลหิตข่มมือและดาบ ตลุยไล่ฆ่าฟันข้าศึกอย่างทรงนองอาจ ข้าศึกล้มตายและกระจัดกระจายอยู่รอบบริเวณ เมื่อมวลประกอบเป็นภาพนั้น จึงจินตนาการเป็นร่างนักรบไทยผู้องอาจและทำท่ายืนตระหง่านประกาศศักดิ์ศรี ผู้พิชิตและพร้อมจะเข้าฟาดฟันกับพวกข้าศึกต่อไป”

ความเห็นของอาจารย์ยลัน ศิลการ ประติมากรผู้มีชื่อเสียงของไทยผู้นี้ กรมศิลปากรยอมรับ ดังปรากฏอยู่ในข้อเขียนของนายกฤษณ์ อินทโกศัย อดีตรองอธิบดีกรมศิลปากร เรื่องการปั้นหล่ออนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก

อนึ่ง ชื่อเดิมของพระยาพิชัยดาบหักนั้น หลักฐานบางแห่งว่าชื่อ “ทองดี” ก็มี

ประพัทธ์ ตรีณรงค์

อ่านวารสารไทยจบแล้วกรุณาแบ่งปันให้ผู้อื่นอ่านต่อด้วย

วัดพระศรีสรรเพชญ์ ตั้งอยู่ในเขตพระราชวังโบราณ จ.พระนครศรีอยุธยา ใกล้กับพระวิหารมณฑลพิตร
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงอุทิศที่ดินตั้งปราสาททองคำเดิมของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (อู่ทอง) ให้สร้าง
เป็นวัดในพระราชวังเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศลและประกอบพระราชพิธีสำคัญ ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาเหมือน
วัด พระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ในพระบรมมหาราชวัง ปัจจุบัน สัญลักษณ์สำคัญของวัดคือ
พระเจดีย์ ๓ องค์ องค์ตะวันตกบรรจุพระอัฐิสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ องค์กลางบรรจุพระอัฐิสมเด็จพระ
บรมราชาที่ ๓ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ โปรดให้สร้าง ส่วนองค์ตะวันออกบรรจุพระอัฐิสมเด็จพระ
รามาธิบดีที่ ๒ สมเด็จพระราชาที่ ๔ โปรดให้สร้าง